

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της Τουριστικής Βιομηχανίας. Αξιολόγηση της ενσωμάτωσης των στρατηγικών κατευθύνσεων στο πλαίσιο της Ελληνικής Τουριστικής Πολιτικής.

Ολυμπία Α. Ζαβαλιάνη

ΜΘ0/7008

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, 2009

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σημαντικοί όροι: Τουρισμός, τουριστική πολιτική, Ευρωπαϊκή Ένωση και Τουρισμός, Ελλάδα και Τουρισμός, Αξιολόγηση

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην προσέγγιση και αξιολόγηση της τουριστικής βιομηχανίας στο πλαίσιο της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξετάζεται αρχικά ο τομέας του τουρισμού και η επίδραση του στην σύγχρονη οικονομία. Επιπροσθέτως, τονίζονται οι αλλαγές που έχουν γίνει στο διεθνές περιβάλλον και καταγράφονται οι επιδράσεις στον τρόπο που συμπεριφέρεται ο τουρίστας- καταναλωτής.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναλύεται η αντιμετώπιση του τουριστικού φαινομένου και οι πολύπλευρες εκφάνσεις που έχει σε διάφορους τομείς της οικονομικής, πολιτιστικής και περιβαλλοντικής ζωής των Κρατών-Μελών και των πολιτών της Ένωσης. Λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη η Ευρωπαϊκή Ένωση την τεράστια εμπειρία της, έχει ξεκινήσει πρωτοβουλίες που απαντούν στα θεμελιώδη κριτήρια του σχεδιασμού της Τουριστικής Πολιτικής. Βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω της ανανεωμένης πλέον στρατηγικής που ακολουθεί στον τομέα αυτό είναι να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής τουριστικής βιομηχανίας και να δημιουργήσει περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας μέσω της αειφόρου ανάπτυξης του τουρισμού στην Ευρώπη και παγκοσμίως.

Στο πέμπτο μέρος της εργασίας προσεγγίστηκε η ελληνική τουριστική βιομηχανία και οι στρατηγικές που ακολουθήθηκαν. Σαν αφετηρία της ανάπτυξης μιας υποτυπώδους στρατηγικής θα λέγαμε όμως ότι ήταν η δεκαετία του '75-'85 όπου είχαμε μια καθαρή στρατηγική ανάπτυξη. Αναμφισβήτητα, οι Ολυμπιακοί αγώνες ήταν ένα από θετικότερα πράγματα που θα μπορούσαν να συμβούν στην Τουριστική Βιομηχανίας της Ελλάδας. Ίσως ποτέ άλλοτε η Ελλάδα δεν είχε την δυνατότητα να προβληθεί τόσο πολύ μέσω της τηλεοπτικής εικόνας σε όλες τις χώρες του κόσμου. Βασιζόμενη λοιπόν στα λάθη του παρελθόντος, στόχος της πλέον είναι η ανάδειξη του Τουρισμού σε βασική προτεραιότητα και κινητήριο μοχλό της αναπτυξιακής διαδικασίας και η ενίσχυση της άμεσης και έμμεσης συνεισφοράς του στο προϊόν, το εισόδημα, την απασχόληση.

Όσο αναφορά την βιβλιογραφία, το μεγαλύτερο κομμάτι των στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν αντλήθηκαν από ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία, ιδίως στο κομμάτι της θεωρητικής βάσης της εργασίας. Επίσης, αντλήθηκαν στοιχεία από

επίσημα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και από πολυάριθμους διαδικτυακούς τόπους. Μετά την ολοκλήρωση της συλλογής στοιχείων, ακολούθησε το στάδιο της επεξεργασίας, ταξινόμησης και διαμόρφωσης του τελικού κειμένου, περνώντας τελικά την μορφή της παρούσας εργασίας.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους εκείνους που με τον τρόπο τους ο καθένας βοήθησαν ώστε να ολοκληρώσω την παρούσα διπλωματική εργασία, η οποία αποτελεί μέρος των μεταπτυχιακών σπουδών μου. Τις μεγαλύτερες όμως ευχαριστίες οφείλω στον καθηγητή μου κ. Άγγελο Κότιο και τον συνεργάτη του κ. Γαλανό Γιώργο, που με τη διαρκή στήριξη και καθοδήγηση τους, ολοκληρώθηκε επιτυχώς η συγγραφή της.

Επίσης επιθυμώ να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, για την εμπιστοσύνη, την ενθάρρυνση, την συμπαράσταση αλλά και την υπομονή που έδειξε σε κάθε βήμα των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	II
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ	VIII
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	IX
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:.....	1
ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ.....	1
1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ.....	2
1.2 ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΤΕΛΕΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΔΙΕΘΝΩΣ.....	6
1.2.1 ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΑΙΤΙΑ – ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ	6
1.2.2. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ	7
1.3 Ο ΤΟΥΡΙΣΤΑΣ.....	11
1.3.1 ΠΟΛΟΙ ΕΛΞΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ	12
1.3.2 ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ	13
1.3.3. TOUR-OPERATOR.....	15
1.4 ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	16
1.5 ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	23
1.6 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	28
1.6.1 ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	30
1.7 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	32
1.8 ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	36
1.9 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	37
1.10 ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	43
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:.....	49
Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	49
2.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	50
2.2. Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	59
2.2.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΩΣΗ	60
2.3. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ: ΟΡΟΣΗΜΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	77
2.3.1 ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	80
2.4 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	83
2.4.1 Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	85
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	89
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	92
Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ	92
3.1 ΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ «ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ».....	93
3.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΝΕΩΜΕΝΗΣ «ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ».....	102
3.3 ΤΟ ΝΕΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ	105

3.4 «ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ» ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	106
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	109
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:	110
ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	110
4.1 ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	111
4.1.1. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ: ΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΟΧΩΝ	111
4.1.2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΝΕΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	112
4.2. Η ΑΝΑΓΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΕΝΙΑΙΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	114
4.2.1. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	114
4.2.2. ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΗ Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ	115
4.3. ΤΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	116
4.3.1. ΤΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ	116
4.4 ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	119
4.4.1 ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	120
4.5 ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	121
4.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	123
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	124
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:	125
Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	125
5. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	126
5.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	126
5.2 Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	131
5.2.1 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ	133
5.2.2 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ Α.Ε.Π.	133
5.3 Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	141
5.4 Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΕΟΤ)	144
5.4.1 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΟΤ	144
5.4.2 Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΟΤ	147
5.5 ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΠΥΤ)	150
5.6 ΣΥΣΤΑΣΗ ΕΤΑΙΡΙΩΝ - ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Α.Ε.	152
5.7 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΟΤΕΚ)	153
5.8 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΞΕΕ)	154
5.9 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	156
5.10 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ	158
5.11 ΤΟ ΠΛΑΝΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	162
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	165

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:	167
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	167
6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	168
6.1 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	168
6.1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	168
6.1.2 Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	168
6.3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ 2004-2010	170
6.3.1 ΆΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	171
6.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ...	176
6.5 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ 2020	181
6.5 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	182
6.5.1 Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ- ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	183
6.6 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ	185
6.7 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ 2020	190
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	192
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	194
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	196

Κατάσταση Πινάκων

	Σελίδα
Πίνακας 1: Διεθνείς Αφίξεις. Tourism Highlights, 2007 Edition.	5
Πίνακας 2: Ιστορία Διεύρυνσης. www.wikipedia.org.	58
Πίνακας 3: Διεθνείς τουριστικές αφίξεις ανά χώρα και προορισμό. World Tourism Organization.	77
Πίνακας 4: Σύνολο Διανυκτερεύσεων. http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do?dvsc=0 .	87
Πίνακας 5: Ελληνικός Τουρισμός 2000-2006. ΕΣΥΕ, Τράπεζα της Ελλάδας.	129
Πίνακας 6: Εξέλιξη του Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον Τομέα Τουρισμού. Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος.	130
Πίνακας 7: Εξέλιξη του Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα του Τουρισμού. Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας.	131
Πίνακας 8: Αφίξεις 1994-2006. Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας.	132
Πίνακας 9: Κατάταξη Ανταγωνιστικότητας Τουρισμού 2005. ΣΕΤΕ.	134
Πίνακας 10: ΕΛΛΑΔΑ - Πολλαπλασιαστικές επιδράσεις του τουρισμού στην Οικονομία World Travel & Tourism Council	136
Πίνακας 11: ΕΛΛΑΔΑ - Τουρισμός & Απασχόληση. ΣΕΤΕ 2007.	137
Πίνακας 12: Παραγωγικότητα Τουριστικού Τομέα & Τουριστικής Οικονομίας. ΣΕΤΕ.	137
Πίνακας 13 : Παραγωγικότητα στον Τουρισμό. ΣΕΤΕ.	138
Πίνακας 14: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (σε εκατ. Ευρώ). ΣΕΤΕ.	139
Πίνακας 15 : Ξενοδοχειακές κλίνες. Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος.	142
Πίνακας 16: Αφίξεις- Διανυκτερεύσεις-Διάρκεια Παραμονής. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας	142
Πίνακας 17: Επιβατική Κίνηση Ακτοπλοΐας Eurostat, ΕΣΥΕ, Εκτιμήσεις ΕΤΕ.	159
Πίνακας 18: Εξέλιξη Αλλοδαπού στην Ελλάδα και τις Ανταγωνίστριες Χώρες. http://www.intravelreport.gr/?p=3085 .	160
Πίνακας 19: Συνολική δαπάνη διαφήμισης εξωτερικού http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1711&permanent_id=3	174
Πίνακας 20: Ποσοστιαία κατανομή της συνολικής δαπάνης διαφήμισης στις πέντε βασικές αγορές του ελληνικού τουρισμού, αλλά και σε άλλες χώρες της Ευρώπης http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1711&permanent_id=3	175

Κατάσταση Διαγραμμάτων

	Σελίδα
Διάγραμμα 1: Το τουριστικό Σύστημα Σ. Βαρβαρέσος, Τουρισμός- Οικονομικές Προσεγγίσεις, Β΄ Εκδόσεις, σελ.41	9
Διάγραμμα 2: Η Διαρθρωτική δομή της τουριστικής βιομηχανίας Ηγουμενάκης Ν. « Τουριστική Οικονομία» Τόμος Α΄ Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1997, σελ. 81	10
Διάγραμμα 3: Τα βασικά συστατικά του τουριστικού πακέτου Σ. Βαρβαρέσος, Τουρισμός-Οικονομικές προσεγγίσεις, Έκδοση β, σελ. 150	14
Διάγραμμα 4: Οι λειτουργίες των Tour-Operators για την παραγωγή του τουριστικού πακέτου Σ. Βαρβαρέσος, Τουρισμός –Οικονομικές προσεγγίσεις, Β΄ έκδ., σελ. 176	15
Διάγραμμα 5: Η πυραμίδα της θεωρίας του Α. Maslow για την αυτοπραγμάτωση Λύτρας Π. – Κοινωνιολογία και Ψυχολογία του τουρισμού, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2004, σελ. 204	23
Διάγραμμα 6: Οι βασικές κατηγορίες τουρισμού Ηγουμενάκης Ν. «Τουριστική Οικονομία, τόμος Α, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1991, σελ.131	27
Διάγραμμα 7 : Αφίξεις Τουριστών Πειραιά 1992-2006. Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας, Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού.	143
Διάγραμμα 8 : Διανυκτερεύσεις Τουριστών Πειραιά 1992-2006 Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας, Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού	143
Πίνακας 9: Αφίξεις http://www.world-tourism.org/facts/wtb.html	191

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:
ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ**

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ

Ο όρος τουρισμός οφείλει κατ' αρχήν την ονομασία του στις λέξεις *tour* και *tourisme*, που τόσο στην αγγλική όσο και στη γαλλική γλώσσα σημαίνουν «γύρος- περιήγηση».

«Τουρισμός είναι το σύνολο των φαινομένων και των σχέσεων που προκύπτουν από το ταξίδι και τη διαμονή μη μόνιμων κατοίκων σε έναν προορισμό, εφόσον δεν οδηγούν σε μόνιμη διαμονή στον προορισμό και δεν συνδέονται με κάποια κερδοσκοπική δραστηριότητα». Ωστόσο ο ρόλος του τουρισμού στην οικονομική, κοινωνική, και πολιτιστική ανάπτυξη ή μεγέθυνση, πολλών περιοχών ή κρατών, ακόμα και ηπείρων του πλανήτη μας, καθώς και το γεγονός της συνεχώς αυξανόμενης μεγέθυνσης του τουριστικού φαινομένου, τον καθιστούν αναπόσπαστο τμήμα της διεθνούς εξειδίκευσης, κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο με το διεθνές εμπόριο, τις άδελφες συναλλαγές ή την κίνηση κεφαλαίων¹.

Σύμφωνα, με την αντιμετώπιση του τουρισμού ως κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο, οι τουριστικές ανάγκες και τα τουριστικά διαρκώς μεταβάλλονται. Και για να είμαστε πιο ακριβείς, στο τουρισμό ο σκοπός της τουριστικής ανάγκης, όπως και τα μέσα και οι τρόποι ικανοποιήσεως αυτής αποτελούν ιστορικά εξελίξιμα στοιχεία του τουριστικού φαινομένου. Πράγμα που σημαίνει ότι οι τουριστικές ανάγκες και οι τουριστικές οικονομικές δραστηριότητες για την ικανοποίηση αυτών των αναγκών, στις διάφορες ιστορικές περιόδους του ανθρώπινου οικονομικού βίου, δεν ήταν πάντοτε οι ίδιες.

Στις διάφορες βαθμίδες αναπτύξεως της ανθρώπινης κοινωνίας αντιστοιχούσε ένα ανάλογο πλέγμα τουριστικών αναγκών, όπως επίσης και μια ανάλογη παραγωγή. Για να φτάσει ο τουρισμός στη μορφή που έχει σήμερα, πέρασε μέσα από το χρόνο διάφορες φάσεις εξέλιξης με πιο σημαντική αυτή του εκδημοκρατισμού που τοποθετείται χρονολογικά μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο². Έτσι, ο τουρισμός από προνόμιο των λίγων (της αριστοκρατικής τάξης), έγινε διαχρονικά δικαίωμα των μη προνομιούχων. Η μεταπολεμική εποχή έκανε τους ανθρώπους πιο πρακτικούς, καθώς στον τουρισμό βρήκαν οι λαϊκές μάζες ένα μέσο μάλλον ξεκούρασης και ανανέωσης τόσο σε ψυχολογικό όσο και σε σωματικό επίπεδο δυνάμεων. Ο τουρισμός έχει μετατραπεί στη μεγαλύτερη βιομηχανία παγκοσμίως, γεγονός που οδηγεί στην ανάδυση νέων προορισμών. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού υπολογίζει ότι το

¹ Νίκος Σκουλάς πρ. Γεν. Γραμμ. του ΕΟΤ.

² Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, «Τουριστική Πολιτική», Εκδόσεις Interbooks, Δεύτερη Έκδοση, Αθήνα 1997, σελ. 54-56

Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, «Τουριστικό Μάρκετινγκ». Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1996, σελ. 85-86

2008 ο τουρισμός απέφερε έσοδα της τάξης των 856 δις. δολαρίων (ή 625 δις ευρώ), σημειώνοντας αύξηση κατά 5.6% σε πραγματικούς όρους σε σχέση με το 2006³.

Παρά το γεγονός ότι έχει διαφοροποιηθεί ο χαρακτήρας του, εν τούτοις ο τρόπος που εκδηλώνεται παραμένει ο ίδιος. Το στοιχείο που τον διαφοροποιεί σε σχέση με τις παλαιότερες μορφές είναι ο μαζικός χαρακτήρας με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζεται ως οικονομικό φαινόμενο⁴.

Η μαζικοποίηση⁵ των ανθρωπίνων μετακινήσεων συνδέεται άμεσα με τη δημιουργία των μέσων μεταφοράς και ως εκ τούτου η εξέλιξη του τουρισμού έχει άμεση σχέση με την εξέλιξη των μέσων συγκοινωνίας. Γι' αυτό στην ανάπτυξη του τουρισμού έπαιξε σημαντικό ρόλο η εξέλιξη των μεταφορικών μέσων, γιατί προσέθεσε το στοιχείο της υπερεθνικότητας.

Άλλοι εξίσου σημαντικοί παράγοντες που έπαιξαν ρόλο στην ανάπτυξη του τουρισμού είναι⁶:

- Η ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων.
- Η εξασφάλιση κοινωνικών παροχών στις ασθενέστερες τάξεις.
- Η απλούστευση των διατυπώσεων στις μετακινήσεις των τουριστών.
- Ο κρατικός παρεμβατισμός που εκδηλώνεται είτε άμεσα με την εκτέλεση έργων τουριστικής υποδομής, είτε έμμεσα με τον μηχανισμό των χρηματοδοτήσεων ή και των κινήτρων γενικότερα.
- Οι μισθωμένες πτήσεις (Charters).
- Η βοήθεια των Η/Υ οι οποίοι έπαιξαν σημαντικό ρόλο στις κρατήσεις των τουριστών για τους γεωγραφικούς προορισμούς τους.
- Η παγκοσμιοποίηση της δράσης των επιχειρηματιών (επιχειρηματική δράση).

Αυτή η τεράστια ανάπτυξη του τουρισμού, τόσο ως κοινωνικού όσο και ως οικονομικού φαινομένου, έχει σημαντικές επιπτώσεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο στον οικονομικό, (π.χ. αύξηση εθνικού εισοδήματος, αύξηση απασχόλησης), κοινωνικό (π.χ. βελτίωση προτύπων ζωής) και στον πολιτιστικό τομέα (π.χ. ενεργοποιεί τη λαϊκή τέχνη).

³ http://archive.enet.gr/online/online_text

<http://www.unwto.org/index.php>

⁴ Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, «Τουριστική Πολιτική», Εκδόσεις Interbooks, Δεύτερη Έκδοση, Αθήνα 1997, σελ. 54-56

⁵ <http://www.kpearchanon.gr/>

⁶ Ηγουμενάκης Ν. «Τουριστικό Μάρκετινγκ», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1996, σελ. 51-57

Στις μέρες μας, ο τουρισμός αποτελεί μια επιχειρηματική δραστηριότητα της μεταφοράς, διαμονής, εξυπηρέτησης και διασκέδασης τουριστών. Πρόκειται για μια τεράστια βιομηχανία τα εργοστάσια της οποίας είναι τα εξής:

- Οι καταλυματικές μονάδες.
- Οι επισιτιστικές μονάδες, που καλύπτουν τις ανάγκες διατροφής των ταξιδιωτών.
- Οι επιχειρήσεις μεταφοράς, που καλύπτουν ανάγκες μετακίνησης των ταξιδιωτών.
- Τα τουριστικά ή ταξιδιωτικά γραφεία.
- Οι μονάδες εγκαταστάσεις αναψυχής- αυτό το τμήμα αποτελείται από ένα συνδυασμό επιχειρήσεων και ενεργειών.
- Διάφορες άλλες επιχειρήσεις, οι οποίες ικανοποιούν δευτερεύουσες ανάγκες των ταξιδιωτών⁷.

⁷ Χυτήρης Λ. «Τουριστικά Γραφεία: Ίδρυση –Οργάνωση –Λειτουργία», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1995 σελ. 17-18

Πίνακας 1: Διεθνείς Αφίξεις

	International Tourist Arrivals (million)						Market share %	Change %		Average annual growth
	1990	1995	2000	2005	2006	2007		2007	06/05	
Παγκοσμίως	436	536	683	803	847	903	100	5,5	6,6	4,1
Ευρώπη	262,6	311,3	393,5	440,3	462,2	484,4	53,6	5,0	4,8	3,0
Βόρεια Ευρώπη	28,6	35,8	43,7	52,8	56,4	57,6	6,4	6,8	2,2	4,0
Δυτική Ευρώπη	108,6	112,20	139,7	142,4	149,5	154,9	17,1	5,0	3,6	1,5
Κεντροανατολική	31,5	60,6	69,4	87,8	91,5	95,6	10,6	4,2	4,5	4,7
Νότια Ευρώπη	93,9	102,7	140,8	157,3	164,8	176,2	19,5	4,7	7,0	3,3
Ασία και Ειρηνικός	55,8	81,8	109,3	154,6	167,0	184,3	20,4	8,0	10,4	7,8
Βόρεια-ανατολική Ασία	26,4	41,3	58,3	87,5	94,3	104,2	11,5	7,7	10,6	8,6
Νότιο-ανατολική Ασία	21,1	28,2	35,6	48,5	53,1	59,6	6,6	9,4	12,2	7,6
Ωκεανία	5,2	8,1	9,2	10,5	10,5	10,7	1,2	0,1	1,7	2,2
Νότια Ασία	3,2	4,2	6,1	8,1	9,1	9,8	1,1	11,8	8,2	7,1
Αμερική	92,8	109,0	128,2	133,4	135,8	142,5	15,8	1,9	4,9	1,5
Βόρεια Αμερική	71,7	80,7	91,5	89,9	90,6	95,3	10,6	0,8	5,2	0,6
Καραϊβική	11,4	14,0	17,1	18,8	19,4	19,5	2,2	3,4	0,1	1,9
Κεντρική Αμερική	1,9	2,6	4,3	6,4	7,1	7,7	0,9	9,9	9,6	8,6
Νότια Αμερική	7,7	11,7	15,3	18,2	18,7	19,9	2,2	2,8	6,4	3,9
Αφρική	15,2	20,1	27,9	37,3	41,4	44,4	4,9	11,0	7,4	6,9
Βόρεια Αφρική	8,4	7,3	10,2	13,9	15,1	16,3	1,8	8,4	7,9	6,8
Υποσαχάρια Αφρική	6,8	12,8	17,7	23,3	26,3	28,2	3,1	12,6	7,1	6,9
Μέση Ανατολή	9,6	13,7	24,4	37,8	40,9	47,6	5,3	8,2	16,4	10,0

Πηγή: Tourism Highlights , 2007 Edition

1.2 ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΣΥΝΤΕΛΕΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΔΙΕΘΝΩΣ

Η τουριστική μετακίνηση αποσκοπεί στην ικανοποίηση της πνευματικής περιέργειας του ατόμου καθώς και των ψυχικών του επιθυμιών. Για να προβεί όμως ο άνθρωπος στην κίνηση του αυτή, επέδρασαν και ορισμένοι συντελεστές. Τα κίνητρα αυτά μπορούμε να τα διακρίνουμε σε δύο κατηγορίες και περιληπτικά μπορούμε να αναφέρουμε τα εξής:

1.2.1 ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΑΙΤΙΑ – ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ⁸

Η τάση για διερεύνηση του περιβάλλοντος. Η τάση αυτή εκφράζεται με τη μετακίνηση των κατοίκων της υπαίθρου προς τις πόλεις, των κατοίκων των πόλεων προς την ύπαιθρο καθώς και με τη μετακίνηση των κατοίκων των αναπτυγμένων χωρών προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες και το αντίστροφο. Ο τουρίστας αισθάνεται την ανάγκη να γνωρίσει κάτι νέο, να διευρύνει τον ορίζοντα των εμπειριών του, να παρατηρήσει την φύση, να γνωρίσει τη κληρονομιά των παλαιών πολιτισμών⁹.

Η τάση για ανθρώπινη επικοινωνία. Τόσο η διεθνοποίηση της ζωής όσο και η ιδιότητα του ανθρώπου ως κοινωνικό ον, τον υποχρεώνει να αναζητά όλο και περισσότερο την επικοινωνία με τους συνανθρώπους του¹⁰.

Η τάση φυγής. Πρόκειται για την επιθυμία, πρόσκαιρης αλλαγής του περιβάλλοντος, της απομάκρυνσης δηλαδή για κάποιο χρονικό διάστημα από την καθημερινή ρουτίνα.

Η τάση για μίμηση. Αφενός η μόδα, αφετέρου οι περιγραφές των ταξιδιών και οι αφηγήσεις περιστατικών, ηθών, εθίμων από άτομα τα οποία έχουν ήδη επισκεφθεί κάποιες περιοχές-χώρες, προκαλούν στους συνανθρώπους τους όλο και μεγαλύτερη επιθυμία να ταξιδεύσουν.

⁸ Βενετσανοπούλου Μ. «Η κρατική Συμβολή στον Τουρισμό –Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού», Εκδόσεις Interbooks, 2006, σελ.47

⁹ Δημ Λαλούμης, «Οργάνωση και διοίκηση ξενοδοχειακής ψυχαγωγίας και άθλησης. Διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 200, σελ. 17

¹⁰ Στ. Καλιφιώτης, «Εισαγωγή εις την θεωρία του τουρισμού», Εκδόσεις Αθ. Χ. Κούρος, Δεύτερη Έκδοση, Αθήνα 1976, σελ. 75

1.2.2. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Το φαινόμενο της τουριστικής βιομηχανίας, δεν θα μπορούσε να υπάρξει εάν δεν υφίσταντο οι απαραίτητες οικονομικές, κοινωνικές, τεχνικές και πολιτικές προϋποθέσεις και γι' αυτό η ανάπτυξη του οφείλεται στους εξής λόγους¹¹:

Στην αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος¹². Με την πάροδο του χρόνου ο τουρισμός άρχισε να αναπτύσσεται χάρη στη σημαντική αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος, που παρατηρήθηκε ιδίως τις τελευταίες δεκαετίες στις χώρες της κεντρικής Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής καθώς οι χώρες αυτές είναι οι κυριότεροι αποστολείς τουριστών. Η δικαιότερη κατανομή του εθνικού εισοδήματος και του πλούτου αποτελεί αναμφισβήτητη τη σημαντικότερη αιτία της τουριστικής ανόδου¹³.

Στην εντυπωσιακή ανάπτυξη της τεχνολογίας. Η ανάπτυξη αυτή συντέλεσε στην ταχύτερη, οικονομικότερη και πιο άνετη μετακίνηση των τουριστικών ρευμάτων¹⁴. Αυτό όμως που έδωσε μέγιστη ώθηση ήταν η ανάπτυξη των αεροπορικών συγκοινωνιών μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η πρώτη μάλιστα οργανωμένη ανάπτυξη του διεθνούς τουρισμού εκδηλώθηκε με τη δρομολόγηση των πρώτων μεγάλων αεροπλάνων.

Σε όλα τα προαναφερθέντα θα πρέπει να προσθέσουμε και το σύγχρονο σιδηρόδρομο¹⁵ με τους τουριστικούς συρμούς, ο οποίος προώθησε, εκτός από τον εθνικό και τον ενδοευρωπαϊκό τουρισμό.

Αλματώδη βελτίωση παρατηρήθηκε και στις θαλάσσιες συγκοινωνίες. Τα ταξίδια έγιναν πιο σύντομα και με μεγαλύτερες ανέσεις, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην ανάπτυξη του τουρισμού των παραθαλάσσιων και νησιωτικών περιοχών.

Βελτίωση των ορών εργασίας και αμοιβής των εργαζομένων. Το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αποτέλεσε την απαρχή για κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, τη βάση για τη δημιουργία του σημερινού «κράτους ευημερίας». Οι καλύτερες συνθήκες

¹¹ Βενετσανοπούλου Μ, « Η κρατική συμβολή στον τουρισμό- Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού», Εκδόσεις: Interbooks, 2006, σελ. 48-53

Victor Middleton – Rebecca Hawkins, «Τουριστικός Μάρκετινγκ» Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004, σελ. 124-125

¹² Ηγουμενάκης Ν., «Τουριστικό Μάρκετινγκ», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1999, σελ. 73

¹³ Βενετσανοπούλου Μ, « Η κρατική συμβολή στον τουρισμό- Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού», Εκδόσεις: Interbooks, 2006, σελ. 48

¹⁴ Λύτρας Π, «Τουριστική ψυχολογία», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1998 σελ.61

Λύτρας Π. «Κοινωνιολογία και ψυχολογία του τουρισμού» Εκδόσεις Interbooks, Δεύτερη Έκδοση, Αθήνα 2004, σελ. 26

¹⁵ Ηγουμενάκης Ν. –Κραβαρίτης Κ. Λύτρας Π. «Εισαγωγή στον Τουρισμό», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1999, σελ. 189

διαβίωσης, είχαν σαν αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι να εισέλθουν και αυτοί στο μαζικό τουριστικό κύκλωμα.

Επικράτηση πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας. Στην ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας συνέβαλε και η επικράτηση διεθνής ειρήνης και η συνακόλουθη οικονομική σταθερότητα.

Άνοδος του μορφωτικού επιπέδου των λαών. Η καταπολέμηση του αναλφαβητισμού, η ευρύτερη διάδοση της παιδείας είχε σαν αποτέλεσμα τη διεύρυνση του γνωστικού πεδίου, στη γνώση της ιστορίας, του πολιτισμού, των ηθών και των εθίμων και τελικά στη βελτίωση της επικοινωνίας. Ταυτόχρονα, το ενδιαφέρον για τη φύση, τα τοπία, τα βουνά, την αρχιτεκτονική και γενικότερα για τον πολιτισμό αποτέλεσε πόλο τουριστικής έλξης.

Η αλματώδης ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων. Η δημιουργία των ταξιδιωτικών επιχειρήσεων ήταν ραγδαία κυρίως τα έτη μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν δηλαδή η ειρήνη είχε αποκατασταθεί και επικρατούσε οικονομική ευημερία.

Έκαναν, επίσης, την εμφάνιση τους μεγάλοι ταξιδιωτικοί οργανισμοί (tour-operators), που ασχολούνται με τον οργανωμένο τουρισμό και μπορούν να εξασφαλίσουν φθηνά μέσα μεταφοράς για να καλύψουν τις ανάγκες των τουριστών.

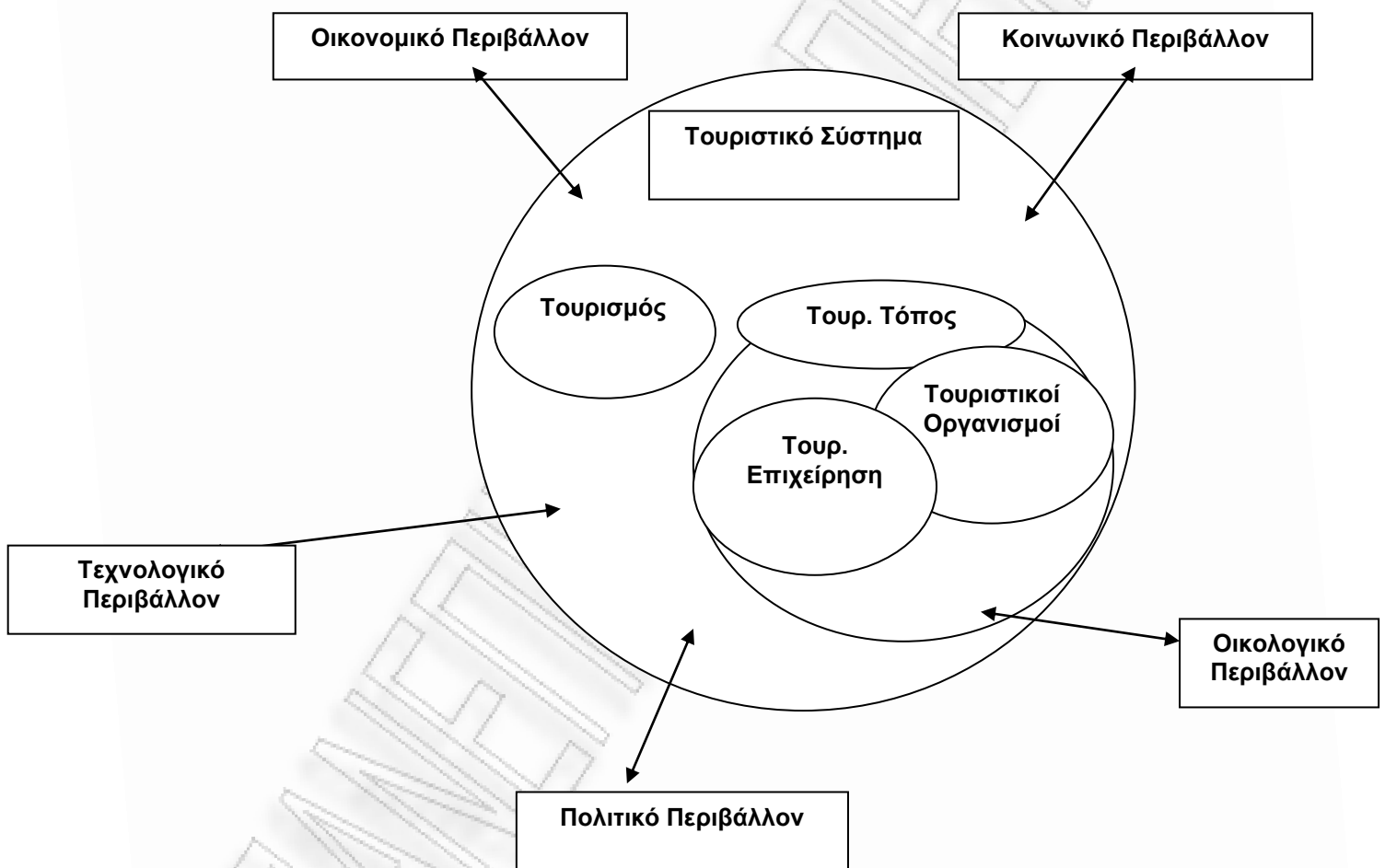
Παροχή πιστώσεων και άλλων διευκολύνσεων προς τους τουρίστες.

Η απλοποίηση των απαιτούμενων διατυπώσεων. Μεγάλο ήταν και το όφελος από την απλοποίηση των απαιτούμενων διατυπώσεων στις μετακινήσεις των ανθρώπων από κράτος σε κράτος, όπως η έκδοση διαβατηρίων.

Η δι' αλληλογραφίας επικοινωνία από απόσταση. Τις τελευταίες δεκαετίες έκαναν την εμφάνιση τους νέες εφευρέσεις που άλλαξαν ριζικά τη μορφή των επικοινωνιών. Οι νέες εφευρέσεις έδωσαν τη δυνατότητα να συντονίζονται οι εκδρομές και να εξασφαλίζεται η ασφαλής και η ακίνδυνη εξυπηρέτηση κατά τις μετακινήσεις. Θα πρέπει να προσθέσουμε ότι γενικότερα η τουριστική διαδικασία έχει απλουστευτεί στις μέρες μας χάρη στην εξέλιξη της τεχνολογίας των επικοινωνιών.

Η εξέλιξη των μέσων μαζικής επικοινωνίας¹⁶. Το ραδιόφωνο, η τηλεόραση, ο ημερήσιος τύπος, ο κινηματογράφος, η λογοτεχνία, το διαδίκτυο κ.λ.π. δίνουν τις απαραίτητες πληροφορίες στους ενδιαφερόμενους όπως οι κλιματολογικές συνθήκες, η υπάρχουσα πολιτική κατάσταση και γενικότερα πράγματα που ενθαρρύνουν τους ανθρώπους να ταξιδέψουν ακόμα και στους πιο μακρινούς προορισμούς. Μάλιστα πολιτισμοί που κάποτε ήταν απομονωμένοι εξαιτίας της γεωγραφικής τους θέσης ξαφνικά έγιναν προσβάσιμοι και κυρίως αντικείμενο εμπορευματοποίησης.

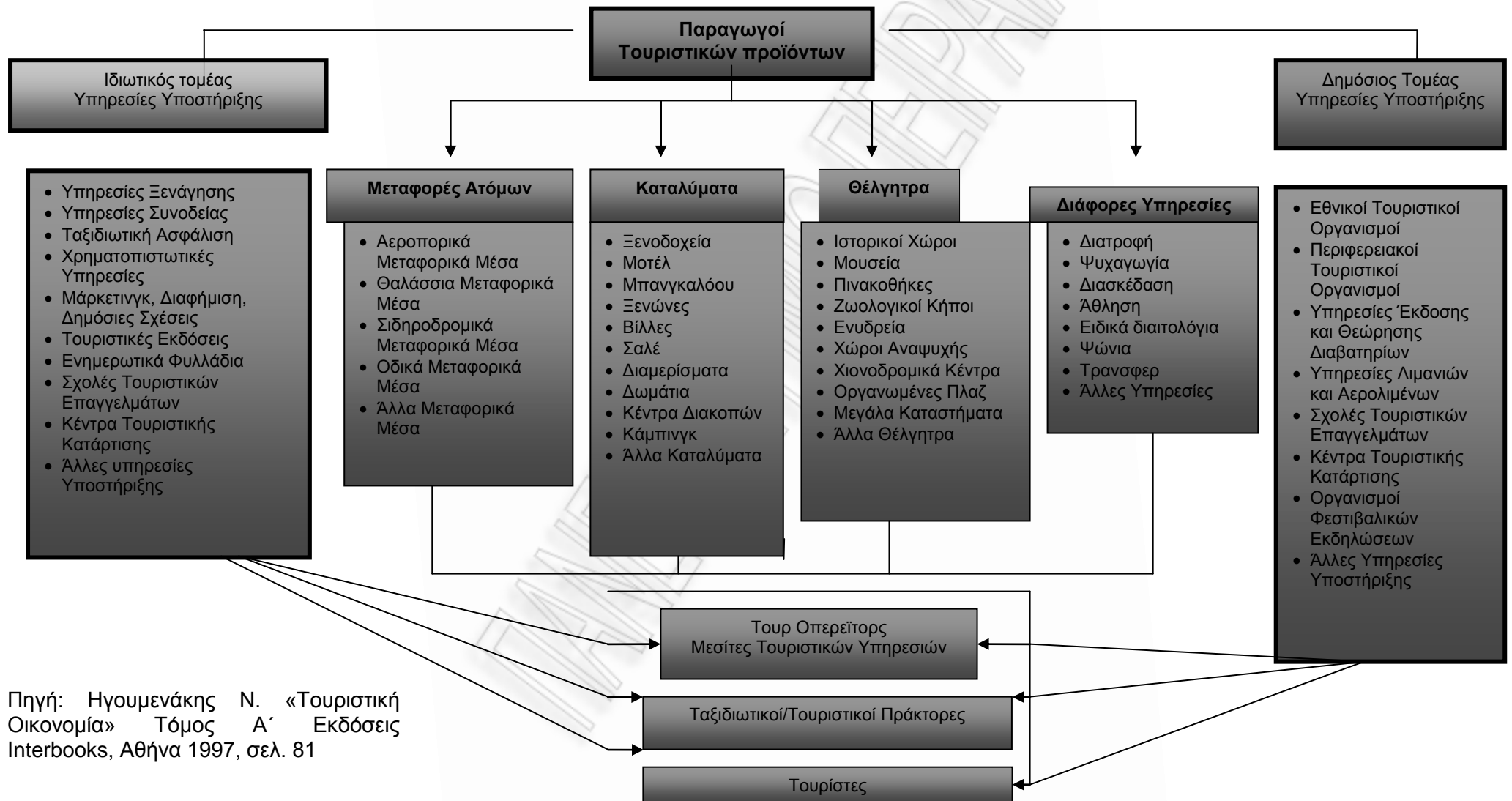
Διάγραμμα 1: Το τουριστικό Σύστημα

Πηγή: Σ. Βαρβαρέσος, Τουρισμός- Οικονομικές Προσεγγίσεις, Β΄ Έκδοσης, σελ.41

¹⁶ Λαλούμης Δημ. « Οργάνωση και διοίκηση ξενοδοχειακής ψυχαγωγίας και άθλησης», Διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 2000, σελ. 17
Μυλωνόπουλος Δ. «Η τουριστική κατανάλωση της κινηματογραφικής και τηλεοπτικής εικόνας», Επιθεώρηση Οικονομικών Επιστημών, τ. 7, Απρίλιος 2005, σελ. 43-60

Διάγραμμα 2: Η Διαρθρωτική δομή της τουριστικής βιομηχανίας

Πηγή: Ηγουμενάκης Ν. «Τουριστική Οικονομία» Τόμος Α' Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1997, σελ. 81

1.3 Ο ΤΟΥΡΙΣΤΑΣ

Όσο αφορά τον τουρίστα¹⁷ έχουν γίνει διάφορες προσεγγίσεις από τον περασμένο αιώνα έως σήμερα ώστε να οριστεί και να οριοθετηθεί η έννοια του τουρίστα. Αυτές πραγματοποιήθηκαν είτε από ειδικούς επιστήμονες είτε από διεθνείς οργανισμούς. Μετά τη χρησιμοποίηση του όρου tourist το 1800 στην Αγγλία, το Παγκόσμιο Λεξικό του 19ου αιώνα (1876) ορίζει τους τουρίστες ως τα άτομα που ταξιδεύουν από περιέργεια και απραξία, για την ευχαρίστηση του ταξιδεύειν.

Το 1963 η συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τον τουρισμό και τα διεθνή ταξίδια, η οποία πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη από τις 21 Αυγούστου έως τις 5 Σεπτέμβρη, ορίζει ως επισκέπτη «κάθε άτομο το οποίο μετακινείται σε μια άλλη χώρα, διαφορετική από εκείνη της μόνιμης κατοικίας του, για οποιοδήποτε λόγο εκτός από εκείνο της άσκησης αμειβόμενου επαγγέλματος». Ο ορισμός καλύπτει δύο κατηγορίες επισκεπτών, τους τουρίστες και τους εκδρομείς, οι οποίοι ορίζονται με τον ακόλουθο τρόπο:

- **Τουρίστες:** είναι οι προσωρινοί επισκέπτες, οι οποίοι παραμένουν τουλάχιστον είκοσι τέσσερις ώρες στην επισκεπτόμενη χώρα και των οποίων τα κίνητρα είναι:
 - αναψυχή, θρησκεία, σπορ, σπουδές, υγεία κλπ.
 - επαγγελματικά ταξίδια, αποστολές, οικογένεια κλπ.
- **Εκδρομείς:** χαρακτηρίζονται οι προσωρινοί επισκέπτες των οποίων η παραμονή δεν υπερβαίνει τις είκοσι τέσσερις ώρες στην επισκεπτόμενη χώρα.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού¹⁸, ως τουρίστας ορίζεται κάθε άτομο το οποίο ταξιδεύει σε μια χώρα εκτός εκείνης της μόνιμης διαμονής του, για χρονική περίοδο διάρκειας είκοσι τεσσάρων ωρών το ελάχιστο και ενός έτους το μέγιστο και ο σκοπός επίσκεψης του οποίου δεν έχει σχέση με την άσκηση οιασδήποτε αμειβόμενης δραστηριότητας στη χώρα επίσκεψης. Αυτός ο ορισμός περιλαμβάνει τα άτομα που ταξιδεύουν για αναψυχή, επισκέψεις φίλων και συγγενών, για επαγγελματικούς, θρησκευτικούς και άλλους λόγους.

¹⁷<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

<http://www.coastlearn.org/gr/tourism-gr/introduction.html>

Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω, « Η κρατική συμβολή στον τουρισμό –Εναλλακτικές μορφές τουρισμού», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2006, σελ.60-62

¹⁸ www.wto.org

1.3.1 ΠΟΛΟΙ ΕΛΞΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να εξεταστεί τι ακριβώς είναι αυτό που μαγνητίζει τα βλέμματα των επισκεπτών. Πρέπει να υπάρχουν ορισμένα στοιχεία του προς επίσκεψη μέρους που το διακρίνουν σε σχέση με αυτό που αντιμετωπίζει καθημερινά. Ο τουρίστας προκύπτει από τον βασικό διαχωρισμό ανάμεσα στο συνηθισμένο-καθημερινό και το εξαιρετικό-εξωτικό. Η τουριστική εμπειρία περιλαμβάνει κάποιο στοιχείο που προκαλεί την ευχάριστη εμπειρία κάτι το οποίο είναι σε σύγκριση με την καθημερινότητα, ασυνήθιστο (Robinson 1986). Αυτό δεν σημαίνει ότι άλλα στοιχεία της τουριστικής παραγωγής δεν θα κάνουν το επισκέπτη να αισθανθεί «σαν το σπίτι του».

Όμως τα πιθανά αντικείμενα του τουριστικού θαυμασμού πρέπει να είναι διαφορετικά. Πρέπει να είναι πέρα από τα συνηθισμένα. Υπάρχουν πολλές διαβαθμίσεις ανάμεσα στο συνηθισμένο και στο εξαιρετικό οπότε υπάρχουν και οι ανάλογοι τύποι τουριστικών θεαμάτων. Ένα είναι η παρατήρηση ενός μοναδικού αντικειμένου όπως είναι το Empire State Building, το παλάτι του Buckingham ή ακόμα και το σημείο στο Ντάλας όπου ο Πρόεδρος Kennedy πυροβολήθηκε.

Ένας άλλος τύπος θεάματος είναι η παρατήρηση άγνωστων πτυχών της καθημερινότητας ανθρώπων που πλέον δεν ζουν. Ένα παράδειγμα αυτού είναι η επίσκεψη σε μουσεία που παρουσιάζουν αναπαραστάσεις της ζωής απλών ανθρώπων αποκαλύπτοντας με αυτό τον τρόπο την ιδιαίτερη πολιτιστική κληρονομιά. Συχνά παρουσιάζονται στο φυσικό τους περιβάλλον ώστε να δουν οι τουρίστες κατά προσέγγιση και πως ήταν το σπίτι τους, το εργαστήριο τους και η βιοτεχνία τους. Έτσι οι επισκέπτες βλέπουν άγνωστα στοιχεία της ζωής άλλων ανθρώπων.

Όμως και οι συνηθισμένες πτυχές της κοινωνικής ζωής των ανθρώπων που ζουν σε ασυνήθιστα μέρη είναι άξιες παρατήρησης. Τμήμα του τουρισμού της Κίνας ήταν αυτού του είδους. Οι επισκέπτες είχαν βρει ιδιαίτερα συναρπαστικό να παρακολουθούν την εκτέλεση των οικιακών εργασιών σε μια κομμουνιστική χώρα. Συνειδητοποιούσαν ότι η ρουτίνα της ζωής δεν είναι τόσο διαφορετική από τόπο σε τόπο και από πολίτευμα σε πολίτευμα.

Ένας άλλος τύπος τουριστικού πόλου έλξης είναι η διεξαγωγή συνηθισμένων δραστηριοτήτων μέσα σε ένα ασυνήθιστο περιβάλλον. Το κολύμπι και τα άλλα αθλήματα, τα ψώνια, το φαγητό και το ποτό, όλα αποκτούν ιδιαίτερη σημασία όταν

πραγματοποιούνται σε κάποιο τροπικό νησί για παράδειγμα. Το οπτικό πεδίο αποδίδει εξαιρετικές ιδιότητες σε δραστηριότητες που ειδώλως θα ήταν κοινότυπες.

Τέλος, υπάρχει η παρατήρηση κάποιων ιδιαίτερων σημαδιών που υποδεικνύουν ότι κάποιο αντικείμενο είναι πράγματι εξαιρετικό, ακόμα κι αν δεν φαίνεται. Ένα καλό παράδειγμα ενός τέτοιου αντικειμένου είναι οι σεληνιακοί βράχοι. Ο πόλος έλξης δεν είναι αυτό καθαυτό το αντικείμενο αλλά η ένδειξη που αναφέρεται σε αυτό. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει στις εκθέσεις τέχνης όπου εκτός από τον πίνακα ζωγραφικής κοιτάνε με τον ίδιο θαυμασμό και το σημείο με το όνομα του καλλιτέχνη, Rembrandt για παράδειγμα, ενώ το ίδιο το έργο δυσκολεύονται να το ξεχωρίσουν από άλλα εκθέματα.

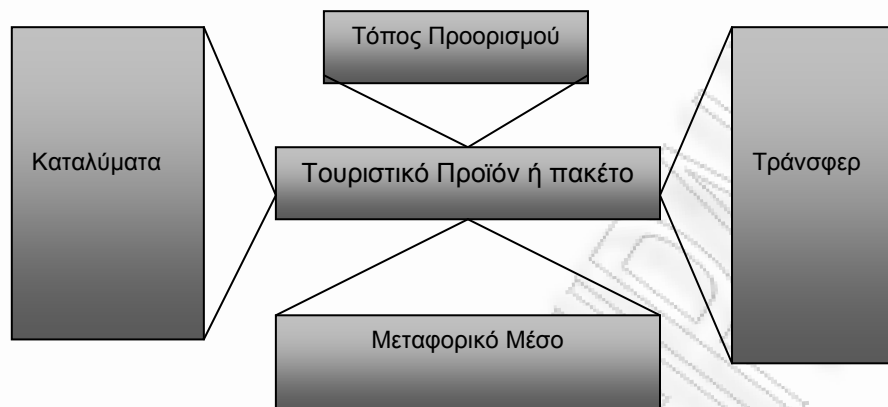
1.3.2 ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ

Το τουριστικό προϊόν ή πακέτο είναι ένα ταξίδι οργανωμένο σύμφωνα μ' ένα λεπτομερές πρόγραμμα, το οποίο περιλαμβάνει ένα λιγότερο ή περισσότερο ευρύ πεδίο τουριστικών υπηρεσιών, προσφερόμενο σε μια σταθερή τιμή, καθορισμένη εκ των προτέρων¹⁹. Κατά μια υπεραπλουστευμένη έκφραση είναι όλα τα υλικά και άυλα τουριστικά αγαθά που συνδυάζονται και προσφέρονται ως ένα προϊόν. Στην απλούστερη του μορφή περιλαμβάνει τέσσερα βασικά στοιχεία όπως δείχνει και το παρακάτω διάγραμμα(βλέπε διάγραμμα 3).

Ο τόπος προορισμού είναι το μέρος που θα διαμένει ο τουρίστας και περιλαμβάνει όλα τα φυσικά, κλιματολογικά και πολιτιστικά στοιχεία που του κέντρισαν το ενδιαφέρον. Υπάρχουν βέβαια τα απαραίτητα έργα τουριστικής υποδομής αλλά ταυτόχρονα δεν είναι πολύ ακριβό μέρος ώστε να γίνεται απρόσιτο για τους περισσότερους τουρίστες.

¹⁹ Σ. Βαρβαρέσος, Τουρισμός: οικονομικές προσεγγίσεις, Εκδόσεις: Προπομπός, Β' Έκδοση, 2000, σελ. 40

Διάγραμμα 3: Τα βασικά συστατικά του τουριστικού πακέτου

Πηγή: Σ. Βαρβαρέσος, Τουρισμός-Οικονομικές προσεγγίσεις, Έκδοση β, σελ. 150

Το δεύτερο συστατικό είναι το μεταφορικό μέσο με το οποίο πραγματοποιείται το ταξίδι. Το συνηθέστερο μεταφορικό μέσο που χρησιμοποιείται σήμερα για μικρές και μεγάλες αποστάσεις είναι το αεροπλάνο.

Για μικρές πάλι αποστάσεις χρησιμοποιείται το τρένο, το πούλμαν και κυρίως το επιβατικό αυτοκίνητο. Όσο πιο άνετο ή / και ταχύτερο είναι το μεταφορικό μέσο που χρησιμοποιείται τόσο πιο πολύ επιβαρύνεται το κόστος του τουριστικού πακέτου. Ειδικότερα για τα αεροπλάνα θα πρέπει να σημειωθεί ότι αν και ακριβότερα από τα άλλα, χρησιμοποιούνται συχνά και σε κοντινότερες αποστάσεις εξαιτίας του γεγονότος ότι εξοικονομούν χρόνο στους τουρίστες.

Το κατάλυμα είναι το μέρος που φιλοξενείται ο τουρίστας. Το κατάλυμα διαφέρει και ως προς τον τύπο αλλά και ως προς την κατηγορία. Συγκεκριμένα μπορεί να έχει τη μορφή ξενοδοχείου, μοτέλ, μπανγκαλόου, βίλας, σαλέ, διαμερίσματος, ξενώνα κ.λ.π. Όπως το είδος του μεταφορικού μέσου έτσι και το κατάλυμα που θα χρησιμοποιηθεί για τη διαμονή παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της τιμής του τουριστικού πακέτου και κατ' επέκταση στην απρόσκοπτη διάθεση του στην τουριστική αγορά.

Με τον ξένο όρο τράνσφερ (transfer) ονομάζονται όλα τα συμπληρωματικά μέσα μεταφοράς που εξασφαλίζουν την άνετη μεταφορά των τουριστών από το σημείο άφιξης τους στον τουριστικό τους προορισμό (αεροδρόμιο, λιμάνι, σιδηροδρομικό σταθμό) στο ξενοδοχείο ή οποιοδήποτε άλλο κατάλυμα διαμονής τους και αντίστροφα. Τα τράνσφερ γίνονται συνήθως με πολυτελή πούλμαν, ορισμένες όμως φορές γίνονται

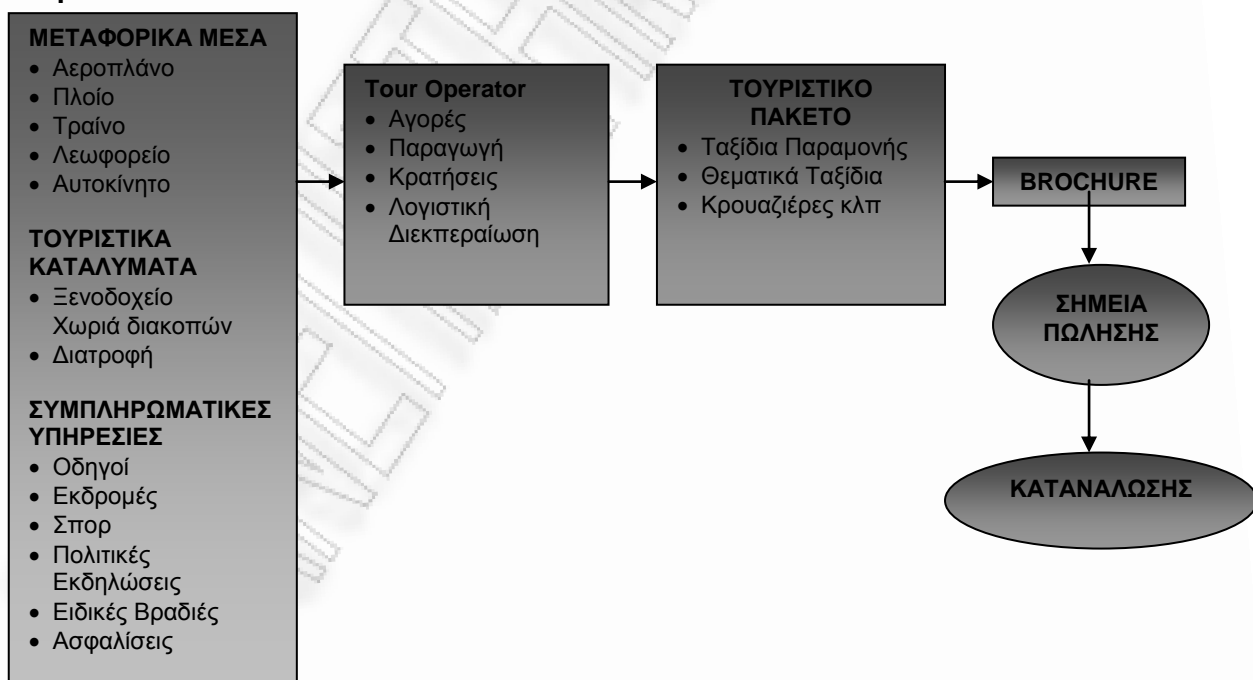
με ταξί ή λιμουζίνα εφόσον τράνσφερ συμπεριλαμβάνεται στο τουριστικό πακέτο ή το ζητάει ειδικά ο πελάτης.

1.3.3. TOUR-OPERATOR

Η λειτουργία και η παραγωγική δραστηριότητα των Tour –Operators εντάσσεται στα πλαίσια μιας πολιτικής εμπορευματοποίησης του τουριστικού προϊόντος²⁰. Οι Tour-Operators ή αλλιώς οι Οργανωτές – Παραγωγοί ταξιδιών αποτελούν τους πιο συνήθεις μεσολαβητές μεταξύ της τουριστικής ζήτησης, της τουριστικής προσφοράς και βρίσκονται γεωγραφικά συγκεντρωμένοι και εγκαταστημένοι στις κύριες χώρες προέλευσης των τουριστών.

Η ταχεία ανάπτυξη τους προσδιορίζεται χρονικά τη δεκαετία 1960-1970 και συμπίπτει με την ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού και την εξάπλωση των πτήσεων Charters. Ο Tour-Operator είναι μια εμπορική επιχείρηση η οποία μπορεί να έχει νομική υπόσταση ενός γραφείου ταξιδιών, μιας οργάνωσης ή ενός εξουσιοδοτημένου μεταφορέα.

Διάγραμμα 4: Οι λειτουργίες των Tour-Operators για την παραγωγή του τουριστικού πακέτου

Πηγή: Σ. Βαρβαρέσος, Τουρισμός –Οικονομικές προσεγγίσεις, Β' έκδ., σελ. 176

²⁰ Ν. Ηγουμενάκης, Κ. Κραβαρίτης, Π. Λύτρας, Εισαγωγή στον τουρισμό, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2002, σελ. 130

Στην ουσία πρόκειται για έναν «κατασκευαστή» τελικών τουριστικών προϊόντων τα οποία προετοιμάζει πριν την έναρξη της ζήτησης. Πιο συγκεκριμένα, υποχρεούται άμεσα ή έμμεσα να προγραμματίσει, να προετοιμάσει, να προβάλει και να προωθήσει μια σειρά υπηρεσιών (τουριστικό πακέτο) που είναι προγραμματισμένες για μια ή περισσότερες ημερομηνίες σ' ένα συγκεκριμένο προορισμό. Αυτό το τελικό τουριστικό προϊόν, το διαθέτει στην αγορά είτε άμεσα, μέσω των δικών του γραφείων, είτε έμμεσα, με τη βοήθεια των ανεξάρτητων τουριστικών γραφείων διαμονής.

1.4 ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

α) Οικονομική

Δύο είναι οι βασικές οικονομικές έννοιες του τουριστικού φαινομένου: **η προσφορά και η ζήτηση**. Η ζήτηση αναφέρεται στην προθυμία και στην ικανότητα των καταναλωτών να πληρώσουν για την αγορά και κατανάλωση ορισμένων προϊόντων που προσφέρονται από την τουριστική βιομηχανία²¹. Η τουριστική προσφορά αναφέρεται στην ποσότητα και ποικιλία των τουριστικών προϊόντων, αγαθών και υπηρεσιών που διατίθενται προς πώληση.

Η τουριστική κατανάλωση αντιπροσωπεύει τις δαπάνες που προκαλεί η τουριστική ζήτηση και αφορούν την απόκτηση ενός αριθμού αγαθών και υπηρεσιών. Δεδομένης της ετερογένειας που διακρίνει τον τουριστικό τομέα, ένα αγαθό ή μια υπηρεσία αποκτά τον χαρακτηρισμό «τουριστικό» από την χρήση που του προσδίδει ο τελικός καταναλωτής (τουρίστας). Αντίθετα ως παραγωγή, ορίζεται «το τμήμα της ανθρώπινης δραστηριότητας που αποσκοπεί στη δημιουργία αγαθών και υπηρεσιών οι οποίες στοχεύουν στην ικανοποίηση ατομικών ή συλλογικών αναγκών». Αντιπροσωπεύει μια από τις σημαντικότερες μεταβλητές οποιουδήποτε οικονομικού τομέα.

Από μακροσκοπική άποψη, ο τουρισμός προσεγγίζεται στα πλαίσια γενικών οικονομικών παραμέτρων όπως είναι το συνάλλαγμα. Σε μικρο-επίπεδο οι διάφοροι αναλυτές μελετούν τις επιμέρους «μονάδες συμπεριφοράς» όπως σχήματα δαπανών ορισμένων εθνικοτήτων του τουριστικού πληθυσμού. Επιπλέον διερευνάται η επίδραση των αποφάσεων των tour-operators στην οικονομία μιας χώρας ή περιοχής.

²¹ Βαρβαρέσος Σ. «Τουρισμός: Οικονομικές Προσεγγίσεις», Εκδόσεις Προπομπός, Β' Έκδοση, 2000, σελ. 26

Η οικονομική διάσταση του τουρισμού εκφράζεται μέσα από μια σειρά ανταλλαγών (transactions) μεταξύ καταναλωτών και παραγωγών προϊόντων και υπηρεσιών²². Αγαθά και υπηρεσίες διαφόρων κατηγοριών από διάφορους τομείς διαμορφώνουν το τουριστικό προϊόν, το οποίο είτε διατίθεται ενιαίο ως πακέτο είτε καταναλώνεται μεμονωμένα με διάφορους τρόπους.

β) Κοινωνιολογική

Η θεωρητική προσέγγιση των εννοιών: διασκέδαση, ευχαρίστηση και ψυχολογία, είναι ένας αρκετά δύσκολος στόχος για τους κοινωνιολόγους. Μια από τις πρώτες διατυπώσεις είναι η ανάλυση του Boorstin που αναφέρεται σε «ψευδογεγονότα»²³. Υποστηρίζει ότι οι σύγχρονοι Αμερικάνοι μπορούν να βιώσουν άμεσα την πραγματικότητα αλλά βασίζονται στα ψευδογεγονότα. Ο τουρισμός είναι το πρωταρχικό παράδειγμα αυτού.

«Απομονωμένοι από το περιβάλλον υποδοχής και τους τοπικούς ανθρώπους, οι καθοδηγούμενες ομάδες των τουριστών παρακολουθούν μη αυθεντικές προσχεδιασμένες ατραξιόν και με αφέλεια απολαμβάνουν τα ψευδογεγονότα ενώ αγνοούν εντελώς τον πραγματικό κόσμο»²⁴. Κατά συνέπεια οι επιχειρηματίες και οι γηγενείς πληθυσμοί που ασχολούνται με τον τουρισμό οδηγούνται στην παραγωγή περισσότερων υπερβολικών επιδείξεων για τον αφελή παρατηρητή, ο οποίος με αυτόν τον τρόπο απομακρύνεται περισσότερο από τους αυτόχθονες.

Στο πέρασμα του χρόνου, μέσω της διαφήμισης και των μέσων ενημέρωσης, οι εντυπώσεις και οι εμπειρίες διαφόρων τουριστών δημιουργούν εικόνες του τόπου επίσκεψης που δεν είναι απόλυτα αληθινές. Αυτές με την σειρά τους δημιουργούν ένα κλειστό αυτοσυντηρούμενο σύστημα παραισθήσεων που παρέχουν στον τουρίστα τη βάση για την αξιολόγηση και επιλογή του πιθανού μέρους επίσκεψης. Τέτοιες επισκέψεις γίνονται, σύμφωνα με τον Boorstin, με την απαραίτητη συνδρομή του ξενοδοχείου στο οποίο ο τουρίστα είναι τόσο εξοικειωμένος²⁵. Αυτό λειτουργεί ως «περιβάλλον- φουσαλίδα» που απομονώνει τον επισκέπτη από το νέο περιβάλλον.

²² Κομίλης Π., « Οικοτουρισμός» Εκδόσεις Προπομπός 2001, σελ. 22

²³ <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=6&artid=180489&dt=22/04/2007> Boorstin 1964

²⁴ John Urry, « The tourist gaze: Leisure and travel in contemporary societies, Sage Publications, London 1992, page 7

²⁵ L. Turne and J. Ash, « The golden hordes». London: Constable, 1975, page 131

Ιδιαίτερα αξιοσημείωτο είναι το βιβλίο των Turner και Ash "Golden Hordes" (1975), το οποίο καταδεικνύει πως ο τουρίστας τοποθετείται στο κέντρο ενός αυστηρά οροθετημένου κόσμου. Οι κατά συνθήκη γονείς (ταξιδιωτικοί πράκτορες και διευθυντές ξενοδοχείων) αναλαμβάνουν όλες τις ευθύνες του τουρίστα και τον προστατεύουν από τη σκληρή πραγματικότητα. Κατά μια έννοια οι Turner και Ash προτείνουν ότι η αισθητική αντίληψη του τουρίστα είναι τόσο περιορισμένη όσο και στο τόπο μόνιμης κατοικίας του.

Το αποτέλεσμα αυτού είναι η αδιάκοπη αναζήτηση νέων τόπων για επίσκεψη και η κατασκευή ξενοδοχείων και αξιοθέατων για τουρίστες που είναι ανούσια. Η αναζήτηση του εξωτικού και της ποικιλίας χάνεται στην ομοιομορφία²⁶. Πιο επικριτικός με αυτήν την άποψη γίνεται ο Cohen, που υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει ένας μόνος τύπος τουρίστα αλλά ποικιλία τύπων με διαφορετικές προσδοκίες.

Θεωρεί ότι κάποιοι τύποι τουρίστα όχι μόνο δεν επαναπαύονται στην «περιβαλλοντική φυσαλίδα» των συμβατικών υπηρεσιών τουριστών αλλά βασίζονται στην απόρριψη τέτοιων δραστηριοτήτων. Επιπλέον πρέπει να σημειωθεί ότι η ύπαρξη τέτοιων φυσαλίδων επιτρέπει σε πολλούς ανθρώπους να επισκεφτούν μέρη που ειδάλλως δεν θα είχαν την δυνατότητα. Πράγματι έως ότου αναπτυχθούν οι απαραίτητες τουριστικές υποδομές ένα μεγάλο μέρος της διαφορετικότητας τέτοιων προορισμών θα είναι αδύνατο να «συσκευαστεί» σε πλήρες πακέτο ψευδογεγονότων.

Η σημαντικότερη πρόσκληση στη τοποθέτηση του Boorstin αναπτύσσεται από τον MacCannell ο οποίος και αυτός ενδιαφέρεται για τη μη αυθεντικότητα και την επιφανειακή φύση της σύγχρονης ζωής²⁷. Διαφωνεί όμως με την άποψη του Boorstin που θεωρεί ως χαρακτηριστική, την αριστοκρατική άποψη ότι «οι άλλοι άνθρωποι είναι οι τουρίστες, εγώ είμαι ταξιδιώτης». Όλοι οι τουρίστες για τον MacCannell έχουν την ανάγκη να αναζητήσουν την αυθεντικότητα, και αυτή η αναζήτηση είναι μια σύγχρονη εκδοχή της παγκόσμιας ανθρώπινης ανησυχίας.

Ο MacCannell ενδιαφέρεται ιδιαίτερα και για το χαρακτήρα των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων ανάμεσα στους ντόπιους και τους τουρίστες. Σημειώνει ότι η πραγματική ζωή των κατοίκων βρίσκεται στα παρασκήνια. Ως εκ τούτου, το αδιάκριτο βλέμμα του τουρίστα ψάχνοντας την αυθεντικότητα θα θελήσει να παρεισφρήσει στις

²⁶ L. Turner and J. Ash, « The golden hordes», London: Constable, 1975, page 131

²⁷ D. MacCannell, « Staged authenticity: arrangements of social space in tourist settings», American Sociological Review, Vol. 79, 1973, page 589-603

ζωές τους, κάτι το οποίο θα ήταν γενικά απαράδεκτο. Έτσι οι ντόπιοι άνθρωποι και οι τοπικοί τουριστικοί επιχειρηματίες βαθμιαία ξεκίνησαν να κατασκευάζουν «παρασκήνια».

Κατά συνέπεια δημιουργείται αυτό που ο MacCannel ονομάζει «στημένη αυθεντικότητα». Η ανάπτυξη του τουριστικού θεάματος προκύπτει από το πώς ανταποκρίνονται εκείνοι που υπόκεινται στα βλέμματα των τουριστών ώστε να προστατέψουν την προσωπική τους ζωή αλλά και να εκμεταλλευθούν τις ευκαιρίες που παρουσιάζει η κερδοφόρα επένδυση. Σε αντίθεση με το Boorstin, ο MacCannell υποστηρίζει ότι τα ψευδογεγονότα προκύπτουν από τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις του τουρισμού και όχι από μια ατομικιστική αναζήτηση του μη αυθεντικού.

Οι Pearce και Moscardo έχουν διαμορφώσει περαιτέρω την έννοια της αυθεντικότητας (1988). Υποστηρίζουν ότι είναι απαραίτητο να υπάρξει διάκριση μεταξύ της αυθεντικότητας του θεάματος και της αυθεντικότητας των προσώπων που το αποτελούν. Ο Crick (1989) αντίθετα επισημαίνει ότι κατά μια έννοια όλοι οι πολιτισμοί είναι «στημένοι» και υπό ένα ορισμένο πρίσμα είναι όλοι μη αυθεντικοί. Οι πολιτισμοί αναπτύσσονται, αναδημιουργούνται και τα στοιχεία τους αναδιοργανώνονται.

Ο MacCannell επίσης αναφέρει πως κάθε πόλος έλξης τουριστών περιλαμβάνει σύνθετες παραγωγικές διαδικασίες ώστε το ενδιαφέρον των τουριστών να διατηρείται σε υψηλά επίπεδα. Τέτοιες σημαντικές επενδύσεις δεν είναι δυνατό να αφεθούν στην τύχη. Οι τουρίστες πρέπει να μάθουν πως, πότε και που να κοιτάζουν. Σαφείς ενδείξεις πρέπει να παρασχεθούν, και σε μερικές περιπτώσεις μάλιστα το αντικείμενο του θεάματος είναι η ίδια η ένδειξη που υποδεικνύει ότι το γεγονός έλαβε χώρα σε εκείνο το σημείο.

Επιπλέον υποστηρίζει ότι υπάρχει μια διαδικασία ιεροποίησης (Sacralisation) που αποδίδει σε ένα ιδιαίτερο φυσικό ή πολιτιστικό κειμήλιο ξεχωριστές ιδιότητες ώστε ορισμένα θεάματα να μετατρέπονται σε τελετουργικά. Αρκετά στάδια περιλαμβάνονται σε αυτή τη διαδικασία: η ονομασία του χώρου, η διαμόρφωση και «ανύψωση» του μέσω ιστορικού υποβάθρου, η λειψανοποίηση (enshrinement), η μηχανική αναπαραγωγή του ιερού αντικειμένου και η κοινωνική αναπαραγωγή καθώς νέες τοποθετήσεις ακολουθούν την αρχική.

Ορισμένες αναλύσεις αναφέρονται σε ειδικότερα θέματα που έχουν σχέση με κάποιες συγκεκριμένες πτυχές της ζωής του ατόμου. Μια από τις πιο οξυδερκείς μελέτες είναι η εξερεύνηση των καταρρακτών του Νιαγάρα που τείνει να γίνει η «πρωτεύουσα του μήνα του μέλιτος» των Αμερικανών. Η μετάβαση για μήνα του μέλιτος είναι μια εμπειρία στην οποία οι αυστηρές κοινωνικές συμβατικότητες των αστών χαλαρώνουν και αυτό γίνεται χάρις στη σχετική ανωνυμία και ελευθερία που προσφέρει ο ξένος τόπος.

Μερικοί συγγραφείς υποστηρίζουν ότι η εύθυμη ή «παιδιάστικη» συμπεριφορά των τουριστών είναι πρώτιστα ένας τρόπος εκτόνωσης, ώστε να επιστρέψουν στη κατοικία τους αναζωογονημένοι²⁸. Ο Gottlieb υποστηρίζει ότι αυτό που επιδιώκεται στις διακοπές είναι η αντιστροφή της καθημερινότητας. Ο τουρίστας της μεσαίας τάξης θα επιδιώξει να γίνει αγρότης για μια ημέρα ενώ ο τουρίστας της χαμηλότερης τάξης θα επιδιώξει να γίνει βασιλιάς για μια ημέρα.

Επομένως είναι ανακριβές να θεωρηθεί ότι η αναζήτηση της αυθεντικότητας είναι η βάση της οργάνωσης του τουρισμού. Επιπλέον έχει υποστηριχθεί ότι ορισμένοι επισκέπτες – αυτούς που ο Feifer²⁹ ονομάζει «μετά-τουρίστες» - σχεδόν ευχαριστιούνται την μη αυθεντικότητα των θεαμάτων. Οι «μετα-τουρίστες» απολαμβάνουν τα τουριστικά παιχνίδια αφού δεν ενδιαφέρονται για την αυθεντικότητα τους αλλά μόνο για την ευχαρίστηση που προσφέρει αυτή η δραστηριότητα.

Σύμφωνα με τον Urry έχει παρατηρηθεί μια σημαντική μεταβολή στον μαζικό τουρισμό. Από τον «παλιό τουρισμό» που περιλαμβάνει την μαζική παραγωγή, προτυποποίηση και συσκευασία του τουριστικού προϊόντος περάσαμε στον «νέο τουρισμό» ο οποίος είναι τμηματοποιημένος, ευέλικτος και προσαρμοσμένος στις ανάγκες του καθενός.

γ) Ψυχολογική

Η τουριστική αναψυχή αποτελεί ένα σύγχρονο τρόπο άμβλυνσης των πολλών και επικίνδυνων κοινωνικών και ψυχοσωματικών επιβαρύνσεων και διαταραχών που δέχεται ο πολίτης της βιομηχανικά αναπτυγμένης κοινωνίας. Σχετίζεται με πολύπλοκες δραστηριότητες όπως είναι η ικανοποίηση των πολυδιάστατων απαιτήσεων των τουριστών αλλά και με κάποιες ειδικές διεργασίες ψυχολογικού χαρακτήρα.

²⁸ Lett- Lucid, Charter yacht tourism 1983

²⁹ M. Feifer, «Going Places», London Macmillan, 1985, page 46

Για να γίνουν καλύτερα κατανοητά τα κίνητρα που ωθούν το άτομο σε διάφορες τουριστικές δραστηριότητες είναι απαραίτητο να γίνει μια σύντομη αναφορά στις ανθρώπινες ανάγκες. Οι διάφορες ανάγκες που παρακινούν το άτομο να προβεί στις ανάλογες ενέργειες.

Ανάγκη είναι η κατάσταση ενός ατόμου σε σχέση με κάτι το οποίο του είναι απαραίτητο. Η δυσαρμονία που προκύπτει από αυτή τη σχέση οδηγεί το άτομο στη διάπραξη ενεργειών που αποσκοπούν στη ικανοποίηση του³⁰.

Η δημιουργία των αναγκών και ο τρόπος με τον οποίο αυτές ικανοποιούνται έχει ιδιαίτερο επαγγελματικό ενδιαφέρον, τόσο για το μάρκετινγκ όσο και για την διαφήμιση. Η διαφορά μεταξύ μάρκετινγκ και διαφήμισης έγκειται στο ότι η διαφήμιση δεν μένει απλώς στην κατάδειξη της ικανοποίησης των αναγκών αλλά επισημαίνει ακόμα και δημιουργεί νέες ανάγκες για τα άτομα.

Όμως η καταναλωτική συμπεριφορά δεν είναι εύκολο να αναλυθεί οπότε και να καθοδηγηθεί κατά κάποιο τρόπο, γιατί οι άνθρωποι διενεργούν πάντα συνειδητά, αναφορικά με τα κίνητρα που καθορίζουν τη συμπεριφορά τους. Ένας από τους λόγους που συμβαίνει αυτό είναι ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά είναι σύνθετη, γιατί υπάρχει και η έννοια του ασυνείδητου. Δηλαδή το κομμάτι εκείνο της προσωπικότητας, το οποίο δεν είναι σε εγρήγορση.

Ο Sigmund Freud ήταν ο πρώτος που έδωσε έμφαση στη μεγάλη σημασία της ασυνείδητης σκέψης. Έδειξε ότι τα άτομα έχουν επιθυμίες και ανάγκες που δεν είναι πάντα σε εγρήγορση, ωστόσο επηρεάζουν τη συμπεριφορά τους, και μάλιστα μερικές φορές σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Σύμφωνα με τον Bayton αλλά και πολλούς άλλους ερευνητές είναι πολύ δύσκολο να καταλήξει κανείς σε ένα βασικό κατάλογο των ανθρωπίνων αναγκών. Αυτό που μπορεί να γίνει είναι μια βασική διάκριση σε δύο κατηγορίες αναγκών:

- Τις έμφυτες ή βιογενετικές ανάγκες (biogenetic needs)
- Τις επίκτητες ή ψυχογενετικές ανάγκες (psychogenic needs)

³⁰ Λύτρας Π. «Κοινωνιολογία και ψυχολογία τουρισμού, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2004, σελ. 86

Οι βιολογικές ανάγκες χαρακτηρίζονται και ως «αρχικές» ή «πρωταρχικές» επειδή αναφέρονται στις βασικές ψυχολογικές ανάγκες, που σχετίζονται με τις σωματικές λειτουργίες όπως η πείνα, η δίψα. Οι ανάγκες αυτές απαιτούν να ικανοποιηθούν χωρίς μεγάλη καθυστέρηση. Τη στιγμή της δημιουργίας τους, εφιστούν την προσοχή του ατόμου.

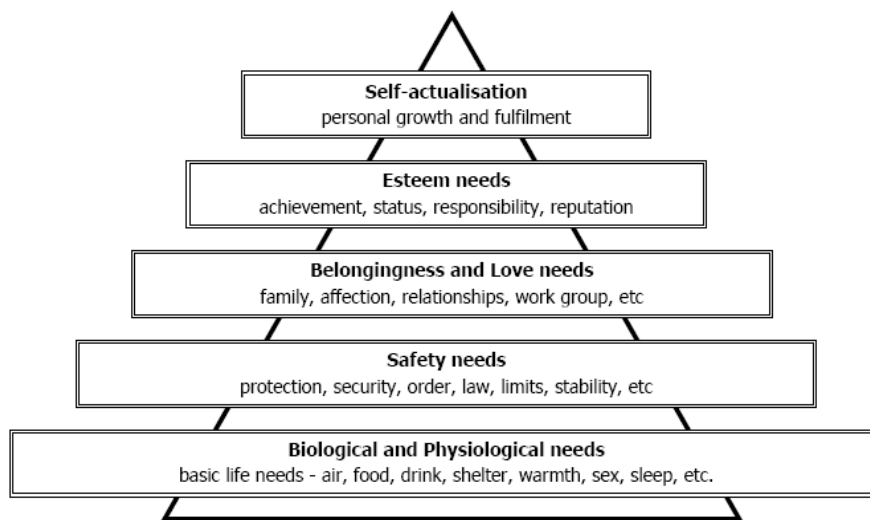
Από τη στιγμή της ικανοποίησής τους αποκαθίσταται η ισορροπία στον ανθρώπινο οργανισμό. Η προηγούμενη υπάρχουσα ένταση υποχωρεί, δίνοντας την ευκαιρία στο άτομο να στρέψει την προσοχή του σε άλλες επιθυμίες-ανάγκες που ήταν λιγότερο πειστικές για τη ζωή του.

Από το άλλο μέρος, οι ψυχογενετικές ανάγκες, είναι ιδιαίτερα ευπαθείς και λεπτές ψυχολογικές ανάγκες, που αντικατοπτρίζουν την πολυπλοκότητα και το πολυσύνθετο της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Το πολύπλοκο οικοδόμημα των επίκτητων αναγκών σχετίζεται με την κοινωνία, τη μόρφωση, την ευπάθεια και όλα γενικά τα διανοητικά ενδιαφέροντα.

Πολλές εξηγήσεις του τουριστικού φαινομένου χρησιμοποιούν τη θεωρία του Maslow. Η θεωρία αυτοπραγμάτωσης, αποτελεί ένα διάγραμμα αξιολόγησης- ιεράρχησης των ανθρωπίνων αναγκών.

Ο Maslow υποστηρίζει ότι τα «άτομα επηρεάζονται από τα υψηλότερα είδη αναγκών, μόνο αφού όλες οι βασικές τους ανάγκες έχουν εξ' ολοκλήρου ικανοποιηθεί. Μερική ικανοποίηση της ανάγκης μπορεί πάντως να είναι υποφερτή, καθώς ο μέσος πολίτης ικανοποιεί περίπου 80% του χρόνου σε ψυχολογικές ανάγκες, 70% σε ανάγκες ασφάλειας, 50% σε ανάγκες αγάπης, 40% σε ανάγκες αυτοεκτίμησης και 10% σε ανάγκες αυτοπραγμάτωσης.

Διάγραμμα 5: Η πυραμίδα της θεωρίας του A. Maslow για την αυτοπραγμάτωση³¹.

Πηγή: Λύτρας Π. – Κοινωνιολογία και Ψυχολογία του τουρισμού, σελ. 204

1.5 ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Αναφορικά με τη διάκριση του τουρισμού, σύμφωνα με την Ελληνική Βιβλιογραφία είναι δυνατή η τυποποίηση και η διάκριση του σε βασικές κατηγορίες, η οποία εξαρτάται κατά κύριο λόγο, από τους παράγοντες που προσδιορίζουν το φαινόμενο³². Θα πρέπει να τονιστεί ότι στη μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σαν βασικό κριτήριο κατηγοριοποίησης των διάφορων μορφών του τουρισμού λαμβάνεται η φύση του τουριστικού προορισμού, ανεξάρτητα του τόπου στον οποίο ευρίσκεται και προσδιορίζονται σαν βασικές κατηγορίες τουρισμού, ο παράκτιος, ο ορεινός, ο αστικός και ο αγροτικός τουρισμός.

³¹ <http://www.ettc.net/tech/adultlearning/maslow.gif>

³² Ηγουμενάκης Ν. «Τουριστική Οικονομία» Τόμος Α΄, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1991, σελ.193

α) Μαζικός τουρισμός

Ο μαζικός τουρισμός³³ θεωρείται η κατηγορία εκείνη που χαρακτηρίζεται από ομαδικότητα συμμετοχής των τουριστών στις διάφορες φάσεις της τουριστικής δραστηριότητας, σε καμία περίπτωση όμως δεν συνδέεται αποκλειστικά με τον τουρισμό διακοπών-αναψυχής τύπου μακράς διαμονής. Ο συλλογικός χαρακτήρας του μαζικού τουρισμού αναφέρεται ακόμα και στον τρόπο οργάνωσης και διεξαγωγής της μετακίνησης και στη συγκέντρωση των τουριστών στους τόπους διαμονής της χώρας του τουριστικού τους προορισμού.

Βάση ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού αποτελεί το σύστημα GIT (group inclusive tours), το οποίο προσφέρει αλληλεξαρτώμενες και ολοκληρωμένες υπηρεσίες. Στο εν λόγω σύστημα, οι παράγοντες κόστος ταξιδιού και απόσταση μεταξύ χώρας προέλευσης και χώρας προορισμού των τουριστών, από τη μια πλευρά, και από την άλλη τα επίπεδα τιμών των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρονται από τη χώρα προορισμού των τουριστών, θεωρούνται βασικοί παράγοντες για τον καθορισμό της γραμμής σύνδεσης της έντασης και του όγκου των τουριστών που θα μετακινηθούν. Επιπροσθέτως, έχει αναφερθεί και ένας τρίτος παράγοντας, ο οποίος αναφέρεται σε μια κατηγορία φυσικών πόρων όπως ο ήλιος, η πλούσια βλάστηση κ.λ.π.

β) Ατομικός τουρισμός

Ο ατομικός τουρισμός συνδέεται, πλην όμως όχι αποκλειστικά, με ατομικά-ιδιωτικά μέσα μετακίνησης. Ο κύριος χαρακτήρας της κατηγορίας είναι περιηγητικός, οι δε παράγοντες που προσδιορίζουν το μέγεθος της, σε συνάρτηση με αυτόν των άλλων κατηγοριών τουρισμού που προσφέρονται στην τουριστική αγορά, είναι: **(1)** η απόσταση που χωρίζει τη χώρα της μόνιμης διαμονής των τουριστών με τη χώρα του τουριστικού τους προορισμού, **(2)** ο βαθμός οικονομικής προσπελασιμότητας των τουριστικών τόπων στις χώρες τουριστικού προορισμού, **(3)** το επίπεδο ανάπτυξης των συγκοινωνιακών δικτύων και μέσων στις χώρες τουριστικού προορισμού και **(4)** η προσφορά κατάλληλων από ποσοτικής και ποιοτικής άποψης υπηρεσιών στις χώρες τουριστικού προορισμού, που διευκολύνουν τις περιηγήσεις τους και τις κάνουν πιο άνετες και πιο ευχάριστες.

Τη βάση ανάπτυξης του ατομικού τουρισμού αποτελεί το σύστημα IIT (individual inclusive tours).

³³ Λύτρας Π. «Η κοινωνία της αναψυχής», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1991, σελ. 27
ETBA ΑΕ, «Μελέτη ανάπτυξης τουριστικών περιοχών» Α΄ φάση, Διεύθυνση μελετών. Σελ.98

γ) Εσωτερικός τουρισμός

Ο εσωτερικός τουρισμός³⁴ πραγματοποιείται από τον ντόπιο πληθυσμό μιας χώρας, πάντα στα φυσικά της όρια. Η συγκεκριμένη κατηγορία τουρισμού η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «συναλλαγατοφόρα», παρουσιάζει και σημαντικές οικονομικές και άλλες ωφέλειες για τη χώρα στην οποία αναπτύσσεται, όπως η συγκράτηση της εκροής συναλλάγματος εξαιτίας της μη πραγματοποίησης εξωτερικού τουρισμού.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού αποτελούν και τα κάτωθι:

- Η δημιουργία των κατάλληλων και ταυτόχρονα οικονομικά προσιτών στους ντόπιους τουρίστες μέσα φιλοξενία. Αυτό συμβαίνει καθώς τα διάφορα τουριστικά καταλύματα³⁵ απευθύνονται αποκλειστικά στην ξένη τουριστική πελατεία που έχει τις οικονομικές δυνατότητες να «αγοράσει» τις υπηρεσίες που της προσφέρουν αυτά και έτσι να ικανοποιήσει τις τουριστικές της ανάγκες ή επιθυμίες. Η κατάσταση αυτή έχει σαν συνέπεια να μην δημιουργούνται συμπληρωματικά μέσα φιλοξενίας, που θα μπορούσαν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες του εσωτερικού τουρισμού.
- Η βελτίωση και η ανάπτυξη των διαφόρων δικτύων και μέσων συγκοινωνίας, ώστε οι μετακινήσεις των ντόπιων τουριστών στην επικράτεια της χώρας που διαμένουν να είναι ταχύτερες, ανετότερες και φυσικά ασφαλέστερες.

δ) Εξωτερικός τουρισμός

Ο εξωτερικός τουρισμός³⁶ πραγματοποιείται από άτομα που διαμένουν μόνιμα σε μια χώρα και συχνά επισκέπτονται κάποια άλλη ή κάποιες άλλες χώρες για τουριστικούς λόγους, προκειμένου να ικανοποιήσουν τις τουριστικές τους ανάγκες ή επιθυμίες.

Ο εξωτερικός τουρισμός διακρίνεται σε ενεργητικό και παθητικό. Ενεργητικός ορίζεται, όταν οι μόνιμοι κάτοικοι μιας χώρας επισκέπτονται μια άλλη για τουριστικούς λόγους. Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της περίπτωσης είναι η εισροή ξένου συναλλάγματος.

³⁴ Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω, «Η κρατική Συμβολή στον τουρισμό» Εναλλακτικές μορφές τουρισμού» Αθήνα 2006, Εκδόσεις Interbooks, σελ. 56

³⁵ Τα τουριστικά καταλύματα δημιουργούνται είτε με κρατικά κεφάλαια είτε με κεφάλαια ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

³⁶ Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω, «Η κρατική Συμβολή στον τουρισμό» Εναλλακτικές μορφές τουρισμού» Αθήνα 2006, Εκδόσεις Interbooks, σελ. 56-57

Αντίθετα στην περίπτωση του παθητικού εξωτερικού τουρισμού, οι κάτοικοι μιας χώρας επισκέπτονται μια άλλη για τουριστικούς λόγους. Χαρακτηρίζεται ως παθητικός γιατί κύριο χαρακτηριστικό είναι η εκροή πολύτιμου συναλλάγματος.

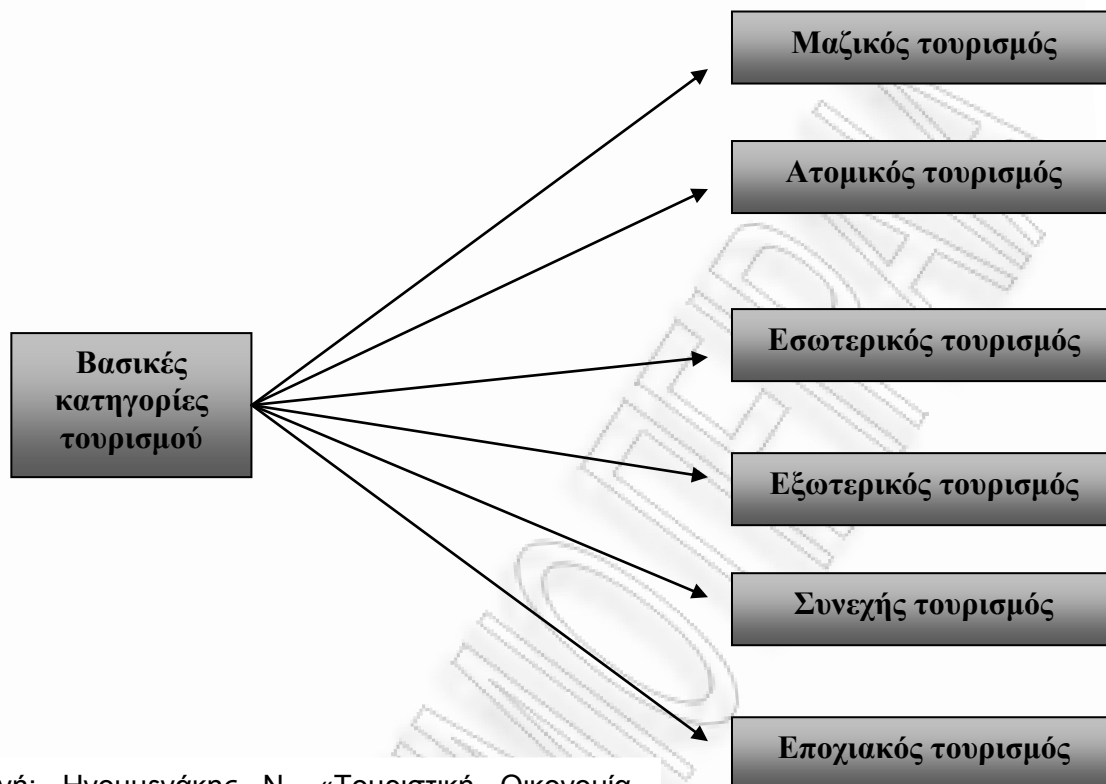
ε) Συνεχής τουρισμός

Βασικό χαρακτηριστικό του συνεχή τουρισμού είναι η διάρκεια, δηλ. δεν επηρεάζονται οι δραστηριότητες του από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε όλες τις εποχές. Οι αντιπροσωπευτικές μορφές τουρισμού είναι ο συνεδριακός τουρισμός, ο τουρισμός κινήτρων, ο τουρισμός εκθέσεων, ο τουρισμός πόλης και ο μορφωτικός τουρισμός.

στ) Εποχιακός τουρισμός

Ο εποχιακός τουρισμός δεν διαρκεί όλο το χρόνο, που σημαίνει ότι οι δραστηριότητες επηρεάζονται από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε διαφορετικές εποχές σε αντίθεση με το συνεχή τουρισμό. Οι αντιπροσωπευτικότερες μορφές τουρισμού αυτής της κατηγορίας είναι ο τουρισμός παραχείμασης και ο τουρισμός χειμερινών σπορ.

Διάγραμμα 6: Οι βασικές κατηγορίες τουρισμού

Πηγή: Ηγουμενάκης Ν. «Τουριστική Οικονομία, τόμος Α, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1991, σελ.131

Στην Ελληνική βιβλιογραφία οι κύριες μορφές τουρισμού αναφέρονται συνηθέστερα σαν «επικρατούσες», ή «καθιερωμένες» ή «παραδοσιακές». Σαν τέτοιες αναφέρονται οι μορφές του μαζικού θερινού τουρισμού και οι καθιερωμένες από τον Ε.Ο.Τ. μορφές του θεραπευτικού θαλάσσιου και χιονοδρομικού που θεωρήθηκε ότι αποτελούν «βασική τουριστική υποδομή μακροχρόνιας πνοής και κρατικής ευθύνης» και για την ανάπτυξη των οποίων ο Ε.Ο.Τ. διατήρησε την αποκλειστικότητα των σχετικών ενεργειών.

Όσο αφορά τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού αυτές αναφέρονται σαν «νέες ή ειδικές» μορφές τουρισμού ή σαν ήπιες μορφές ή σαν «μορφές ήπιου τουρισμού», αλλά και σαν «εναλλακτικές μορφές» ή σαν «νέες ήπιες και εναλλακτικές» μορφές τουρισμού. Η τυποποίηση και η διάκριση του τουρισμού σε βασικές κατηγορίες γίνεται με διάφορα προσδιοριστικά κριτήρια ανάλογα με την οπτική γωνία που κάθε φορά εξετάζουμε το τουριστικό φαινόμενο.

1.6 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο όρος εναλλακτικός ορισμός έκανε την εμφάνιση του τα τελευταία είκοσι χρόνια, εισάγοντας μια καινούργια προσέγγιση και φιλοσοφία του ζητήματος. Ο όρος αναφέρεται στον τουρισμό που σχετίζεται με εναλλακτικές μορφές, τόσο σε οργανωτικό επίπεδο όσο και στα χαρακτηριστικά των τουριστικών δραστηριοτήτων που ζητούν οι επισκέπτες.

Ο εναλλακτικός τουρισμός, συνδέεται με κοινωνικές και περιβαλλοντικές αξίες, που επιτρέπουν τόσο στους «οικοδεσπότες» όσο και στους «φιλοξενούμενους» να υφίσταντο τις θετικές αλληλεπιδράσεις και να μοιράζονται εμπειρίες. Ωστόσο δεν υπάρχει ένα κοινός αποδεκτός ορισμός σε διεθνές επίπεδο από όλους.

Στην προσπάθεια της τουριστικής βιομηχανίας για διεύρυνση των προϋποθέσεων εφαρμογής των νέων προτύπων τουριστικής ανάπτυξης συνέβαλε καθοριστικά η κοινωνιολογία του τουρισμού η οποία διαδραματίζει έναν καταλυτικό ρόλο στην κριτική ανάλυση της τουριστικής ανάπτυξης αλλά και στη σταδιακή διαμόρφωση ερμηνευτικών πλαισίων σε ζητήματα καθοριστικά για τις τάσεις που διαφαίνονται σε δύο πεδία έρευνας που διαθέτει μεγάλο όγκο εμπειρικών και θεωρητικών προσεγγίσεων: το πρώτο είναι η σύνδεση των κινήτρων των τουριστών με τις σύγχρονες τάσεις σε θέματα ανάπτυξης που δίνουν έμφαση στην προστασία και τον έλεγχο της, και το δεύτερο είναι οι αλλαγές στα καταναλωτικά και κοινωνικά πρότυπα των τουριστών οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα να τους μετατρέψουν από παθητικούς συμμετόχους ή θεατές των τουριστικών δραστηριοτήτων σε ενεργητικούς εταίρους και διαμορφωτές της τουριστικής εμπειρίας και συνακόλουθα της τουριστικής ανάπτυξης.

Οι κοινωνικές συνισταμένες αυτών των αλλαγών είναι πολλές και τα αποτελέσματα τους ποικίλα και με σημαντικές αναπτυξιακές διαφοροποιήσεις. Η δεκαετία που διανύουμε δείχνει ότι θα είναι μια δεκαετία ωρίμανσης των τάσεων αυτών που σηματοδοτούν ουσιαστικά μια διαφορετική οργανωτική φάση της τουριστικής ανάπτυξης με δυναμικές ανακατατάξεις όσο αφορά τα κίνητρα των τουριστών σε όλες τις φάσεις που προηγούνται και έπονται του τουριστικού ταξιδιού.

Οι κυριότερες από τις νέες τάσεις³⁷ και αλλαγές που αποτελούν και αντικείμενο ιδιαίτερου επιστημονικού ενδιαφέροντος από πλευράς της κοινωνιολογίας του τουρισμού είναι οι ακόλουθες: η διαμόρφωση των συνθηκών που οδήγησαν στην αμφισβήτηση του οργανωμένου μαζικού τουρισμού και στην ανάπτυξη των ειδικών και εναλλακτικών μορφών του, ο ρόλος των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην ανάδειξη ήπιων και αειφόρων μοντέλων ανάπτυξης, τα κοινωνικά και καταναλωτικά πρότυπα του σύγχρονου τουρίστα στη μεταβιομηχανική κοινωνία και οι μελλοντικές τάσεις.

Οι κυριότερες μορφές εναλλακτικού τουρισμού είναι οι κάτωθι³⁸:

1. Πολιτιστικός τουρισμός
2. Χειμερινός τουρισμός
3. Ορεινός και ορειβατικός τουρισμός
4. Αγροτουρισμός
5. Θαλάσσιος τουρισμός
6. Οικοτουρισμός
7. Αθλητικός τουρισμός
8. Τουρισμός περιπέτειας

Οι μορφές αυτές, έχουν σαν κοινό χαρακτηριστικό την αποκέντρωση και απομάκρυνση της τουριστικής δραστηριότητας από τις ακτές της διοχέτευσης της στο εσωτερικό κάθε χώρας και επομένως τη δυνατότητα της ορθολογικής ανάπτυξης νέων περιοχών και συντήρησης απομακρυσμένων.

Ο εναλλακτικός τουρισμός αναζητά και προστατεύει την τοπική κουλτούρα και πλησιάζει την τοπική κοινωνία. Υπάρχουν, μάλιστα ένας αριθμός συνισταμένων που είναι γενικά αποδεκτές³⁹:

Ο εναλλακτικός τουρισμός εφαρμόζεται σε εκείνες τις μορφές τουρισμού, οι οποίες δεν καταστρέφουν το περιβάλλον και τις ανάγκες της κοινότητας φιλοξενίας⁴⁰ και δεν επιφέρουν τις αρνητικές συνέπειες που προκαλεί ο μαζικός τουρισμός.

³⁷ Τα νέα κοινωνικά και πολιτιστικά πρότυπα των τουριστών, την ιδιαίτερη σημασία που αποκτά το περιβάλλον και η προστασία του για το σύγχρονο τουρισμό, την καταναλωτική διάσταση που αποκτά η τουριστική εμπειρία κ.α.

³⁸ Βενετσανοπούλου Μ, « Η κρατική συμβολή στον τουρισμό- Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού» Εκδόσεις: Interbooks, 2006, σελ.65

http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1244&permanent_id=1

³⁹ Βενετσανοπούλου Μ, « Η κρατική συμβολή στον τουρισμό- Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού» Εκδόσεις: Interbooks, 2006, σελ.64-67

Ο εναλλακτικός τουρισμός είναι αποτέλεσμα οργάνωσης του τοπικού πληθυσμού ή και των τοπικών φορέων. Μάλιστα ο τρόπος αυτός ανάπτυξης επιφέρει λιγότερες, κοινωνικές και πολιτισμικές επιπτώσεις και μεγαλύτερες πιθανότητες κοινωνικής αποδοχής.

Μερικές μορφές τουρισμού, θεωρούνται εναλλακτικές διότι δεν εκμεταλλεύονται τον τοπικό πληθυσμό⁴¹.

Τέλος, οι μορφές αυτές τουρισμού δεν καταστρέφουν τον πολιτισμό της κοινωνίας⁴² υποδοχής και είναι οι μόνες που ενισχύονται με τεράστια κονδύλια από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.6.1 ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

«Οι ειδικές μορφές τουρισμού χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός κυρίαρχου κινήτρου στη ζήτηση (π.χ. συνέδρια) και από την ανάπτυξη μιας αντίστοιχης ειδικής υποδομής στις τουριστικές περιοχές που αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση των τουριστών της κάθε ειδικής μορφής»⁴³.

Οι ειδικές αυτές μορφές τουρισμού περιλαμβάνουν ομαδικές ή ατομικές μετακινήσεις ανθρώπων προκειμένου να αναπτύξουν ειδικά ενδιαφέροντα και να επισκεφθούν αξιοθέατα και μέρη που συνδέονται με ένα συγκεκριμένο θέμα. Μάλιστα, χωρίς να υποκαθιστούν το μαζικό τουρισμό, λειτουργούν συμπληρωματικά, εμπλουτίζουν, διευρύνουν και διαφοροποιούν το τουριστικό προϊόν, καλύπτοντας την αντίστοιχη ζήτηση που φαίνεται να είναι αυξανόμενη⁴⁴.

Οι κυριότερες μορφές ειδικού τουρισμού είναι οι εξής:

1. Κοινωνικός τουρισμός
2. Τουρισμός παραχείμασης
3. Τουρισμός αναπήρων
4. Τουρισμός υγείας

⁴⁰ Λαγός Δ. «Τουριστική Οικονομική», Εκδόσεις Κριτική, 2005, σελ. 76

⁴¹ Roger Doswell, σελ.41

⁴² Οι μορφές αυτές τουρισμού ενθαρρύνουν το σεβασμό προς την πολιτισμική πραγματικότητα δια μέσου της εκπαίδευσης της επιμόρφωσης και γενικότερα των οργανωμένων συναντήσεων.

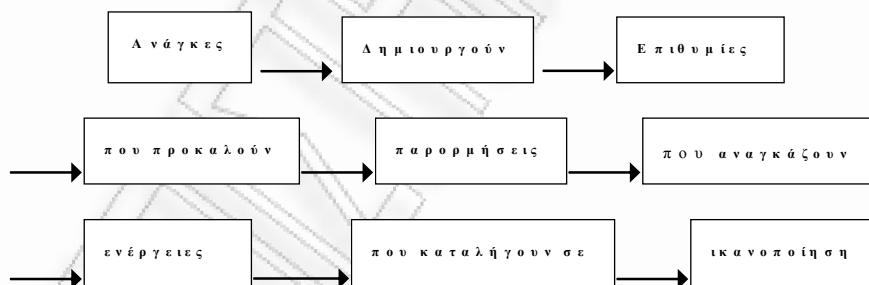
⁴³ Κοκκώσης Χ.- Π. Τσάρτας, « Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον», Εκδόσεις Κριτική, 2005, σελ. 88

⁴⁴ Λαγός Γ. « Τουριστική οικονομική», Εκδόσεις Κριτική, 2005, σελ. 69

5. Τουρισμός κινήτρων⁴⁵
6. Τουρισμός χειμερινών αθλημάτων
7. Τουρισμός παραχείμασης⁴⁶
8. Εκθεσιακός τουρισμός
9. Συνεδριακός τουρισμός
10. Θρησκευτικός τουρισμός
11. Επαγγελματικός τουρισμός⁴⁷
12. Χρονομεριστικός τουρισμός⁴⁸
13. Αγροτουρισμός⁴⁹
14. Τουρισμός τρίτης ηλικίας

⁴⁵ Ο θεσμός εμφανίζεται το πρώτο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα όταν οι μεγάλες αμερικανικές αυτοβιομηχανίες, αρχίζουν να χρησιμοποιούν τα ταξίδια σαν κίνητρο υψηλής απόδοσης των πωλητών τους. Στην συνέχεια υιοθετείται και από άλλες επιχειρήσεις και μεταφέρεται στην Ευρώπη, κυρίως στην Αγγλία, τη Γαλλία και τη Γερμανία μέσω των θυγατρικών τους. Τα ταξίδια κινήτρων πλέον δεν αφορούν μόνο το προσωπικό πωλήσεων αλλά και τα διευθυντικά στελέχη. Τη δεκαετία του '60, σχεδόν 9 στις 10 αμερικανικές επιχειρήσεις εφάρμοσαν αυτήν τη τακτική (Ρούπας-Λαλούμης, 1998).

Η σχέση μεταξύ ανάγκης, επιθυμίας και ικανοποίησης φαίνεται με τη λεγόμενη αλυσίδα ανάγκης-επιθυμίας - ικανοποίησης που εμφανίζεται παραστατικά ως εξής:

Σφακιανάκης: Εναλλακτικές μορφές τουρισμού, σελ. 149

⁴⁶ Ο τουρισμός παραχείμασης αναφέρεται στις τουριστικές δραστηριότητες ατόμων που κατά τη διάρκεια του χειμώνα κάνουν διακοπές μικρής ή μεγάλης διάρκειας σε χώρες με ήπια κλίματα, για να αποφύγουν τις αντίξοες καιρικές συνθήκες, που επικρατούν στους τόπους της μόνιμης διαμονής τους. Τα άτομα που επιδίδονται σε αυτής της μορφής τον τουρισμό είναι συνήθως ηλικιωμένα που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα υγείας ενώ παράλληλα έχουν ελεύθερο χρόνο και σταθερό εισόδημα.

⁴⁷ Σύμφωνα με μια εκτεταμένη έρευνα που πραγματοποίησε το τμήμα συνεδριών της Union des Associations International, η πλειονότητα των συνεδριών έχει διάρκεια 4-5 ημέρες. Το 37.7% των συνεδριών έχει διάρκεια 3 ημέρες, ενώ το 19.8%, 6-8 ημέρες. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα συνέδρια πραγματοποιούνται εργάσιμες μέρες και ενδεχομένως ορισμένοι σύνεδροι αξιοποιώντας κάποιο σαββατοκύριακο παρατείνουν τη διάρκεια του ταξιδιού του ή φροντίζουν να ξεκινήσει νωρίτερα. Κάτι τέτοιο αυξάνει και την τελική τουριστική δαπάνη.

⁴⁸ Η χρονομεριστική μίσθωση, γνωστή διεθνώς με την αγγλική ονομασία time Sharing, είναι η διαδικασία κατοχής και χρήσης ενός συγκεκριμένου καταλύματος για μια ορισμένη χρονική διάρκεια ανά έτος και για ορισμένα χρόνια κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις. Πρόκειται για μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες μορφές τουρισμού, αφού παρουσιάζει ρυθμό ανάπτυξης 30% περίπου το χρόνο. Βάσιμα λοιπόν θεωρείται ότι θα αποτελέσει μελλοντικά ότι ήταν το οργανωμένο τουριστικό πακέτο για τη δεκαετία του '50 (Βαρβαρέσος 2000)

⁴⁹ Η τρίτη ηλικία αποτελεί, χωρίς αμφιβολία, το σημαντικότερο τμήμα του τουριστικού δυναμικού μιας χώρας κατά συνέπεια κινείται συνήθως τουριστικά στο εσωτερικό της ή το πολύ σε χώρες κοντινές και κυρίως σε αυτές που συνορεύουν με τη χώρα της μόνιμης διαμονής τους.

Γενικά γίνεται δεκτό ότι όλες οι μορφές τουρισμού δέχονται εναλλαγή, αφού είναι εκφράσεις του ενιαίου τουριστικού φαινομένου, έστω και αν οι πρακτικές εκδηλώσεις τους και εμφανίσεις διαφοροποιούνται. Επίσης υπάρχουν και ορισμένες άλλες κατηγορίες που αφορούν και τη χώρα μας σε μεγάλο βαθμό. Αυτές είναι ο κοινωνικός τουρισμός, ο οποίος έχει στόχο να κάνει δυνατό τον τουρισμό σε όσο γίνεται μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων και ειδικότερα σε ορισμένες κατηγορίες πληθυσμού που είναι λιγότερο προνομιούχες σε σχέση με κάποιες άλλες, πολυμελείς οικογένειες, ο πολιτισμικός τουρισμός έχει σκοπό την προώθηση της γνώσης της ιστορίας, της τέχνης και του τρόπου ζωής μιας χώρας. Σε αυτό το πλαίσιο υπάρχει ακόμα ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός έννοιες σύγχρονες αλλά με μεγάλη ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια παγκοσμίως και στις οποίες θα μπορούσε να επενδύσει η χώρα μας.

1.7 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η τουριστική πολιτική⁵⁰ ως περιεχόμενο σχετίζεται άμεσα με την οικονομική ανάπτυξη, τις δυνατότητες των υπηρεσιών της περιοχής, τις ιδεολογικές επιλογές και την αποδοχή των επιλογών της εκτελεστικής εξουσίας από τους ανθρώπους του κλάδου, δηλαδή τους επιχειρηματίες του τουρισμού. Αναφέρεται στο Κράτος και την εξουσία καθώς και στους θεσμούς που σχετίζονται με το σχεδιασμό και την πρόβλεψη για τον τουρισμό του μέλλοντος. Καλύπτει όλα τα μέτρα που λαμβάνει η πολιτεία για να προωθήσει την τουριστική ανάπτυξη αλλά και για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που δημιουργεί η ανάπτυξη κατά την πορεία της.

Σήμερα η διοίκηση και οι πολιτικές του τουριστικού τομέα έχουν αποποιηθεί σε μεγάλο βαθμό τον συγκεντρωτικό χαρακτήρα που τους αποδιδόταν πριν μερικές δεκαετίες. Τα θεσμοθετημένα όργανα διοίκησης και πολιτικής του τουρισμού, αποτελούν αναπόσπαστα διοικητικό-οικονομικά τμήματα τόσο της κεντρικής όσο και της αποκεντρωμένης διοίκησης ενός κράτους. Η σύσταση, η οργάνωση και οι λειτουργίες των θεσμοθετημένων οργάνων τουρισμού στις ταχύτατα πλέον επιτελούμενες μεταβολές των τουριστικών αγορών, επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας.

Στα οικονομικώς ανεπτυγμένα κράτη του κόσμου, ενυπάρχουν και λειτουργούν θεσμοθετημένα διοικητικό-οικονομικά όργανα του τουρισμού, ως απόρροια της αναγκαιότητας για μια καλύτερη οργάνωση και διοίκηση των τουριστικών πόρων σε

⁵⁰ Ηγουμενάκης Ν. «Τουριστική Πολιτική», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1991, σελ. 32-33

αποκεντρωμένο επίπεδο, της εφαρμογής μοντέλων σχεδιασμένης τουριστικής ανάπτυξης, της αντιμετώπισης του έντονου εσωτερικού και διεθνούς ανταγωνισμού κτλ.

Ο διεθνής τουρισμός στα πλαίσια του παγκόσμιου καταμερισμού εργασίας διαθέτει ένα σύνολο δομών που απορρέουν από καθοριστικούς παράγοντες, όπως η κατανομή των πλουτοπαραγωγικών πόρων και οι σχέσεις Κέντρου-Περιφέρειας. Σε αυτά τα πλαίσια οποιαδήποτε θεώρησης τουριστικής ανάπτυξης συγκεκριμενοποιείται⁵¹.

Τη δεκαετία του '70 η ελλιπής γνώση της συνθετότητας του τουρισμού δημιούργησε, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, το ρεύμα των «θετικιστών» της τουριστικής ανάπτυξης⁵², όπου υπήρξε ταύτιση μεταξύ οικονομικής και τουριστικής ανάπτυξης. Η συνεχώς αυξανόμενη οικονομική σπουδαιότητα του διεθνούς τουρισμού για τις αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες – χώρες προέλευσης και υποδοχής των τουριστών – τον κατέστησε αναπόσπαστο τμήμα της διεθνούς εξειδίκευσης, κατά τον ίδιο τρόπο με το διεθνές εμπόριο, τις άδηλες συναλλαγές και τις κινήσεις κεφαλαίων. Υπό το πρίσμα συγκεκριμένων συνθηκών η ανάλυση των προσδιοριστικών παραγόντων παρουσιάζει μεγάλη σπουδαιότητα, γιατί από τη βαρύτητα και το ρόλο τους στο διεθνή τουρισμό εξαρτάται η χάραξη των κατευθύνσεων της υιοθετούμενης τουριστικής πολιτικής. Παράλληλα όμως, με τη μεγέθυνση του τουριστικού φαινομένου παρατηρείται μια σειρά αρνητικών επιπτώσεων, όπως συναλλαγματικές διαρροές στο εξωτερικό, εξάρτηση από τους tour operators, πληθωριστικές τάσεις, αλλοιώσεις του φυσικού, δομημένου και κοινωνικού περιβάλλοντος⁵³ κ.α.

Αυτή η κατ' εξοχήν γενικευμένη πραγματικότητα ισχύει στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου ένα καταναλωτικό τουριστικό πρότυπο δυτικού τύπου επιβάλλεται συχνά βιαίως, με αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας μη σχεδιασμένης ανάπτυξης και τη διατάραξη της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής ισορροπίας των περιοχών υποδοχής των τουριστών⁵⁴.

⁵¹ Cazes G (1989), *Le tourisme international. Mirage ou stratégie d'avenir ?*, Hatier, Paris
Βαρβαρέσος Σ. (2000), «Τουρισμός, Έννοιες, μεγέθη, Δομές», β έκδοση, Εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα, σελ. 67-69.

⁵² Βαρβαρέσος Σ. (2000), «Τουρισμός, Έννοιες, μεγέθη, Δομές», β έκδοση, Εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα, σελ. 193-198

⁵³ Βαρβαρέσος Σ. (2000), «Τουρισμός, Έννοιες, μεγέθη, Δομές», β έκδοση, Εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα, σελ.181-258.

⁵⁴ Μπριασούλη Ε. (2000), «Σχεδιασμός Τουριστικής Ανάπτυξης: χαρακτηριστικές προσεγγίσεις» στο Τσάρτας Π. (επιμ.), *Τουριστική Ανάπτυξη: Πολυεπιστημονικές Προσεγγίσεις*, Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα, σελ. 123-148

Τσάρτας Π. (2000), «Κριτική αποτίμηση των παραμέτρων συγκρότησης των χαρακτηριστικών της μεταπολεμικής τουριστικής ανάπτυξης» στο Τσάρτας Π. (επιμ.), *Τουριστική Ανάπτυξη: Πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις*, Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα, σελ. 189-211

Η προσέγγιση της τουριστικής πολιτικής συνίσταται σε τρία επίπεδα ανάλυσης⁵⁵:

- Επακριβής και σε βάθος γνώση των μηχανισμών του τουρισμού
- Οικονομική ανάλυση των μηχανισμών του τουριστικού τομέα
- Κοινοποίηση των αποτελεσμάτων της ανάλυσης στα κέντρα αποφάσεων.

Τα παραπάνω στάδια οδηγούν σε ένα τέταρτο, εκείνο του προσδιορισμού του επιπέδου παρέμβασης των κρατικών φορέων. Η τουριστική πολιτική απορρέει από ένα σύνολο δράσεων ενεργοποιημένων σε όλα τα επίπεδα. Το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και διοικητικής αποκέντρωσης επιτρέπει στις βιομηχανικές χώρες την εφαρμογή πολιτικών, καλύτερα προσαρμοσμένων στις ανάγκες των κατοίκων και των τουριστών. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι ίδιοι παράγοντες και ο ανεπαρκής βαθμός παρέμβασης του κράτους προδιαγράφουν το μοντέλο της τουριστικής ανάπτυξης και τη σχέση κόστους / οφέλους.

Κατά τον Ηγουμενάκη Ν., «η τουριστική πολιτική ενός σύγχρονου κράτους ασκείται όπως είναι γνωστό, από την πολιτική του εξουσία και υλοποιείται διαμέσου των αρμόδιων φορέων του κρατικού μηχανισμού».

Οι φορείς που κατά κύριο λόγο συμβάλουν λίγο-πολύ στη διαμόρφωση της τουριστικής πολιτικής σε ένα σύγχρονο κράτος με μικτή οικονομία, είναι εννέα και συγκεκριμένα οι πιο κάτω:

- α) το κοινοβούλιο
- β) η κυβέρνηση
- γ) η κεντρική διοίκηση
- δ) η τοπική αυτοδιοίκηση
- ε) τα δικαστήρια
- στ) τα πολιτικά κόμματα
- ζ) οι οργανωμένες ομάδες συμφερόντων
- η) οι ειδικοί σύμβουλοι: άτομα με εξειδικευμένες γνώσεις σε τουριστικά θέματα, δηλαδή εμπειρογνώμονες που προσφέρουν στην κυβέρνηση, την κεντρική διοίκηση και την τοπική αυτοδιοίκηση συμβουλές αντί αμοιβής.
- θ) οι υπερεθνικοί οργανισμοί

Ηγουμενάκης Ν. (1990), «Τουριστική Πολιτική», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, σελ. 25-53

⁵⁵ Κομίλης, Π. Βαγιώνης Ν. (1999), « Τουριστικός σχεδιασμός: Μέθοδοι και πρακτικές αξιολόγησης, Εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα σελ. 147-168

Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι ο όρος «φορείς τουριστικής πολιτικής» είναι κάπως ρευστός, επειδή δεν αναφέρεται σε ένα αυστηρά καθορισμένο αριθμό ατόμων που απαρτίζουν τους φορείς αυτούς και που μπορούν να διακριθούν εύκολα.

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι η επιλογή στρατηγικών μιας χώρας, ενσωματώνεται στη σφαιρικότερη αντίληψη περί ανάπτυξης. Κατ' αυτό τον τρόπο διαμορφώνεται μια σειρά απόψεων περί τουριστική ανάπτυξης στενά σχετιζομένων με το βαθμό οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Τα θεσμοθετημένα όργανα, τα οποία υλοποιούν τις δράσεις των κρατικών φορέων αποτελούν ταυτόχρονα τον κεντρικό άξονα και την απόρροια της αναπτυξιακής διαδικασίας. Αυτά θεσμοθετούνται, οργανώνονται και προσαρμόζονται στις επιτελούμενες μεταβολές του τουριστικού τομέα κατά διαφορετικό τρόπο, ανάλογα με το βαθμό οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας⁵⁶.

Η συστηματική και εσκεμμένη ρυθμιστική επέμβαση του κράτους στην τουριστική οικονομία, δηλαδή η άσκηση τουριστικής πολιτικής εκ μέρους της πολιτικής εξουσίας αποτελείται από τους στόχους και από τα μέτρα εφαρμογής τους. Τόσο οι στόχοι όσο και τα μέτρα της τουριστικής πολιτικής εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της οικονομικής πολιτικής του κράτους και κατ' επέκταση της γενικής οικονομικής πολιτικής που ασκεί αυτό.

Ο κρατικός παρεμβατισμός στην τουριστική οικονομία πρέπει να διατυπώνεται είτε σαν ένα γενικό σχέδιο προγράμματος ή διάγραμμα που έχει προσωρινό χαρακτήρα.

Η τουριστική πολιτική, αν και εξετάζει χωριστά τη συστηματική και εσκεμμένη ρυθμιστική επέμβαση του κράτους στην τουριστική οικονομία, δεν παύει να εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της οικονομικής πολιτικής που ασκεί αυτό για την επίτευξη των κοινωνικά και πολιτικά επιθυμητών οικονομικών στόχων του.

Έτσι λοιπόν, το πρόγραμμα τουριστικής πολιτικής κατά κανόνα περιέχεται:

- (1) Σε βραχυχρόνιο ορίζοντα (συνήθως 1 έτος): στον κρατικό προϋπολογισμό ή τα ετήσια κλαδικά προγράμματα του κράτους.
- (2) Σε μεσοχρόνιο ορίζοντα (συνήθως 5 έτη): στα πενταετή προγράμματα ανάπτυξης ή μεγένθυσης του κράτους.
- (3) Σε μακροχρόνιο ορίζοντα (συνήθως πάνω από 10 έτη): στα προγράμματα μακροχρόνιας προοπτικής ανάπτυξης ή μεγένθυσης του κράτους.

⁵⁶ Owen C. "Building a relationship between government and tourism" *Tourism Management*, Τομ. 13, No 4 σελ. 358-362, 1992

«Σε μια συστηματική διαδικασία διαμόρφωσης της τουριστικής πολιτικής, ο συνδυασμός των στόχων του κράτους, από τη μια πλευρά, και από την άλλη των μέτρων που έχει στη διάθεση του για να τους επιτύχει, διατυπώνεται σε ένα πρόγραμμα, το πρόγραμμα τουριστικής πολιτικής. Σε αυτό καθορίζονται με ακρίβεια και σαφήνεια οι βραχυχρόνιοι, μεσοχρόνιοι και μακροχρόνιοι στόχοι της τουριστικής πολιτικής και εκλέγονται συγκεκριμένα μέτρα, με τα οποία θα επιχειρηθεί η επίτευξη τους, όταν τελικά εφαρμοστεί αυτό⁵⁷».

1.8 ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Η σύγχρονη τουριστική βιομηχανία⁵⁸ εμπεριέχει μια σειρά από χαρακτηριστικά που τη διακρίνουν από τους υπόλοιπους κλάδους. Συγκεκριμένα, ο κλάδος κυριαρχείται από επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, είναι δυναμικός, απαρτίζεται στην πλειοψηφία του από μικρότερες επιχειρήσεις, εξυπηρετεί τις εσωτερικές και διεθνείς αγορές, κάνει εκτενή χρήση της νέας τεχνολογίας.

Η τουριστική βιομηχανία αναπτύσσεται με τέτοιο ρυθμό ώστε να μπορεί να ικανοποιεί όλες τις ανάγκες των ταξιδιωτών και τουριστών. Αποκτά μαζικό χαρακτήρα και οι τουρίστες στην πλειοψηφία τους ταξιδεύουν σε ομάδες, με αποτέλεσμα να πολλαπλασιάζονται με ραγδαίους ρυθμούς. Η επέκταση του τουριστικού φαινομένου αναδεικνύει τον τουρισμό στη μεγαλύτερη βιομηχανία παγκοσμίως.

Ενδεικτικά αναφέρεται σύμφωνα με το WTTC (World Travel and Tourism Council), ότι το 2001 ο τουρισμός μετράτε σε 3,5 δις δολάρια οικονομικών συναλλαγών και 207 εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Επίσης, οι μετρήσεις έδειξαν άνοδο κατά 5,5% το 2005 σε σχέση με το 2004, ενώ άνοδος παρατηρήθηκε και το 2006.

Το γεγονός της αυξανόμενης σπουδαιότητας που αποκτά ο τουρισμός τα τελευταία χρόνια οδήγησε στην ανάγκη η οικονομική δραστηριότητα, να σχεδιαστεί, να οργανωθεί και να ελεγχθεί κεντρικά – γι' αυτό θα μπορούσε να ειπωθεί ότι δεν είναι τυχαίο ότι η Ελλάδα πρόσφατα επανίδρυσε το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, το οποίο έχει ως στόχο τη χάραξη και υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής τουριστικής ανάπτυξης.

Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί μια σημαντική διάκριση του τουρισμού, η οποία απαιτεί δύο διαφορετικούς κεντρικούς σχεδιασμούς:

⁵⁷ Ηγουμενάκης Ν., « Τουριστική Πολιτική», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1991, σελ.25

⁵⁸ Χριστόδουλος Ακριβός- Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2007, σελ. 17

- Ο εσωτερικός τουρισμός, που αναφέρεται στην μετακίνηση των κατοίκων μιας χώρας στο εσωτερικό της χώρας που διαμένουν με σκοπό τον τουρισμό.
- Ο εισερχόμενος τουρισμός, που αναφέρεται στις μετακινήσεις τουριστών από χώρες του εξωτερικού προς το εσωτερικό μιας χώρας.

Σκοπός της στρατηγικής που θα ακολουθηθεί σε κάθε μία από τις άνωθεν περιπτώσεις έχει ως σκοπό στην ικανοποίηση των απαιτήσεων και η προσέλκυση των τουριστών .

1.9 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Κάθε κράτος προκειμένου να προσελκύσει το ενδιαφέρον των τουριστών ώστε να την επισκεφτούν προσπαθεί να αναπτύξει και να αναδείξει κάποιους βασικούς παράγοντες που συνθέτουν την τουριστική της προσφορά, και είναι οι εξής: οι φυσικοί πόροι, το κατασκευασμένο περιβάλλον, οι λειτουργικοί κλάδοι, το πνεύμα φιλοξενίας, η ιστορία και ο πολιτισμός.

Παρά το γεγονός, όμως της μεγάλης αξίας του τουρισμού όχι μόνο για την οικονομία μιας χώρας αλλά και για την ευρύτερη κοινωνική, πολιτιστική και περιβαλλοντική ανάπτυξη και εξέλιξη της, δεν θα πρέπει ο τουρισμός να θεωρηθεί ως μέσο το οποίο μπορεί να λύσει οποιαδήποτε οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα ενός λαού ή ορισμένων περιοχών μιας χώρας που παρουσιάζουν τουριστική ζήτηση.

Ο τουρισμός μπορεί να έχει σημαντικές θετικές επιπτώσεις⁵⁹, αλλά δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι μπορεί να έχει και σημαντικότερες αρνητικές επιπτώσεις.

Η κατανόηση των περίπλοκων επιπτώσεων υποδεικνύει μεταξύ άλλων ότι οι τοπικές αρχές, η τουριστική βιομηχανία και ο τοπικός πληθυσμός θα πρέπει να εργαστούν από κοινού και προσεκτικά, ώστε να σχεδιάσουν την ανάπτυξη του. Ο σχεδιασμός μπορεί να βοηθήσει στη δημιουργία μιας βιομηχανίας η οποία να βελτιώνει την κοινωνία με ελάχιστα κόστη και παρεμβολές σε άλλες πτυχές της ζωής της κοινωνίας αυτής. Η μέγιστη δυνατή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και η εξέταση όσο το δυνατό περισσότερων προοπτικών κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού βοηθά στον εντοπισμό και την επίλυση προβληματισμών που ενδέχεται αργότερα να εξελιχθούν σε προβλήματα.

⁵⁹ Αντωνία Ευθυμιάτου – Πουλάκου, «Στοιχεία Τουριστικής Νομοθεσίας», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1987, σελ. 14-17
Χριστόδουλος Ακριβός- Μιχάλης Σαλεσιώτης. «Τουρισμός», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2007, σελ.26-41.
Λύτρας Π. «Κοινωνιολογία και Ψυχολογία Τουρισμού» Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2004, σελ.121-144.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι θετικές και αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού ανά κατηγορία.

α) Οικονομικές

Θετικές Επιπτώσεις	Αρνητικές Επιπτώσεις
Δίνει ευκαιρίες απασχόλησης.	Προκαλεί υπερβάλλουσα ζήτηση
Αποτελεί πηγή εισροής συναλλάγματος.	Εντοπίζονται φαινόμενα φοροδιαφυγής.
Αυξάνει το ατομικό εισόδημα.	Προκαλεί δυσκολίες λόγω εποχικότητας.
Αυξάνει το ακαθάριστο εθνικό προϊόν.	Αυξάνει τον πληθωρισμό.
Λειτουργεί στις υφιστάμενες υποδομές.	Μπορεί να προκαλέσει ανισόρροπη οικονομική ανάπτυξη.
Αναπτύσσει υποδομές που ενισχύουν το τοπικό εμπόριο και τη βιομηχανία.	Είναι ευάλωτος σε οικονομικές και πολιτικές αλλαγές.
Μπορεί να αναπτυχθεί παράλληλα με τα τοπικά προϊόντα και της τοπικές πηγές πλούτου.	
Διαχέει την ανάπτυξη.	
Αυξάνει τα δημόσια έσοδα.	
Αυξάνει ο βαθμό διαφοροποίησης της οικονομίας.	
Τείνει να είναι συμβατός και με άλλες οικονομικές δραστηριότητες.	

Πηγή: Χριστόδουλος Ακριβός-Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός»

β) Κοινωνικές

Θετικές Επιπτώσεις	Αρνητικές Επιπτώσεις
Διευρύνει τους εκπαιδευτικούς και πολιτισμικούς ορίζοντες των λαών.	Δημιουργεί κοινωνικά προβλήματα.
Βελτιώνει την ποιότητα ζωής.	Υποβαθμίζει το φυσικό περιβάλλον και αυξάνει τη μόλυνση.
Δικαιολογεί την προστασία και	Δημιουργεί παρεξηγήσεις και

αναβάθμιση του περιβάλλοντος.	συγκρούσεις.
Παρέχει στους κατοίκους χώρους αναψυχής και διασκέδασης.	Συμβάλλει στην εξάπλωση των ασθενειών.
	Δημιουργεί οικονομική αστάθεια.

Πηγή: Χριστόδουλος Ακριβός-Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός»

γ) Πολιτισμικές

Θετικές Επιπτώσεις	Αρνητικές Επιπτώσεις
Ενδυναμώνει την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς κα των παραδόσεων.	Υποβαθμίζει το πολιτισμικό περιβάλλον.
Παρέχει τη δυνατότητα απασχόλησης σε καλλιτέχνες, ενδυναμώνοντας τη διατήρηση του πολιτισμού.	Κλονίζει τη παραδοσιακή δομή της οικογένειας.
Παρακάμπτει οποιουσδήποτε φραγμούς μεταξύ των ανθρώπων.	Εμπορευματοποιεί την κουλτούρα, τη θρησκεία και την τέχνη.
Δημιουργεί μια ελκυστική εικόνα του προορισμού παγκοσμίως.	
Προάγει τη δημιουργία μιας παγκόσμιας κοινότητας.	
Ενδυναμώνει τη διεθνή επικοινωνία και ειρήνη.	
Παρέχει τη δημιουργία μιας παγκόσμιας κοινότητας.	

Πηγή: Χριστόδουλος Ακριβός-Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός»

δ) Περιβαντολλογικές

Θετικές Επιπτώσεις	Αρνητικές Επιπτώσεις
Προστασία επιλεγμένου φυσικού περιβάλλοντος ή πρόληψη περαιτέρω οικολογικής υποβάθμισης.	Απώλεια ανοιχτών χώρων.
Διατήρηση και προστασία ιστορικών κτιρίων και μνημείων.	Παρενόχληση της χλωρίδας και της πανίδας.
Βελτίωση της εμφάνισης της περιοχής	Υποβάθμιση του δασικού τοπίου,

(οπτικής και αισθητικής).	ιστορικών τοποθεσιών και μνημείων.
Μια «καθαρή βιομηχανία».	Έλλειψη νερού.
	Εισαγωγή αλλόχθονων ειδών.
	Διατάραξη των κύκλων και συμπεριφορών αναπαραγωγής των ειδών της άγριας ζωής.

Πηγή: The impacts of tourism, Glenn Kreag

ε) Υπερπληθυσμός και κυκλοφοριακό

Θετικές Επιπτώσεις	Αρνητικές Επιπτώσεις
Ελαχιστοποίηση της επέκτασης.	Υπερσυγκέντρωση ατόμων, συμπεριλαμβανομένης της αλληλεπίδρασης με άλλες επιχειρήσεις.
Συγκέντρωση των τουριστικών υποδομών.	Υπερπληθυσμός που υπερβαίνει τις δυνατότητες της περιοχής.
Αξιοποίηση παλαιών κτιρίων με χρήσεις για τον τουρισμό.	Συμπλοκές.
	Υπερβολικός τονισμός του σχήματος και του ύφους των κτιρίων.

Πηγή: The impacts of tourism, Glenn Kreag

στ) Υπηρεσίες

Θετικές Επιπτώσεις	Αρνητικές Επιπτώσεις
Αύξηση της διαθεσιμότητας εγκαταστάσεων και ευκαιριών ψυχαγωγίας.	Απόρριψη των μη τουριστικών εγκαταστάσεων αναψυχής.
Καλύτερο επίπεδο υπηρεσιών από καταστήματα, εστιατόρια και άλλα εμπορικά μαγαζιά.	Αποτελέσματα από τον ανταγωνισμό.
Βελτίωση της ποιότητας της πυροπροστασίας.	Έλλειψη αγαθών και υπηρεσιών.
Βελτίωση της ποιότητας της αστυνομικής προστασίας.	Αύξηση της πίεσης της ζήτησης στις υποδομές.

Πηγή: The impacts of tourism, Glenn Kreag

η) Φόροι

Θετικές Επιπτώσεις	Αρνητικές Επιπτώσεις
Πρόσθετοι κρατικοί και τοπικοί φόροι από πωλήσεις.	Αύξηση των φόρων ιδιοκτησίας.
Επιστροφή των εσόδων από φόρους στην πόλη.	

Πηγή: The impacts of tourism, Glenn Kream

θ) Κοινωνική συμπεριφορά

Θετικές Επιπτώσεις	Αρνητικές Επιπτώσεις
Τονισμός της περηφάνιας στην τοπική κοινωνία.	Αύξηση της επινοητικότητας της τοπικής κοινωνίας.
Μεγαλύτερη εκτίμηση των τοπικών πόρων.	Αυξανόμενα ανήσυχη κοινωνική προσωπική ζωή.
Περισσότερες εγκαταστάσεις και μεγαλύτερο εύρος διαθέσιμων επιλογών.	Δημιουργεί έναν ψεύτικο παραδοσιακό πολιτισμό.
Πιο ενδιαφέρον και συναρπαστικό μέρος για να κατοική κανείς.	Οι ντόπιοι κάτοικοι βιώνουν μια αίσθηση αποκλεισμού και αποξένωση από θέματα σχεδιασμού και ανάπτυξης.
	Αίσθημα απώλειας ελέγχου του μέλλοντος της τοπικής κοινωνίας, λόγω εξωγενούς ανάπτυξης.
	Τα νέα κτίρια δεν κατορθώνουν να «ταιριάξουν στην τοπική κοινωνία».

Πηγή: The impacts of tourism, Glenn Kream

Σημαντικότερο στοιχείο αποτελεί και η γνώση των παραγόντων που επηρεάζουν τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των τουριστών, των κατοίκων, της τοπικής κοινωνίας και του περιβάλλοντος.

ι) Πηγές επιπτώσεων

Παράγοντας των τουριστών	Τοπικοί παράγοντες
Αριθμός και είδος των επισκεπτών.	Τοπικές οικονομικές συνθήκες.
Διάρκεια παραμονής.	Διαφοροποίηση της οικονομίας.
Μαζικές αφίξεις και αναχωρήσεις.	Βαθμός εμπλοκής στον τουρισμό.
Δεσμοί, σχέσεις και επαφές με μόνιμους κατοίκους της περιοχής.	Συμπεριφορά των «αρχηγών» των τουριστών.
Εθνικά/φυλετικά χαρακτηριστικά.	Χωροταξία της τουριστικής ανάπτυξης.
Οικονομικά χαρακτηριστικά.	Βιωσιμότητα της τοπικής κουλτούρας.
Δραστηριότητες που επιλέγονται.	Ιστορικό σταθερότητας στην κοινωνία.
Δυνατότητα ομιλίας τοπικής γλώσσα/διαλέκτου.	Ρυθμός τουριστικής ανάπτυξης.
«Επιδεικτικό αποτέλεσμα» των τουριστών.	Ευαισθησία του περιβάλλοντος που χρησιμοποιείται από τους τουρίστες.
	Επιλογές δημοσίων μεταφορών μέσων.

Είναι ιδιαίτερα σημαντική η σπουδαιότητα του τουρισμού για μια χώρα και ειδικότερα για την Ελλάδα.

Εξίσου σημαντικό όμως είναι να ελέγχεται και να κατευθύνεται σωστά σε όλα τα στάδια η ανάπτυξη του, έτσι ώστε να μπορούν να αποφεύγονται οι επικίνδυνες επιπτώσεις του, που μπορεί να αποβούν όχι μόνο αρνητικές αλλά και καταστρεπτικές για μια χώρα.

Κατά συνέπεια και οι διατάξεις που διέπουν την τουριστική βιομηχανία σε όλες τις εκδηλώσεις, είναι ιδιαίτερα σημαντικές δεδομένου ότι διέπουν σχέσεις στις οποίες συνήθως υπάρχει στοιχείο αλλοδαπότητας.

1.10 ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Ο ευρωπαϊκός τουρισμός, οι επιχειρήσεις και οι προορισμοί που βρίσκονται αντιμέτωποι με σημαντικές προκλήσεις οι οποίες συνιστούν ταυτόχρονα ευκαιρίες και απειλές. Κατ' αρχάς, πρέπει να διατηρηθεί η αξιόλογη άνοδος της τουριστικής ζήτησης και του όγκου του τουρισμού στην Ευρώπη και να αναπτυχθούν ξεχωριστά οι διάφορες μορφές τουρισμού. Οι εξελίξεις αυτές μπορούν να αντιμετωπιστούν κατάλληλα μόνο με την δημιουργία νέων μορφών τουρισμού.

Ορισμένες προκλήσεις είναι νευραλγικής σημασίας όπως η έλλειψη επαρκούς εργατικού δυναμικού για ορισμένα επαγγέλματα και προσόντα, ιδίως λόγω των συνθηκών εργασίας, η εξέλιξη του τομέα των μεταφορών και ο αντίκτυπος της στις ροές, στην ποιότητα της υπηρεσίας, στη βιώσιμη ανάπτυξη και στην προστασία του περιβάλλοντος η υιοθέτηση και ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας ως παράγοντας ανταγωνιστικότητας.

Όσο αναφορά τις ιδιαιτερότητες του τουρισμού, πρόκειται για ένα τομέα παροχής υπηρεσιών, με εξαιρετικά περίπλοκο προϊόν το οποίο εξαρτάται από μια υπερβολικά κατακερματισμένη προσφορά. Οι φορείς κάθε κρίκου της αλυσίδας (ταξιδιωτικά γραφεία, διοργανωτές ταξιδιών, μεταφορείς, ξενοδοχεία, εστιατόρια κ.α.) προτείνουν, έκαστος ένα στοιχείο του συνολικού προϊόντος. Οι συνιστώσες αυτές καθορίζουν, από κοινού, την εμπειρία του τουρίστα και την εκ μέρους του αξιολόγηση της ποιότητας των υπηρεσιών. Ο τουριστικός προορισμός είναι κυρίως τόπος κατανάλωσης των εν λόγω υπηρεσιών και κατά συνέπεια, ο τόπος εγκατάστασης και δραστηριοποίησης των τουριστικών επιχειρήσεων. Ο τουρίστας συνδέει το προϊόν τόσο με τις επιχειρήσεις που του το παρέχουν όσο και με τον προορισμό που επισκέπτεται.

Εφόσον το μεγαλύτερο ποσοστό της τουριστικής δραστηριότητας δεν ικανοποιεί κάποια ζωτική ανάγκη, η συμπεριφορά του τουρίστα είναι ιδιαίτερα εύθραυστη, υποκείμενη σε ψυχολογικές και κοινωνικές επιρροές, προσωπικές ευαισθησίες και βραχυπρόθεσμες αντιδράσεις. Ακόμα και αν αλλοιωθεί ένα μόνος κρίκος, θα επηρεαστεί ολόκληρη η τουριστική αλυσίδα.

Το τουριστικό προϊόν χαρακτηρίζεται από εξαιρετική πολυμορφία. Οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι, οι υποδομές υποδοχής και επικοινωνίας, καθώς και η στέγαση και σίτιση συνιστούν τις βασικές πηγές εσόδων ενός τουριστικού προορισμού. Ο

συνδυασμός των τοπικών τουριστικών πόρων και των παρεχόμενων υπηρεσιών κατατάσσει τον εκάστοτε προορισμό σε μια συγκεκριμένη μορφή τουρισμού.

Επιπροσθέτως, οι κάθετες αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των τουριστικών επιχειρήσεων είναι εντονότερες σε σχέση με την πλειονότητα των άλλων τομέων της οικονομίας. Από αυτές τις αλληλεξαρτήσεις που παρατηρούνται και σε παγκόσμια κλίμακα προκύπτουν ενίοτε πολύπλοκες δομές και τάσεις στις εμπορικές σχέσεις. Εκτός από τις επιχειρήσεις και τους φορείς εκπροσώπησης τους, σημαντικοί παράγοντες αναδεικνύονται οι προορισμοί με τις διάφορες δραστηριότητες τους που συνδυάζουν δημόσια και ιδιωτικά συμφέροντα.

Λόγω της ποικιλομορφίας του και της κατακερματισμένης φύσης των συστατικών στοιχείων του, ο τουρισμός στερείται σαφούς τομεακής ταυτότητας. Σε τούτο οφείλεται εν μέρει, η ελλιπής προβολή του σε πολιτικό επίπεδο και η εν πάση περιπτώσει, ανύπαρκτη αξιοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής σημασίας του.

Η πολυμορφία του επιχειρηματικού κόσμου και των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων του τουρισμού, η επίδραση του σε πολλές άλλες οικονομικές δραστηριότητες, η ευρύτατη κοινωνική συναισθηματική διάσταση του και τέλος, η γεωγραφική διάσπαρτη και ευμετάβλητη κατανάλωση του προϊόντος του προσδίδουν στον τουρισμό κατ'εξοχήν οριζόντιο χαρακτήρα.

Άμεση και ιδιαίτερη έντονη επιρροή μπορεί να ασκήσει ένας μεγάλος αριθμός αν όχι η πλειονότητα, των πολιτικών τομέων, όπως η πολιτική για τις επιχειρήσεις, τις μεταφορές ή την περιφερειακή ανάπτυξη.

Ο τουρισμός συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής για τις επιχειρήσεις. Η πολυμορφία των προϊόντων και των υπηρεσιών, η γεωγραφική ποικιλία της εγκατάστασης τους και η εξέλιξη της αγοράς προς έναν βιώσιμο τουρισμό ανοιχτό σε όλους θα οδηγήσουν στην δημιουργία νέων αγορών για τις καινοτόμες επιχειρήσεις: ιδίως τις ΜΜΕ. Η έντονη ποικιλομορφία των προσφερόμενων θέσεων εργασίας στον εν λόγω τομέα μπορεί να προσελκύσει νέους που επιχειρούν την πρώτη επαφή τους με την αγορά εργασίας, να συμβάλει στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και να προωθήσει την ισότητα ευκαιριών σε όλα τα επίπεδα αρμοδιότητας.

Για τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο τουρισμός συνιστά σημαντικό στοιχείο της ποιότητας ζωής τους, ενώ μπορεί να βελτιωθεί περαιτέρω με την προώθηση ενός βιώσιμου, ποιοτικού και ανταγωνιστικού ευρωπαϊκού τουρισμού, στο πλαίσιο του σεβασμού της χωρητικότητας των φυσικών και πολιτιστικών ζωνών του, ιδίως των τοποθεσιών του Natura 2000. Επιπροσθέτως, ο τουρισμός συμβάλλει στην προσέγγιση των ευρωπαϊκών πολιτών οι οποίοι, με τον τρόπο αυτό, ανακαλύπτουν και βιώνουν κοινές ευρωπαϊκές αξίες.

Όλα τα μέτρα της Επιτροπής εντάσσονται στον ακόλουθο στρατηγικό στόχο: να καταστεί η ευρωπαϊκή οικονομία, που βασίζεται στην γνώση, η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία στον κόσμο (σχέδιο δράσεων e-Europe). Ο τουρισμός αποτελεί πρόσφορο έδαφος για τη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ), τόσο από τη βιομηχανία (αλληλεπιδράσεις μεταξύ φορέων, νέες υπηρεσίες) όσο και από τους καταναλωτές (πρόσβαση σε προσαρμοσμένες κινητές υπηρεσίες).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία(Βιβλία –Πρακτικά Συνεδρίων- Επίσημα Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Αντωνία Ευθυμιάτου- Πουλάκου, « Στοιχεία Τουριστικής Νομοθεσίας», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1987, σελ.14-17

Βαρβαρέσος Σ., «Τουρισμός: Έννοιες, μεγέθη, δομές» Έκδοση Β΄, Εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα 1998, σελ 37-39, 181-258, 193-198.

Σ. Βαρβαρέσος, Τουρισμός- Οικονομικές Προσεγγίσεις, Β΄ Εκδόσεις. 2000, σελ. 26, 40, 176.

Βαρβαρέσος Σ. (2000), «Τουρισμός, Έννοιες, μεγέθη, Δομές», β έκδοση, Εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα, σελ. 67-69,193-198, 181-258.

Βενετσανοπούλου Μ, « Η κρατική συμβολή στον τουρισμό- Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού» Εκδόσεις: Interbooks, 2006, σελ. 47, 48-53, 48, 60-62, 56-57, 64-67.

Δημ Λαλούμης, «Οργάνωση και διοίκηση ξενοδοχειακής ψυχαγωγίας και άθλησης. Διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 2000, σελ. 17

ΕΤΒΑ ΑΕ, «Μελέτη ανάπτυξης τουριστικών περιοχών» Α΄ φάση , Διεύθυνση μελετών, σελ. 98.

Ηγουμενάκης Ν., «Τουριστική Οικονομία», τόμος Α΄, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1991, σελ. 130-193.

Ηγουμενάκης Ν., «Τουριστικό Μάρκετινγκ». Εκδόσεις Interbooks, 1996, σελ. 51-57,85-86,73.

Ηγουμενάκης Ν., Κραβαρίτης Κ. «Τουρισμός, Βασικές Έννοιες». Εκδόσεις Interbooks, 2004, σελ.130.

Ηγουμενάκης Ν. (1990), «Τουριστική Πολιτική», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1990, σελ.54-56,32-33,25-53,25.

Ηγουμενάκης, Κ. Κραβαρίτης, Π. Λύτρας, Εισαγωγή στον τουρισμό, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2002, σελ. 202.

Κομίλης, Π. Βαγιώνης Ν. (1999), « Τουριστικός σχεδιασμός: Μέθοδοι και πρακτικές αξιολόγησης, Εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα 2001, σελ.22, 147-168.

Λαγός Δ. «Τουριστική Οικονομική», Εκδόσεις Κριτική, 2005, σελ.76,69

Λαλούμης Δημ. « Οργάνωση και διοίκηση ξενοδοχειακής ψυχαγωγίας και άθλησης», Διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 2000, σελ. 17

Λύτρας Π, «Τουριστική ψυχολογία», Εκδόσεις Interbooks, 1998 ,σελ.86.

Λύτρας Π., «Κοινωνιολογίας και Ψυχολογία Τουρισμού, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2004, σελ.26.121-144,204.

Λύτρας Π. «Η κοινωνία της αναψυχής», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1991,σελ. 27.

Μπριασούλη Ε. (2000), «Σχεδιασμός Τουριστικής Ανάπτυξης: χαρακτηριστικές προσεγγίσεις» στο Τσάρτας Π. (επιμ.), Τουριστική Ανάπτυξη: Πολυεπιστημονικές Προσεγγίσεις, Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα, σελ 123-148.

Μυλωνόπουλος Δ. «Η τουριστική κατανάλωση της κινηματογραφικής και τηλεοπτικής εικόνας», Επιθεώρηση Οικονομικών Επιστημών, τ. 7, Απρίλιος 2005, σελ. 43-60.

Στ. Καλφιώτης, «Εισαγωγή εις την θεωρία του τουρισμού», Εκδόσεις Αθ. Χ. Κούρος, Δεύτερη Έκδοσης, Αθήνα 1976, σελ.75.

Τσάρτα Π. (2000), «Κριτική αποτίμηση των παραμέτρων συγκρότησης των χαρακτηριστικών της μεταπολεμικής τουριστικής ανάπτυξης» στο Τσάρτας Π. (επιμ.), Τουριστική Ανάπτυξη: Πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις, Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα, σελ 189-211.

Χριστόδουλος Ακριβός- Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2007, σελ 17, 26-41.

Χυτήρης Λ. «Τουριστικά Γραφεία: Ίδρυση –Οργάνωση –Λειτουργία», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1995, σελ. 17-18.

Ξένη Βιβλιογραφία (Βιβλία –Πρακτικά Συνεδρίων- Επίσημα Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Cazes G (19189), Le tourisme international. Mirage ou strategie d' avenir ?, Hatier, Paris

D. MacCannell, « Staged authenticity: arrangements of social space in tourist settings», American Sociological Review, Vol. 79, 1973, page 603.

John Urry, « The tourist gaze: Leisure and travel in contemporary societies, Sage Publications, London 1992, page 7.

Lett- Lucid, Charter yacht tourism 1983

L. Turne and J. Ash, « The golden hordes». London: Constable, 1975, page 131.

M. Feifer, «Going Places», London Macmillan, 1985, page 46.

Owen C. “Building a relationship between government and tourism” Tourism Management, Τομ. 13, No 4, page 358-362

Tourism Highlights, 2007 Edition

Victor Middleton – Rebecca Hawkins, «Τουριστικός Μάρκετινγκ», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004, page124-125

Πηγές από το διαδίκτυο:

http://archive.enet.gr/online/online_text

http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1244&permanent_id=1

<http://www.ettc.net/tech/adultlearning/maslow.gif>

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

<http://www.coastlearn.org/gr/tourism-gr/introduction.html>

<http://www.kpearchanon.gr/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:
Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ

2.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ο τουρισμός⁶⁰ συνιστά μια σημαντική οικονομική δραστηριότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁶¹ καθώς εκτός του γεγονότος ότι διαθέτει αξιόλογες δυνατότητες μπορεί να συμβάλει σε αρκετούς πρωταρχικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, η οικονομική άνοδος και η απασχόληση καθώς και η οικονομική και κοινωνική συνοχή. Τα προαναφερθέν στοιχεία σε συνδυασμό με το γεγονός ότι πολλές κοινοτικές πολιτικές επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τις διάφορες τουριστικές δραστηριότητες, δικαιολογούν την εκ νέου απόδοση πολιτικής σημασίας στον τομέα από τα κυριότερα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ξεκίνησε λίγα χρόνια μετά το Δεύτερο παγκόσμια Πόλεμο, θέτοντας δύο βασικούς αρχικούς στόχους:

- την οικονομική ανασυγκρότηση της Ευρώπης μετά τον καταστροφικό πόλεμο,
- και τη σταδιακή διαμόρφωση ενός ενιαίου χώρου ειρήνης, ανάπτυξης και δημοκρατίας που θα απέτρεπε την άνοδο ολοκληρωτικών καθεστώτων και την επανάληψη της τραγωδίας του πολέμου στην ευρωπαϊκή ήπειρο.

Αρχικός σκοπός ήταν να συνδέσει τις χώρες μεταξύ τους με τη δημιουργία στενής βιομηχανικής και οικονομικής συνεργασίας. Έκτοτε, οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν αυξηθεί ανταποκρινόμενες στις νέες προκλήσεις και πολλές επιπλέον χώρες εντάχθηκαν σε αυτή.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έκανε μεγάλα βήματα. Η συνεχιζόμενη αύξηση του αριθμού μελών της, η ανάπτυξη όλο και περισσότερων κοινών πολιτικών, η καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος, αλλά κυρίως η σταθερή βούληση για περαιτέρω εμβάνυση της ευρωπαϊκής ενοποίησης, αποδεικνύουν την επιτυχία του αρχικού εγχειρήματος.

⁶⁰ http://europa.eu/index_el.htm
<http://www.ste.edu.gr/gr/isigisis/vagionis.doc>

⁶¹ Μαραβέγιας Ν. –Τσινισιζέλης Μ., «Η Ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Εκδόσεις Θεμέλιο, 1999
Κανελλόπουλος Π., «Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2003

Στις 9 Μαΐου 1959⁶², ο Γάλλος υπουργός Εξωτερικών Ρόμπερ Σούμαν, εμπνευσμένος από το Γάλλο οραματιστή Ζαν Μονέ, ζητεί τη δημιουργία ενός υπερεθνικού ευρωπαϊκού οργανισμού με σκοπό το συντονισμό της

παραγωγής άνθρακα και χάλυβα. Όμως, η πρωτοβουλία Σούμαν, που εκφράζεται υπό τη μορφή διακήρυξης, είχε ως σκοπό τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής ομοσπονδίας, απαραίτητης για τη διατήρηση της ειρήνης.

Στη διακήρυξη Σούμαν αναπαροκρίθηκαν έξι χώρες οι οποίες ήταν η Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία και Λουξεμβούργο, όπου και το 1951 υπογράφουν τη Συνθήκη των Παρισίων με την οποία εγκαθιδρύεται η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ).

Απόσπασμα από τη δήλωση Σούμαν

«...Η Ευρώπη δεν θα φτιαχθεί μονομιάς, ή βάσει ενός σχεδίου. Θα φτιαχτεί μέσω συγκεκριμένων επιτευγμάτων που θα δημιουργήσουν μian εκ των πραγμάτων αλληλεγγύη. Η συνεργασία των Ευρωπαϊκών χωρών απαιτεί την εξάλειψη της αιώνιας αντίθεσης Γαλλίας – Γερμανίας. Η οποιαδήποτε ενέργεια πρέπει να αφορά κατ' αρχάς τις δύο αυτές χώρες.

Το σύνολο της Γαλλογερμανικής παραγωγής άνθρακα και χάλυβα θα τεθεί υπό την αρμοδιότητα μιας κοινής Ανώτατης Αρχής, στο πλαίσιο ενός οργανισμού ανοικτού στη συμμετοχή των άλλων χωρών της Ευρώπης.

Σε αντίθεση με τα διεθνή καρτέλ, που έχουν την τάση να επιβάλλουν περιοριστικές πρακτικές στη διανομή και την εκμετάλλευση των εθνικών αγορών, και να πραγματοποιούν υψηλά κέρδη, η οργάνωση θα εξασφαλίσει τη συγχώνευση των αγορών και την επέκταση της παραγωγής....»

Σε αυτό το βαθύτατα ενοποιητικό κλίμα, υπογράφεται η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας που αποβλέπει στη σταδιακή ένωση των αμυντικών δυνάμεων των χωρών της ΕΚΑΧ και έχει ως τελική επιδίωξη τη διαμόρφωση μιας κοινής ευρωπαϊκής στρατιωτικής δύναμης. Οι συνθήκες, όμως, δεν ήταν ακόμα ώριμες για ένα τέτοιο βήμα. Η γαλλική εθνοσυνέλευση δεν επικυρώνει τη συνθήκη και το σχέδιο εν τέλει εγκαταλείπεται. Είναι ξεκάθαρο ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση πρέπει να

⁶² http://europa.eu/abc/history/1945-1959/index_el.htm
<http://www.google.gr/search?hl=el&source=hp&q=%>

προχωρήσει με μικρά και σταθερά βήματα σε τομείς λιγότερο ευαίσθητους για την εθνική κυριαρχία. Ωστόσο, η ιδέα της ανάπτυξης ευρωπαϊκής στρατιωτικής δύναμης θα εμφανισθεί πάλι στο προσκήνιο στο μέλλον.

Βάση αυτής της γενικότερης κατάστασης που επικρατούσε, η διαδικασία της ολοκλήρωσης έπρεπε να επικεντρωθεί στον οικονομικό τομέα. Στις 25 Μαρτίου 1957, τα 6 μέλη της ΕΚΑΧ υπογράφουν τη Συνθήκη της Ρώμης, με την οποία ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομική Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ). Η ΕΟΚ, η ΕΚΑΧ και Η ΕΥΡΑΤΟΜ αποτελούν τις τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Κύριος στόχος της ΕΟΚ ήταν η δημιουργία μιας οικονομικής κοινότητας που θα βασίζεται στην ελεύθερη διακίνηση προϊόντων, υπηρεσιών και εργαζομένων. Έτσι λοιπόν άρχισαν να αίρουν τα εμπόδια στις συναλλαγές μεταξύ των έξι χωρών και να προχωρούν προς τη δημιουργία μιας «κοινής αγοράς».

Το 1967, τα θεσμικά όργανα της ΕΟΚ, της ΕΚΑΧ και της ΕΥΡΑΤΟΜ συγχωνεύτηκαν προκειμένου να δημιουργήσουν ένα ενιαίο σύνολο θεσμικών οργάνων: την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα μέλη του οποίου αρχικά εκλέγονταν από τα εθνικά κοινοβούλια.

Η επιτυχημένη πορεία της ΕΟΚ γρήγορα θα αποτελέσει πόλο έλξης. Το 1973, τρεις χώρες- το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία και η Δανία- θα προσχωρήσουν στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Είναι η περίοδος που νέες πολιτικές (π.χ. κοινωνική, περιφερειακή) εφαρμόζονται, ενώ η παρουσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στη διεθνή σκηνή σταδιακά ενισχύεται.

Την ίδια περίοδο, η οικονομική κρίση που μαστίζει την ήπειρο, σε συνδυασμό με την κατάρρευση του συστήματος σταθερών ισοτιμιών του Breton Woods⁶³, οδηγούν στη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος το 1979 με στόχο τη σταθεροποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών και την ανάσχεση των πληθωριστικών πιέσεων. Το ίδιο μάλιστα έτος διεξήχθησαν και οι πρώτες άμεσες εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κατά τις οποίες οι ψηφοφόροι σε κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας εξέλεξαν τα μέλη⁶⁴.

⁶³http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%8D%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1_%CE%B9%CF%83%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B9%CF%8E%CE%BD_Bretton_Woods

⁶⁴ http://europa.eu/abc/history/1970-1979/index_el.htm

Παρά τα οικονομικά προβλήματα, ολοένα και περισσότερες χώρες επιζητούν την ένταξη τους στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Η Ελλάδα⁶⁵ αποτελεί τη δέκατη χώρα που εντάσσεται στην ΕΟΚ. Η Συμφωνία Σύνδεσης Ελλάδας –ΕΟΚ χρονολογείται από το 1961, αλλά η ευρωπαϊκή πορεία της χώρας διακόπτεται με την επιβολή επτάχρονης δικτατορίας. Με την αποκατάσταση της δημοκρατίας, η Ελλάδα υποβάλλει αίτηση ένταξης το 1975 που γίνεται δεκτή το Μάιο του 1979 όταν και υπογράφεται στην Αθήνα η Συνθήκη Προσχώρησης της. Την 1η Ιανουαρίου 1981 η Ελλάδα γίνεται επίσημα μέλος της ΕΟΚ⁶⁶.

Πέντε χρόνια αργότερα (1986) η Κοινότητα δέχεται στους κόλπους της δύο νέα μέλη προερχόμενα από τον ευρωπαϊκό νότο: την Ισπανία και την Πορτογαλία. Η ΕΟΚ πλέον αριθμεί δώδεκα μέλη, και η εμφάνιση διαφορετικών επιπέδων οικονομικής ανάπτυξης και σημαντικών οικονομικών ανισοτήτων ανάμεσα στα κράτη-μέλη, δημιουργεί την ανάγκη για την υιοθέτηση διαρθρωτικών προγραμμάτων στήριξης. Θα πρέπει μάλιστα να προστεθεί ότι οι κυβερνήσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας υπέγραψαν την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, προχωρώντας στη δημιουργία της ενιαίας αγοράς στην οποία τα πρόσωπα, τα εμπορεύματα, τα κεφάλαια και οι υπηρεσίες μπορούσαν να κυκλοφορούν ελεύθερα σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Βρισκόμαστε σε μια περίοδο που παρά τη συνεχιζόμενη αύξηση των μελών της Κοινότητας, κυριαρχεί η λεγόμενη ευρωπαϊσοδοξία, ως αποτέλεσμα τόσο των επιπτώσεων της διεθνούς οικονομικής κρίσης όσο και των επίπονων εσωτερικών συνομιλιών σχετικά με την κατανομή των δημοσιονομικών βαρών. Παρ' όλα αυτά, σύντομα ο σκεπτικισμός δίνει τη θέση του σε μια νέα περίοδο πνοής και ελπίδας για την Κοινότητα. Το 1985 ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζακ Ντελόρ παρουσιάζει τη Λευκή Βίβλο, που θέτει ως στόχο την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς της Κοινότητας μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2003. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1986) με τις σημαντικές ρυθμίσεις που εισάγει στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων και ευνοώντας την προσέγγιση των εθνικών ρυθμιστικών κανόνων, θέτει τις βάσεις για την

⁶⁵ <http://el.wikipedia.org/wiki>

http://ec.europa.eu/ellada/abc/greece_and_the_eu/index_el.htm

⁶⁶ http://ec.europa.eu/ellada/abc/greece_and_the_eu/index_el.htm

Οι λόγοι για τους οποίους η Ελλάδα θεωρούσε σημαντική την συμμετοχή της στην Ε.Ο.Κ. ποικίλουν. Πρώτα από όλα, η συμμετοχή στην Κοινότητα θα βοηθούσε το ελληνικό κράτος στην σταθεροποίηση του δημοκρατικού του πολιτεύματος και των θεσμών του. Ήταν επίσης βέβαιο ότι η Κοινότητα θα στήριζε τις προσπάθειες του ελληνικού κράτους για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας και της κοινωνίας του, πράγμα που συνέβη μέσω των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων και των ΚΠΣ. Επιπλέον, η Ελλάδα θέλησε μέσα από την συμμετοχή της στην Κοινότητα να ενισχύσει την θέση της έναντι της Τουρκίας, η οποία αποτελούσε την μεγαλύτερη απειλή μετά μάλιστα την εισβολή και κατάληψη του βόρειου εδάφους της Κύπρου. Τέλος, επιθυμούσε την περαιτέρω ανεξαρτητοποίησή της στο διεθνές και περιφερειακό σύστημα καθώς και την ενεργό συμμετοχή της στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

οικοδόμηση της ενιαίας αγοράς με στόχο την άρση όλων των φορολογικών, διοικητικών και τεχνικών εμποδίων στα εσωτερικά σύνορα της Κοινότητας ως το 1992⁶⁷.

Η προοπτική της ενιαίας αγοράς φέρει στο προσκήνιο την ανάγκη της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης. Παράλληλα, οι κοσμογονικές αλλαγές που λαμβάνουν χώρα την ίδια περίοδο (πτώση του τείχους, ενοποίηση της Γερμανίας, διάλυση του Συμφώνου Βαρσοβίας) καθιστούν επιτακτική τη ριζική αναθεώρηση των ιδρυτικών Συνθηκών της Κοινότητας, προκειμένου να διευκολύνεται η συνολική προσαρμογή της τελευταίας στη νέα πραγματικότητα.

Η συνθήκη του Μάαστριχ που υπογράφεται στις 10 Δεκεμβρίου 1991 αποτελεί ορόσημο στην πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Τα δώδεκα κράτη μέλη αποφασίζουν να θέσουν ένα φιλόδοξο πρόγραμμα με τελικό στόχο τη νομισματική ενοποίηση και την καθιέρωση ενός ενιαίου νομίσματος. Η προοπτική της ενιαίας αγοράς έφερε στο προσκήνιο την ανάγκη της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης. Πρόκειται για ένα από τα σημαντικότερα ορόσημα της ιστορίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με το οποίο θεσπίζονται σαφείς κανόνες για το μελλοντικό ενιαίο νόμισμα καθώς επίσης και για την κοινή εξωτερική πολιτική, την πολιτική ασφαλείας και για στενότερη συνεργασία σε θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων. Σύμφωνα με αυτή τη συνθήκη, η «Ευρωπαϊκή Κοινότητα» μετονομάζεται επίσημα σε «Ευρωπαϊκή Ένωση»⁶⁸.

Οι ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφώνησαν στη δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, με ενιαίο νόμισμα το οποίο θα διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, σε μια δεκαετία.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ έρχεται το 1997 και βασίζεται στα επιτεύγματα της Συνθήκης του Μάαστριχ και περιλαμβάνει σχέδια για τη μεταρρύθμιση των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ενίσχυση της φωνής της Ευρώπης στον κόσμο και τη διάθεση των περισσότερων πόρων για την απασχόληση και τα δικαιώματα των πολιτών. Πλέον η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται πλέον από 15 μέλη μετά την ένταξη τριών νέων χωρών: Αυστρία, Φιλανδία και Σουηδία (1995).

⁶⁷ <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&artid=129428&ct=3&dt=31/12/2000>

⁶⁸ http://europa.eu/abc/history/1990-1999/index_el.htm

Το 1999 η Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση γίνεται πραγματικότητα με τη συμμετοχή σε αυτήν, έντεκα κρατών-μελών. Η Ελλάδα γίνεται το δωδέκατο μέλος της

ONE, μόλις ένα χρόνο αργότερα. Την 1η Ιανουαρίου 2002 ένα ακόμα σπουδαίο βήμα γίνεται: Δώδεκα κράτη-μέλη αποχαιρετούν τα εθνικά τους νομίσματα και υιοθετούν το νέο, κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα: το Ευρώ⁶⁹.

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, το Δεκέμβριο του 2000 συνομολογείτε η ομώνυμη Συνθήκη που περιλαμβάνει σειρά μεταρρυθμίσεων με στόχο την ομαλή ενσωμάτωση των νέων κρατών μελών στο Ευρωπαϊκό θεσμικό οικοδόμημα, δηλαδή επιβεβαιώνει εκ νέου την ιστορική διάσταση της διαδικασίας διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την πολιτική προτεραιότητα που αποδίδει στην επιτυχία της. Μάλιστα εκφράζει την ικανοποίηση του για την εντατικοποίηση των διαπραγματεύσεων προσχώρησης με τις υποψήφιες χώρες, η οποία επέτρεψε την επίτευξη σημαντικότητας προόδου. Έναντι της προοπτικής της διεύρυνσης και δεδομένης της ανάγκης για εμβάθυνση της ενοποίησης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάκεν, το Δεκέμβριο του 2001 αποφασίζει τη σύγκληση Συνέλευσης, με σκοπό τη συζήτηση για το «μέλλον της Ευρώπης» και ιδίως, τη διαμόρφωση προτάσεων σχετικά με τις σημαντικές θεσμικές μεταρρυθμίσεις που θα διασφαλίσουν την αποτελεσματική λειτουργία της Ένωσης μετά τη διεύρυνση. Οι προτάσεις της Συνέλευσης θα αποτελέσουν, κατόπιν αντικείμενο διακυβερνητικής διάσκεψης που θα συγκληθεί προκειμένου να ληφθούν οι οριστικές αποφάσεις.

Το 2002 αποτελεί έτος ορόσημο καθώς το ευρώ γίνεται πραγματικότητα την 1η Ιανουαρίου, όταν τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα ευρώ αντικατέστησαν τα εθνικά⁷⁰ νομίσματα σε 12 από τις 15 χώρες που είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Λουξεμβούργο, Πορτογαλία και Φιλανδία.

Ταυτόχρονα εγκαινιάζεται η «Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης», με 105 μέλη τα οποία εκπροσωπούσαν τις εθνικές κυβερνήσεις και τα κοινοβούλια στα κράτη μέλη και τις χώρες εν αναμονή ένταξης στη Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

⁶⁹http://europa.eu/abc/history/1990-1999/index_el.htm

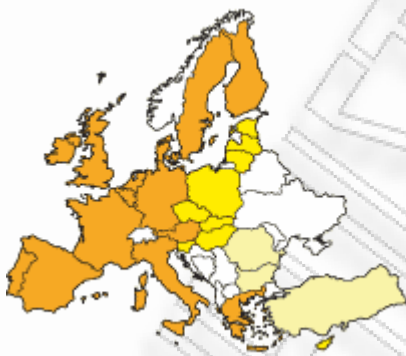
⁷⁰<http://ec.europa.eu/>

Επίσης, τον Οκτώβριο του 2002 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, γνωμοδοτεί θετικά για την ένταξη δέκα νέων κρατών- Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία, Τσεχία. Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το Δεκέμβριο του 2002 αποφασίστηκε η ένταξη των χωρών αυτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση το Μάιο του 2004.

Εν συνεχεία το 2003 η συνέλευση έληξε και υπέβαλε το προσχέδιο της «συνταγματικής συνθήκης» στους ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών άρχισαν διαπραγματεύσεις σχετικά με τις προτάσεις.

Το 2004 δέκα νέες χώρες εντάχθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση συμπεριλαμβανομένων οκτώ από τη Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη. Πρόκειται για τις ακόλουθες: Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία και Τσέχικη Δημοκρατία.

Οι ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέληξαν σε συμφωνία σχετικά με τη συνταγματική συνθήκη, η οποία ένωσε όλες τις προηγούμενες συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ένα έγγραφο και εισήγαγε αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υποστήριξαν ότι οι αλλαγές αυτές είναι αναγκαίες για την εξασφάλιση της συνέχισης της αποτελεσματικής λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την διεύρυνση της.

Δόθηκε μάλιστα στα κράτη μέλη προθεσμία δύο ετών για την κύρωση της Συνταγματικής Συνθήκης. Όπως όλες οι συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μπορούσε να τεθεί σε ισχύ μόνο όταν την κυρώσουν και τα 25 κράτη μέλη.

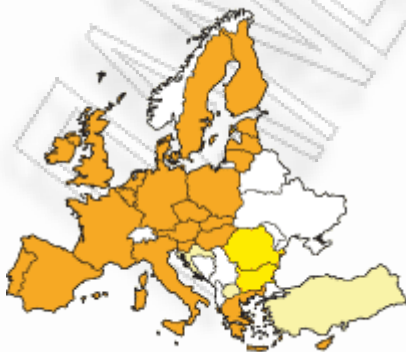
Το έτος 2005 διεξήχθησαν δημοψηφίσματα σχετικά με τη συνταγματική συνθήκη σε τέσσερις χώρες: το Λουξεμβούργο και η Ισπανία ψήφισαν υπέρ, εντούτοις η Γαλλία και οι Κάτω Χώρες ψήφισαν κατά. Οι ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όρισαν μια «προθεσμία σκέψεως» προκειμένου να εξετάσουν ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να προχωρήσουν, λαμβάνοντας υπόψη τις αρνητικές ψήφους.

Μέχρι τον Ιούνιο του 2006, 15 από τα 25 κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κύρωσαν τη συνθήκη. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε σε χρονοδιάγραμμα προκειμένου να αποφασιστεί τι θα γίνει στο εξής. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο κάλεσε:

- Τους ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωση να υιοθετήσουν μια πολιτική δήλωση στην οποία θα προσδιόριζαν τις αξίες και τις φιλοδοξίες της Ευρώπης και θα επιβεβαίωναν την κοινή τους δέσμευση να τις υλοποιήσουν σε μια τελετή για τον εορτασμό της 50ης επετείου από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 25 Μαρτίου 2007.
- Τη Γερμανία, η οποία θα αναλάμβανε την Προεδρία της Ένωση κατά το πρώτο εξάμηνο του 2007, να υποβάλλει έκθεση στους ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιούνιο, στην οποία θα αξιολογούσε την πρόοδο των συνομιλιών σχετικά με τη συνταγματική συνθήκη και θα διερευνά πιθανές λύσεις για το μέλλον.
- Και τέλος ζήτησε μέχρι το τέλος του 2008 να ληφθεί η τελική απόφαση σχετικά με τις ενέργειες που έπρεπε να πραγματοποιηθούν.

Το 2007⁷¹ με την προσχώρηση της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας ολοκληρώθηκε η πέμπτη διεύρυνση της ΕΕ, η οποία ξεκίνησε τον Μάιο του 2004, και έτσι ο αριθμός των κρατών μελών αυξήθηκε σε 27, ο δε πληθυσμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε 492,8 εκατομμύρια κατοίκους⁷².

Τον Ιούνιο του 2008⁷³ και συγκεκριμένα στις 18 & 19 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συζητά το μέλλον της Συνθήκης της Λισαβόνας και αποφασίζει να συνεχιστεί η διαδικασία κύρωσής της.

Το έτος 2009⁷⁴ ορίζεται ως το Ευρωπαϊκό έτος δημιουργικότητας και καινοτομίας. Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους θα διοργανωθούν συνέδρια, εκδηλώσεις και εκθέσεις σε όλη την Ευρώπη προκειμένου να συνειδητοποιήσουν οι πολίτες ότι οι

⁷¹ http://europa.eu/abc/history/1945-1959/index_el.htm

⁷² http://europa.eu/abc/history/2000_today/2007/index_el.htm

⁷³ http://europa.eu/abc/history/2000_today/2008/index_el.htm

⁷⁴ <http://www.competitive-greece.gr/news/EUnews/84/article/12210/Article.aspx>

σημερινές προκλήσεις χρειάζονται εμπνευσμένες και πρωτοποριακές λύσεις.

Αυτήν την περίοδο υπάρχουν τρεις επίσημα υποψήφιες χώρες προς ένταξη: η Κροατία, τα Σκόπια και η Τουρκία. Επιπλέον, οι βαλκανικές χώρες της Αλβανίας, της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, του Μαυροβούνιου και της Σερβίας αναγνωρίζονται επίσημα ως πιθανοί υποψήφιοι.

Η Ένωση έχει ως στόχο να οργανώσει συνεκτικά και αλληλέγγυα τις σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών και των λαών τους, δίνοντας με τον τρόπο αυτό ιδιαίτερη έμφαση στη συνοχή και την αλληλεγγύη που πρέπει να διέπει τις σχέσεις των κρατών- μελών και των λαών της Ένωσης. Η αποστολή της Ένωσης είναι ευρύτερη σε σχέση με την αποστολή της Κοινότητας. Η αποστολή της τελευταίας, αναφέρεται κυρίως σε οικονομικά και κοινωνικά θέματα, ενώ στην περίπτωση της Ένωσης οι στόχοι της είναι ευρύτεροι και δεν υπάρχουν παρόμοιες οριοθετήσεις.

Πίνακας 2: Ιστορία Διεύρυνσης

Έτος	Ιστορία της Διεύρυνσης	Σύνολο
1957	Βέλγιο Γαλλία Γερμανία ⁷⁵ Ιταλία Λουξεμβούργο Ολλανδία	6
1973	Δανία ⁷⁶ Ιρλανδία Ηνωμένο Βασίλειο	9
1981	Ελλάδα	10
1986	Πορτογαλία Ισπανία	12
1995	Αυστρία Φινλανδία Σουηδία	15
2004	Κύπρος Τσεχία Σλοβακία Εσθονία Λετονία Λιθουανία Πολωνία Ουγγαρία Μάλτα Σλοβενία	25
2007	Βουλγαρία Ρουμανία	27

Πηγή: www.wikipedia.org

Ως προς τους στόχους της Ένωσης, το άρθρο 2 ΣΕΕ ορίζει ότι η Ένωση θέτει ως στόχους⁷⁷:

1. Να προωθήσει την οικονομική και κοινωνική πρόοδο και ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης, καθώς και να επιτύχει ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη⁷⁸.

⁷⁵ Στις 3 Οκτωβρίου 1990, η Ανατολική Γερμανία ενώθηκε με την Δυτική Γερμανία και έγινε αυτόματα μέρος της ΕΕ.

⁷⁶ Η Γροιλανδία, αποικία της Δανίας από το 1979, εγκατέλειψε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα το 1985, μετά από δημοψήφισμα.

⁷⁷ Χριστόδουλος Ακριβός-Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός», Εκδόσεις Interbooks.Αθήνα 2007, σελ.88-90

2. Να επιβεβαιώσει την ταυτότητα της Ένωσης στη διεθνή σκηνή - η πραγματοποίηση στόχου αυτού επιδιώκεται με την εφαρμογή μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένης της προοδευτικής διαμόρφωσης μιας κοινής αμυντικής πολιτικής.

3. Να ενισχύσει την προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των υπηκόων των κρατών μελών της με τη θέσπιση ιθαγένειας της Ένωσης.

4. Να διατηρήσει στο ακέραιο το κοινοτικό κεκτημένο και να το αναπτύξει με την προοπτική να μελετηθεί κατά πόσον οι πολιτικές και οι μορφές συνεργασίας που καθιερώνονται με την συνθήκη θα πρέπει να αναθεωρηθούν, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών και των οργάνων της Κοινότητας.

Οι άνωθεν στόχοι, επιτυγχάνονται σύμφωνα με τη συνθήκη, υπό τους όρους και με το χρονοδιάγραμμα που προβλέπονται σε αυτήν, ενώ συγχρόνως τηρείται η αρχή της επικουρικότητας όπως καθορίζεται από το άρθρο 5 της συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

1951/1952	1957/1958	1965/1967	1992/1993	1997/1999	2001/2003	2007/2009
Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)						
ΕΥΡΑΤΟΜ						
Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ)		Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ)				

2.2. Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ο τουρισμός όπως προαναφέρθηκε, συνιστά σημαντική οικονομική δραστηριότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αποτελείται δε από μεγάλη ποικιλία προϊόντων και προορισμών καθώς και από πληθώρα δημοσίων και ιδιωτικών φορέων, με ιδιαίτερα αποκεντρωμένες δεξιότητες, συνήθως σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

⁷⁸ Η επίτευξη του στόχου αυτού επιδιώκεται ιδίως α) με τη δημιουργία ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα, β) με την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και γ) με την ίδρυση οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Ο τουρισμός είναι μια δυναμική και αναπτυσσόμενη βιομηχανία - ο κύκλος εργασιών αυξήθηκε κατά περίπου ένα τέταρτο μεταξύ των ετών 1999 και 2002. Το 2004, οι ξένοι τουρίστες δαπάνησαν περισσότερα από 860 εκατομμύρια για διανυκτερεύσεις σε Ευρωπαϊκά καταλύματα⁷⁹.

Κυριαρχείται από ΜΜΕ, αντιπροσωπεύει το 4% του κοινοτικού ΑΕΠ, περίπου 2 εκατομμύρια επιχειρήσεις που απασχολούν περίπου το 4% του συνολικού εργατικού δυναμικού (που αντιπροσωπεύει περίπου 8 εκατομμύρια θέσεις εργασίας). Η συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ, εκτιμάται ότι θα είναι περίπου 11% και ο κλάδος απασχολεί πάνω από το 12% του εργατικού δυναμικού (24 εκατομμύρια θέσεις εργασίας).

Εκτός από την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, ο τουρισμός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της συντριπτικής πλειονότητας των ευρωπαϊκών περιφερειών. Οι υποδομές που δημιουργούνται για την τουριστική δραστηριότητα συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη, καθώς και οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται ή διατηρούνται σε περιοχές που βρίσκονται σε βιομηχανική ή αγροτική παρακμή ή που υφίστανται αστική ανάπτυξη.

Ο αειφόρος τουρισμός διαδραματίζει μείζονα ρόλο στη διατήρηση και την αναβάθμιση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς σε έναν ολοένα μεγαλύτερο αριθμό τομέων, από τις τέχνες έως την τοπική γαστρονομία, τη λαϊκή τέχνη ή τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Αυτό οδήγησε την Επιτροπή και τους ενδιαφερόμενους φορείς του τουρισμού να εργαστούν για την κατάρτιση μιας Ευρωπαϊκής Ατζέντας 21 για τον τουρισμό.

Μία νέα πολιτική προσέγγιση που έχει αναπτυχθεί είναι σύνδεση του τουρισμού με τις απαιτήσεις της στρατηγικής της Λισαβόνας, η οποία αποσκοπεί στην τόνωση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης.

2.2.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΩΣΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υπήρξε απόρροια της συνθήκης του Μάαστριχτ (1992). Δύο ημερομηνίες σταθμοί προσδιορίζουν ωστόσο την εξελεγκτική πορεία από την εξελικτική πορεία από τη δημιουργία της έως τη συνθήκη του Μάαστριχτ και τη μετονομασία της σε Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτές είναι οι ακόλουθες:

⁷⁹ www.wto.org

- **17 Μαρτίου 1948: υπογραφή της Συνθήκης των Βρυξελλών, με την οποία δημιουργείται η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση.**
- **25 Μαρτίου 1957: υπογραφή στη Ρώμη των δύο συνθηκών με τις οποίες δημιουργούνται η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.) και η ΕΥΡΑΤΟΜ.**

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αναγνωρίζοντας το σημαντικό ρόλο του τουρισμού στην Ευρωπαϊκή Οικονομία, είχε αρχίσει να αναμιγνύεται όλο και περισσότερο στον τουρισμό από τις αρχές του 1980, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.

Το 1981, με πρόταση του Έλληνα επιτρόπου, δημιουργείται για πρώτη φορά στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.) χαρτοφυλάκιο τουρισμού, πλην όμως το ενδιαφέρον της Κοινότητας για τον κλάδο αυτόν της οικονομικής δραστηριότητας περιορίστηκε στη λήψη μέτρων και αποφάσεων, που και αυτές, όμως είχαν έμμεσο και αποσπασματικό χαρακτήρα. Μια κοινοτική συλλογιστική άρχισε να δημιουργείται γι' αυτόν τον τομέα από τον Ιούλιο 1982⁸⁰, όπου παρουσιάστηκαν οι πρώτες κατευθύνσεις για μια κοινοτική πολιτική του τουρισμού. Οι κατευθύνσεις που αποτέλεσαν τη βάση συζητήσεων τόσο στο εσωτερικό της Κοινότητας όσο και μεταξύ των σχετικών επαγγελματικών οργανώσεων, πρότειναν την υιοθέτηση έξι κύριων στόχων που αφορούσαν:

- **Την αναδιάρθρωση του χρόνου των διακοπών.**
- **Την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.**
- **Την ανάπτυξη των τουριστικών δραστηριοτήτων στις υποανάπτυκτες οικονομικά περιοχές.**
- **Την προώθηση του κοινωνικού τουρισμού.**
- **Την προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού.**
- **Την προώθηση του αγροτουρισμού.**

Με την πιο πάνω ανακοίνωση της Επιτροπής συμφώνησαν οι υπουργοί τουρισμού των Δέκα, στη διάρκεια της άτυπης συνόδου της 20.11.1983 που έγινε στην Αθήνα και κάλεσαν την Επιτροπή να αναλάβει σχετικές πρωτοβουλίες. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, γνωμοδοτώντας στις 27.10.1983, τάχθηκε υπέρ της ενίσχυσης του κλάδου του τουρισμού με τη δημιουργία ειδικής γραμμής στον κοινοτικό

⁸⁰ Πρώτες κατευθύνσεις για μια κοινοτική πολιτική στον κλάδο του τουρισμού COM/82/385 FINAL

προϋπολογισμό. Επίσης η Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο ψήφισμα σχετικό με την ανακοίνωση της. Το Συμβούλιο (10.04.1984), εγκρίνοντας το ψήφισμα καλεί την Επιτροπή να του υποβάλει συγκεκριμένες πια προτάσεις σύμφωνα με τις κοινοτικές διαδικασίες. Σε εκτέλεση της πιο πάνω εντολής του Συμβουλίου η Επιτροπή υποβάλλει για συζήτηση στα κράτη-μέλη, στις 14.12.1984, σειρά από προτάσεις για ενέργειες στον κλάδο του τουρισμού, που στρέφονται γύρω από τρεις άξονες:

- (1) τη δημιουργία πλαισίου κοινοτικής τουριστικής πολιτικής.**
- (2) την ανάπτυξη του ενδοκοινοτικού τουρισμού.**
- (3) την προστασία του τουρίστα.**

Αναφορικά με τον τελευταίο άξονα, θα πρέπει να ειπωθεί ότι η Επιτροπή υπέβαλε στα κράτη-μέλη σχέδιο οδηγίας για τα πακέτα ταξιδιών. Εξάλλου στο πλαίσιο της προσπάθειας για τη δημιουργία κοινής τουριστικής πολιτικής και με σκοπό την ενίσχυση των θέσεων των κρατών-μελών της Κοινότητας, κατά τις διαπραγματεύσεις με την GATT τόσο για την απελευθέρωση του «εμπορίου υπηρεσιών» όσο και για τον διεθνή τουρισμό άρχισαν εργασίες ανάμεσα στα κράτη – μέλη της Κοινότητας που αποσκοπούσαν στη δημιουργία κοινής γραμμής μεταξύ τους, ως προς την αντιμετώπιση του θέματος αυτού⁸¹.

Ένα σημαντικό βήμα έγινε με την Ίδρυση της Τουριστικής Συμβουλευτικής Επιτροπής (Tourism Advisory Committee) το 1986, ρόλος της οποίας ήταν να διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και συμβούλων και τη συνεργασία στον τουρισμό. Σήμερα η Επιτροπή αυτή αποτελείται από αντιπροσώπους των χωρών της ΕΟΚ που παρέχουν πληροφορίες πάνω στα μέτρα που πήραν σε εθνικό επίπεδο στον τομέα του τουρισμού. Η Επιτροπή αυτή συγκαλείτε πολλές φορές το χρόνο.

Το 1990⁸² χαρακτηρίζεται ως χρονιά αφητηρίας μιας νέας περιόδου για την ανάπτυξη του τουρισμού στα πλαίσια της κοινότητας. Από τις πρωτοβουλίες της Ελληνικής Προεδρίας, συγκλήθηκε το πρώτο συμβούλιο υπουργών τουρισμού, οι εργασίες του οποίου, παρά τον άτυπο χαρακτήρα τους, οδήγησαν στην ανακήρυξη του έτους 1990 σε «Ευρωπαϊκό Έτος Τουρισμού». Επίκεντρο της πρωτοβουλίας αυτής αποτέλεσαν τα εξής σημεία παρέμβασης:

⁸¹ Ε.Ο.Τ. «Τουρισμός '85: Ανάπτυξη, Συμμετοχή, Ποιότητα Ζωής» Εκδόσεις ΕΟΤ, Αθήνα 1985, σελ. 155-156, 162

⁸²<http://www.europarl.europa.eu/parliament/archive/staticDisplay.do;jsessionid=5BFE67C8BD32498262155D69522643B8.node2?id=1005&language=EL>

- Η προβολή και αξιοποίηση του οικονομικού και ενοποιητικού ρόλου του τουρισμού προς την κατεύθυνση της ενιαίας αγοράς.
- Η αύξηση του ενδοκοινοτικού τουρισμού.
- Η εξισορρόπηση της χρονικής κατανομής της τουριστικής κίνησης.
- Η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουριστικής δράσης.
- Η χρηματοοικονομική υποστήριξη μέσω Κοινών Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων (Κ.Ε.Π.).

Το 1992, με απόφαση του συμβουλίου (13/07/1992), υιοθετήθηκε το «Σχέδιο Κοινοτικών Δράσεων υπέρ του τουρισμού», με τριετή διάρκεια από (01/01/1993), το οποίο περιελάμβανε τους ακόλουθους τομείς δραστηριοποίησης:

- Βελτίωση των γνώσεων στον τομέα του τουρισμού και ενίσχυση της συνοχής των ενεργειών.
- Χρονικός καταμερισμός των διακοπών.
- Διεθνικές ενέργειες σε τρίτες χώρες.
- Πολιτιστικός τουρισμός.
- Περιβαλλοντικός τουρισμός.
- Αγροτουρισμός.
- Κοινωνικός τουρισμός.
- Τουρισμός των νέων.
- Διαδικασίες κατάρτισης.

Τα σχέδια αυτά αποτέλεσαν ευκαιρίες εταιρικής σχέσης μεταξύ των παραγόντων του τουρισμού διάφορων χωρών και περιοχών της Ευρώπης⁸³.

Ακολουθεί το 1995⁸⁴ η έκδοση μιας οδηγίας η οποία είχε ως σκοπό την καθιέρωση συστήματος πληροφόρησης για τις στατιστικές στον τομέα του τουρισμού σε κοινοτικό επίπεδο, σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη θα είχαν πλέον την υποχρέωση να προβαίνουν στη συλλογή, συγκέντρωση, επεξεργασία και διαβίβαση εναρμονισμένων κοινοτικών στατιστικών στοιχείων⁸⁵ σχετικά με την τουριστική προσφορά και ζήτηση.

⁸³ Τουριστική Αγορά,» Η Πράσινη Βίβλος», Τεύχος 71, Μάιος 1995, σελ. 54 & 58.

⁸⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0057:EL:HTML>

⁸⁵ Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, τα συλλεκτέα στοιχεία αφορούν τα εξής:

α) τη δυναμικότητα των εγκαταστάσεων ομαδικών τουριστικών καταλυμάτων:

Τα είδη των ομαδικών καταλυμάτων είναι τα εξής:

1. Ξενοδοχεία και παρόμοιες εγκαταστάσεις.

2. Άλλες εγκαταστάσεις ομαδικών καταλυμάτων, μεταξύ των οποίων:

2.1. τουριστικοί χώροι κατασκήνωσης,

2.2. παραθεριστικές κατοικίες,

2.3. άλλα ομαδικά καταλύματα.

Την ίδια μάλιστα χρονική περίοδο και μετά το Πράσινο Βιβλίο του 1995 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε (30 Απριλίου 1996) μια πρόταση για μια Απόφαση του Συμβουλίου πάνω σε ένα Πρώτο Πολυμερές Πρόγραμμα προς ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Τουρισμού (Φιλοξενία 1997-2000). Μια τροποποιημένη έκδοση παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Δεκέμβριο του 1996 λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές που προτάθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Συμβούλιο των Υπουργών δεν έχει καταφέρει ακόμα να συμφωνήσει ομόφωνα στο προτεινόμενο πρόγραμμα. Παρόλο που η πρόταση της Επιτροπής υποστηρίχθηκε από τα άλλα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επίσημα απέσυρε την πρόταση της τον Απρίλιο του 2000. Αντ' αυτού οι δραστηριότητες της Ένωσης που αφορούν στον τουρισμό εντάχθηκαν στην διαδικασία «Τουρισμού και Απασχόλησης».

Ως επακόλουθο του 1996⁸⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την καταπολέμηση του παιδικού σεξουαλικού τουρισμού, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με το θέμα αυτό. Εκτός από τη χρηματοδότηση που παρέχονταν στο πλαίσιο των υφιστάμενων κοινοτικών πολιτικών, προγραμμάτων και πρωτοβουλιών, μια ειδική νέα γραμμή του προϋπολογισμού δημιουργήθηκε για τη χρηματοδότηση των εκστρατειών όσο αναφορά την ευαισθητοποίηση για την καταπολέμηση του παιδικού σεξουαλικού τουρισμού. Σε γενικές γραμμές, η Επιτροπή έχει εργαστεί για τη βελτίωση του συντονισμού σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και η ίδια η Επιτροπή (μέσω διυπηρεσιακών συνεδριάσεων), καθώς και μέσω εθνικών ενημερωτικών εκστρατειών.

Από το 1997, η Επιτροπή έχει λάβει μέρος σε διάφορες εκδηλώσεις του τουρισμού (το πιο σημαντικό είναι οι Βρυξέλλες και το Travel Fair Internationale Tourismus-Borse στο Βερολίνο), έχει επίσης διοργανώσει συναντήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο των κύριων παραγόντων που συμμετέχουν στην καταπολέμηση του παιδικού σεξουαλικού τουρισμού, όπου οι συμμετέχοντες συζήτησαν την ταυτότητα τα κίνητρα, τη

β) Τη ροή επισκεπτών σε εγκαταστάσεις ομαδικών καταλυμάτων:

Η συλλογή καλύπτει τον εσωτερικό τουρισμό, δηλαδή τον εγχώριο και τον εισερχόμενο τουρισμό 7 ως «εγχώριος τουρισμός» νοούνται οι κάτοικοι της εκάστοτε χώρας που ταξιδεύουν μόνον εντός των ορίων της χώρας αυτής και ως «εισερχόμενος τουρισμός» οι μη κάτοικοι που ταξιδεύουν στην εν λόγω χώρα.

γ) Την τουριστική ζήτηση:

Η συλλογή καλύπτει τον εθνικό τουρισμό, δηλαδή τον εγχώριο και τον εξερχόμενο τουρισμό 7 ο «εξερχόμενος τουρισμός» περιλαμβάνει τους κατοίκους της χώρας που ταξιδεύουν σε κάποια άλλη χώρα. Οι πληροφορίες σχετικά με την τουριστική ζήτηση αφορούν ταξίδια των οποίων ο κύριος σκοπός είναι διακοπές ή επαγγελματικές ενασχολήσεις και τα οποία περιλαμβάνουν τουλάχιστον μία ή περισσότερες συνεχόμενες διανυκτερεύσεις εκτός του συνήθους τόπου κατοικίας.

⁸⁶ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την ΟΚΕ και την Επιτροπή Περιφερειών σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την καταπολέμηση του παιδεραστικού σεξουαλικού τουρισμού (COM(1999) 262 - C5-0096/1999 - 1999/2097(COS))

συμπεριφορά των τουριστών και το φύλο των δεσμών μεταξύ του τουρισμού και της πορνείας. Όπως προβλέπεται στην ανακοίνωση του 1998 για τη λήψη περαιτέρω μέτρων για την καταπολέμηση της εμπορίας γυναικών, η χρηματοδότηση θα παρέχονταν για έρευνα όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ του παιδικού σεξουαλικού τουρισμού και της ανάπτυξης του εμπορίου και σε πολύ νέες γυναίκες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υποστηρίξει πολλά έργα (σύντομο βίντεο όπου εμφανίζονται πληροφορίες σχετικά με πτήσεις προς προορισμούς υψηλού κινδύνου, ενημερωτικά φυλλάδια για τους ταξιδιώτες, για την κατάρτιση των επαγγελματιών του τουρισμού), και στο τέλος του 1998 διοργάνωσε την πρώτη ευρωπαϊκή συνάντηση των κυριότερων εταίρων στον αγώνα κατά της παιδεραστικού σεξουαλικού τουρισμού. Ο σκοπός των κινήσεων αυτών ήταν προκειμένου να ενθαρρύνει τους ανθρώπους που ταξιδεύουν στο εξωτερικό να συμπεριφέροντε υπεύθυνα.

Ενέργειες έχουν γίνει επίσης στον τομέα κατάρτισης για τους επαγγελματίες του τουρισμού. Παράλληλα με αυτό, επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης έχουν θεσπίσει κανόνες συμπεριφοράς για το πώς το θέμα του παιδικού σεξουαλικού τουρισμού πρέπει να αντιμετωπίζεται.

Η τουριστική βιομηχανία έχει υιοθετήσει κείμενα σχετικά με τους κανόνες δεοντολογίας. Σε μια τεχνική συνάντηση σχετικά με τα μέτρα για την καταπολέμηση του παιδικού σεξουαλικού τουρισμού που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1997, η τουριστική βιομηχανία και η Επιτροπή προέβη σε ανταλλαγή απόψεων. Πρόθεση της Επιτροπής ήταν να αξιολογήσει την εφαρμογή αυτών των κωδίκων συμπεριφοράς. Με σκοπό μάλιστα την αύξηση των διεθνών επιπτώσεων των πρωτοβουλιών της, η Επιτροπή έχει αρχίσει να συνεργάζεται με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (ΠΟΕ).

Στις 21 Δεκεμβρίου 1999, το Συμβούλιο υιοθέτησε συμπεράσματα σχετικά με την εφαρμογή των μέτρων για την καταπολέμηση του παιδικού σεξουαλικού τουρισμού⁸⁷. Σε συνάρτηση με την ανακοίνωση της Επιτροπής, το Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να αναπτύξουν πρωτοβουλίες. Απαιτείται ολοκληρωμένη προσέγγιση και η συμμετοχή διαφόρων πολιτικών (δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων, την υγεία, την εκπαίδευση, τον τουρισμό, την εξωτερική πολιτική, κλπ) .Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη καλούνται να συνεχίσουν να υποστηρίζουν τη λήψη μέτρων ευαισθητοποίησης και την καθιέρωση των κωδίκων δεοντολογίας Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τον τερματισμό του παιδικού σεξουαλικού τουρισμού

⁸⁷ Επίσημη Εφημερίδα C 379 της 31.12.1999

από τα κράτη μέλη. Δόθηκε μάλιστα ιδιαίτερη έμφαση στο γεγονός ότι μέτρα για την καταπολέμηση αυτής της παραβίασης των δικαιωμάτων του παιδιού, πρέπει να ενσωματωθούν στις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές ανάπτυξης και συνεργασίας.

Την ίδια χρονιά και λίγους μήνες νωρίτερα⁸⁸ στο συνέδριο που έλαβε χώρα στο Λουξεμβούργο τονίζεται για άλλη μια φορά ο σημαντικός ρόλος του τουρισμού. Συγκεκριμένα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δίνει ιδιαίτερη έμφαση και επικροτεί την ανακοίνωση της Επιτροπής της 28ης Απριλίου 1999 σχετικά με την «Αύξηση του δυναμικού του τουρισμού για την απασχόληση».⁸⁹ Αναγνωρίζει το σημαντικό ρόλο της ευρωπαϊκής τουριστικής βιομηχανίας στην οικονομία και την ανάγκη να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της με βάση την ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος. Τονίζει ότι είναι σημαντικό να αξιοποιηθεί καλύτερα η συμβολή του τουρισμού στην ανάπτυξη και την απασχόληση, μέσω της αποτελεσματικής συνεργασίας, των μέτρων για τη βελτίωση της ποιότητας και της αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού και τη βελτίωση της πληροφόρησης και της επικοινωνίας. Υπενθυμίζει τη σημασία της καλύτερης ενσωμάτωσης των αναγκών του τομέα του τουρισμού σε άλλες κοινοτικές πολιτικές. Μάλιστα θεωρεί ότι θα πρέπει να δοθεί βαρύτητα σε κάποια ζητήματα όπως χαρακτηριστικά αναφέρει:

- **στην διευκόλυνση της ανταλλαγής και της διάδοσης πληροφοριών, κυρίως μέσω των νέων τεχνολογιών.**
- **στην βελτίωση της κατάρτισης με σκοπό την αναβάθμιση των δεξιοτήτων στον τομέα του τουρισμού.**
- **στην βελτίωση της ποιότητας των τουριστικών προϊόντων.**
- **στην προώθηση της προστασίας του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη στον τομέα του τουρισμού.**

Το 1999 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα, δημιουργώντας μια ειδική γραμμή του προϋπολογισμού για τη χρηματοδότηση των εκστρατειών ευαισθητοποίησης για την καταπολέμηση του παιδικού σεξουαλικού τουρισμού.

⁸⁸<http://www.consilium.europa.eu/App/NewsRoom/loadBook.aspx?target=2002&infotarget=before&max=15&bid=88&lang=EL&id=353>

⁸⁹ Η τουριστική βιομηχανία της ΕΕ παράγει περισσότερο από το 4% του ΑΕγχΠ της ΕΕ, ενώ περίπου 2 εκατομμύρια επιχειρήσεις απασχολούν περίπου 4% του συνολικού εργατικού δυναμικού (περίπου 8 εκατομμύρια θέσεις εργασίας). Εάν ληφθούν υπόψη και οι συναφείς τομείς, η εκτιμώμενη συμβολή του τουρισμού στη δημιουργία του ΑΕγχΠ είναι πολύ υψηλότερη - ο τουρισμός παράγει έμμεσα περίπου το 11% του ΑΕγχΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αξιοποιεί περίπου το 12% του εργατικού δυναμικού (http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/index_el.htm#top)

Η δημιουργία και ενίσχυση της απασχόλησης στον τουρισμό αποτελεί προτεραιότητα στο έργο της Τουριστικής Μονάδας. Πολλά από τα βασικά επίκαιρα θέματα εντοπίστηκαν από την Επιτροπή Συνεδρίου για τον Τουρισμό και την Απασχόληση, που έλαβε χώρα στο Λουξεμβούργο το Νοέμβριο του 1997.

Δημιουργήθηκε λοιπόν μια αρμόδια ομάδα για θέματα Τουρισμού και Απασχόλησης αποστολή της οποίας ήταν να εξετάσει τις προϋποθέσεις κάτω από ποιες προϋποθέσεις ο τουρισμός θα μπορούσε να συμβάλει ακόμα περισσότερο στην ανάπτυξη και σταθερότητα της απασχόλησης στο Ευρωπαϊκό τουρισμό. Η δημιουργία της ομάδας επιβεβαίωσε την αποφασιστικότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να ενθαρρύνει τη συμβολή των σχετικών με τον τουρισμό δραστηριοτήτων στην ανάπτυξη και την απασχόληση. Η ομάδα υψηλού επιπέδου απαρτιζόταν από ειδικευμένους επαγγελματίες του τουρισμού από όλα τα κράτη μέλη. Η έκθεση υποβλήθηκε στις 22 Οκτωβρίου του 1998. Μετά την έκθεση, η Επιτροπή προσδιόρισε τα μέτρα παρακολούθησης που απαιτούνται για να εφαρμόσουν τις συστάσεις της ομάδας⁹⁰.

Στις 21 Ιουνίου 1999, το Συμβούλιο εκφράζοντας την ικανοποίησή του για τα επιτεύγματα, και προβλέποντας περαιτέρω εργασίες μεταξύ της Επιτροπής, τα κράτη μέλη και τη βιομηχανία, παρότρυνε την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να συμφωνήσουν για τη δημιουργία τεσσάρων ομάδων εργασίας που θα ασχολούνται με κάθε ένα από τα τέσσερα θέματα που καθορίζονται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου:

- για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής και της διάδοσης των πληροφοριών, ιδίως μέσω των νέων τεχνολογιών (Working Group A).
- για τη βελτίωση της κατάρτισης με σκοπό την αναβάθμιση των δεξιοτήτων στον τομέα του τουρισμού (Ομάδα εργασίας B).
- για τη βελτίωση της ποιότητας των τουριστικών προϊόντων (Ομάδα εργασίας Γ).
- για την προώθηση της προστασίας του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης του τουρισμού (Ομάδα εργασίας D).

Αυτές οι ομάδες εργασίας ξεκίνησαν το Φεβρουάριο του 2000. Επιπλέον, μια ειδική ομάδα εργασίας "διαχείριση των επιπτώσεων των νέων τεχνολογιών στον τομέα του τουρισμού" (Ομάδα εργασίας E) ξεκίνησε τις εργασίες της στις αρχές του 2001.

⁹⁰ Αύξηση του δυναμικού του τουρισμού για την απασχόληση [96 KB] COM (1999) 205 τελικό28.04.1999

Όλες οι ομάδες κατέθεσαν τις εκθέσεις τους σχετικά με τις συστάσεις, το καλοκαίρι του 2001. Οι εκθέσεις αυτές αποτέλεσαν σημαντικό υλικό για την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Συνεργασία για το μέλλον του ευρωπαϊκού τουρισμού»⁹¹, όπου η Επιτροπή παρουσίασε τις ιδέες της, σχετικά με την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του ευρωπαϊκού τουριστικού τομέα του ανταγωνιστικού δυναμικού της. Η ανακοίνωση αποτελεί το τελικό στάδιο της μιας διαδικασίας που είχε ξεκινήσει τέσσερα χρόνια νωρίτερα.

Το επόμενο ουσιαστικό βήμα έγινε μόλις το 2001, όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε τις ιδέες της στις 13 Νοεμβρίου του ίδιου έτους, για την καλύτερη αξιοποίηση της ανταγωνιστικής δυναμικής του Ευρωπαϊκού τουρισμού. Η Επιτροπή έδωσε έμφαση στην ανάγκη για ενίσχυση της συνεργασίας και της συνοχής των τουριστικών πολιτικών των συμμετεχόντων στον τουρισμό, δηλαδή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των κρατών-μελών, των περιφερειακών και τοπικών αρχών, των επιχειρήσεων και των τουριστικών οργανισμών.

Έτσι στις 21 Νοεμβρίου 2001 παρουσιάζονται επίσημα δέκα σημεία πολιτικής για τη στήριξη της ευρωπαϊκής τουριστικής οικονομίας και του παραγόμενου προϊόντος από τη Κομισιόν.

Την ίδια χρονική περίοδο, η Προεδρία διαπίστωνε ότι οι τουριστικές δραστηριότητες πρέπει να καταστούν προσβάσιμες από ορισμένες ομάδες ιδίως τους νέους, τους ηλικιωμένους, τα άτομα που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, τους ανέργους και τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Ειδικότερα, μάλιστα, για τα άτομα αυτά, εκφράστηκε η επιθυμία να απλουστευθούν και να εναρμονιστούν τα συστήματα σήμανσης για τη δυνατότητα πρόσβασης σε υποδομές και υπηρεσίες. Τούτο οδήγησε στα συμπεράσματα της Προεδρίας σχετικά με τον τουρισμό για όλους, τα οποία εγκρίθηκαν κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου στις 27 Σεπτεμβρίου 2001⁹². Κατόπιν των εντεινόμενων συνομιλιών με τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις του επαγγέλματος και τις αντίστοιχες οικείες ενώσεις της κοινωνίας των πολιτών, οι εκπρόσωποι τους ενσωματώθηκαν στις ομάδες εργασίας και οι ανησυχίες τους συμπεριληφθήκαν στις τελικές συστάσεις. Οι ενώσεις μάλιστα προέβλεπαν την ανάγκη να αντισταθμιστούν οι αρνητικές επιπτώσεις που προκλήθηκαν από γεγονότα που συνδέονται με τις πτυχές της δημόσιας ασφάλειας και τούτο πριν ακόμα από τις επιθέσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Η στρατηγική που εγκρίθηκε για την εσωτερική αγορά υπηρεσιών

⁹¹ COM (2001) 665 τελικό της 13.11.2001

⁹² Report 8447/02 Draft Council Resolution on the future of European Tourism

π.χ. αποβλέπει στην άρση των εθνικών φραγμών στην ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε να καταστεί η παροχή διασυνοριακών υπηρεσιών εξίσου εύκολη και προσβάσιμη με την παροχή υπηρεσιών εντός ενός κράτους μέλους. Η στρατηγική αυτή καλύπτει και τον τουρισμό και διαρθρώνεται σε δύο στάδια: το πρώτο έγκειται στον εντοπισμό των υπαρκτών εμποδίων και το δεύτερο στην πρόταση κατάλληλων λύσεων υπό το φως των μέχρι στιγμής αποτελεσμάτων. Επιπροσθέτως, η Λευκή Βίβλος με τίτλο «Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών», επισημαίνει τις ενέργειες που πρέπει να πραγματοποιηθούν προκειμένου να προκύψουν αποδοτικότερες, βιώσιμες και καλύτερης ποιότητας τουριστικές μεταφορές.

Η Επικοινωνία είναι το τελευταίο στάδιο της διαδικασίας «Τουρισμός και Απασχόληση». Είναι το αποτέλεσμα εντατικής δουλειάς από τον Ιανουάριο του 2000 με τα Κράτη-Μέλη σε πέντε θέματα-κλειδιά: πληροφόρηση, εκπαίδευση, ποιότητα, σταθερή ανάπτυξη και νέα τεχνολογία.

Στις 21 Μαΐου 2002, το Συμβούλιο Υπουργών ομόφωνα υιοθέτησε μια πρόταση βασισμένη στην Επικοινωνία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με την οποία κάνει ένα βήμα μπροστά όσον αφορά τη συνεργασία στον τομέα του Ευρωπαϊκού Τουρισμού. Για πρώτη φορά, το Συμβούλιο υιοθέτησε μια πρόταση ειδικά για θέματα τουρισμού, στην οποία πιέζει για στενότερο έλεγχο των αποτελεσμάτων και της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας στον τομέα του τουρισμού, προτείνει βαθύτερη εξέταση του ζητήματος της προώθησης της Ευρώπης ως προορισμού, και καλεί τις τουριστικές επιχειρήσεις να υποστηρίξουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη –μέλη.

Ένα χρόνο μετά, τον Μάιο του 2003, στο Άτυπο Συμβούλιο των Υπουργών και ανώτερων αξιωματούχων για τον Ευρωπαϊκό Τουρισμό, που έλαβε χώρα στην Αγ. Πελαγία της Κρήτης, διαπιστώθηκε για ακόμα μία φορά η κοινή βούληση των 25 τότε Κρατών-Μελών της διευρυμένης Ευρώπης, για να χαραχθεί κοινή πολιτική στον τομέα του ευρωπαϊκού τουρισμού, με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του.

Εν συνεχεία τον Φεβρουάριο του 2005, η Επιτροπή πρότεινε ένα νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας, επικεντρώνοντας τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε δύο κύριους στόχους:

- **επίτευξη ισχυρότερης, βιώσιμης οικονομικής μεγέθυνσης.**
- **και δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.**

Προκειμένου να ανταποκριθεί στις σύγχρονες προκλήσεις, αξιοποιώντας όλες τις δυνατές ενέργειες, η Επιτροπή πρότεινε μια ανανεωμένη ευρωπαϊκή πολιτική για τον τουρισμό στην ανακοίνωσή της με τίτλο "Η ανανεωμένη τουριστική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης: προς μια ισχυρότερη σύμπραξη υπέρ του ευρωπαϊκού τουρισμού"⁹³. Η ανανεωμένη πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον τουρισμό έχει ως κύριο στόχο να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής τουριστικής βιομηχανίας και η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας μέσω της αειφόρου ανάπτυξης του τουρισμού στην Ευρώπη και παγκοσμίως.

Ο χρόνος απέδειξε, ότι ο θετικός αντίκτυπος ορισμένων κοινοτικών πολιτικών ή πρωτοβουλιών μπορεί να είναι τεράστιος. Η πολύπλευρη και σημαντικότερη σημασία τουρισμού έχει γίνει πλέον κατανοητή στους εκπροσώπους των 27 κρατών-μελών της Κοινότητας, οι οποίοι επιδιώκουν έναν νέο στόχο για τον Ευρωπαϊκό Τουρισμό: την αειφορία⁹⁴.

Αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί ενθαρρύνοντας τη διατήρηση αυτού που αποτελεί τους παράγοντες απήχησης (είτε διαφυλάττοντας την παράδοση ή το περιβάλλον είτε ενθαρρύνοντας τη γνώση των παραδόσεων) και ευνοώντας περαιτέρω την ανάπτυξη άλλων παραγόντων στο πνεύμα καλύτερης ανταγωνιστικότητας: κυρίως και πρωτίστως, την ποιότητα.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή σε ανακοίνωσή της, την 19 Οκτωβρίου 2007 προτείνει την τήρηση των ακόλουθων αρχών⁹⁵:

- **υιοθέτηση μιας ολιστικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης με σκοπό την επίτευξη ισόρροπου τουρισμού με σεβασμό στην κοινωνία και στο περιβάλλον,**
- **μακρόπνοος σχεδιασμός, συμπεριλαμβανομένης της μέριμνας για τις ανάγκες τόσο των μελλοντικών όσο και των σημερινών γενεών,**
- **επίτευξη του σωστού ρυθμού ανάπτυξης, με σεβασμό των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των τουριστικών προορισμών,**
- **συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών,**
- **χρήση των βέλτιστων διαθέσιμων γνώσεων και διάδοσή τους σε ολόκληρη την Ευρώπη,**

⁹³ COM (2006) 134 τελικό της 17.03.2006

http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/industry/n26107_el.htm

⁹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52003DC0716:EL:HTML>

⁹⁵ http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/industry/l10132_el.htm

- ελαχιστοποίηση και διαχείριση των κινδύνων (αρχή της προφύλαξης), δηλαδή, αποφυγή, προληπτικά, των βλαβερών συνεπειών για το περιβάλλον ή την κοινωνία,
- σύνδεση των επιπτώσεων με το κόστος (ο χρήστης και ο ρυπαίνων πληρώνει) - οι τιμές πρέπει να αντικατοπτρίζουν καλύτερα το κόστος που συνεπάγονται για την κοινωνία οι καταναλωτικές και παραγωγικές δραστηριότητες,
- καθορισμός περιορισμών και τήρηση αυτών, εφόσον απαιτείται - μερικές φορές είναι απαραίτητο να αξιολογηθούν τα όρια στην ικανότητα υποδοχής των τουριστικών προορισμών και να επιβληθούν περιορισμοί στην τουριστική ανάπτυξη,
- διεξαγωγή συνεχούς παρακολούθησης - η αειφορία απαιτεί συνεχή επαγρύπνηση.

Ως συνέχεια σε ένα από τα δέκα μέτρα που ανακοίνωσε η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της με τίτλο «Συνεργασία για το μέλλον του ευρωπαϊκού τουρισμού», κάλεσε για μια πανευρωπαϊκή προσπάθεια να ενισχύσει την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού στην ανακοίνωσή της " Βασικές κατευθύνσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού"⁹⁶. Η παρούσα ανακοίνωση τονίζει, ιδιαίτερα, την ανάγκη να διασφαλιστεί η συνοχή των διαφόρων κοινοτικών πολιτικών και μέτρων που επηρεάζουν τη βιωσιμότητα και την ανταγωνιστικότητα της τουριστικής βιομηχανίας.

Τονίστηκε μάλιστα ότι η καταγραφείσα αργή πρόοδος υποδεικνύει ότι η οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού ως συμβολή στην αειφόρο ανάπτυξη σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και ως προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα, την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την εμπορική επιτυχία του εν λόγω τομέα, απαιτεί μια ενισχυμένη «προσέγγιση», η οποία να μπορεί να αντιμετωπίζει τις διάφορες προκλήσεις με συνεκτικό τρόπο. Αυτή η προσέγγιση θα πρέπει να στηριχθεί στη συμμετοχή και τη βέλτιστη ενεργό συμβολή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, σε όλα τα επίπεδα και να εστιάζεται :

- στα πλεονεκτήματα της επικουρικότητας και της κρατούσας προσέγγισης «από κάτω προς τα πάνω» για την αντιμετώπιση των θεμάτων,

⁹⁶ (COM (2003) 716 τελικό της 21.11.2003)

- στην ανάγκη εξέτασης των ατομικών συνιστωσών, επιμέρους τομέων, πεδίων και πτυχών και των ειδικότερων προβλημάτων που σχετίζονται με αυτούς, παρά στην αντιμετώπιση του τουρισμού και της αειφορίας του ως ενιαίου θέματος,
- στην ενημέρωση των καταναλωτών για να διασφαλίζεται ότι ασκούνται οι δυνάμεις της αγοράς για την προώθηση των αειφόρων μοντέλων κατανάλωσης και παραγωγής,
- στην ανάγκη αναγνώρισης του ιδιαίτερου χαρακτήρα των ΜΜΕ και των μικροεπιχειρήσεων,
- στην ανάγκη της διασφάλισης της κοινωνικής και οικονομικής βιωσιμότητας, καθώς και της περιβαλλοντικής αειφορίας των αγροτικών και παράκτιων κοινοτήτων.

Τα θέματα αυτά πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την λήψη απόφασης για την επιλογή της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η εκτεταμένη εκτίμηση επιπτώσεων των πιθανών επιλογών πολιτικής και η δημόσια διαβούλευση καταδεικνύουν ότι θα πρέπει να αποκλειστούν τόσο η πλήρης προσέγγιση ως ουσιαστική κοινοτική πολιτική όσο και η απόλυτη απόρριψη των κοινοτικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο αυτό. Αντίθετα, το υπάρχον πλαίσιο δράσης πρέπει να ενισχυθεί και να αξιοποιηθεί στο έπακρο.

Τα δύο βασικά στοιχεία στα οποία θα στηριχθεί μια εφικτή προσέγγιση για την αντιμετώπιση των προκλήσεων είναι :

- η αποτελεσματική υλοποίηση των υφιστάμενων πρωτοβουλιών και των ενισχυμένων προσπάθειών των υπόλοιπων, εκτός των κοινοτικών, ενδιαφερόμενων φορέων, που δραστηριοποιούνται σε αυτόν τον τομέα και
- οι δραστηριότητες της Κοινότητας, όπου διακρίνονται δύο βασικοί τύποι :
 - η βελτιστοποίηση του αντίκτυπου των κοινοτικών πολιτικών και μέτρων στην αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού και
 - ο ορισμός και η εφαρμογή συμπληρωματικών ειδικών μέτρων στον τομέα του τουρισμού, για την προαγωγή της αειφορίας σε όλη την Κοινότητα, τα οποία αποσκοπούν ιδιαίτερα στην υποστήριξη και τη συμμετοχή σε πρωτοβουλίες άλλων

ενδιαφερόμενων φορέων, και θα καλύψουν τα κενά των κοινοτικών πολιτικών και μέτρων που επηρεάζουν τον τουρισμό.

Η Επιτροπή θεώρησε αυτήν την πολυμερή προσέγγιση συνεργασίας και πρόληψης, η οποία αποβλέπει στη γεφύρωση της απόστασης μεταξύ της Κοινότητας και των επιτόπιων φορέων, ως τη σωστή οδό προς την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού.

Τον Ιούνιο του 2006⁹⁷, η Επιτροπή δημοσίευσε μια Πράσινη Βίβλο σχετικά με τις διάφορες πτυχές μιας μελλοντικής κοινοτικής θαλάσσιας πολιτικής. Η Πράσινη Βίβλος τονίζει την ταυτότητα και την ηγετική θέση της Ευρώπης στον θαλάσσιο χώρο, την οποία πρέπει να διατηρήσει σε μια περίοδο κατά την οποία οι πιέσεις που ασκούνται στο περιβάλλον απειλούν τη βιωσιμότητα των θαλάσσιων δραστηριοτήτων. Η θαλάσσια πολιτική πρέπει επομένως να αποσκοπεί στην επίτευξη ενός καινοτόμου, ανταγωνιστικού και φιλικού προς το περιβάλλον κλάδου θαλάσσιας οικονομίας. Εκτός από τις θαλάσσιες δραστηριότητες, η προτεινόμενη προσέγγιση αφορά την ποιότητα ζωής στις παράκτιες περιοχές. Στο πλαίσιο αυτό, η Πράσινη Βίβλος ασχολείται με νέα εργαλεία και νέους τρόπους διακυβέρνησης θεμάτων που αφορούν τη θάλασσα.

Η Πράσινη Βίβλος εντάσσεται άμεσα στη στρατηγική της Λισαβόνας. Στόχος είναι η επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης με τη συμφιλίωση της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής διάστασης της αξιοποίησης των πόρων των ωκεανών και των θαλασσών. Για το λόγο αυτό, οι πόροι αυτοί πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της συζήτησης.

Οι θαλάσσιες δραστηριότητες αποτελούν έναν σημαντικό τομέα για τη στρατηγική της Λισαβόνας, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας της θαλάσσιας οικονομίας. Εκτιμάται ότι οι τομείς οι οποίοι συνδέονται με την εκμετάλλευση των θαλάσσιων πόρων αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεταξύ 3-5% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση καταλαμβάνει την πρώτη θέση σε παγκόσμιο επίπεδο, στους εξής τομείς:

- θαλάσσιες μεταφορές (χάρη στο μέγεθος των εμπορικών συναλλαγών διά θαλάσσης).

⁹⁷ Πράσινη Βίβλος της Επιτροπής: Προς μια μελλοντική Θαλάσσια Πολιτική για την Ένωση: Ένα ευρωπαϊκό όραμα για τους ωκεανούς και τις θάλασσες [COM(2006) 275 τελικό]. http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/maritime_affairs/l66029_el.htm
Ανακοίνωση της Επιτροπής της 10ης Οκτωβρίου 2007 με τίτλο: «Συμπεράσματα από τη διαβούλευση για μια Ευρωπαϊκή Θαλάσσια Πολιτική» [COM(2007) 574 τελικό - Δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα

- παράκτιος τουρισμός (χάρη στο γεγονός ότι τα δύο τρίτα των συνόρων της Ένωσης βρέχονται από θάλασσες).
- προμήθεια ενεργειακών πόρων στην ανοικτή θάλασσα (χάρη στους πόρους πετρελαίου και φυσικού αερίου της Βόρειας Θάλασσας).
- ναυπηγική τεχνολογία (χάρη στην κατασκευή πλοίων τα οποία διακρίνονται από πλευράς πολυπλοκότητας, ασφάλειας και περιβαλλοντικών επιπτώσεων).
- συναφείς υπηρεσίες (χάρη στην ανάπτυξη τεχνογνωσίας στον τομέα της θαλάσσιας τεχνολογίας).

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέχει ηγετική θέση σε πολλούς τομείς με αναπτυξιακό δυναμικό, όπως η κατασκευή κρουαζιερόπλοιων, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και οι λιμένες.

Έχει μεγάλη σημασία να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα σε αυτούς τους τομείς οι οποίοι διαδραματίζουν σημαντικότατο κοινωνικοοικονομικό ρόλο. Για το λόγο αυτό, η Πράσινη Βίβλος εξετάζει τους παράγοντες που συνδέονται με την ανταγωνιστικότητα: την κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, τις επιστημονικές γνώσεις για όλες τις πτυχές που συνδέονται με τους ωκεανούς, την καινοτομία και την τεχνογνωσία του εργατικού δυναμικού.

Τον Οκτώβριο του 2007⁹⁸, η Επιτροπή δρομολόγησε τη μεσαία μακροπρόθεσμη στρατηγική για την επίτευξη ενός βιώσιμου και ανταγωνιστικού ευρωπαϊκού τουρισμού. Συνεπώς, ένα σημαντικό μήνυμα που απευθύνεται στους ενδιαφερόμενους φορείς να αναλάβουν τις αναγκαίες ενέργειες με σκοπό την ενίσχυση της συμβολής των βιώσιμων πρακτικών για να διευκολυνθεί η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης ως το πιο ελκυστικό προορισμό τουρισμού. Η ανακοίνωση για μια Ατζέντα για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό⁹⁹ εκφράζει επίσης το μήνυμα της δέσμευσης εκ μέρους της Επιτροπής με αυτή την "ατζέντα" της διαδικασίας. Επιπλέον, η ανακοίνωση αποτελεί το πλαίσιο για την εφαρμογή των ευρωπαϊκών πολιτικών και υποστηρικτικές δράσεις στον τουριστικό τομέα καθώς και σε όλους τους άλλους τομείς της πολιτικής οι οποίες ενδέχεται να έχουν επιπτώσεις στον τουρισμό ή για την αειφορία και την ανταγωνιστικότητα.

⁹⁸ http://ec.europa.eu/enterprise/tourism/further_reading/index_en.htm#

⁹⁹ (COM (2007) 621 τελικό της 19.10.2007)

Στις 19 Οκτωβρίου 2007¹⁰⁰ ακολουθεί ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ατζέντα για ένα αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό». Η ανακοίνωση αυτή σηματοδοτούσε την επίσημη έναρξη και έκδοση ατζέντας για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό. Οικονομική ευημερία, κοινωνική δικαιοσύνη και συνοχή, προστασία του περιβάλλοντος και του πολιτισμού, ήταν οι στόχοι της εν λόγω ατζέντας. Οι στόχοι αυτοί συνεπάγονταν πολλές προκλήσεις για τον τομέα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονταν και οι ακόλουθες:

- **Εγγυήσεις όσον αφορά την ασφάλεια των τουριστών και των τοπικών κοινοτήτων.**
- **Προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων των τουριστικών προορισμών.**
- **Μείωση της χρήσης των πόρων και της ρύπανσης στους τουριστικούς προορισμούς.**
- **Διαχείριση της αλλαγής υπέρ της ευημερίας της τοπικής κοινότητας**
- **Μείωση του εποχικού χαρακτήρα της ζήτησης.**
- **Αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού αντίκτυπου των μεταφορών που συνδέονται με τον τουρισμό.**
- **Να καταστεί ο τουρισμός προσβάσιμος από όλους, χωρίς διακρίσεις.**
- **Βελτίωση της ποιότητας των τουριστικών επαγγελμαμάτων.**

Για την υλοποίηση των στόχων της ατζέντας, απαιτούνταν να πραγματοποιηθούν και οι κατάλληλες πολιτικές, όπως η αειφόρος διαχείριση των τουριστικών προορισμών (για παράδειγμα μέσω της κατάλληλης χωροταξίας ή μέσω της λήψης αποφάσεων για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε υποδομές και υπηρεσίες), η συνεκτίμηση των θεμάτων της αειφορίας από τις επιχειρήσεις και η ευαισθητοποίηση των τουριστών σε θέματα αειφορίας.

¹⁰⁰ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 29ης Νοεμβρίου 2007 σχετικά με την ανανεωμένη πολιτική της ΕΕ για τον τουρισμό: για ισχυρότερη σύμπραξη υπέρ του ευρωπαϊκού τουρισμού (2006/2129(INI))

Πίνακας 3: Διεθνείς τουριστικές αφίξεις ανά χώρα και προορισμό

International Tourism Receipts by Country of Destination

	International Tourism Receipts (euro, million)						Market share in the region (%)			Change (%)		Receipts per arrival ¹	Receipts per capita ¹
	1990	1995	2000	2003	2004	2005*	1990	2000	2005*	04/03	05*/04		euro
Europe	112,205	162,199	251,714	250,551	264,087	279,931	100	100	100	5.4	6.0	620	300
Northern Europe	20,627	25,930	38,904	36,365	39,301	43,259	18.4	15.5	15.5	8.1	10.1	790	443
Denmark	2,862	2,808	3,999	4,655	4,559	3,973	2.6	1.6	1.4	-2.1	-12.8	1,245	842
Finland	916	1,255	1,522	1,656	1,669	1,757	0.8	0.6	0.6	0.8	5.3	590	320
Iceland	119	142	247	283	299	329	0.1	0.1	0.1	5.7	10.0	355	1,016
Ireland	1,141	1,688	2,851	3,409	3,536	3,813	1.0	1.1	1.4	3.7	7.8	510	891
Norway	1,233	1,711	2,220	2,350	2,482	2,766	1.1	0.9	1.0	5.6	11.4	685	543
Sweden	2,282	2,654	4,400	4,682	4,981	5,969	2.0	1.7	2.1	6.4	19.9	1,660	554
United Kingdom	12,074	15,672	23,665	20,028	22,688	24,652	10.8	9.4	8.8	13.3	8.7	815	376
Western Europe	49,562	61,790	89,620	91,216	94,561	98,015	44.2	35.6	35.0	3.7	3.7	680	509
Austria	10,536	9,883	10,752	12,336	12,327	12,432	9.4	4.3	4.4	-0.1	0.9	635	1,508
Belgium	..	3,477	7,137	7,241	7,423	7,928	..	2.8	2.8	2.5	6.8	1,105	717
Belgium/Luxembourg	2,907
France	15,850	21,091	33,301	32,349	32,833	33,981	14.1	13.2	12.1	1.5	3.5	435	543
Germany	11,187	13,762	20,239	20,426	22,243	23,474	10.0	8.0	8.4	8.9	5.5	1,105	270
Luxembourg	..	1,316	1,956	2,646	2,942	2,906	..	0.8	1.0	11.2	-1.2	3,350	6,358
Netherlands	3,263	5,029	7,814	8,097	8,307	8,420	2.9	3.1	3.0	2.6	1.4	860	509
Switzerland	5,820	7,232	8,420	8,121	8,486	8,874	5.2	3.3	3.2	4.5	4.6	1,245	1,139
Central/Eastern Europe	1,647	15,010	22,060	21,286	23,295	25,985	1.5	8.8	9.3	9.4	11.5	270	61
Armenia	..	1	41	65	69	109	..	0.0	0.0	7.1	57.0	265	23
Azerbaijan	179	54	68	51	52	48	0.2	0.0	0.0	1.9	-7.7	40	7
Belarus	..	18	101	236	217	202	..	0.0	0.1	-8.0	-7.0	3,225	21
Bulgaria	251	362	1,165	1,496	1,785	1,952	0.2	0.5	0.7	19.3	9.3	385	237
Czech Rep	329	2,202	3,219	3,144	3,354	3,722	0.3	1.3	1.3	6.7	11.0	555	327
Estonia	..	273	547	591	716	764	..	0.2	0.3	21.1	6.7	410	534
Georgia	105	130	142	192	..	0.0	0.1	9.2	35.1	385	30
Hungary	647	2,258	4,067	3,577	3,265	3,433	0.6	1.6	1.2	-8.7	5.1	265	325
Kazakhstan	..	93	386	499	568	550	..	0.2	0.2	13.8	-3.1	185	37
Kyrgyzstan	..	4	16	42	61	0.0	..	44.0	..	155	12
Latvia	..	15	142	196	215	274	..	0.1	0.1	9.4	27.8	200	93
Lithuania	..	59	424	564	624	740	..	0.2	0.3	10.6	18.6	345	173
Poland	281	5,057	6,147	3,597	4,689	5,051	0.3	2.4	1.8	30.4	7.7	330	122
Rep Moldova	..	44	42	51	91	103	..	0.0	0.0	77.2	13.0	3,785	20
Romania	83	451	389	396	406	845	0.1	0.2	0.3	2.5	108.1	300	18
Russian Federation	..	3,297	3,714	3,980	4,200	4,393	..	1.5	1.6	5.6	4.6	210	29
Slovakia	55	476	469	765	724	972	0.0	0.2	0.3	-5.3	34.2	515	134
Tajikistan	2	1	-54.5	0
Ukraine	..	146	427	827	2,058	2,512	..	0.2	0.9	..	22.1	130	44
Uzbekistan	29	21	23	0.0	..	6.1	..	85	1
Southern/Mediter. Eu.	40,369	59,471	101,130	101,684	106,931	112,673	36.0	40.2	40.3	5.2	5.4	715	479
Albania	3	50	421	461	591	692	0.0	0.2	0.2	28.0	17.1	14,070	167
Bosnia & Herzg	252	332	417	455	..	0.1	0.2	25.6	9.2	2,190	96
Croatia	..	1,031	3,012	5,573	5,506	5,999	..	1.2	2.1	-1.2	9.0	695	1,224
Cyprus	988	1,375	2,102	1,782	1,811	1,872	0.9	0.8	0.7	1.6	3.4	770	2,334
F.Yug.Rp.Macedonia	..	15	41	50	58	67	..	0.0	0.0	15.2	16.8	350	28
Greece	2,032	3,161	9,981	9,495	10,348	11,037	1.8	4.0	3.9	9.0	6.7	775	972
Israel	1,097	2,288	4,426	1,821	1,914	2,293	1.0	1.8	0.8	5.1	19.8	1,270	309
Italy	12,924	21,965	29,767	27,621	28,665	28,453	11.5	11.8	10.2	3.8	-0.7	775	494
Malta	389	505	660	618	635	623	0.3	0.3	0.2	2.8	-1.9	550	1,600
Portugal	2,792	3,693	5,677	5,849	6,307	6,375	2.5	2.3	2.3	7.8	1.1	545	599
Serbia & Montenegro	..	32	32	178	0.0	370	16
Slovenia	..	827	1,045	1,184	1,310	1,447	..	0.4	0.5	10.6	10.5	875	651
Spain	14,515	19,306	32,446	35,047	36,376	38,495	12.9	12.9	13.8	3.8	5.8	695	903
Turkey	2,533	3,790	8,268	11,672	12,773	14,590	2.3	3.3	5.2	9.4	14.2	760	185
Yugoslav SFR	2,178	1.9

Source: World Tourism Organization (UNWTO) ©

(Data as collected in UNWTO database November 2006)

2.3. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ: ΟΡΟΣΗΜΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Εν όψει της νέας μορφής της ευρωπαϊκής ενοποιητικής προσπάθειας και της τελευταίας διεύρυνσης, οι ευρωπαίοι ηγέτες με τη Διακήρυξη του Λάκεν, τον Δεκέμβριο του 2001, αποφάσισαν να καταρτίσουν ένα Σχέδιο Συντάγματος για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Συνέλευση άρχισε τις εργασίες της, τον Φεβρουάριο 2002 και τον Ιούνιο 2003 παρέδωσε το Σχέδιο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης. Το τελευταίο ενέκρινε κατ' αρχήν το σχέδιο του Συντάγματος και αποφάσισε τη συγκρότηση Διακυβερνητικής Διάσκεψης τον Οκτώβριο του 2003 στη Ρώμη, προκειμένου να επεξεργαστεί τις διατάξεις του σχεδίου και να προτείνει το οριστικό κείμενο το οποίο στη συνέχεια θα εγκριθεί από τα κράτη μέλη της Ένωσης.

«Το Σύνταγμα αποσαφηνίζει, κατατάσσει σε κατηγορίες και απαριθμεί τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναφέρει επίσης σε ποιους τομείς η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να δράσει μόνη της (αποκλειστικές δραστηριότητες)¹⁰¹, σε ποιους τομείς μπορεί να δράσει η ίδια αλλά και τα κράτη μέλη (συντρέχουσες δραστηριότητες)¹⁰² και σε ποιους τομείς δεν μπορεί να δράσει παρά μόνο επικουρικά χωρίς δυνατότητες εναρμόνισης (ενέργειες υποστήριξης, συντονισμού ή συμπληρωματικής δράσης)¹⁰³.

¹⁰¹ Η Ένωση διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα σε ένα συγκεκριμένο τομέα όταν μόνον αυτή δύναται να νομοθετεί και να εκδίδει νομικά δεσμευτικές πράξεις. Αποκλείεται κάθε παρέμβαση από τα κράτη μέλη στους εν λόγω τομείς, εκτός αν εξουσιοδοτηθούν προς τούτο από την Ένωση ή για να θέσουν σε εφαρμογή τις πράξεις της Ένωσης. Το άρθρο I-13 παραθέτει λεπτομερώς τους τομείς στους οποίους η Ένωση διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα. Οι τομείς αυτοί δεν έχουν αλλάξει σε σύγκριση με τους υφιστάμενους τομείς.

¹⁰² Σε αυτήν την περίπτωση, τα κράτη μέλη και η Ένωση έχουν την εξουσία να νομοθετούν και να εκδίδουν νομικά δεσμευτικές πράξεις σε ένα συγκεκριμένο τομέα. Τα κράτη μέλη ασκούν τις αρμοδιότητές τους στο βαθμό που η Ένωση δεν έχει ασκήσει τη δική της ή αποφάσισε να παύσει να την ασκεί. Πρόκειται στην περίπτωση αυτή για την επικύρωση της νομολογίας σχετικά με το θέμα της προτεραιότητας. Σε αυτή την κατηγορία ανήκει η πλειονότητα των αρμοδιοτήτων της Ένωσης. Το άρθρο I-14 παραθέτει ενδεικτικό κατάλογο των τομέων συντρέχουσών αρμοδιοτήτων οι οποίοι, με κάποιες προσθήκες σε ορισμένους τομείς όπως είναι ο χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, αντιστοιχούν στους υφιστάμενους τομείς. Επιπλέον, στο εν λόγω άρθρο περιλαμβάνονται ορισμένες αρμοδιότητες οι οποίες έως εκείνη τη στιγμή ανήκαν στις παράλληλες αρμοδιότητες. Πρόκειται για τους τομείς της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης, του διαστήματος, της αναπτυξιακής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής βοήθειας. Ωστόσο, στους τομείς αυτούς δεν ισχύει η προτεραιότητα, επειδή τα κράτη μέλη μπορούν να συνεχίσουν να ασκούν τις αρμοδιότητές τους παράλληλα με την Ένωση ακόμη και όταν η Ένωση ασκεί τις δικές της στους εν λόγω τομείς.

¹⁰³ Publications.eu.int., « Ένα Σύνταγμα για την Ευρώπη », 2004

Σε ορισμένους τομείς και υπό τους όρους που προβλέπει το Σύνταγμα, η Ένωση είναι αρμόδια να εκτελεί δράσεις για την υποστήριξη, το συντονισμό ή τη συμπλήρωση της δράσης των κρατών μελών, χωρίς ωστόσο να αντικαθιστά την αρμοδιότητά τους σε αυτούς τους τομείς. Αυτή η υποστήριξη πραγματοποιείται ουσιαστικά μέσω χρηματοδοτικών παρεμβάσεων. Οι νομικά δεσμευτικές πράξεις που μπορούν να θεσπίζονται από την Ένωση σε αυτό το πλαίσιο δεν μπορούν να επιφέρουν εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών. Οι σχετικοί τομείς ανά κατηγορία αρμοδιοτήτων απαριθμούνται αναλυτικά στο άρθρο I-17. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η εξήγηση της αρμοδιότητας της Ένωσης στους τομείς του αθλητισμού, της διοικητικής συνεργασίας, του τουρισμού και της προστασίας των πολιτών αποτελεί καινοτομία.

Για να τεθεί σε ισχύ η συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, έπρεπε να επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη, με βάση τους ισχύοντες συνταγματικούς κανόνες τους, δηλαδή μέσω επικύρωσης από το κοινοβούλιο ή μέσω δημοψηφίσματος.

Το κείμενο του Συντάγματος, προέβλεπε ότι η διαδικασία επικύρωσης θα διαρκούσε δύο χρόνια και ότι το Σύνταγμα θα τίθετο σε ισχύ το αργότερο την 1η Νοεμβρίου 2006.

Εξαιτίας των δυσκολιών που αντιμετώπισαν ορισμένα κράτη μέλη όσον αφορά την επικύρωση, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων αποφάσισαν, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 16ης και 17ης Ιουνίου 2005, να δρομολογήσουν μια «περίοδο προβληματισμού» σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης. Η περίοδος αυτή αναμενόταν να καταστήσει δυνατή τη διεξαγωγή μιας ευρείας συζήτησης με τους Ευρωπαίους πολίτες.

Κατά τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 21ης και 22ας Ιουνίου 2007, οι Ευρωπαίοι ιθύνοντες κατέληξαν σε συμβιβασμό. Δόθηκε εντολή για τη σύγκληση μιας Διακυβερνητική Διάσκεψη (ΔΚΔ) με σκοπό την οριστικοποίηση και την έκδοση μιας «μεταρρυθμιστικής συνθήκης» για την Ευρωπαϊκή Ένωση και όχι Συντάγματος. Το τελικό κείμενο της συνθήκης εγκρίθηκε στη διάρκεια της άτυπης συνόδου κορυφής που πραγματοποιήθηκε στη Λισαβόνα στις 18 και 19 Οκτωβρίου. Μετά την απόρριψη της Συνταγματικής Συνθήκης, τα κράτη μέλη ξεκίνησαν τη διαδικασία κατάρτισης της Συνθήκης της Λισαβόνας.¹⁰⁴

Ο τουρισμός έχει συμπεριληφθεί στο πλαίσιο των ενεργειών της συμπληρωματικής δράσης στη συνθήκη του Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Εντούτοις το γεγονός αυτό αποτελεί σημαντικότερη επίτευξη για τον κλάδο και τους άμεσα ή έμμεσα συσχετιζόμενους. Σηματοδοτεί την αφετηρία για την προσπάθεια χάραξης κοινής τουριστικής πολιτικής των 25- τότε- κρατών μελών η οποία πλέον θα είναι και επίσημα καταχωρημένη από τις συντονισμένες ενέργειες υποστήριξης όπως το ορίζει το Σύνταγμα.

¹⁰⁴ <http://www.europarl.europa.eu/parliament/achiene/staticDisplay.do?>

Συγκεκριμένα:

«ΤΜΗΜΑ 4: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»

Άρθρο III -281

1. Η Ένωση συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών στον τομέα του τουρισμού, ιδίως με την προαγωγή της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της Ένωσης στον τομέα αυτό.
Προς τούτο, η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο: α) να ενθαρρύνει τη δημιουργία περιβάλλοντος ευνοϊκού για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων στον εν λόγω τομέα, β) να ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως με την ανταλλαγή ορθών πρακτικών.
2. Ο Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει ειδικά μέτρα για τη συμπλήρωση των δράσεων τις οποίες διεξάγουν τα κράτη μέλη προκειμένου να πραγματοποιήσουν τους στόχους του παρόντος άρθρου, αποκλειόμενης της οιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών»¹⁰⁵.

Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να τονιστούν και οι αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας οι οποίες θέτουν τα πλαίσια μέσα στα οποία μπορεί να σχεδιαστεί και να εφαρμοστεί η ευρωπαϊκή τουριστική πολιτική.

Η δράση για τον τουρισμό, θα βαραίνει πρωτίστως τα κράτη- μέλη, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και η Ένωση θα «συντονίζει, υποστηρίζει και θα συμπληρώνει» τις προβλεπόμενες ενέργειες.

Όπως αναφέρθηκε, ο τομέας του τουρισμού έχει συμπεριληφθεί στο πλαίσιο των ενεργειών της συμπληρωματικής δράσης. Στην συνέχεια παρατίθεται το σχετικό άρθρο: Άρθρο 1-17: Οι τομείς υποστηρικτικής συντονιστικής ή συμπληρωματικής δράσης. Η Ένωση έχει αρμοδιότητα να αναλαμβάνει δράσεις υποστήριξης, συντονισμού ή συμπλήρωσης. Οι εν λόγω τομείς δράσης είναι, στην ευρωπαϊκή τους διάσταση:

- α) η προστασία και η βελτίωση της ανθρώπινης υγείας
- β) η βιομηχανία
- γ) ο πολιτισμός
- δ) ο τουρισμός
- ε) η παιδεία, η νεολαία, ο αθλητισμός και η επαγγελματική κατάρτιση

¹⁰⁵ Εθνικό Τυπογραφείο, «Συνθήκη για τη Θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης», Αθήνα, Απρίλιος 2005

- στ) η πολιτική προστασία
- η) η διοικητική συνεργασία

2.3.1 ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η τουριστική πολιτική¹⁰⁶ της Ε.Ε. έχει ως στόχο να προωθήσει μια ισόρροπη τουριστική ανάπτυξη στις χώρες-μέλη.

Οι στόχοι της τουριστικής πολιτικής της Ε.Ε. επικεντρώνονται σε τέσσερις κύριους τομείς:

- Την ελεύθερη μετακίνηση και την προστασία των τουριστών.
- Το πλαίσιο εργασίας των τουριστικών επαγγελματιών.
- Τις μεταφορές
- Την περιφερειακή ανάπτυξη.

α. Η ελεύθερη μετακίνηση και η προστασία των τουριστών- η εν λόγω πολιτική επιδιώκει:

- Τις μειώσεις των τελωνειακών ελέγχων.
- Τις μειώσεις των αστυνομικών ελέγχων στα σύνορα.
- Την αύξηση των προσπαθειών πληροφόρησης των Ευρωπαίων τουριστών, ώστε να χρησιμοποιούν πλήρως τα δικαιώματα που τους παρέχει η κοινωνική ασφάλιση.
- Την τουριστική περίθαλψη και την αυτοκινητιστική ασφάλεια, προκειμένου να επιτευχθεί ο εναρμονισμός των συνθηκών περίθαλψης που προσφέρονται στα θύματα των ατυχημάτων, που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια ενός ταξιδιού στις χώρες της Ε.Ε. αυτές οι πολιτικές έχουν ως στόχο να παρέχουν παρόμοιες συνθήκες ασφάλισης σε όλες τις χώρες της Ε.Ε.
- Τη διαφύλαξη των συμφερόντων των τουριστών έναντι των κινδύνων ανακριβούς διαφήμισης, ανεπάρκειας των συμφωνημένων τουριστικών υπηρεσιών, ή ενόψει της ανάγκης μεγαλύτερης προστασίας σε ορισμένους τόπους παραμονής.

Η οδηγία 90/314/Ε.Ο.Κ. για τα οργανωμένα ταξίδια συμπεριλαμβανομένων και των οργανωμένων διακοπών και περιηγήσεων, αποσκοπεί στην πλήρη ενημέρωση του τουρίστα- καταναλωτή, σχετικά με τους παράγοντες που συνιστούν το οργανωμένο ταξίδι αλλά και με γενικότερα θέματα όπως οι συμβατικές υποχρεώσεις και δικαιώμα

¹⁰⁶ Χριστόδουλος Ακριβός-Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός» Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2007, σελ. 88-92

μεταξύ πωλητή - διοργανωτή και καταναλωτή. Σε συσχετισμό με τα παραπάνω, η οδηγία αυτή θεσπίζει την ύπαρξη επαρκών εγγυήσεων υπέρ του διοργανωτή, ώστε σε περίπτωση αφερεγγυότητα ή πτώχευσης να διασφαλίζεται η επιστροφή των καταβληθέντων χρημάτων και ο επαναπατρισμός του τουρίστα-καταναλωτή.

β. το πλαίσιο εργασίας των τουριστικών επαγγελματιών

Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ως στόχο να βελτιώσει το πλαίσιο εργασίας των επαγγελματιών του τουρισμού, προκειμένου να δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες σχετικά με την καλύτερη ανάπτυξη των τουριστικών δραστηριοτήτων.

Για τον λόγο αυτόν, μια σειρά από πρωτοβουλίες υιοθετήθηκαν στους ακόλουθους τομείς:

- Δικαίωμα εγκατάστασης και ελεύθερης παροχής των τουριστικών υπηρεσιών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε μια κοινή αγορά τουριστικών υπηρεσιών, επιτρέποντας την ελεύθερη εγκατάσταση των κατοίκων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στα κράτη – μέλη. Ωστόσο, η ύπαρξη διαφορετικών εθνικών ρυθμίσεων, σχετικών με τις συνθήκες ένταξης σε ένα τουριστικό επάγγελμα, αποτελεί συχνά ένα πρακτικό εμπόδιο για την ελευθερία της εγκατάστασης και την ελευθερία παροχής υπηρεσιών. Ο στόχος της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να προτείνει μέτρα που να ευνοούν την αποτελεσματική άσκηση αυτών των ελευθεριών, και πιο συγκεκριμένα τα επαγγέλματα των μεταφορέων και των εργαζομένων σε γραφεία ταξιδιών.
- Επαγγελματική εκπαίδευση και αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων και της απασχόλησης. Η ευρωπαϊκή πολιτική έχει ως στόχο να ευνοήσει την ειδικευμένη εκπαίδευση σε ανώτατο επίπεδο, η οποία αφορά την οργάνωση και τη διαχείριση του τουρισμού, που συναντάτε σε μικρότερο βαθμό στα κράτη-μέλη από ότι η ειδικευμένη επαγγελματική εκπαίδευση στις παραδοσιακές δραστηριότητες των ξενοδοχείων και των εστιατορίων.
- Καλύτερη χρονική κατανομή των διακοπών. Επιδίωξη της κοινοτικής πολιτικής είναι να αποφύγει όσο το δυνατόν περισσότερο τη συγκέντρωση των σχολικών και επαγγελματικών διακοπών σε μια περιορισμένη χρονική περίοδο του έτους, γιατί από αυτή απορρέουν προβλήματα σχετικά με την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη και με την βελτίωση των τουριστικών υπηρεσιών, οι οποίες αντιτίθεται στο να υιοθετήσουν υψηλότερα επίπεδα τιμών, εφόσον μια πιο ισόρροπη χρονική κατανομή των διακοπών αποδεικνύεται ανύπαρκτη ή ανεπαρκής.

- Η φορολόγηση του τουρισμού. Τα επίπεδα του Φ.Π.Α. που εφαρμόζονται στις τουριστικές υπηρεσίες διαφέρουν αρκετά στις χώρες-μέλη. Η επιτροπή επιδιώκει να επιτύχει έναν εναρμονισμό στις τιμές του Φ.Π.Α.

γ. Οι μεταφορές και ο τουρισμός

Η πολιτική της οικονομικής ολοκλήρωσης είχε θετικά αποτελέσματα στο εσωτερικό της κοινότητας και ιδιαίτερα για τις οδικές μεταφορές των ταξιδιωτών. Η απελευθέρωση της αγοράς των οδικών μεταφορών είναι ένας στόχος της κοινοτικής πολιτικής. Πολλά μέτρα ελήφθησαν προς αυτήν την κατεύθυνση. Κανονισμοί, οι οποίοι υιοθετούσαν κοινούς κανόνες για τις σταθερές υπηρεσίες καθώς και για τις εξειδικευμένες υπηρεσίες που παρείχαν λεωφορεία και πούλμαν μεταξύ των κρατών-μελών.

Για τις σιδηροδρομικές μεταφορές των ταξιδιωτών, η κοινοτική πολιτική έχει ως σκοπό να βελτιώσει τις προτεινόμενες υπηρεσίες (ταχύτητα, συχνότητα) αλλά επίσης και να δημιουργήσει ευρωπαϊκά εμπορικά προϊόντα.

Για τις αερομεταφορές, η πολιτική της Ε.Ε. στοχεύει σε ουσιαστικές τιμολογιακές μεταβολές των κανονικών υπηρεσιών, οι οποίες να είναι σε θέση να επιτρέψουν την υιοθέτηση μιας ευνοϊκής τιμολογιακής πολιτικής σχετικά με την αγορά των διακοπών και τις ενδοπεριφερειακές μεταφορές.

Η απελευθέρωση των θαλάσσιων μεταφορών αποσκοπεί στο να δώσει τη δυνατότητα στους θαλάσσιους μεταφορείς να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στο πλαίσιο των διεθνών και εθνικών ανταλλαγών μιας άλλης χώρας- μέλους. Φυσικά, ο Κανόνας Νο 4055/86 του συμβουλίου, σχετικά με την αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στις θαλάσσιες μεταφορές, δε βρίσκει ακόμα πλήρη εφαρμογή μεταξύ των κρατών-μελών όσον αφορά τις μεταφορές στο εσωτερικό τους, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, με αποτέλεσμα οι εθνικές πολιτικές να ελέγχουν τις μεταφορές προς όφελος των πλοίων που φέρουν τη σημαία της αντίστοιχης χώρας (sabotage).

Κοινωνικές επιπτώσεις ή και θέματα ασφαλείας δημιουργούν σε αρκετές περιπτώσεις ιδιαίτερα προβλήματα στα κράτη-μέλη, που θα πρέπει να ανοίξουν τις εσωτερικές θαλάσσιες μεταφορές στον ανταγωνισμό των άλλων εφοπλιστών της Ε.Ε.

δ. Η περιφερειακή ανάπτυξη και ο τουρισμός

Η πολιτική της Ε.Ε. έχει ως στόχο να προωθήσει τον τουρισμό, ώστε να συμβάλει στην ανάπτυξη των υποανάπτυκτων περιοχών, οι οποίες διαθέτουν ωστόσο αξιόλογους τουριστικούς πόρους.

Για το σκοπό αυτό, η Ε.Ε. χρησιμοποιεί μια σειρά από όργανα περιφερειακής οικονομικής πολιτικής. Αυτά είναι τα εξής:

- **Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (F.E.D.E.R.), το οποίο συμβάλει στη χρηματοδότηση των τουριστικών επενδύσεων, οι οποίες συμπεριλαμβάνονται σε ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα περιφερειακής ανάπτυξης.**
- **Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο.(F.E.O.G.A.)**
- **Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (B.E.I)**
- **Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (F.S.E.)**

Οι προαναφερθέν διαφορετικού χαρακτήρα ενέργειες αποδεικνύουν ότι η Ε.Ε. θέλει να διαδραματίσει έναν ενεργητικό ρόλο στην ανάπτυξη του τουρισμού, χωρίς ωστόσο να παρεμβαίνει στο συντονισμό των εθνικών πολιτικών, καθώς η κάθε μία χώρα – μέλος της Ε.Ε. προσαρμόζει την πολιτική στις ιδιαίτερες συνθήκες που την διακρίνουν.

2.4 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Στον τομέα του κοινοτικού τουρισμού δραστηριοποιούνται περίπου 2 εκατομ. Επιχειρήσεις, κυρίως ΜΜΕ, οι οποίες συνεισφέρουν κατά περιφερειακό, εθνικό και κοινοτικό επίπεδο κατ' εκτίμηση, σε 4% του ακαθάριστου εγχωρίου προϊόντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι δε κοινοτικές τουριστικές επιχειρήσεις απασχολούν περίπου 9 εκατομμύρια εργαζομένους ευρωπαίους πολίτες, ενώ τουλάχιστον ο ίδιος αριθμός θέσεων εργασίας εξαρτάται από τη βιομηχανία¹⁰⁷.

Άξιο λόγου να τονιστεί είναι και η σημασία του τουρισμού στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες της Κοινότητας που είναι σχετικά μεγαλύτερη από τον κοινοτικό μέσο όρο, καλύπτοντας ποσοστό έως 75% σε ορισμένες νησιωτικές περιοχές, και συμβάλλει με

¹⁰⁷ http://www.atmosphere.mpg.de/enid/Nr_9_July__6_Air_traffic/C__Tourism_5rw.html
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/index_el.htm#top

αποφασιστικό τρόπο τόσο στην ανακατανομή των πόρων όσο και στην οικονομική ανάπτυξη.

Επιπλέον θα πρέπει να ειπωθεί ότι ο τουρισμός αποτελεί σημαντική πηγή δραστηριότητας για άλλους τομείς, όπως το εμπόριο και οι ειδικοί εξοπλισμοί, υπερβαίνοντας κατά σχεδόν μιάμιση φορά τη δραστηριότητα που προκύπτει από αυτόν καθαυτό τον τουρισμό.

Όσο αφορά τον κύκλο εργασιών, περισσότερο από το 80% του ευρωπαϊκού τουρισμού συντελείτε σε ατομικό ή οικογενειακό επίπεδο. Το υπόλοιπο ποσοστό προκύπτει από τον επιχειρηματικό τουρισμό με την ευρεία έννοια του όρου. Η συγκεκριμένη μορφή τουρισμού ποικίλλει ανάλογα με τη χώρα: από μόλις 15% έως άνω του 30% επί του συνολικού όγκου το μεγαλύτερο ποσοστό προέρχεται από τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τα νοικοκυριά διαθέτουν περίπου το 1/8 των ατομικών δαπανών του στην κατανάλωση τουριστικών υπηρεσιών, στοιχείο που παρουσιάζει ελάχιστες διακυμάνσεις μεταξύ των χωρών¹⁰⁸.

Ο κοινοτικός τουρισμός είναι, κατά κανόνα, εγχώριος. Το 87% της τουριστικής δραστηριότητας που καταγράφεται αποδίδεται στο γηγενή πληθυσμό, ενώ μόνο το 13% των επισκεπτών προέρχεται από τρίτες χώρες.

Ο τουρισμός συγκαταλέγεται στους τομείς της ευρωπαϊκής οικονομίας που διαθέτουν τις καλύτερες προοπτικές για το μέλλον. Σύμφωνα με τις προβλέψεις, παρατηρείται συνεχής άνοδος του τουρισμού στην Ευρώπη, εντονότερη από τη μέση οικονομική ανάπτυξη. Αυτό οφείλεται σε παράγοντες όπως η αύξηση του ελεύθερου χρόνου και η κοινωνική σημασία του, καθώς και στην παγκόσμια οικονομική άνοδο.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα του ευρωπαϊκού τουρισμού έγκειται στη συγκέντρωση του σε σύντομες περιόδους κατά τη διάρκεια του έτους. Τούτο διαμορφώνει δυσμενείς συνθήκες εργασίας και απασχόλησης και επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα των υπηρεσιών και στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, καθώς και κορεσμό των υποδομών επικοινωνίας και υποδοχής τουριστών. Η προβλεπόμενη αύξηση του πληθυσμού ηλικίας άνω των 50 ετών αναμένεται να αποσυμφορήσει την τουριστική δραστηριότητα κατά τω εν λόγω

¹⁰⁸ www.wto.org.

διαστήματα αιχμής, κυρίως στις σχολικές διακοπές και να βελτιώσει την κατανομή της τουριστικής περιόδου.

Επιπροσθέτως, η ελευθέρωση των μεταφορών και η ανάπτυξη του δικτύου τους, η αποτελεσματικότερη λειτουργία της ενιαίας αγοράς, καθώς και η διαθεσιμότητα εργαλείων της κοινωνίας της πληροφορίας, εφόσον αυξάνουν τη ζήτηση τουριστικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών θα εξακολουθήσουν να διευκολύνουν την κινητικότητα των πολιτών και θα συμβάλλουν στην εντονότερη διεθνοποίηση της ροής τουριστών. Όσο αφορά τους τουρίστες που προέρχονται από τρίτες χώρες, το ενιαίο νόμισμα έχει ως σκοπό να διασφαλίσει μεγαλύτερη διαφάνεια τιμών και θα καταστήσει την Ευρώπη ακόμα πιο ελκυστικό προορισμό.

2.4.1 Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Ο παγκόσμιος τουρισμός¹⁰⁹ αναμένεται να παρουσιάσει μειωμένο ρυθμό ανάπτυξης το επόμενο διάστημα, της τάξεως του -2% - 0%¹¹⁰. Τα σοβαρά σημάδια επίδρασης της οικονομικής κρίσης στον τομέα του ευρωπαϊκού τουρισμού έχουν γίνει πλέον εμφανή στις κατεξοχήν τουριστικές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης άλλα και στο σύνολο των μετακινήσεων.

Η συγκεκριμένη κρίση διαφέρει από προηγούμενες στο γεγονός ότι ο τουρίστας σήμερα αντιμετωπίζει οικονομικό πρόβλημα για να χρηματοδοτήσει τις διακοπές του, ενώ στις προηγούμενες τον κυριαρχούσε ο φόβος για την ακεραιότητά του. Δημιουργούνται έτσι νέες τάσεις, που αφορούν στη μείωση της απόστασης του προορισμού από τον τόπο μόνιμης κατοικίας και της διάρκειας του ταξιδιού και στην ανάδειξη προορισμών με καλή σχέση ποιότητας – τιμής.

Για την άμβλυνση των αρνητικών επιπτώσεων της κρίσης προτείνεται η εισαγωγή του τουρισμού στα κυβερνητικά πακέτα κινήτρων, η αναστολή πληρωμής των φόρων, η στενή συνεργασία του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, η οικονομική στήριξη του κλάδου από την τραπεζική και την οικονομική κοινότητα γενικότερα, η συνεχής στατιστική παρακολούθηση των μεγεθών που περιγράφουν τον κλάδο, η ύπαρξη

¹⁰⁹ Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του ελληνικού Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων για όλη σχεδόν τη χρονιά του 2008 (Ιανουάριος-Νοέμβριος) οι αφίξεις αλλοδαπών μειώθηκαν. Το ύψος της μείωσης που κυμάνθηκε στην Ελλάδα (-1,4%), Ισπανία (-1,3%), Ιταλία (-1,0%) και Κύπρο (-0,6%) στέλνει το μήνυμα ότι το 2009 θα είναι μια ακόμη πιο δύσκολη χρονιά.

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyagor_2_06/09/2009_328208

<http://www.sete.gr/default.php?pname=GlobalTouristMovement&la=1>

¹¹⁰ Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, Ιανουάριος 2009.

εντατικής και στοχευμένης διαφήμισης, η αύξηση της ποιότητας του προϊόντος με την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στον κλάδο και η εισαγωγή καινοτόμων μεθόδων για την ενίσχυση του branding. Όσον αφορά στις ειδικές μορφές τουρισμού, αυτές δεν θα υποστούν στον ίδιο βαθμό τις επιπτώσεις της κρίσης.

Συγκεκριμένα, εκείνες που θα επηρεαστούν λιγότερο είναι ο πολιτιστικός τουρισμός, ο τουρισμός ευεξίας και ο τουρισμός υγείας. Λίγο μεγαλύτερη θα είναι η επίδραση που θα δεχτεί ο συνεδριακός τουρισμός, ενώ η επίδραση που θα δεχθεί ο θαλάσσιος τουρισμός θα αφορά κυρίως τον τομέα της κρουαζιέρας. Αμφίβολη είναι η επίδραση που θα δεχθούν ο χειμερινός, ο αθλητικός και ο εκθεσιακός τουρισμός, ωστόσο ισχυρό πλήγμα θα δεχθούν ο θρησκευτικός τουρισμός και ο τουρισμός τρίτης ηλικίας.

Οι μέχρι τώρα ενδείξεις καταγράφουν αυτήν την κρίση. Οι¹¹¹ κρατήσεις στα ξενοδοχεία κατέγραψαν το πρώτο τρίμηνο μείωση κατά 10%. Στην Πράγα, η μείωση των κρατήσεων έφτασε το 18%, στη Βουδαπέστη το 20% και στο Παρίσι το 5%, σύμφωνα με στοιχεία που δόθηκαν σε πανευρωπαϊκή διάσκεψη για την τουριστική βιομηχανία, που πραγματοποιήθηκε στην πρωτεύουσα της Τσεχίας.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο ετήσιος τζίρος της βιομηχανίας τουρισμού ανέρχεται στα 163 δισ. ευρώ και φέτος αναμένεται να καταγράψει μείωση κατά 3,5%, σύμφωνα με τα στοιχεία που δόθηκαν στη διάσκεψη. Στην Ισπανία, οι κρατήσεις στα ξενοδοχεία το α' τρίμηνο μειώθηκαν κατά 15% και τουλάχιστον 60.000 εργαζόμενοι στην τουριστική βιομηχανία έχασαν τις δουλειές τους στην ίδια περίοδο.

Στην Πορτογαλία αναμένεται πτώση της τουριστικής κίνησης κατά 10-20% ως τα τέλη του χρόνου, σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ξενοδόχων. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, λόγω της κρίσης, υπολογίζεται ότι ένας στους έξι ευρωπαίους δεν θα πάει φέτος διακοπές και ένας στους τρεις θα περιορίσει τη διάρκειά τους.

¹¹¹ Πληροφορίες από το ΑΠΕ-ΜΠΕ

Πίνακας 4: Σύνολο Διανυκτερεύσεων

Member State	Share of Jan-Feb 2008 in total 2008 nights spent	Jan-Feb 2009/2008 change (in %)			Share Of Jan-April 2008 in total 2008 nights spent	Jan-Apr 2009/2008 change (in %)		
		Total	No - residents	Residents		Total	No residents	Residents
EU-27	12%	-9.1%	-11.4%	-7.2%	26%	:	:	:
BE	12%	-5.2%	-8.1%	1.0%	28%	:	:	:
BG	7%	-7.3%	-11.3%	-3.6%	14%	:	:	:
CZ	14%	-8.2%	-14.3%	1.1%	30%	:	:	:
DK	11%	11.7%	-13.8%	-10.5%	25%	11.7%	-13.6%	-10.6%
DE	12%	-4.8%	-8.6%	-3.7%	27%	:	:	:
EE	12%	10.7%	-5.4%	-18.8%	26%	:	:	:
IE	10%	:	:	:	25%	:	:	:
EL	3%	12.9%	-24.4%	-8.3%	10%	:	:	:
ES	10%	13.6%	-14.2%	-12.9%	25%	10.4%	-11.8%	-8.8%
FR	13%	-7.8%	-12.7%	-5.7%	28%	:	:	:
IT	11%	:	:	:	24%	:	:	:
CY	6%	8.0%	-9.0%	-0.5%	15%	:	:	:
LV	12%	24.6%	-9.7%	-42.8%	26%	:	:	:
LT	12%	23.4%	-14.3%	-31.7%	25%	:	:	:
LU	13%	:	:	:	29%	:	:	:
HU	11%	-	-14.2%	-8.2%	25%	:	:	:

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στις Διεθνείς & Ευρωπαϊκές Σπουδές

		11.1%						
MT	10%	-	13.4%	-14.3%	0.6%	25%	:	:
NL	13%	-8.4%	-14.2%	-3.3%	29%	:	:	:
AT	23%	-2.6%	-3.4%	0.3%	39%	:	:	:
PL	13%	-5.9%	-17.7%	-1.8%	29%	:	:	:
PT	10%	-	12.5%	-18.4%	-0.4%	26%	11.2%	-14.9%
RO	9%	-	20.1%	-23.7%	-19.0%	21%	:	:
SI	13%	-8.7%	-14.1%	-0.8%	28%	:	:	:
SK	16%	-	19.7%	-33.1%	-0.5%	31%	:	:
FI	15%	-7.8%	-11.5%	-5.7%	32%	-8.0%	-14.7%	-5.1%
SE	13%	-6.6%	-11.4%	-5.4%	28%	-4.8%	-6.2%	-4.4%
UK	12%	-	14.1%	-14.3%	-14.1%	28%	:	:
HR	3%	-3.3%	3.4%	-9.1%	10%	-7.4%	-4.9%	-12.3%
CH	18%	:	:	:	34%	:	:	:
IS	8%	:	:	:	18%	:	:	:
LI	19%	-4.7%	-5.5%	35.2%	35%	:	:	:
NO	14%	-9.4%	-9.6%	-9.3%	29%	-7.2%	-12.2%	-5.7%

Πηγή: <http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do?dvsc=0>

Παρακαλώ σημειώστε ότι η εξέλιξη των δύο πρώτων μηνών δεν αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα για την αναμενόμενη εξέλιξη ολόκληρου του έτους. Πράγματι, το 2008 τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο αντιπροσωπεύουν περίπου το 12% των συνολικών διανυκτερεύσεων κατά την διάρκεια του έτους, που κυμαίνεται από 3% στην Ελλάδα που κυμαίνονται από 3% στην Ελλάδα ή στην Κροατία σε 23% στην Αυστρία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (Βιβλία –Πρακτικά Συνεδρίων- Επίσημα Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Αύξηση του δυναμικού του τουρισμού για την απασχόληση [96 KB] COM (1999) 205 τελικό28.04.1999.

Γνωμοδότηση της Επιτροπής Πολιτισμού και Παιδείας,Πράξη:2004/2229(INI),21.4.2005.

Εθνικό Τυπογραφείο, «Συνθήκη για τη Θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης», Αθήνα, Απρίλιος 2005.

Ε.Ο.Τ. «Τουρισμός '85: Ανάπτυξη, Συμμετοχή, Ποιότητα Ζωής» Εκδόσεις ΕΟΤ, Αθήνα 1985 σελ. 155-156, 162.

Κανελλόπουλος Π., «Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2003, σελ. 7-33.

Μαραβέγιας Ν. –Τσινισιζέλης Μ., «Η Ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Εκδόσεις Θεμέλιο, 1999, σελ. 26-30.

Τουριστική Αγορά,» Η Πράσινη Βίβλος“, Τεύχος 71, Μάιος 1995, σελ 54 & 58.

Χριστόδουλος Ακριβός-Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός», Εκδόσεις Interbooks. Αθήνα 2007, σελ. 88-92.

Publications.eu.int., « Ένα Σύνταγμα για την Ευρώπη», 2004.

Publications.eu.int., « Ένα Σύνταγμα για την Ευρώπη», 2004.

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 29ης Νοεμβρίου 2007 σχετικά με την ανανεωμένη πολιτική της ΕΕ για τον τουρισμό: για ισχυρότερη σύμπραξη υπέρ του ευρωπαϊκού τουρισμού (2006/2129(INI)).

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (Βιβλία –Πρακτικά Συνεδρίων- Επίσημα Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

COM (2003) 716 τελικό της 21.11.2003.

COM(2006) 275 τελικό.

COM(2007) 574 τελικό.

COM(1999) 262 - C5-0096/1999 - 1999/2097(COS).

COM (2006) 134 τελικό της 17.03.2006.

COM (2001) 665 τελικό της 13.11.2001.

Report 8447/02 Draft Council Resolution on the future of European Tourism.

Πρώτες κατευθύνσεις για μια κοινοτική πολιτική στον κλάδο του τουρισμού
COM/82/385 FINAL.

Επίσημη Εφημερίδα C 379 της 31.12.1999.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

http://ec.europa.eu/ellada/abc/greece_and_the_eu/index_el.htm

http://ec.europa.eu/ellada/abc/greece_and_the_eu/index_el.htm

http://europa.eu/index_el.htm

http://ec.europa.eu/enterprise/tourism/index_en.htm

<http://el.wikipedia.org/wiki>

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%8D%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1_%CE%B9%CF%83%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B9%CF%8E%CE%BD_Bretton_Woods

http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/maritime_affairs/l66029_el.htm

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0057:EL:HTML>

http://europa.eu/abc/history/1945-1959/index_el.htm

http://europa.eu/abc/history/2000_today/2007/index_el.htm

http://europa.eu/abc/history/2000_today/2008/index_el.htm

http://europa.eu/abc/history/2000_today/2009/index_el.htm

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyagor_2_06/09/2009_328208

<http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do?dvsc=0>

<http://rodikratsa.net/cats/item.php?ItemID=884>

http://www.atmosphere.mpg.de/enid/Nr_9_July_6_Air_traffic/C__Tourism_5rw.html

<http://www.consilium.europa.eu/App/NewsRoom/loadBook.aspx?target=2002&infotarget=before&max=15&bid=88&lang=EL&id=353>

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+WQ+P-2009->

<http://www.europarl.europa.eu/parliament/achiene/staticDisplay.do?>

<http://www.europarl.europa.eu/parliament/archive/staticDisplay.do;jsessionid=5BFE67C8BD32498262155D69522643B8.node2?id=1005&language=EL>

<http://www.go-online.gr>

<http://www.google.gr/search?hl=el&q=Community+actions+affecting+tourism&meta=>

http://www.google.gr/search?hl=el&ei=nwISvHaG8KA_AaqndDwBw&sa=X&oi=spell&resnum=0&ct=result&cd=1&q=Enhancin

<http://www.infopeloponnisos.gr/documents/pagkosmia.doc>

<http://www.sete.gr/default.php?pname=GlobalTouristMovement&la=1>

<http://www.ste.edu.gr/gr/isigisis/vagionis.doc>

<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&artid=129428&ct=3&dt=31/12/2000>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3
Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ

3.1 ΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ «ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ»

Η αντιμετώπιση των εξελίξεων και των προκλήσεων στο σύγχρονο και ρευστό οικονομικό περιβάλλον επιβάλλει τη σε βάθος μελέτη των κοινωνικό – οικονομικών θεμάτων, τη σοβαρή και λεπτομερή προσέγγιση τους. Μέσα στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία των «συγκοινωνούντων δοχείων», τα σύνορα μεταξύ των κρατών εν πολλοίς καταργούνται. Κάθε εθνική οικονομία αποτελεί πλέον μέρος της παγκόσμιας, η δυνατότητα προστατευτισμού της εγχώριας αγοράς τείνει να εκλείψει και η πορεία της κάθε χώρας εξαρτάται από τα αντανακλαστικά της, τη δυνατότητα της να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της παγκοσμιοποιημένης αγοράς και από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της σε σχέση με τις άλλες χώρες¹¹².

Στις 23 και 24 Μαρτίου 2000, στην πρωτεύουσα της Πορτογαλίας, οι ηγέτες των κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έθεσαν ένα νέο στόχο για την Ευρωπαϊκή Ένωση: να την κάνουν την ανταγωνιστικότερη οικονομία στον κόσμο έως το 2010. Η στρατηγική απαιτούσε δράση σε διάφορα μέτωπα: την εσωτερική αγορά, την κοινωνία των πληροφοριών, την έρευνα, την εκπαίδευση, τις διαρθρωτικές οικονομικές μεταρρυθμίσεις, το σταθερό συνάλλαγμα καθώς και ένα μακροοικονομικό μείγμα πολιτικής που να ευνοεί την ανάπτυξη και τα βιώσιμα δημόσια οικονομικά¹¹³. Οι περισσότεροι από αυτούς τους τομείς βρίσκονται σε αλληλεξάρτηση: τα βιώσιμα δημόσια οικονομικά βοηθούν την ανάπτυξη και κατά συνέπεια τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, ενώ μικρότερη ανεργία σημαίνει χαμηλότερες δαπάνες κοινωνικής ασφάλισης, πράγμα που με τη σειρά του βελτιώνει τα δημόσια οικονομικά.

Πολλά από τα μέτρα που συμφωνήθηκαν στη Λισαβόνα, δεν ήταν νομοθετικά, αλλά διακυβερνητικά, βασιζόμενα στο συντονισμό και στα συγκριτικά πρότυπα μεταξύ κρατών μελών, όπου η Επιτροπή και τα κράτη μέλη έχουν ρόλο παρατηρητή. Ωστόσο, άλλα μέτρα απαιτούσαν τη θέσπιση κοινοτικής νομοθεσίας και σε αυτά το Κοινοβούλιο διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο ως από κοινού νομοθέτη.

Η στρατηγική αυτή, η οποία αναπτύχθηκε στο πλαίσιο πολλών Ευρωπαϊκών Συμβουλίων που διεξήχθησαν μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας βασίζεται σε τρεις πυλώνες¹¹⁴:

¹¹² Στρατηγική της Λισαβόνας. Στόχοι και Πορεία Επίτευξης, Υπουργείο Ανάπτυξης, Αθήνα, Ιανουάριος 2005

www.google.gr

¹¹³ <http://www.regionoferipus.gr/news/dt/2008>

¹¹⁴ <http://www.competitive-greece.gr/european/Lisbon/aims/80/article/11657/Article.aspx>

- Έναν οικονομικό πυλώνα που πρέπει να προετοιμάσει τη μετάβαση προς μια ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης. Στον πυλώνα αυτό δίνεται έμφαση στην ανάγκη για συνεχή προσαρμογή στις εξελίξεις της κοινωνίας της πληροφορίας και στις προσπάθειες για συναίνεση στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης.
- Έναν κοινωνικό πυλώνα που πρέπει να επιτρέψει τον εκσυγχρονισμό του κοινωνικού μοντέλου μέσω επενδύσεων σε ανθρώπινους πόρους και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Τα κράτη μέλη καλούνται να επενδύσουν στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και να διεξάγουν ενεργό πολιτική απασχόλησης προκειμένου να διευκολύνουν τη μετάβαση στην οικονομία της γνώσης.
- Ένα περιβαλλοντικό πυλώνα ο οποίος προστέθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ τον Ιούνιο του 2001 και ο οποίος επικεντρώνεται στο γεγονός ότι η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να διαχωρίζεται από τη χρήση των φυσικών πόρων¹¹⁵.

Για την επίτευξη των στόχων που θεσπίστηκαν το 2000, εκδόθηκε κατάλογος με αριθμητικούς στόχους. Λόγω του ότι οι σχετικές πολιτικές ανήκουν σχεδόν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, τέθηκε σε εφαρμογή η ανοικτή μέθοδος συντονισμού, η οποία περιλαμβάνει την κατάρτιση εθνικών σχεδίων δράσης. Πέρα από τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών, η στρατηγική της Λισαβόνας προβλέπει την προσαρμογή και την ενίσχυση των υφιστάμενων διαδικασιών συντονισμού, της διαδικασίας του Λουξεμβούργου για την απασχόληση, της διαδικασίας του Κάρντιγ για τη λειτουργία των αγορών (αγαθά, υπηρεσίες και κεφάλαια) και της διαδικασίας της Κολωνίας για τον μακροοικονομικό διάλογο.

Πέντε χρόνια μετά τη δρομολόγηση της στρατηγικής της Λισαβόνας, η Επιτροπή προέβηκε σε ένα όχι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό απολογισμό των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων αφού οι προβλεπόμενες επιδόσεις της ευρωπαϊκής οικονομίας σε θέματα ανάπτυξης, απασχόλησης και παραγωγικότητας δεν είχαν επιτευχθεί. Ταυτόχρονα, ο ρυθμός δημιουργίας θέσεων απασχόλησης επιβραδύνθηκε και οι επενδύσεις στην έρευνα και στην ανάπτυξη εξακολουθούσαν να είναι ανεπαρκείς¹¹⁶.

¹¹⁵ http://www.ypan.gr/docs/Stratigiki_lissavonos.pdf

¹¹⁶ European Parliament//News Report, "EU still far from targets of Lisbon Strategy" 1/2/05

Εξαιτίας όλων των προαναφερθέντων, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφάσισε το Μάρτιο του 2005 να ανανεώσει τη στρατηγική της Λισαβόνας. Σκοπός της αλλαγής αυτής ήταν να επικεντρωθεί στις προτεραιότητες για την απασχόληση και την ανάπτυξη, κινητοποιώντας περισσότερο εθνικά και κοινοτικά μέσα. Για την υλοποίηση της αναθεωρημένης στρατηγικής, η Επιτροπή παρουσίασε τον Ιούλιο του 2005 ένα κοινοτικό πρόγραμμα βασισμένο σε 24 κατευθυντήριες γραμμές που κάλυπτε όλες τις δράσεις υπέρ της ανάπτυξης και της απασχόλησης στο επίπεδο της Κοινότητας. Όσο αφορά τα κράτη μέλη, στα τέλη του 2005 υπέβαλαν τριετή εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ στην συνέχεια υπέβαλαν δύο εκθέσεις προόδου (Οκτώβριο 2006 & Οκτώβριο 2007).

Από τις 24 κατευθυντήριες γραμμές, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθόρισε τους ακόλουθους τομείς, με συγκεκριμένες προτάσεις που εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη συνεδρίαση του, στις 23 και 24 Μαρτίου 2006:

- **Περισσότερες επενδύσεις στη γνώση και την καινοτομία:** ιδιαίτερα καθορίζονται συγκεκριμένοι στόχοι για κάθε κράτος μέλος ως προς το μερίδιο του εθνικού πλούτου που πρέπει να αφιερωθεί στην έρευνα και την ανάπτυξη ως το 2010 και για τη βελτίωση των πολιτικών καινοτομίας. Εξάλλου, η άρση των περιορισμών που βαρύνουν τα πανεπιστήμια και τους ερευνητές ενθαρρύνεται, καθώς και ορισμένες πρωτοβουλίες που προτείνει η Επιτροπή, όπως η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού ινστιτούτου τεχνολογίας και η ενθάρρυνση της ανάπτυξης του επιχειρηματικού κεφαλαίου.
- **Ελευθέρωση του δυναμικού των επιχειρήσεων, και ιδιαίτερα των ΜΜΕ:** το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ανέλαβε δεσμεύσεις για τη βελτίωση των όρων σχετικά με τη δημιουργία επιχειρήσεων.
- **Αντιμετώπιση της παγκοσμιοποίησης και της γήρανσης του πληθυσμού,** παράλληλα με την επικέντρωση των προσπαθειών για τη δημιουργία απασχόλησης κατά προτεραιότητα σε ορισμένες κατηγορίες. Ο συνδυασμός ευελιξίας και ασφάλειας στην απασχόληση, θεωρείται από την άποψη αυτή, ως το είδος ολοκληρωμένης προσέγγισης που πρέπει, εξ ορισμού να ενθαρρύνει η στρατηγική της Λισαβόνας.
- **Μετάβαση σε μια αποτελεσματική ευρωπαϊκή ενεργειακή πολιτική:** στο πλαίσιο αυτό, η Πράσινη Βίβλος που παρουσίασε η Επιτροπή λίγο πριν το

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έγινε δεκτή ως μια σημαντική βάση για τη συζήτηση και τις μελλοντικές αποφάσεις στον τομέα σε μια προοπτική διατηρησιμότητας, ασφάλειας και ανταγωνιστικότητας. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξουσιοδότησε την Επιτροπή να προχωρήσει στη διατύπωση της πολιτικής αυτής και να προετοιμάσει ένα σχέδιο δράσης το οποίο θα εγκρινόταν κατά τη συνεδρίαση της άνοιξης του 2007.

Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές, σκοπό είχαν να καθοδηγήσουν τα κράτη μέλη κατά τη χάραξη και εφαρμογή των εθνικών μεταρρυθμίσεων μέσω των εθνικών προγραμμάτων μεταρρύθμισης (ΕΠΜ) που έχουν θεσπίσει. Οι κατευθυντήριες γραμμές για την περίοδο 2008-2010 βασίζονται σε τρεις πυλώνες, τις μακροοικονομικές πολιτικές, τις μικροοικονομικές μεταρρυθμίσεις και τις πολιτικές απασχόλησης που συμβάλλουν συνολικά στους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης και της απασχόλησης και ενισχύουν την κοινωνική συνοχή. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Σύνοδο 13/14 Μαρτίου 2008 επιβεβαίωσε ότι οι ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές της περιόδου 2005-2008 παραμένουν σε ισχύ για τον κύκλο του 2008-2010. Ο στόχοι και τα σημεία αναφοράς που έχουν καθοριστεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση και βάσει των κατευθυντηρίων γραμμών για το 2003, θα πρέπει να εξακολουθήσουν να παρακολουθούνται με δείκτες και πίνακες αποτελεσμάτων ενώ τέλος ενέκρινε τις συστάσεις ανά ευρωζώνη, όπως καταρτίστηκαν από το Συμβούλιο με βάση προτάσεις της Επιτροπής. Οι ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, οκτώ στον αριθμό, ομαδοποιούνται σε τρεις τομείς προτεραιότητας για δράση και αποτελούν το πεδίο που υλοποιούνται οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση.

Πιο συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση αντανακλώντας τη στρατηγική της Λισαβόνας και λαμβάνοντας υπόψη τους κοινούς κοινωνικούς στόχους, θέτει με ισόρροπη προώθηση τους εξής στόχους:

Την πλήρη απασχόληση: Η επίτευξη πλήρους απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας, με την αύξηση της ζήτησης και της προσφοράς εργασίας, έχουν ζωτική σημασία για τη διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Η ολοκληρωμένη προσέγγιση που συνδυάζει ευελιξία και ασφάλεια, είναι ουσιαστικής σημασίας για την επίτευξη των στόχων αυτών. Οι πολιτικές ευελιξίας και ασφάλειας καλύπτουν ταυτόχρονα την ευελιξία των αγορών εργασίας, την οργάνωση

της εργασίας και τις εργασιακές σχέσεις καθώς και την ασφάλεια της απασχόλησης και την κοινωνική προστασία.

Τη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας της εργασίας: Οι προσπάθειες αύξησης των ποσοστών απασχόλησης συμβαδίζουν με τη βελτιωμένη ελκυστικότητα των θέσεων απασχόλησης, τη βελτιωμένη ποιότητα της εργασίας, την αυξημένη παραγωγικότητα της εργασίας, την ουσιαστική μείωση του κατακερματισμού και των εργαζόμενων που παραμένουν φτωχοί. Οι συνεργίες μεταξύ ποιότητας στην εργασία, παραγωγικότητας και απασχόλησης πρέπει να αξιοποιηθούν πλήρως.

Την ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής: Απαιτείται αποφασιστική δράση για την ενίσχυση και τη στήριξη της κοινωνικής ένταξης, την καταπολέμηση της φτώχειας και ιδίως της φτώχειας των παιδιών, την πρόληψη του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας, την υποβοήθηση μειονεκτούντων ατόμων να ενταχθούν στην αγορά εργασίας, καθώς και για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων όσον αφορά την απασχόληση, την ανεργία και την παραγωγικότητα της εργασίας, ιδίως σε περιοχές με αναπτυξιακή υστέρηση.

Οι πολιτικές που θα υιοθετηθούν προς εκπλήρωση των παραπάνω στόχων πρέπει να συμβάλλουν ώστε να επιτευχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση έως το 2010 συνολικό ποσοστό απασχόλησης 70% κατά μέσο όρο, ποσοστό απασχόλησης για τις γυναίκες τουλάχιστον 60%, ποσοστό απασχόλησης για τους μεγαλύτερους σε ηλικία εργαζόμενους (από 55 έως 64 ετών) 50%, και μείωση της ανεργίας, ενώ ταυτόχρονα διατυπώνεται η ανάγκη τα κράτη μέλη να εξετάσουν το ενδεχόμενο να θέσουν εθνικούς στόχους για ποσοστά απασχόλησης.

Τα μέχρι τώρα αποτελέσματα δεν αφήνουν ιδιαίτερα περιθώρια αισιοδοξίας αν δεν εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες. Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση αποφέρει αποτελέσματα, τα οποία όμως παραμένουν άνισα και εξακολουθούν να μην καλύπτουν τους στόχους. Οι προκλήσεις της απασχόλησης παραμένουν και οι τρέχουσες οικονομικές προοπτικές είναι αβέβαιες, οπότε έχει πρωταρχική σημασία να διατηρηθεί η κερτημένη ταχύτητα για να επιδιωχθεί περαιτέρω διαρθρωτική μεταρρύθμιση, η οποία σε συνδυασμό με το μακροοικονομικό πλαίσιο προσανατολισμένο προς την ανάπτυξη, πρέπει να ενθαρρύνει περαιτέρω τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας και να ενισχύσει την κοινωνική συνοχή. Μεταξύ άλλων στην κοινή έκθεση για την απασχόληση 2007-2008

επισημαίνεται ότι παρά τη θετική επίδοση κατά το 2006, η Ευρώπη παρουσιάζει υστέρηση ως προς τους στόχους του 2010 για την απασχόληση. Σύμφωνα με το τρέχον ποσοστό απασχόλησης, θα πρέπει να δημιουργηθούν ακόμη 20 εκατομμύρια νέες θέσεις απασχόλησης μέχρι το 2010 για την επίτευξη του στόχου. Κατά τις προβλέψεις, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν άλλες 5,5 εκατομμύρια νέες θέσεις απασχόλησης. Με την καταβολή έντονων προσπαθειών, ο γενικός στόχος του 2010 για ποσοστό απασχόλησης 70% καθίσταται σήμερα μετά βίας εφικτός, επιπλέον η ανεργία των νέων παραμένει ένα σοβαρό πρόβλημα σε πολλά κράτη μέλη μέχρι στιγμής, οι νέοι δεν έχουν επωφεληθεί αρκετά από το ευνοϊκό οικονομικό περιβάλλον και εξακολουθούν να κινδυνεύουν με ανεργία δυο φορές περισσότερο από το συνολικό εργατικό δυναμικό. Σήμερα, σχεδόν ένας στους έξι νέους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, περίπου δηλαδή 7 εκατομμύρια, αποχωρούν ακόμη πιο πρόωρα από το εκπαιδευτικό σύστημα χωρίς ουσιαστικά να σημειώνεται αύξηση των επιπέδων εκπαίδευσης. Η ανεργία μειώθηκε σημαντικά από 8,9%, το 2005, σε 8,2% το 2006 και όλα σχεδόν τα κράτη μέλη συνέβαλαν στην τάση αυτή, από την οποία επωφελήθηκαν τόσο οι γυναίκες όσο και οι άνδρες καθώς το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε στο 9% και 7,6% αντιστοίχως. Σημαντικός δείκτης της ευρωστίας της τρέχουσας επίδοσης της αγοράς εργασίας είναι ότι το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας καθώς μειώθηκε για δεύτερο κατά σειρά χρόνο, από 4% σε 3,6%.

Αναφορικά με τη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας της εργασίας η έκθεση τονίζει ότι είναι επιτακτική ανάγκη να αυξήσει η Ευρώπη τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι σήμερα οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία δαπανούν, το διπλάσιο ποσό από όσο δαπανά η Ευρωπαϊκή Ένωση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ενώ η πρόοδος στο πλαίσιο της επιδίωξης αύξησης της ποιότητας στην εργασία παραμένει άνιση και η εφαρμογή των πολιτικών για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι περιορισμένη.

Τέλος αναφορικά με την ενίσχυση της εδαφικής και κοινωνικής συνοχής παρατηρείται ότι παρά το ευνοϊκό οικονομικό περιβάλλον, στις περισσότερες χώρες δεν σημειώθηκε μείωση της σχετικής φτώχειας και η αύξηση των ποσοστών απασχόλησης όσον αφορά τις ευαίσθητες ομάδες του πληθυσμού ήταν χαμηλότερη από την αύξηση της απασχόλησης για το σύνολο του εργατικού δυναμικού.

Για την υλοποίηση των στόχων της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση η δράση θα πρέπει να επικεντρωθεί στις ακόλουθες προτεραιότητες, προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας, με μεγαλύτερη προσφορά

εργασίας και εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, βελτίωση της ικανότητας προσαρμογής εργαζομένων και επιχειρήσεων, και αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο με τη βελτίωση της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων.

Η κοινή έκθεση για την απασχόληση 2007-2008 και η έκθεση για τις κατευθυντήριες γραμμές οδήγησαν στα εξής συμπεράσματα:

- Η προώθηση της προσφοράς εργατικού δυναμικού, η προσέγγιση της εργασίας με βάση τον κύκλο της ζωής και ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας για τη διασφάλιση της επάρκειάς τους, της δημοσιονομικής βιωσιμότητάς τους και της ικανότητας προσαρμογής τους στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της κοινωνίας αποτελούν επιτακτικές ανάγκες λόγω της αναμενόμενης μείωσης του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας. Η περαιτέρω αύξηση των ποσοστών απασχόλησης των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων και των νέων, και η προώθηση της ένταξης των ατόμων που είναι περισσότερο αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας καθίσταται σημαντική. Οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας αποτελούν μία από τις ευρύτερες ομάδες στόχου για την αύξηση της απασχόλησης. Με ποσοστό απασχόλησης 43,5% μέχρι τα τέλη του 2006, (6,5 ποσοστιαίες μονάδες από το στόχο του 2010) οδηγεί στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ακόμη σημαντικό αναξιοποίητο δυναμικό μεταξύ των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας, ο δε αριθμός τους θα συνεχίσει να αυξάνεται τις επόμενες δεκαετίες. Εντατική δράση απαιτείται επίσης για τη βελτίωση της κατάστασης των νέων στην αγορά εργασίας, ειδικότερα των πιο ανειδίκευτων και στην αισθητή μείωση της ανεργίας των νέων, η οποία είναι κατά μέσο όρο είναι διπλάσια από το ποσοστό της συνολικής ανεργίας. Στο παραπάνω πνεύμα εντάσσεται και η απόφαση έως το 2010, να αυξηθεί κατά 5 έτη η πραγματική μέση ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σύγκριση με το 2001.
- Η προώθηση της ευελιξίας σε συνδυασμό με την ασφάλεια της απασχόλησης και μείωση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας, λαμβάνοντας υπόψη τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων αναγνωρίζεται πλέον σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση ως η βασική προσέγγιση ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα οι αγορές εργασίας στις αλλαγές που οφείλονται στην παγκοσμιοποίηση και ταυτοχρόνως να μειωθεί ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας. Κάθε κράτος μέλος, πρέπει να καθορίζει τη δική του πορεία όσον αφορά την ευελιξία με ασφάλεια,

βάσει των κοινών αρχών που έχουν υιοθετηθεί από το Συμβούλιο. Οι εν λόγω αρχές αποτελούν μια χρήσιμη βάση μεταρρυθμίσεων, πλαισιώνοντας εθνικές επιλογές πολιτικής και συγκεκριμένες εθνικές ρυθμίσεις στον τομέα της ευελιξίας με ασφάλεια.

- Τέλος στα πλαίσια των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο αναγνωρίζεται ότι για να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση για άνδρες και γυναίκες όλων των ηλικιών, να αυξηθούν τα επίπεδα παραγωγικότητας, η καινοτομία και η ποιότητα της απασχόλησης, η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται υψηλότερες και αποτελεσματικότερες επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και στη δια βίου μάθηση. Επιπροσθέτως, η Ευρωπαϊκή Ένωση θέτει ως στόχο έναν μέσον όρο νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα τη σχολική εκπαίδευση το πολύ 10%, ενώ το 85 % των ατόμων ηλικίας 22 ετών πρέπει να έχει ολοκληρώσει την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μέχρι το 2010. Οι πολιτικές θα πρέπει επίσης να αποσκοπούν στην αύξηση του μέσου επιπέδου συμμετοχής στη δια βίου μάθηση τουλάχιστον 12,5 % του ενεργού ενήλικου πληθυσμού (ηλικιακή ομάδα 25-64).

Όσο αφορά την δράση κατά προτεραιότητα για περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης, αυτή θα πρέπει να επικεντρωθεί στα ακόλουθα ζητήματα, αποτελεσματικές προσεγγίσεις συνδυασμό ευελιξίας και ασφάλειας, βάση των κοινών αρχών. Στην παραπάνω λογική εντάσσεται η νέα πρωτοβουλία της Επιτροπής και της Προεδρίας «Αποστολή για την Ευελιξία με Ασφάλεια» για στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους με στόχο την ενημέρωση και ενσωμάτωση των αρχών της ασφάλειας στη Στρατηγική της Λισαβόνας (2008-2010) και στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση ανακατανομή του εργατικού δυναμικού σε πιο παραγωγικές θέσεις απασχόλησης όπου η ευρωπαϊκή οικονομία έχει συγκριτικό πλεονέκτημα.

Η παραπάνω αδρομερής παρουσίαση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση και της μιας εκ των τεσσάρων διαστάσεων της Στρατηγικής της Λισαβόνας καταδεικνύει το μέγεθος της προσπάθειας που πρέπει να καταβληθεί από την Ένωση, τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους προκειμένου να υλοποιηθούν οι μεσοπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι που έχουν τεθεί.

Η υγιής ανάπτυξη και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης δεν ενισχύουν αυτόματα την κοινωνική συνοχή ούτε βελτιώνουν αυτόματα την κατάσταση των πλέον περιθωριοποιημένων ατόμων στις κοινωνίες. Οι οικονομικές πολιτικές, οι πολιτικές

απασχόλησης και οι κοινωνικές πολιτικές πρέπει να συνδέονται στενά μεταξύ τους και να αλληλοστηρίζονται. Η σημασία της κοινωνικής διάστασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως αναπόσπαστου μέρους της Στρατηγικής της Λισαβόνας είναι κάτι που το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λαμβάνει υπόψη και συγκεκριμένα τονίζει την ανάγκη περαιτέρω ενσωμάτωσης των οικονομικών πολιτικών, των πολιτικών απασχόλησης και των κοινωνικών πολιτικών. Στη λογική αυτή ενσωματώνεται και η έναρξη των διαδικασιών για την πρόταση της Επιτροπής για ανανεωμένη Κοινωνική Ατζέντα η οποία θα πρέπει να συμβάλει καίρια στη ενίσχυση της λαμβάνοντας υπόψη τις νέες εξελίξεις της κοινωνίας και της εργασίας στην Ευρώπη.

Με δεδομένη τη διασύνδεση της παραγωγικότητας με τις αγορές εργασίας, το άνοιγμα των αγορών στον ανταγωνισμό όχι μόνο θα επιφέρει θετικά αποτελέσματα στην παραγωγικότητα και ως εκ τούτου στα δημοσιονομικά μεγέθη της ευρωπαϊκής οικονομίας αλλά θα έχει και ευεργετικές συνέπειες στις αγορές εργασίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε σχετική της εκτίμηση υπολόγισε ότι η ενιαία αγορά την περίοδο 1992-2006 προσέθεσε 2,25% στο ΑΕΠ των 25 και δημιούργησε 2,75 εκατομμύρια θέσεις απασχόλησης. Μάλιστα τα οφέλη είναι τόσο ορατά (διαφάνεια και χαμηλότερες τιμές, πολλαπλές επιλογές, καλύτερη ποιότητα αγαθών και υπηρεσιών) που σε έρευνα του Ευρωβαρομέτρου το 2006 περισσότερο από το 70% των ερωτηθέντων πολιτών δήλωσαν ικανοποιημένοι για τουλάχιστον δυο από τις ελευθερίες που η ενιαία αγορά ενσωματώνει (ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων και των εργαζομένων) ενώ τα δυο τρίτα των πολιτών ήταν θετικά στην ενίσχυση του ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά.

Η παγκόσμια οικονομία στον 21ο αιώνα χαρακτηρίζεται από αλλαγές που κυοφορούν απειλές αλλά και ευκαιρίες ανάπτυξης. Η μεγαλύτερη πρόκληση για την ευρωπαϊκή οικονομία, είναι να ανταποκριθεί με ευελιξία στις προκλήσεις αυτές μέσω των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων στους τομείς της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης. Η αποτυχία διατύπωσης και εφαρμογής εναλλακτικών προτάσεων, όχι μόνο θα αποτελέσει τροχοπέδη ανάπτυξης, αλλά θα θέσει σε κίνδυνο δύο κρίσιμες πολιτικές για τη βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού ενοποιητικού εγχειρήματος, αυτή της ενιαίας αγοράς και της νομισματικής ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει συνεπώς να συνεχίσει τις προσπάθειές της για διαμόρφωση της παγκοσμιοποίησης ενισχύοντας την εξωτερική διάσταση της ανανεωμένης Στρατηγικής της Λισαβόνας. Ωστόσο αυτό που προϋποθέτει την υλοποίηση των παραπάνω είναι η ύπαρξη ηγεσίας και κατάλληλης επικοινωνιακής διαχείρισης που θα δώσει στους ευρωπαίους πολίτες μια ρεαλιστική εικόνα για την παγκοσμιοποίηση, τι ορίζονται ανοίγονται αλλά και ποια είναι

τα μεγάλα διακυβεύματα που θέτονται υπό αμφισβήτηση αν η Ευρώπη δεν ανταποκριθεί με επιτυχία. Αποτυχία στα δυο αυτά αιτούμενα θα οδηγήσει σε αποσπασματικές λύσεις με βραχυπρόθεσμο όφελος και μακροπρόθεσμο κόστος, στείρα άρνηση της παγκοσμιοποίησης αλλά και το κυριότερο διάβρωση των μέχρι τώρα επιτυχιών.

Σύμφωνα¹¹⁷ με το άρθρο 6 της Συνθήκης της Λισαβόνας, "η παρούσα Συνθήκη θα τεθεί σε ισχύ, εφόσον έχουν κατατεθεί όλα τα έγγραφα κύρωσης ή, άλλως, την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την κατάθεση του εγγράφου κύρωσης του υπογράφοντος κράτους που προέβη τελευταίο στη διατύπωση αυτή."

Μετά λοιπόν και την αποδοχή των όρων του Τσέχου προέδρου από τους υπόλοιπους Ευρωπαίους ηγέτες και την απόρριψη της προσφυγής γερουσιαστών που υποστήριζαν ότι η Συνθήκη της Λισαβόνας θα δημιουργήσει ένα υπέρ-κράτος, σε καταστρατήγηση της σχετικής εθνικής κυριαρχίας, άνοιξε ο δρόμος για την υπογραφή της Συνθήκης¹¹⁸.

Η Συνθήκη θα τεθεί πιθανότατα σε εφαρμογή. Πολιτικοί εμπειρογνώμονες, ωστόσο, πιστεύουν ότι δεν θα αρχίσει αμέσως να εφαρμόζεται, λόγω των νομικών διαδικασιών που θα πρέπει να ακολουθήσουν. « Ο δρόμος ήταν ένας μαραθώνιος μετ' εμποδίων αλλά το τελευταίο εμπόδιο ξεπεράστηκε » όπως δήλωσε ο Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόζο, πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹¹⁹.

3.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΝΕΩΜΕΝΗΣ «ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ»

Η Επιτροπή¹²⁰ προτείνει τη δημιουργία μιας νέας ευρωπαϊκής πολιτικής για τον τουρισμό με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του εν λόγω τομέα και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης χάρη στην αειφόρο ανάπτυξη του τουρισμού στην Ευρώπη και στον υπόλοιπο κόσμο. Υπογραμμίζει επίσης τον τρόπο με τον οποίο τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να συμμετάσχουν στις κοινοτικές ενέργειες στον τομέα αυτόν.

¹¹⁷ http://europa.eu/lisbon_treaty/take/index_el.htm

¹¹⁸ <http://www.tanea.gr/default.asp?pid=41&nid=1070773>

¹¹⁹ <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=2&artId=297257&dt=04/11/2009>

¹²⁰ http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/industry/n26107_el.htm

Ο τομέας του τουρισμού, που αποτελεί παράγοντα ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισαβόνας.

Ο κλάδος του τουρισμού σημειώνει ταχεία ανάπτυξη χάρη στην παγκοσμιοποίηση, στις δημογραφικές μεταβολές και στην εξέλιξη των μεταφορών. Παράγει περισσότερες θέσεις απασχόλησης από τον μέσο όρο των άλλων τομέων δραστηριότητας και συμβάλλει ιδιαίτερα στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης με μεγάλη ποικιλία, συχνά μερικής απασχόλησης, για γυναίκες, νέους και άτομα με χαμηλά προσόντα. Ταυτόχρονα, ο αειφόρος τουρισμός ασκεί σημαντική επίδραση στη διαφύλαξη και τη βελτίωση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και ωφελεί την τοπική ανάπτυξη σε όλο και περισσότερες μειονεκτικές περιφέρειες. Συμβάλλει, εξάλλου, στην ενίσχυση της κατανόησης μεταξύ των λαών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προτείνει μια νέα πολιτική για τον τουρισμό ώστε να υπάρξει καλύτερη ανταπόκριση στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τομέας αυτός και να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό του. Η δημογραφική εξέλιξη, ο παγκόσμιος ανταγωνισμός, το ενδιαφέρον για την αειφορία και η ζήτηση για ορισμένες ειδικές μορφές τουρισμού αποτελούν σήμερα προκλήσεις τις οποίες πρέπει να αντιμετωπίσει η Ευρώπη.

Στην προοπτική αυτή, ο συντονισμός, η εταιρική σχέση και ο διάλογος μεταξύ των φορέων του εν λόγω τομέα έχουν ουσιαστική σημασία, δεδομένου ότι ο τουρισμός χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη ποικιλομορφία των φορέων. Οι δημόσιες αρχές, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, πρέπει να συνεργάζονται με τον ιδιωτικό τομέα, τους τομεακούς κοινωνικούς εταίρους και τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις προσπάθειές της για την αποτελεσματική και διαφανή πληροφόρηση της συμβουλευτικής επιτροπής για τον τουρισμό σχετικά με τις πρωτοβουλίες που συνδέονται με τον τουρισμό, οι οποίες περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα εργασιών της.

Μια πρώτη σειρά μέτρων αφορά τη βελτίωση των κανονιστικών ρυθμίσεων. Η Επιτροπή θέλει να εξασφαλίσει ότι οι αναλύσεις αντίκτυπου των νέων προτάσεων, που συνδέονται με τον τουρισμό, θα λαμβάνουν υπόψη την ανταγωνιστικότητα του τομέα. Προβλέπει επίσης την εξέταση των εκκρεμών νομοθετικών προτάσεων και την απλούστευση της υφιστάμενης ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Τα κράτη μέλη καλούνται να

προβούν σε παρόμοιες ενέργειες προκειμένου να αποφευχθεί η σώρευση του διοικητικού φόρτου που μπορεί να βλάψει την ανταγωνιστικότητα του τομέα.

Εξάλλου, ένας μεγάλος αριθμός κοινοτικών ενεργειών, όχι μόνο στον τομέα της πολιτικής για τις επιχειρήσεις αλλά και για άλλες ευρωπαϊκές πολιτικές, έχει επίσης άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού τουρισμού. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή πρέπει επιπλέον να υποστηρίξει την ανταγωνιστικότητα χρησιμοποιώντας τα μέσα άλλων πολιτικών.

Τα υφιστάμενα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά μέσα πρέπει να χρησιμοποιηθούν περισσότερο υπέρ του τουρισμού¹²¹ και αυτά είναι τα κάτωθι:

- Τα Διαρθρωτικά Ταμεία, το ΕΤΠΑ (Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης) και το ΕΚΤ (Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης) θα υποστηρίξουν, μεταξύ άλλων, την ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων και υπηρεσιών, καθώς και την επαγγελματική κινητικότητα και τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Το Ταμείο Συνοχής θα υποστηρίξει τις περιβαλλοντικές και μεταφορικές υποδομές.
- Το πρόγραμμα Leonardo Da Vinci προβλέπει ένα νέο πρόγραμμα κινητικότητας που προορίζεται για τους μαθητευόμενους, στο πλαίσιο του οποίου ο τουρισμός θεωρείται δυνητικός πιλοτικός τομέας.
- Το ΕΓΤΑΑ (Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης) θα προσφέρει υποστήριξη για τη βελτίωση του αγροτικού τοπίου και της ποιότητας της αγροτικής παραγωγής, καθώς και για την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, προκειμένου να αναπτυχθεί ο αγροτικός τουρισμός και να διαφοροποιηθεί η αγροτική οικονομία, ιδίως στα νέα κράτη μέλη και στις υποψήφιες χώρες.

¹²¹ Η ανανεωμένη πολιτική της ΕΕ για τον τουρισμό: για μια ισχυρότερη σύμπραξη υπέρ του ευρωπαϊκού τουρισμού» COM(2006) 134 τελικό
«Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση - νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας » [COM (2005) 24 τελικό
«Βασικές κατευθύνσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού» [COM(2003) 0716 τελικό

- Το ETA (Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης) προτείνει τον οικοτουρισμό ως νέο τομέα που είναι ικανός να απορροφήσει τους αλιείς που πλήττονται από την αναδιάρθρωση του τομέα της αλιείας. Θα δοθούν ενισχύσεις για την αλιεία μικρής κλίμακας και την τουριστική υποδομή.
- Η πρόταση του προγράμματος-πλαισίου για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα θα υποστηρίξει την ανταγωνιστικότητα των ΜΜΕ και στον τομέα του τουρισμού, μεταξύ άλλων.
- Η πρόταση του 7ου προγράμματος-πλαισίου για την έρευνα θα μπορούσε να ωφελήσει τον τουρισμό χάρη σε μελέτες σε τομείς όπως οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας, οι δορυφορικές εφαρμογές, η πολιτιστική κληρονομιά και η χρήση γης.

3.3 ΤΟ ΝΕΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ

«Η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία μιας νέας ευρωπαϊκής πολιτικής για τον τουρισμό με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του εν λόγω τομέα και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης χάρη στην αειφόρο ανάπτυξη του τουρισμού στην Ευρώπη και στον υπόλοιπο κόσμο. Υπογραμμίζει επίσης τον τρόπο με τον οποίο τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να συμμετάσχουν στις κοινοτικές ενέργειες στον τομέα αυτόν¹²²». Η παρούσα ανακοίνωση εκδίδεται ένα χρόνο μετά την ανακοίνωση της Επιτροπής για το νέο ξεκίνημα για τη Στρατηγική της Λισαβόνας, που αποτέλεσε, όπως προαναφέρθηκε, ενδιάμεσο απολογισμό της συγκεκριμένης Στρατηγικής.

Κατά γενική ομολογία, η αναγνώριση του τουριστικού τομέα ως ιδιαίτερα σημαντικό για τα ευρωπαϊκά δεδομένα, όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, καθώς και η σχέση αλληλεπίδρασης με την Στρατηγική της Λισαβόνας, αποτέλεσαν τις πιο σημαντικές αφορμές για να προβεί η Επιτροπή στην διαμόρφωση των προτάσεων μιας ανανεωμένης Ευρωπαϊκής Πολιτικής για τον τουρισμό.

¹²² Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη :COM(2006) 134

3.4 «ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ» ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η απόδοση άμεσης προτεραιότητας στους στόχους της ανάπτυξης και της απασχόλησης συμβαδίζει με την προώθηση των κοινωνικών ή περιβαλλοντικών στόχων. Η ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας είναι μια βασική συνιστώσα του ευρύτερου στόχου της αειφόρου ανάπτυξης που ορίζεται στη Συνθήκη: βιώσιμη βελτίωση της ευημερίας και του βιοτικού επιπέδου για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενεές.

Στην ανακοίνωση «Βασικές κατευθύνσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού» η Επιτροπή τόνισε ότι έχει ζωτική σημασία η εξασφάλιση της οικονομικής, της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας του ευρωπαϊκού τουρισμού, τόσο ως συνεισφορά στην αειφόρο ανάπτυξη στην Ευρώπη και παγκοσμίως, όσο και τη βιωσιμότητα, τη συνεχή ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την εμπορική επιτυχία αυτού του τόσο σημαντική από οικονομική άποψη κλάδου. Κατά συνέπεια, η ανακοίνωση ήταν η αφητηρία για την προετοιμασία της Ευρωπαϊκής Ατζέντας 21 για τον τουρισμό¹²³.

Το 2004 η Επιτροπή συγκρότησε την Ομάδα για την Αειφορία του Τουρισμού (OAT) με σκοπό να ενθαρρυνθεί η συνέργεια μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων και να προσφερθεί συμβολή στη διαδικασία της ατζέντας 21 για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού. Η OAT απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες που εκπροσωπούν με ισόρροπο τρόπο τις ενώσεις του κλάδου, από εκπροσώπους τουριστικών προορισμών και συνδικαλιστών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Εκπροσωπούνται επίσης οι διοικήσεις των κρατών μελών και διεθνείς οργανισμοί όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού. Η OAT δίνει ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον.

Η OAT θα ολοκληρώσει το έργο της και θα υποβάλλει έκθεση. Η Επιτροπή θα αρχίσει να οργανώνει τα επόμενα βήματα με βάση τα παραπάνω, ενώ σκοπεύει να χρησιμοποιήσει αυτή την έκθεση ως βάση για να υποβάλλει πρόταση για μια Ευρωπαϊκή Ατζέντα 21 για τον τουρισμό.

¹²³ Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη: COM(2003)0761

Στις ειδικές δράσεις που εξετάζει η Επιτροπή για την προώθηση της αειφορίας του τουρισμού περιλαμβάνονται τα εξής¹²⁴:

- **Ανταλλαγή εθνικών και διεθνών ορθών πρακτικών υποστήριξης των ΜΜΕ, καθώς και στον τομέα του «τουρισμού για όλους».**
- **Μελέτη του οικονομικού αντίκτυπου της βελτίωσης της πρόσβασης στον τουρισμό.**
- **Έκδοση εγχειριδίου με θέμα «Οι χώροι επαγγελματοποίησης στον τομέα του τουρισμού».**
- **Μελέτη των τάσεων όσον αφορά τους τομείς του παράκτιου τουρισμού ή του τουρισμού που συνδέεται με τη θάλασσα.**
- **Αξιολόγηση της σημασίας του ηλεκτρονικού επιχειρείν (e-business) στον τομέα του τουρισμού.**
- **Καταπολέμηση σε όλα τα επίπεδα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών από τους τουρίστες.**

Η ύπαρξη διαθέσιμων στατιστικών σχετικά με τον τουρισμό που θα είναι πρόσφατες, λεπτομερείς, κατάλληλες και συγκρίσιμες έχει ουσιαστική σημασία για τη λήψη αποτελεσματικών αποφάσεων. Επομένως, η συλλογή στατιστικών πληροφοριών στον τομέα του τουρισμού πρέπει να βελτιωθεί σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο (Eurostat και δορυφορικοί λογαριασμοί για τον τουρισμό).

Η Επιτροπή επιθυμεί να προωθήσει τους ευρωπαϊκούς τουριστικούς προορισμούς μέσω μιας δικτυακής πύλης που παρέχει διάφορες πρακτικές πληροφορίες στους τουρίστες που ταξιδεύουν στην Ευρώπη (μεταφορικά μέσα, αξιοθέατα, δραστηριότητες και το χρονοδιάγραμμά τους, πρόγνωση καιρού κ.λπ.) αλλά, επίσης, εφιστώντας την προσοχή στον αντίκτυπο, για τις ΜΜΕ, των πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων που διοργανώνονται από τις ευρωπαϊκές πόλεις και περιφέρειες.

Το ευρωπαϊκό φόρουμ για τον τουρισμό, που διοργανώνεται κάθε χρόνο από το 2002 και ύστερα από διαφορετικό κράτος μέλος κάθε φορά σε συνεργασία με την Επιτροπή,

¹²⁴ Ανακοίνωση προς το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, της 2ας Φεβρουαρίου 2005, με τίτλο «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση - νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας » [COM (2005) 24 τελικό

τονίζει επίσης την πολυπλοκότητα του τουριστικού φαινομένου που επηρεάζει έναν μεγάλο αριθμό συνιστωσών του οικονομικού και κοινωνικού ιστού. Η Επιτροπή ενθαρρύνει το διάλογο στο εν λόγω φόρουμ. Η πρακτική ορισμένων προεδριών του Συμβουλίου να διοργανώνουν υπουργικές συνόδους και συνέδρια βοηθά επίσης στην προβολή του ευρωπαϊκού τουρισμού.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία (Βιβλία –Πρακτικά Συνεδρίων- Επίσημα Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη :COM(2006) 134

Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη: COM(2003)0761

Ανακοίνωση προς το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, της 2ας Φεβρουαρίου 2005, με τίτλο «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση - νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας » COM (2005) 24 τελικό

«Βασικές κατευθύνσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού» [COM(2003) 0716 τελικό

Η ανανεωμένη πολιτική της ΕΕ για τον τουρισμό: για μια ισχυρότερη σύμπραξη υπέρ του ευρωπαϊκού τουρισμού» COM(2006) 134 τελικό

Στρατηγική της Λισαβόνας. Στόχοι και Πορεία Επίτευξης, Υπουργείο Ανάπτυξης, Αθήνα, Ιανουάριος 2005

«Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση - νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας » COM (2005) 24

Ξένα Βιβλιογραφία (Βιβλία –Πρακτικά Συνεδρίων- Επίσημα Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

European Parliament//News Report, “EU still far from targets of Lisbon Strategy” 1/2/05

Διαδίκτυο

<http://www.competitivegreece.gr/european/Lisbon/aims/80/article/11657/Article.aspx>

http://europa.eu/lisbon_treaty/take/index_el.htm

<http://www.regionoferipus.gr/news/dt/2008>

<http://www.tanea.gr/default.asp?pid=41&nid=1070773>

<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=2&artId=297257&dt=04/11/2009>

http://www.ypan.gr/docs/Stratigiki_lissavonos.pdf

<http://www.google.gr>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:
ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

4.1 ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

4.1.1. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ: ΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΟΧΩΝ

Οι αλλαγές στη δημογραφική διάρθρωση της Ευρώπης θα έχουν σοβαρό αντίκτυπο στον τουρισμό. Ο αριθμός των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας (65 ετών και άνω) θα συνεχίσει να αυξάνεται, δεδομένου ότι ο πληθυσμός συνολικά έχει καλύτερη υγεία, μεγαλύτερο προσδόκιμο επιβίωσης και μεγαλύτερη αγοραστική δύναμη απ' ότι οι προηγούμενες γενεές. Κατά συνέπεια, αναμένεται να αυξηθεί ο αριθμός των ατόμων άνω των 50 ετών που ταξιδεύουν συγκριτικά πολύ περισσότερο.

Παράλληλα με αυτή τη σημαντική αύξηση του τουρισμού, θα σημειωθεί μια αλλαγή στη δημόσια ζήτηση αναφορικά προς τα είδη τουρισμού. Αναμένεται ότι ο τουρισμός για λόγους υγείας και ο τουρισμός που συνδέεται με την πολιτιστική και τη φυσική κληρονομιά να σημειώσει τη μεγαλύτερη αύξηση.

Η Ευρώπη είναι η περιοχή που δέχεται τους περισσότερους τουρίστες στον κόσμο, οι διεθνείς αφίξεις αυξάνονται σε χαμηλότερο ποσοστό απ' ότι ο παγκόσμιος μέσος όρος. Εμφανίζονται και αναπτύσσονται περαιτέρω νέοι ανταγωνιστικοί προορισμοί, με καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες που εντείνουν ακόμη περισσότερο τον ανταγωνισμό που αντιμετωπίζει διεθνώς η Ευρωπαϊκή Ένωση¹²⁵.

Αναγνωρίζεται, επίσης ότι ο τουρισμός μπορεί να γίνει θύμα της ίδιας του της επιτυχίας αν δεν αναπτυχθεί με αειφόρο τρόπο. Η βιοποικιλότητα, η λειτουργία των οικοσυστημάτων, οι φυσικοί πόροι και η μη ανανεώσιμη πολιτιστική κληρονομιά, ή ακόμη και η λειτουργία των αστικών περιοχών, ενδέχεται να απειληθούν από την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη του τουρισμού. Η οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα αποτελούν βασικούς παράγοντες για την ανταγωνιστικότητα των προορισμών και την ευημερία των πληθυσμών, καθώς επίσης και για τη δημιουργία απασχόλησης και τη διαφύλαξη κα αναβάθμιση των φυσικών και πολιτιστικών πόλων έλξης¹²⁶.

¹²⁵ WTO, World Tourism Barometer, volume 4 No 1 , February 2006, page 1-5

¹²⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Βασικές κατευθύνσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού,» 21/11/2003, Πράξη :COM (2003)0716 τελικό

Για να αντιμετωπίσει προκλήσεις όπως η δημογραφική αλλαγή, ο εξωτερικός ανταγωνισμός, η ανάγκη βιωσιμότητας και η ζήτηση ειδικών μορφών τουρισμού, η Ευρώπη πρέπει να επικεντρώσει τις προσπάθειες της στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της. Η περισσότερη ανταγωνιστική τουριστική βιομηχανία και οι βιώσιμοι προορισμοί θα συνέβαλλαν ταυτόχρονα περαιτέρω στην επιτυχία της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας, στην ικανοποίηση των τουριστών και στη διασφάλιση της θέσης που κατέχει η Ευρώπη ως ο υπ' αριθμών ένα τουριστικός προορισμός στον κόσμο.

4.1.2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΝΕΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Οι προκλήσεις¹²⁷ που αντιμετωπίζει ο ευρωπαϊκός τουρισμός απαιτούν μια συνεκτική πολιτική ανταπόκριση σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πολιτική αυτή πρέπει να επικεντρώνεται σε σαφείς και ρεαλιστικούς στόχους, κοινά αποδεκτούς από τους υπευθύνους για τη λήψη αποφάσεων, τους εργοδότες και τους εργαζόμενους, καθώς και από τους τοπικούς πληθυσμούς. Πρέπει να χρησιμοποιεί με τον καλύτερο τρόπο τους διαθέσιμους πόρους καθώς και το πλήρες φάσμα των ενεργειών που έχουν προηγηθεί και να προσφέρει εμφανή προστιθέμενη αξία στις εθνικές και περιφερειακές πολιτικές και μέτρα. Κατά συνέπεια, κάθε πολιτική για τον ευρωπαϊκό τουρισμό πρέπει να είναι συμπληρωματική προς τις πολιτικές που εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη.

Η Kerstin Howald αντιπρόσωπος της Επιτροπής Διασύνδεσης των Ευρωπαϊκών Ενώσεων Εμπορίου στον Τουρισμό (ETLC) πιστεύει ότι ο ευρωπαϊκός τουρισμός θα έχει το προνόμιο της βιώσιμης ανάπτυξης αν η κοινωνική διάσταση της βιωσιμότητας ληφθεί σοβαρά υπόψη, π.χ. αν δοθεί υψηλή προτεραιότητα στην βιώσιμη απασχόληση. Ο συνολικός στόχος θα πρέπει να είναι το να γίνει ο τουρισμός ένας ελκυστικός τομέας που θα λειτουργεί με την βελτίωση της εργασιακής ασφάλειας, των μισθών και των συνθηκών. Διαφορετικά, οι θέσεις εργασίας θα μείνουν κενές. Επίσης, δήλωσε την επιθυμία να σταματήσει ο φαύλος κύκλος του «σε τιμή ευκαιρίας τουρισμού», λέγοντας ότι υπονομεύει την ζωτικότητα μερικών τουριστικών επιχειρήσεων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2006 έθεσε τις προτάσεις της για τη θέσπιση μίας ανανεωμένης ευρωπαϊκής πολιτικής για τον τουρισμό, με βάση τις εμπειρίες που είχε αποκομίσει μέχρι σήμερα και ανταποκρινόμενη στις σημερινές προκλήσεις. Κύριος

¹²⁷ Σχέδιο Προγράμματος Δράσης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, των Εθνικών Ενώσεων Επιμελητηρίων και των Επιμελητηρίων για την αειφόρο ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Τουρισμού

στόχος της πολιτικής αυτής είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής τουριστικής βιομηχανίας και η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας μέσω της αειφόρου ανάπτυξης του τουρισμού στην Ευρώπη και παγκοσμίως. Για την εφαρμογή αυτής της πολιτικής η Επιτροπή θα αναπτύξει στενή συνεργασία με τις αρχές των κρατών μελών και τους ενδιαφερόμενους φορείς της τουριστικής βιομηχανίας.

Με βάση την πείρα που έχει αποκομίσει μέχρι σήμερα και τις ανταλλαγές απόψεων με ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων φορέων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι τα καταλληλότερα μέσα για την εφαρμογή της πολιτικής αυτής είναι ο συντονισμός στο εσωτερικό της Επιτροπής και στο εσωτερικό των εθνικών αρχών, η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων φορέων και η λήψη ειδικών μέτρων στήριξης¹²⁸.

¹²⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη: COM (2006) 134, 17/3/2006

4.2. Η ΑΝΑΓΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΕΝΙΑΙΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

4.2.1. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Σε πολλούς τομείς πολιτικής, οι κανονιστικές ρυθμίσεις μπορεί να αποβούν ιδιαίτερα σημαντικές για την ανταγωνιστικότητα της τουριστικής βιομηχανίας και των τουριστικών προορισμών. Με δεδομένο το μεγάλο αριθμό πολιτικών που επηρεάζουν τον τουρισμό, είναι αναγκαίο να δοθεί προώθηση στη βελτίωση των κανονιστικών ρυθμίσεων, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στην ανακοίνωση της για τη «Βελτίωση της νομοθεσίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ευρωπαϊκή Ένωση»¹²⁹, η Επιτροπή παρουσιάζει μια αναθεωρημένη προσέγγιση για την περαιτέρω προώθηση της βελτίωσης των κανονιστικών ρυθμίσεων με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης. Επίκεντρο αυτής της προσέγγισης είναι :

- 1) Να βελτιωθεί και να επεκταθεί η χρήση της αξιολόγησης του αντίκτυπου των νέων προτάσεων. Αυτή η ολοκληρωμένη προσέγγιση εξασφαλίζει την πλήρη συνεκτίμηση του τουρισμού σε κάθε εργασία για προτάσεις που πιθανό να επηρεάσουν τον κλάδο,**
- 2) Να εξετάζονται αναλυτικά οι εκκρεμούσες νομοθετικές προτάσεις, και**
- 3) Να απλοποιηθεί η ισχύουσα ευρωπαϊκή νομοθεσία.**

Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις τακτικές διαβουλεύσεις με τους ενδιαφερόμενους φορείς σχετικά με τον τρόπο περαιτέρω ανάπτυξη του προγράμματος της απλοποίησης τα επόμενα χρόνια. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς του κλάδου του τουρισμού καλούνται να συμμετάσχουν ενεργά σε αυτή την προσπάθεια βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου. Τα εγχειρήματα αυτά πρέπει να επεκταθούν και σε εθνικό επίπεδο ώστε να αποφεύγεται η σύρρευση διοικητικού φόρτου εργασίας για την τουριστική βιομηχανία.

¹²⁹ Πρόταση της Επιτροπής, COM (2005)97, 16/3/2005

4.2.2. ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΗ Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

Οι περισσότερες κοινοτικές ενέργειες που αποσκοπούν στην στήριξη της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού τουρισμού εκτελούνται από τα μέσα πολιτικής για τις επιχειρήσεις. Ωστόσο, πολλές άλλες ευρωπαϊκές πολιτικές μπορεί να επηρεάσουν άμεσα ή έμμεσα τον τουρισμό καθώς και πρωτοβουλίες¹³⁰.

Κάθε χρόνο θα προσδιορίζεται ποιες από τις πρωτοβουλίες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής ενδέχεται να επηρεάζουν τον τουρισμό, κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίζεται ότι ο αντίκτυπος τους στην ανταγωνιστικότητα του κλάδου θα συνεκτιμάτε σε πρώιμο στάδιο. Η πρακτική αυτή συνάδει με το αίτημα που διατύπωσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στην έκθεσή του 2005 για τις νέες προοπτικές και προκλήσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού¹³¹.

Σύμφωνα με την απόφαση της, η Επιτροπή θα συνεχίσει τις προσπάθειες της έτσι ώστε να ενημερώνει τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής για τον τουρισμό εγκαίρως, με αποτελεσματικότητα και διαφάνεια, για όσες από τις πρωτοβουλίες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα εργασίας αφορούν τον τουρισμό. Κατ' αυτό τον τρόπο οι δημόσιες διοικήσεις, με τη σειρά τους, θα ενημερώνουν τακτικά τους διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο σχετικά με τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής.

Επιπλέον υπάγεται στις αρμοδιότητες της Επιτροπής να εξακολουθεί να πραγματοποιεί διαβουλεύσεις με τους ενδιαφερόμενους φορείς στον κλάδο του τουρισμού και να τους ενημερώνει για θέματα και πρωτοβουλίες που επηρεάζουν τον τουρισμό. Πρόκειται για μια διαδικασία από την οποία αποκομίστηκαν θετικά στο σύνολο τους αποτελέσματα. Η διαδικασία αυτή πρέπει να ενδυναμωθεί και να υφίσταται συνεχείς βελτιώσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η «Πράσινο Βίβλος» για τις ναυτιλιακές υποθέσεις, που καλύπτει τον παράκτιο και θαλάσσιο τουρισμό, θα δώσει σε πολλούς ενδιαφερόμενους φορείς άλλη μια ευκαιρία να συνεισφέρουν στη διαδικασία χάραξης πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

¹³⁰ <http://europa.eu.int/comm/enterprise/services/tourism/policy-areas/measures.htm>

¹³¹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Πράξη: PE 353.597/v03-00

4.3. ΤΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

4.3.1. ΤΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Ο τουρισμός έχει ωφεληθεί πολύ από τη χρηματοδοτική στήριξη των διαφόρων ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών μέσων. Κατά την περίοδο 2007-2013, τα διαρθρωτικά ταμεία και άλλα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα στηρίξουν χρηματοδοτικά την ανάπτυξη επιχειρήσεων, υπηρεσιών και υποδομών στον κλάδο του τουρισμού.

Η Επιτροπή έχει προβλέψει το ενδεχόμενο χρηματοδότησης σχεδίων που αφορούν τον αιφόρο τουρισμό μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)¹³², που παρέχει στήριξη για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Στο πλαίσιο των στόχων «σύγκλισης», «ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης» και «ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας» το ΕΤΠΑ θα παρέχει στήριξη σε περισσότερο βιώσιμες μορφές τουρισμού ώστε να αναβαθμιστεί η πολιτιστική και φυσική κληρονομιά, να αναπτυχθεί η υποδομή πρόσβασης και κινητικότητας και να δοθεί προώθηση στις ΤΠΕ (Τεχνολογίες της Πληροφορίας & Επικοινωνίας), στις καινοτόμους ΜΜΕ, στα δίκτυα και τους πόλους καινοτομίας, στις υπηρεσίες με υψηλή προστιθέμενη αξία, στις κοινές διασυνοριακές τουριστικές στρατηγικές και στην ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ περιφερειών.

Εξάλλου, το Ταμείο Συνοχής χρηματοδοτεί τις υποδομές για το περιβάλλον και τις μεταφορές που έχουν πρώτιστη σημασία για τον τουρισμό.

Η τουριστική ανάπτυξη, δεδομένου του δυναμικού της για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, είναι σημαντικός τομέας παρέμβαση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ). Μεταξύ άλλων, το ΕΚΤ συγχρηματοδοτεί σχέδια με στόχο εκπαιδευτικά προγράμματα και κατάρτιση, ώστε να αυξηθεί η παραγωγικότητα και η ποιότητα της απασχόλησης και των υπηρεσιών στον κλάδο τουρισμού.

Το ΕΚΤ παρέχει επίσης κατάρτιση σε συνδυασμό με μικρές πριμοδοτήσεις πρώτης εγκατάστασης σε τουριστικές μικρο-επιχειρήσεις. Οι ενέργειες αυτές είναι συνήθως πολύ αποτελεσματικές για τη δημιουργία οικονομικής δραστηριότητας και

¹³² [http://europa.eu.int/comm/regional\)policy/index_en.htm](http://europa.eu.int/comm/regional)policy/index_en.htm)

απασχόλησης. Συγχρηματοδοτεί, επίσης ενέργειες για τη στήριξη της επαγγελματικής κινητικότητας.

Σε συνέχεια μιας πρωτοβουλίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη θέσπιση ενός ειδικού μέτρου στο πλαίσιο του προγράμματος «Leonardo da Vinci» με τη μορφή προγράμματος κινητικότητας των μαθητευομένων και των νέων σε αρχική επαγγελματική κατάρτιση, η Επιτροπή ξεκίνησε το 2005, μια προκαταρκτική σειρά μελετών που θα χρησιμεύσουν για τον εντοπισμό των κύριων χαρακτηριστικών των πιθανών μοντέλων ευρωπαϊκής μαθητείας-κατάρτισης. Οι μελέτες αυτές θα βελτιώσουν τις γνώσεις σχετικά με τα πιθανά εμπόδια της κινητικότητας στην επαγγελματική κατάρτιση. Ο τουρισμός έχει χαρακτηριστεί ως πιθανός πιλοτικός κλάδος. Αυτό αναμένεται να οδηγήσει σε συγκεκριμένες προτάσεις για λύσεις, που θα αποτελέσουν τη βάση ενός προγράμματος ειδικών ενεργειών οι οποίες θα εφαρμοστούν στη δεύτερη φάση αυτού του πιλοτικού έργου¹³³.

Σημαντική είναι και η αναφορά στην εξειδικευμένη μορφή του «αγροτουρισμού, καθώς οι αγροτικές περιοχές έχουν γίνει ελκυστικότερες και προσφέρουν πολλές περιβαλλοντικές δραστηριότητες με συνέπεια, τις τελευταίες δεκαετίες, ο αγροτικός τουρισμός να έχει καταστεί σημαντική πηγή διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας και να συνδυάζεται αρμονικά με τις γεωργικές δραστηριότητες. Ο αγροτικός τουρισμός μπορεί να αποτελέσει σημαντική ευκαιρία για τα νέα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες.

Το 2005, η Επιτροπή συνέστησε νέο νομικό πλαίσιο για τη χρηματοδότηση της κοινής γεωργικής πολιτικής, με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1290/2005. Το νέο αυτό νομικό πλαίσιο προβλέπει δύο νέα ταμεία: το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και ένα Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο για την Αγροτική Ανάπτυξη (ΕΓΤΑΑ). Όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΕ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ταμείο Συνοχής, το ΕΓΤΑΑ συμβάλλει στην κοινοτική δράση υπέρ των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών (στόχος «σύγκλιση»)¹³⁴.

¹³³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πράξη: COM (2004) 474, 14/7/2004

¹³⁴ http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/l60032_el.htm

Το νέο Ευρωπαϊκό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης θα παρέχει στήριξη στα εξής¹³⁵:

- στη βελτίωση της ποιότητας της γεωργικής παραγωγής και των γεωργικών προϊόντων
- στη βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου
- στην ενθάρρυνση των τουριστικών δραστηριοτήτων ως τμήμα του στόχου για διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας
- σε μελέτες και επενδύσεις που συνδέονται με τη συντήρηση, την αποκατάσταση και την αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Αντίστοιχη είναι και η συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας (ΕΤΑ). Το ΕΤΑ παρουσιάζει ως νέο θέμα προτεραιότητας «την αειφόρο ανάπτυξη των περιοχών αλιείας». Ο σκοπός του είναι να μετριαστούν οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της αναδιάρθρωσης στον τομέα της αλιείας και να αναζωογονηθούν οι περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία μέσω της διαφοροποίησης και της δημιουργίας εναλλακτικών διεξόδων για την απασχόληση. Ένας από τους τομείς στους οποίους μπορούν να στραφούν οι δραστηριότητες των αλιείων είναι ο «οικολογικός τουρισμός». Μέσω του ΕΤΑ, θα δοθεί επίσης στήριξη στην αλιεία μικρής κλίμακας και στην τουριστική υποδομή. Το Ταμείο παρέχει επίσης στήριξη σε προγράμματα επανακατάρτισης σε επαγγέλματα, εκτός από τη Θαλάσσια αλιεία, που μπορεί να συνδέονται με τον τουρισμό¹³⁶.

Το προτεινόμενο «πρόγραμμα πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία¹³⁷» θα στηρίξει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως δε των ΜΜΕ.

Η έρευνα που θα υποστηριχθεί στο πλαίσιο του προτεινόμενου 7ου προγράμματος έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της ΕΚ¹³⁸ μπορεί να αποδώσει οφέλη για τον κλάδο του τουρισμού όπως, για παράδειγμα, η έρευνα για τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας, τις συμπληρωματικές εφαρμογές, την πολιτιστική κληρονομιά και τη χρήση της γης. Βάση της έρευνας θα αποτελέσει η έρευνα που έχει

¹³⁵ http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/l11096_el.htm

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 του Συμβουλίου, της 21^{ης} Ιουνίου 2005, για τη χρηματοδότηση της κοινής γεωργικής πολιτικής/.

¹³⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη: COM(2006) 134, 17/3/2006

¹³⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη: COM(2005)121, τελικό 6/4/2005

¹³⁸ http://europa.eu.int/comm.research/future/index_en.cfm

λάβει στήριξη από τα προηγούμενα προγράμματα-πλαίσιο και αξίζει να διαδοθεί καλύτερα μεταξύ των υπευθύνων για χάραξη πολιτικής των ενδιαφερόμενων φορέων.

Συμπερασματικά γίνεται κατανοητό ότι τα κράτη μέλη, οι περιφέρειες, οι τοπικές αρχές και όλα τα επίπεδα του κλάδου πρέπει να συνεργαστούν ώστε να εξασφαλιστεί ότι ο τουρισμός επωφελείται στο έπακρο από τα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά μέσα και συνεκτιμάτε κατά το σχεδιασμό όλων των σχετικών έργων.

4.4 ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η απόδοση άμεσης προτεραιότητας στους στόχους της ανάπτυξης και της απασχόλησης συμβαδίζει με την προώθηση των κοινωνικών ή περιβαλλοντικών στόχων. Η ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας είναι μια βασική συνιστώσα του ευρύτερου στόχου της αειφόρου ανάπτυξης που ορίζεται στη Συνθήκη: *βιώσιμη βελτίωση της ευημερίας και του βιοτικού επιπέδου για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενεές.*

Στην ανακοίνωση «Βασικές κατευθύνσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού», η Επιτροπή τόνισε ότι έχει ζωτική σημασία η εξασφάλιση της οικονομικής, της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας του ευρωπαϊκού τουρισμού, τόσο ως συνεισφορά στην αειφόρο ανάπτυξη στην Ευρώπη και παγκοσμίως, όσο και για τη βιωσιμότητα, τη συνεχή ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την εμπορική επιτυχία αυτού του σημαντικού από οικονομική άποψη κλάδου. Κατά συνέπεια, η ανακοίνωση ήταν η αφητηρία για την προετοιμασία της ευρωπαϊκής ατζέντας για τον τουρισμό.

Το 2004, η Επιτροπή συγκρότησε την Ομάδα για την Αειφορία του Τουρισμού (OAT) με σκοπό να ενθαρρυνθεί η συνέργεια μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων και να προσφερθεί συμβολή στη διαδικασία της ατζέντας 21 για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού. Η OAT απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες που εκπροσωπούν με ισόρροπο τρόπο τις ενώσεις του κλάδου, από εκπροσώπους τουριστικών προορισμών και συνδικαλιστικών οργάνωσεων της κοινωνίας των πολιτών. Εκπροσωπούνται επίσης οι διοικήσεις των κρατών μελών και διεθνείς οργανισμοί όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού. Η OAT δίνει ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον.

Η OAT θα ολοκληρώσει το έργο της και θα υποβάλει έκθεση το 2006. Η Επιτροπή θα αρχίσει να οργανώνει τα επόμενα βήματα με βάση τα παραπάνω, ενώ σκοπεύει να

χρησιμοποιήσει αυτή την έκθεση ως βάση για να υποβάλει, έως το 2007, πρόταση για μια ευρωπαϊκή ατζέντα 21 για τον τουρισμό¹³⁹.

4.4.1 ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η κατάρτιση και η εφαρμογή της ατζέντας 21 για τον τουρισμό αποτελεί μακροπρόθεσμη διαδικασία. Εκτός από την ατζέντα 21, η Επιτροπή σχεδιάζει ειδικές ενέργειες για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής αειφορίας του ευρωπαϊκού τουρισμού, όπως οι εξής:

- Ο προσδιορισμός εθνικών και διεθνών μέτρων στήριξης των ΜΜΕ στον κλάδο του τουρισμού και η εδραίωση μιας διαδικασίας ανταλλαγής ορθών πρακτικών.
- Η αξιολόγηση του οικονομικού αντίκτυπου της βελτιωμένης προσπελασιμότητας στον κλάδο του τουρισμού στη μακροοικονομική ανάπτυξη και στην απασχόληση, στις επιχειρηματικές ευκαιρίες για τις ΜΜΕ, στην ποιότητα των υπηρεσιών και στην ανταγωνιστικότητα.
- Η διευκόλυνση της ανταλλαγής ορθών πρακτικών στο θέμα του «τουρισμού για όλους».
- Η έκδοση οδηγού με θέμα «Πώς να δημιουργήσετε χώρους μάθησης στον κλάδο του τουρισμού» για να δοθεί υποστήριξη στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων στον κλάδο του τουρισμού με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων.
- Η μελέτη των τάσεων της απασχόλησης στους τομείς του παράκτιου και θαλάσσιου τουρισμού.
- Η ανάπτυξη επίσημων στατιστικών στοιχείων και η ανάθεση της διεξαγωγής μελετών e-Business Watch για να αξιολογηθούν οι μελλοντικές επιπτώσεις και ο αντίκτυπος των ηλεκτρονικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην τουριστική βιομηχανία.
- Η συνέχιση των πρωτοβουλιών της Επιτροπής και η συνεργασία με τα κράτη μέλη, τον κλάδο και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, ώστε να καταπολεμηθεί η σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών, ιδίως όταν τέτοια εγκλήματα διαπράττονται από τουρίστες¹⁴⁰.

¹³⁹ <http://eurlex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=en,el&lang=&lng2=cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,sk,sl,sv,&val=423635:cs&page=&hwords=null>

¹⁴⁰ COM(2006) 134 τελικό

4.5 ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η παγκοσμιοποίηση των αγορών έχει δημιουργήσει ανταγωνιστικές πιέσεις αλλά ταυτόχρονα και ευκαιρίες καθώς η οικονομική κατάσταση των τουριστών από νέες αγορές, όπως η Κίνα και η Ρωσία τους επιτρέπει να πραγματοποιούν διακοπές υψηλού επιπέδου. Η προσέλκυση περισσότερων τουριστών στην Ευρώπη θα ευνοήσει τη δημιουργία ανάπτυξης και θέσεων εργασίας.

Για να συνεισφέρει στην εμπορική προώθηση της Ευρώπης ως δέσμης ελκυστικών τουριστικών προορισμών, η Επιτροπή χρηματοδότησε την ίδρυση της πύλης ίντερνετ ευρωπαϊκών τουριστικών προορισμών. Η πύλη αυτή τέθηκε σε λειτουργία το Μάρτιο του 2006 και υπεύθυνη για τη διαχείριση της είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ταξιδιών. Σε αυτήν συμπεριλαμβάνονται πρακτικές πληροφορίες για την Ευρώπη, όπως ο ταξιδιωτικός προγραμματισμός (μεταφορές, καιρός και ημερολόγιο) ή συστάσεις για «που να πάτε» και «τι να κάνετε» καθώς και σύνδεσμοι με εθνικούς δικτυακούς τόπους. Η πύλη τέθηκε σε λειτουργία το Μάρτιο του 2006 και υπεύθυνη για τη διαχείριση της είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ταξιδιών.

Διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις και περιοχές διοργανώνουν πληθώρα πολιτιστικών εκδηλώσεων. Τέτοιες εκδηλώσεις μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην εμπορική προώθηση της εικόνας της διοργανώτριας πόλης ή περιοχής πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το πέρας της εκδήλωσης. Οι ΜΜΕ που συνδέονται με τον τουρισμό είναι εκείνες που μπορούν κατ' εξοχήν να ωφεληθούν σε μεγάλο βαθμό από τέτοιου είδους εκδηλώσεις, εφόσον συμμετάσχουν κατάλληλα σε όλα τα στάδια διοργάνωσή τους. Η Επιτροπή θα αναλύει τον αντίκτυπο που έχουν αυτές οι εκδηλώσεις στις ΜΜΕ που συνδέονται με τον κλάδο του τουρισμού.

Πολλοί ευρωπαϊκοί τουριστικοί προορισμοί αναπτύσσουν επιτυχημένες πρακτικές για την προώθηση της αειφορίας του τουρισμού. Οι πρακτικές αυτές μπορούν ως παράδειγμα για όλους τους προορισμούς που επιθυμούν να βελτιώσουν τον τουρισμό τους. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, θα διερευνήσει τη δυνατότητα αύξησης της ευαισθητοποίησης γύρω από αυτές τις ορθές πρακτικές, ενδεχομένως μέσω ενός «βραβείου αριστείας τουριστικών προορισμών».

Από τα παραπάνω προκύπτει, ότι η βελτίωση της προβολής του τουρισμού θα πρέπει να αποτελεί κοινό στόχο.

Η Επιτροπή, σε σύμπραξη με τις εθνικές δημόσιες διοικήσεις και τους ενδιαφερόμενους φορείς του κλάδου, τονίζει την ανάγκη για την αύξηση της προβολής και της κατανόησης του ευρωπαϊκού τουρισμού δεδομένου ότι συχνά, λόγω του περίπλοκου χαρακτήρα του, ο τουρισμός γίνεται αντιληπτός υπό την στενή έννοια και όχι ως φαινόμενο που επηρεάζει πολυάριθμα τμήματα το οικονομικού και κοινωνικού ιστού.

Από το 2002, τα κράτη μέλη διοργανώνουν κάθε χρόνο εκ περιτροπής ένα Ευρωπαϊκό Φόρουμ Τουρισμού. Για την διοργάνωση του Φόρουμ, το εκάστοτε κράτος μέλος συνεργάζεται στενά με την Επιτροπή, τα άλλα κράτη μέλη και τον ευρωπαϊκό τουριστικό κλάδο. Η οργάνωση του Φόρουμ σε αρκετά από τα νέα κράτη μέλη παρέχει στην εκδήλωση προστιθέμενης αξία.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται στενά με όλους τους εμπλεκόμενους συντελεστές ώστε:

- να εξασφαλίζεται ότι τα θέματα που συζητώνται είναι συναφή με τις σημερινές συνθήκες,
- να αυξηθεί η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων του κλάδου στο Φόρουμ και
- να βελτιωθεί η προβολή αυτού του θεσμού σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Επίσης, ορισμένες Προεδρίες του Συμβουλίου έχουν οργανώσει συναντήσεις Υπουργών Τουρισμού, ειδικά συνέδρια και εκδηλώσεις, είτε έχουν αναλάβει ρόλο συνδιοργανωτή του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Τουρισμού με τις οργανώτριες χώρες. Τέτοιου είδους εκδηλώσεις έχουν αξία καθότι διευκολύνουν τις στενές επαφές μεταξύ των υπευθύνων λήψης αποφάσεων και των ενδιαφερόμενων φορέων, δίνουν έμφαση σε συγκεκριμένα θέματα και παρέχουν αυξημένη προβολή στον ευρωπαϊκό τουρισμό. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να στηρίζει ενεργά τέτοιες πρωτοβουλίες και θα ενθαρρύνει τις μελλοντικές Προεδρίες να μη μιμηθούν¹⁴¹.

¹⁴¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη: COM (2006) 134, 17/3/2006

4.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ο περίπλοκος χαρακτήρας του τουρισμού και η μεγάλη ποικιλία των εμπλεκόμενων συντελεστών απαιτούν τη συνεργασία όλων των ενδιαφερόμενων φορέων κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή των σχετικών ευρωπαϊκών πολιτικών και μέτρων. Τα κοινοτικά θεσμικά όργανα, οι εθνικές διοικήσεις, οι επαγγελματικές οργανώσεις, οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι, οι ΜΚΟ και οι ερευνητές πρέπει να δημιουργήσουν συμπράξεις σε όλα τα επίπεδα για να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα και να καταδειχθεί η σημασία του ευρωπαϊκού τουρισμού. Η ανάπτυξη της συνεργασίας και των εταιρικών σχέσεων στο πλαίσιο της ανανεωμένης πολιτικής μπορεί να επανεξετάζεται τακτικά στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Φόρουμ Τουρισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία (Βιβλία –Πρακτικά Συνεδρίων- Επίσημα Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη: COM (2006) 134, 17/3/2006

Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Βασικές κατευθύνσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού,» 21/11/2003, Πράξη :COM (2003)0716 τελικό

Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη: COM (2006) 134, 17/3/2006

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πράξη: COM (2004) 474, 14/7/2004

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Πράξη: PE 353.597/v03-00

Πρόταση της Επιτροπής, COM (2005)97, 16/3/2005

Πρόταση της Επιτροπής, COM (2005)97, 16/3/2005

Πρόταση της Επιτροπής, COM(2006) 134 τελικό

Σχέδιο Προγράμματος Δράσης του Ευρωπαϊκού Επιμελητηρίου, των Εθνικών Ενώσεων Επιμελητηρίων και των Επιμελητηρίων για την αειφόρο ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Τουρισμού

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία (Βιβλία –Πρακτικά Συνεδρίων- Επίσημα Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

WTO, World Tourism Barometer, volume 4 No 1 , February 2006, page 1-5.

Διαδίκτυο

http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/l60032_el.htm

<http://eurlex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=en,el&lang=&lng2=cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,sk,sl,sv,&val=423635:cs&page=&hwords=null>

http://europa.eu.int/comm/regionalpolicy/index_en.htm

<http://europa.eu.int/comm/enterprise/services/tourism/policy-areas/measures.htm>

<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?body=TRAN&language=EL>

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:
Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

5. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η τουριστική βιομηχανία για την Ελληνική Οικονομία, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κλάδους, η οποία επί μια σειρά ετών βρίσκεται αντιμέτωπη με μια κρίση ποιότητας η οποία λειτουργεί ως τροχοπέδη στη μελλοντική ανάπτυξη. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει μια έρευνα του Economist Intelligence Unit «Η ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα υπήρξε σπασμωδική, περνώντας εναλλασσόμενες φάσεις ραγδαίας ανάπτυξης και ύφεσης. Το τουριστικό προϊόν της Ελλάδας διένυσε τις φάσεις της Εισαγωγής και της Ανάπτυξης στην παγκόσμια αγορά του τουρισμού (δεκαετίες 1960, 1970) και εισήλθε σταδιακά στο στάδιο της ωριμότητας. Η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με το δίλημμα, το οποίο ποτέ δεν επιλύθηκε, εάν δηλαδή θα συνεχίσει σαν ένας προορισμός μαζικού ή υψηλού τουρισμού.

5.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Στις αρχές του 20ου αιώνα¹⁴², όταν ο ξένος τουρισμός άρχισε να εκδηλώνει ενδιαφέρον για την Ελλάδα¹⁴³, το ελληνικό κράτος ένοιωσε την ανάγκη ίδρυσης αυτοτελούς οργανισμού, οι αρμοδιότητες του οποίου να καλύπτουν τις διάφορες δραστηριότητες του τουρισμού, προκειμένου να ενισχυθεί η τουριστική ανάπτυξη.

Μια ουσιαστική προσπάθεια στη χώρα μας έγινε το 1917 με τη δημιουργία του Γραφείου Ξένων Εκθέσεων (ν. 1968/16/12/1918- Ιανουαρίου 1919) που το 1922 μετατράπηκε σε Αυτοτελή Υπηρεσία Ξένων Εκθέσεων και τέθηκε υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, στην οποία με τον ίδιο νόμο ανατέθηκε η ευθύνη και η μέριμνα για την προσέλευση, τη διαμονή και την παράταση της διαμονής στην Ελλάδα των ξένων επισκεπτών. Με τις δραστηριότητες της αυτές επεδίωξε να προσελκύσει ξένους περιηγητές, να προωθήσει τον ιαματικό τουρισμό και να οργανώσει εκθέσεις και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Με την ενέργεια μάλιστα αυτή εκδηλώνεται η πρώτη κρατική μέριμνα και το ενδιαφέρον για την υπαγωγή του τουρισμού υπό κρατική εποπτεία και παρακολούθηση.

Το 1929, παράλληλα με την υφιστάμενη Διεύθυνση Ξένων και Εκθέσεων στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, με το ν.δ. της 23ης Μαρτίου 1929 ιδρύθηκε ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, που κυρώθηκε με το ν. 4377/1929 υπό τη μορφή

¹⁴² Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω, «Η Κρατική Συμβολή στον Τουρισμό, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2006, σελ. 35-43

¹⁴³ <http://www.livepedia.gr/index.php/%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

κοινωφελούς νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με σκοπό την οργάνωση και προαγωγή του τουρισμού στην Ελλάδα.

Το 1931 ιδρύθηκε η Διεθνής Έκθεση της Θεσσαλονίκης που έδωσε τη δυνατότητα στη συμπρωτεύουσα να αναπτύξει εκθεσιακό τουρισμό. Ο ν. 6450/1935 καθόρισε τις γενικές αρμοδιότητες του ΕΟΤ και προέβλεψε ορισμένες οργανωτικές μεταβολές. Με τον ίδιο νόμο ιδρύθηκε και το Ανώτατο Συμβούλιο Τουρισμού και δημιουργήθηκε και η σύσταση της τουριστικής αστυνομίας, η οποία ήταν αρμόδια για την εφαρμογή των διατάξεων που αφορούσαν τον τουρισμό.

Το ενδιαφέρον του κράτους για τον τουρισμό εκδηλώθηκε με τον α.ν. 45/1936 «περί συστάσεως υφυπουργείου Τύπου και Τουρισμού», στο οποίο περιήλθαν οι αρμοδιότητες του ΕΟΤ. Την ίδια χρονιά ιδρύθηκε η Ένωση Ελλήνων Ξενοδόχων και δύο χρόνια μετά η Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών.

Ο ΕΟΤ αποτελεί την πρώτη προσπάθεια οργάνωσης και προαγωγής του ελληνικού τουρισμού σε εθνικό επίπεδο. Το καθεστώς όμως του Ι. Μεταξά τον κατέργησε με τον α.ν. 4/5/1937 και υπήγαγε τις αρμοδιότητες του στο συσταθέν υφυπουργείο Τύπου και Τουρισμού, το οποίο με τη σειρά του καταργήθηκε με το ν.δ. 19/1941 και οι αρμοδιότητες του περιήλθαν στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και συγκεκριμένα στη διεύθυνση λουτροπόλεων και τουρισμού, που συστήθηκε με το ν. 602/1943.

Το 1945 με το ν. 588/1945 συστήθηκε η Γενική Γραμματεία Τουρισμού, υπαγόμενη στον πρόεδρο της κυβέρνησης. Με τον ίδιο νόμο επανασυστάθηκε το Ανώτατο Συμβούλιο Τουρισμού. Στη συνέχεια καταργήθηκε η Γενική Γραμματεία Τουρισμού και το Ανώτατο Συμβούλιο Τουρισμού, που λειτούργησε από 1948-1951 και οι αρμοδιότητες της μεταβιβάζονται στον ΕΟΤ.

Με τον ν. 1565/1950, που κυρώθηκε με το ν. 1624/1951, επαναλειτούργησε ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού αποκτώντας τη σημερινή, περίπου λειτουργική και οργανωτική δομή, ως Ν.Π.Δ.Δ αφού καταργήθηκαν τόσο η Γενική Γραμματεία Τουρισμού, όσο και το Ανώτατο Συμβούλιο Τουρισμού.

Ακολούθησε το Ν.Δ. 3430/1955 «περί τροποποιήσεως, συμπληρώσεως και καταργήσεως διατάξεων περί Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού».

Το 1965 με την απόφαση 16401/130/1965 του Υπουργείου Προεδρίας συστάθηκε νέο ανώτατο γνωμοδοτικό συμβούλιο τουρισμού, στο οποίο προεδρεύει ο Υπουργός Προεδρίας και συμμετέχουν τα μέλη του διοικητικού του ΕΟΤ, εκπρόσωποι των υπουργείων Συντονισμού, Εσωτερικών, Παιδείας, Οικονομικών, Δημοσίων Έργων, Εμπορικής Ναυτιλίας, Συγκοινωνιών και Υγιεινής, εκπρόσωποι Οργανισμών και οργανώσεων του τουριστικού και πρόσωπα με ειδικευση και πείρα στα τουριστικά θέματα.

Σκοπός αυτού του οργάνου ήταν η εισήγηση μέτρων συντονισμού και ενεργειών για την προαγωγή του τουρισμού και τη χάραξη των κατευθυντήριων γραμμών της τουριστικής ανάπτυξης. Το όργανο αυτό αντικαταστάθηκε, σύμφωνα με το ν.2636/1988, από το Εθνικό Συμβούλιο Τουρισμού.

Ακολούθησε επίσης μια σειρά από νομοθετικές ρυθμίσεις, όπως το π.δ. 884/1976, περί κανονισμού διαρθρώσεως των υπηρεσιών και καταστάσεως του προσωπικού του ΕΟΤ το π.δ. 207/1989 «περί καθορισμού αρμοδιοτήτων Υπουργείου Τουρισμού και με το π.δ. 296/1989 ιδρύθηκε του Υπουργείου Τουρισμού.

Την εποπτεία του ΕΟΤ ασκούσε μέχρι 1983 το Υπουργείο Προεδρίας και στη συνέχεια περιήλθε ξανά στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, στο οποίο από 1987 δημιουργήθηκε θέση υφυπουργού Τουρισμού. Το 1989 ιδρύθηκε με το ν. 1835/1989 αυτοτελές Υπουργείο Τουρισμού, οι αρμοδιότητες του οποίου καθορίστηκαν με το π.δ. 207/1989.

Όμως το Υπουργείο Τουρισμού καταργήθηκε με το π.δ. 417/1991 και οι αρμοδιότητες του μεταφέρθηκαν στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. Με το π.δ. 459/1993, έγινε η ανασύσταση του και ο καθορισμός των αρμοδιοτήτων του, στο οποίο μεταφέρθηκε η εποπτεία του ΕΟΤ από το Υπουργείο Ανάπτυξης. Στη συνέχεια ακολούθησε ο ν. 2160/1999. Με το π.δ. 27/1996 έγινε συγχώνευση των Υπουργείων Τουρισμού, Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και Εμπορίου στο Υπουργείο Ανάπτυξης. Με το π.δ. 142/20001 έγινε σύσταση Γενικής Γραμματείας Τουρισμού στο Υπουργείο Ανάπτυξης και με το π.δ. 313/2001 έγινε μεταφορά αρμοδιοτήτων από τον ΕΟΤ στο Υπουργείο Ανάπτυξης και στις περιφέρειες, σύσταση υπηρεσιών και θέσεων προσωπικού στη Γενική Γραμματεία Τουρισμού και στις περιφέρειες, μεταφορά πόρων ρύθμιση των αναγκαίων λεπτομερειών. Με το π.δ. 122/2004, έγινε η ανασύσταση του με την ονομασία Υπουργείο Τουρισμού και μεταφέρθηκε σε αυτό το σύνολο των

υπηρεσιών και των θέσεων του προσωπικού της Γενικής Γραμματείας Τουρισμού. Η Γενική Γραμματεία Τουρισμού του Υπουργείου Ανάπτυξης καταργήθηκε.

Πίνακας 5 : Ελληνικός Τουρισμός 2000-2006

Αφίξεις στην Ελλάδα				Έσοδα		ΜΚΔ €		
	Με Αλβανία	Δ	Χωρίς Αλβανία	Δ	εκατ. €	Δ	Με Αλβανία	Χωρίς Αλβανία
2000	13.095.545		12.378.282		10061,2		768	813
2001	14.057.331	7,34%	13.019.202	5,18%	10579,9	5,16%	753	813
2002	14.179.999	0,87%	12.924.261	-0,73%	10284,7	2,79%	725	796
2003	13.969.393	-1,49%	12.850.835	-0,57%	9495,3	7,68%	680	739
2004	13.312.629	-4,70%	12.118.693	-5,70%	10347,8	8,98%	777	854
2005	14.765.463	10,91%	13.287.266	9,64%	10835,5	4,71%	734	815
2006	16.039.216	8,63%	14.447.528	8,73%	11386,1	5,08%	710	788
*2007 Ιαν- Απρ.			1.241.323	11,68%	976,6	5,24%	Έσοδα/Αφίξεις	

Πηγές: ΕΣΥΕ, ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Επεξεργασία στοιχείων ΣΕΤΕ

Οι αφίξεις αλλοδαπών του 2005 αναθεωρήθηκαν από την ΕΣΥΕ

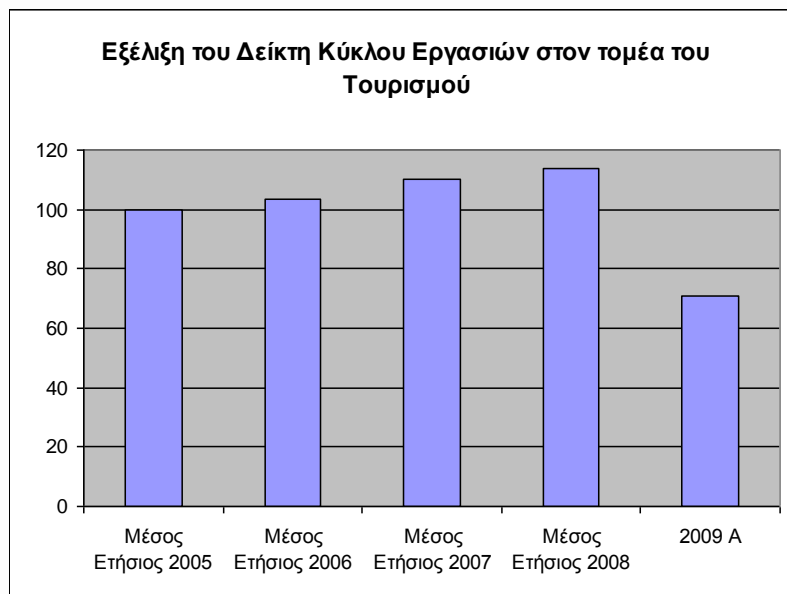
* Διεθνείς αεροπορικές αφίξεις σε 12 αεροδρόμια της χώρας για Ιαν-Απρ 2007 σε σχέση με αντίστοιχο 4μηνο του 2006

Πίνακας 6: Εξέλιξη του Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον Τομέα Τουρισμού (Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Εστίασης)

Έτος-Τρίμηνο	Δείκτης	Ετήσια Μεταβολή (%)	Τριμηνιαία Μεταβολή
2005 A	64,5		
B	98,6		
Γ	157,7		52,8
Δ	79,1		60
Μέσος Ετήσιος	100		-49,8
2006 A	64,1	-0,7	-19,1
B	105,9	7,4	65,3
Γ	159,9	1,4	51
Δ	84,9	7,3	-46,9
Μέσος Ετήσιος	103,7	3,7	
2007A	70,5	10,1	-16,9
B	111,6	5,4	58,3
Γ	165,8	3,7	48,5
Δ	93,5	10,1	-43,6
Μέσος Ετήσιος	110,4	6,5	
2008 A	73,9	4,8	-21
B	114,7	2,7	55,2
Γ	175,3	5,7	52,9
Δ	91,9	-1,7	-47,6
Μέσος Ετήσιος	113,9	3,2	
2009 A	70,8	-4,1	-22,9

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

Πίνακας 7: Εξέλιξη του Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα του Τουρισμού

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος

5.2 Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η τουριστική ζήτηση¹⁴⁴ αντιπροσωπεύει τις ποσότητες των αγαθών και των τουριστικών υπηρεσιών που επιθυμούν να καταναλώσουν οι τουρίστες μια δεδομένη χρονική περίοδο. Αυτή η ζήτηση είναι απόρροια μιας πληθώρας παραγόντων που μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές, όπως οικονομικές, φυσικές, γεωγραφικές, γενικές ή εξειδικευμένες και που επεξηγούν τη συμμετοχή των ατόμων στις τουριστικές μετακινήσεις.

Αύξηση παρουσίασε ο αριθμός των αφίξεων των αλλοδαπών τουριστών στη χώρα μας το 2005 σε σχέση με το 2004. Ειδικότερα όπως φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί, το 2005 αφίχθησαν στην Ελλάδα συνολικά 15.449,133 αλλοδαποί τουρίστες έναντι 14.267.420 το 2004 και 14784.560 το 2003. Οι αφίξεις αλλοδαπών τουριστών κατέγραψαν αύξηση κατά την περίοδο 1998-2005, με ετήσιο ρυθμό μεταβολής 4,5%

Κατά το έτος 2006, υπήρξε συνολική αύξηση των αφίξεων αλλοδαπών στη Χώρα κατά 8,44% σε σχέση με τα αντίστοιχα στοιχεία του 2005. Μάλιστα οι αφίξεις από την Ευρώπη, στην οποία αναλογεί το μεγαλύτερο μερίδιο της τουριστικής αγοράς (92,2%), παρουσίασαν αύξηση έναντι του 2005 κατά 8,1% και η Ευρωπαϊκή Ένωση κατά 5,4%.

¹⁴⁴ http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A2001
Χριστόδουλος Ακριβός- Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2007

Οι περισσότεροι αλλοδαποί, υπήκοοι Ε.Ε. κατά το 2006 προέρχονται όπως και το 2005 από το Ηνωμένο Βασίλειο (16,3%), τη Γερμανία (14.2%), και την Ιταλία (7,4%).

Τέλος όσο αναφορά το έτος 2007, υπήρξε συνολική αύξηση των αφίξεων αλλοδαπών στη Χώρα κατά 8,5% σε σχέση με το 2006. Οι αφίξεις από την Ευρώπη, παρουσίασαν αύξηση κατά 9,9% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι την χρονική αυτή περίοδο παρατηρείται αύξηση κατά 20%, η οποία οφείλεται στην συμπερίληψη στο σύνολο της Ευρωπαϊκή Ένωση για το 2007 των στοιχείων των δύο νέων κρατών μελών, της Βουλγαρίας και Ρουμανίας.

Πίνακας 8: Αφίξεις 1994-2006

Έτος	Αφίξεις
1994	11.301.722
1995	10.712.145
1996	9.782.061
1997	10.588.489
1998	11.363.822
1999	12.605.928
2000	13.567.453
2001	14.678.688
2002	14.918.177
2003	14.784.560
2004	14.267.420
2005	15.449.133
2006	17.283.910

Πηγή : Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

Οι δύο σημαντικότερες αγορές για το ελληνικό τουριστικό προϊόν κατά τα τελευταία χρόνια είναι το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γερμανία. Συγκεκριμένα το 2007, στην χώρα μας αφίχθισαν 2.618.542 Βρετανοί και 2.264.332 Γερμανία, καταλαμβάνοντας μερίδια 26.3% και 17.2% αντίστοιχα επί του συνόλου των αφίξεων.

5.2.1 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

Τουριστική μονοκαλλιέργεια: Η ζήτηση για την χώρα μας και τους επί μέρους προορισμούς της αφορά σε συντριπτικό βαθμό την κυρίαρχη μορφή οργανωμένης ζήτησης για Ήλιο και θάλασσα. Οι ειδικές ή εναλλακτικές μορφές τουρισμού αποτελούν μεσοπρόθεσμα «αγορές-Θύλακες» που διακινούν μικρά μεν πλην όμως ενδιαφέρονται από τη σκοπιά της οικονομικής απόδοσης μεγέθη¹⁴⁵.

Μέση διάρκεια παραμονής: Η διάρκεια παραμονής των αλλοδαπών τουριστών ποικίλλει ανάλογα με τον σκοπό του ταξιδιού και την περιοχή του προορισμού τους. Η μέση διάρκεια των διακοπών αλλοδαπών στα ελληνικά θέρετρα είναι 15 ημέρες, ενώ η μέση διάρκεια παραμονής τους σε ξενοδοχειακά καταλύματα είναι 6 ημέρες¹⁴⁶.

Εποχικότητα ζήτησης: Η εξ αλλοδαπής τουριστική ζήτηση εμφανίζει υψηλό βαθμό χρονικής συγκέντρωσης και κατευθύνεται κυρίως σε προορισμούς στους οποίους κυριαρχεί η μορφή του μαζικού παραθεριστικού τουρισμού. Η τουριστική αιχμή ενισχύεται τα τελευταία χρόνια και αυτό οξύνει ακόμα περισσότερο τα προβλήματα ανταπόκρισης των υποδομών¹⁴⁷.

5.2.2 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ Α.Ε.Π.

Στις αρχές Μαρτίου 2007 το World Economic Forum (WEF, οργανωτής των ετήσιων συναντήσεων κορυφής στο Davos) παρουσίασε την πρώτη έκθεση σχετικά με την ανταγωνιστικότητα του τουρισμού. Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, διότι για πρώτη φορά και ειδικά για τον τουρισμό, το WEF συντάσσει έκθεση για συγκεκριμένο τομέα και μάλιστα την προγραμματίζει σε ετήσια βάση. Όπως τονίζεται και στον πρόλογο της έκθεσης, *«ο τουρισμός είναι σήμερα μια από τις μεγαλύτερες και πλέον δυναμικές οικονομικές δραστηριότητες παγκόσμια. Σε πολλές χώρες αποτελεί την κυρίαρχη δραστηριότητα, δημιουργεί θέσεις εργασίας περισσότερες από κάθε άλλο τομέα και με τις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις του στους άλλους τομείς της οικονομίας συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών και την ευημερία των πολιτών.»* Θα παρατηρήσει κάποιος ότι οι ασχολούμενοι με τον τουρισμό τα γνωρίζουν αυτά και δεν

¹⁴⁵ Ηγουμενάκης Ν, Κραβαρίτης Κ. «Τουρισμός- Βασικές Έννοιες» Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2004, σελ. 172-173.

¹⁴⁶ ΣΕΤΕ, Τουριστικό Πανόραμα, 1997

http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1689&permanent_id=3

¹⁴⁷ Δρ. Μίλτ Λογοθέτη, Εισήγηση στην ημερίδα της ΣΤΕ με θέμα «στόχοι, πολιτικές και μέσα προώθησης του τουρισμού στην Ελλάδα», Ρόδος 20 Απριλίου 2002

Ηγουμενάκης, «Τουριστικής Οικονομία, Τόμος Α, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1991, σελ 115-116

είναι τίποτα καινούργιο. Είναι όμως σημαντικό ότι τα αναγνωρίζουν πλέον επίσημα και οι μεγάλοι παίκτες στην παγκόσμια οικονομική σκακιέρα

Η έκθεση παρουσιάζει μια σειρά από δείκτες, 58 στο σύνολό τους. Από αυτούς οι 20 αναφέρονται σε καθαρά τουριστικά θέματα (τουριστικές υποδομές, ανταγωνιστικότητα τιμών στον τουρισμό, κυβερνητική προτεραιότητα στον τουρισμό, εθνική αντίληψη για τον τουρισμό κλπ) και οι υπόλοιποι 38 σε γενικότερα θέματα (θεσμικό και επιχειρηματικό πλαίσιο, περιβαλλοντική πολιτική, ασφάλεια, φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι, υποδομές μεταφορών κλπ). Ο συνδυασμός αυτός είναι επιβεβλημένος καθότι όπως έχει επισημανθεί πολλές φορές, η συνολική τουριστική εμπειρία που απολαμβάνει ο επισκέπτης κάθε χώρας είναι αποτέλεσμα ενός μεγάλου αριθμού παραγόντων, τους οποίους κατατάσσουμε τόσο στον ιδιωτικό, όσο και στον δημόσιο τομέα.

Η χώρα μας λοιπόν καταλαμβάνει την 24η θέση στην γενική κατάταξη. Σε επίπεδο άμεσων ανταγωνιστών υστερεί έναντι της Ισπανίας, της Κύπρου και της Πορτογαλίας και υπερτερεί έναντι της Κροατίας, της Τουρκίας και της Αιγύπτου. Με εξαίρεση ίσως την Πορτογαλία, όλες οι χώρες που προηγούνται της Ελλάδας έχουν τουλάχιστον ένα κοινό χαρακτηριστικό: υψηλότερο κόστος ζωής, όπως αποδεικνύεται από τους δείκτες αγοραστικής δύναμης (Purchasing Parity Power). Αυτό επιβεβαιώνει ακόμα μια φορά την άποψη ότι η τιμή αυτή καθαυτή δεν αποτελεί από μόνη της σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα / μειονέκτημα, αλλά αυτό που έχει μεγαλύτερη σημασία είναι η καλή σχέση τιμής / ποιότητας (value for money).

Πίνακας 9: Κατάταξη Ανταγωνιστικότητας Τουρισμού 2005

Κατάταξη	Χώρα	Αφίξεις (000)	Έσοδα (σε εκατ. USD)	ΜΚΔ	Πληθυσμός (σε εκατ.)	Έσοδα ανά κάτοικο (USD)	κατά κεφαλή ΑΕΠ (USD)	Έσοδο ανά κάτοικο ως % του κατά κεφαλή ΑΕΠ
		(1)	(2)	(3) = (2) : (1)	(4)	(5) = (2) : (4)	(6)	(7) = (5) : (6)
1	Ελβετία	7.229	11.040	1.527	7,4	1.492	49.676	3,0%
2	Αυστρία	19.952	15.467	775	8,2	1.886	37.232	5,1%
3	Γερμανία	21.500	29.204	1.358	82,5	354	33.839	1,0%
4	Ισλανδία	871	409	470	0,3	1.363	52.667	2,6%
5	ΗΠΑ	49.402	81.680	1.653	296,5	275	42.009	0,7%
6	Χονγκ Κονγκ	14.773	10.286	696	6,9	1.491	25.754	5,8%

7	Καναδάς	18.612	13.584	730	32,3	421	35.059	1,2%
8	Σιγκαπούρη	7.080	5.740	811	4,4	1.305	26.545	4,9%
9	Λουξεμβούργο	913	3.616	3.961	0,5	7.232	73.000	9,9%
10	Μεγάλη Βρετανία	29.970	30.669	1.023	60,2	509	37.035	1,4%
11	Δανία	4.562	4.943	1.084	5,4	915	48.074	1,9%
12	Γαλλία	76.001	42.276	556	60,7	696	35.036	2,0%
13	Αυστραλία	5.020	16.866	3.360	20,3	831	34.901	2,4%
14	Νέα Ζηλανδία	2.365	4.865	2.057	4,1	1.187	26.463	4,5%
15	Ισπανία	55.577	47.891	862	43,4	1.103	25.959	4,3%
16	Φινλανδία	3.140	2.186	696	5,2	420	37.712	1,1%
17	Σουηδία	3.133	7.427	2.371	9,0	825	39.867	2,1%
18	Ην. Αραβικά Εμιράτα	5.871	2.200	375	4,5	489	28.800	1,7%
19	Ολλανδία	10.012	10.475	1.046	16,3	643	38.460	1,7%
20	Κύπρος	2.470	2.318	938	0,8	2.898	20.875	13,9%
21	Βέλγιο	6.747	9.863	1.462	10,5	939	35.400	2,7%
22	Πορτογαλία	11.617	7.931	683	10,6	748	17.321	4,3%
23	Νορβηγία	3.859	3.441	892	4,6	748	64.283	1,2%
24	Ελλάδα	12.798	13.731	1.073	11,1	1.237	20.324	6,1%
38	Κροατία	8.467	7.463	881	4,4	1.696	8.750	19,4%
52	Τουρκία	20.273	18.152	895	72,6	250	4.993	5,0%
58	Αίγυπτος	8.244	6.851	831	74,0	93	1.209	7,7%

Πηγή:ΣΕΤΕ

Αν υπολογίσουμε την «Μέση κατά Κεφαλή Δαπάνη» - ΜΚΔ βλέπουμε ότι η χώρα μας κατατάσσεται στην 10η θέση με 1.073 USD ανά τουρίστα . Η μικρότερη ΜΚΔ των χωρών που προηγούνται στην κατάταξη, εξηγείται: α. από τον σχετικά μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών που δέχονται με ημερήσιες εκδρομές και β. από την σχετικά μικρότερη μέση διάρκεια παραμονής των τουριστών στις χώρες αυτές. Στην προσπάθεια να εκτιμήσουμε την σημασία του τουρισμού για κάθε χώρα, είναι χρήσιμο να δούμε όχι απλά τις τουριστικές εισπράξεις σε απόλυτο αριθμό, αλλά το ποσό από αυτές που αντιστοιχεί σε κάθε κάτοικο της χώρας προορισμού. Έτσι, στην στήλη «Έσοδα ανά Κάτοικο» στον Πίνακα 9, βλέπουμε ότι αν μοιράζαμε τις συνολικές τουριστικές εισπράξεις της χώρας μας, θα αντιστοιχούσαν 1.237 USD σε κάθε κάτοικο. Η επίδοση αυτή κατατάσσει την Ελλάδα στην 9η θέση. Η οικονομική σημασία του τουρισμού για τους κατοίκους μιας χώρας προσεγγίζεται ακόμη περισσότερο, αν εκτιμήσουμε τα «Έσοδα ανά Κάτοικο» ως ποσοστό του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Έτσι στην τελευταία στήλη του Πίνακα 9 βλέπουμε ότι το «Έσοδο ανά Κάτοικο» (από τις τουριστικές εισπράξεις πάντα) αντιστοιχεί στο 6,1% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας μας. Αυτό μας φέρνει στην 5η θέση της σχετικής κατάταξης και δείχνει ακόμη μια φορά το πόσο σημαντικός είναι για την Ελλάδα ο τουρισμός.

Στον Πίνακα 10¹⁴⁸ και σύμφωνα με τα στοιχεία του WTTC (World Travel & Tourism Council), βλέπουμε ότι στο διάστημα 2001 – 2005 η ποσοστιαία συμμετοχή της τουριστικής οικονομίας (άμεσες + έμμεσες επιδράσεις) στο ΑΕΠ κυμαίνεται περίπου στο 16%. Αν δε, λάβουμε υπόψη ότι στο σύνολο της τουριστικής οικονομίας ο εισερχόμενος τουρισμός συνεισφέρει περίπου 70%, τότε (και για το 2005 πάντα), αυτό σημαίνει ότι για κάθε 1 Ευρώ που πληρώνει ο αλλοδαπός τουρίστας, δημιουργείται πρόσθετη ζήτηση στην οικονομία, κάτι περισσότερο από 1,3 Ευρώ. Άλλη μια απόδειξη ότι ο τουρισμός γίνεται ολοένα και σημαντικότερος για την οικονομία μας.

Έτος	ΑΕΠ (σε εκατ. €)	Τουριστικές Εισπράξεις (σε εκατ. €)	% Συμμετοχή Τουριστικής Οικονομίας στο ΑΕΠ	Συμμετοχή Τουριστικής Οικονομίας στο ΑΕΠ (σε εκατ. €)
2001	163.514	10.579,9	16,20%	26.483,3
2002	174.529	10.284,7	15,81%	27.597,7
2003	189.790	9.495,3	15,67%	29.736,4
2004	205.893	10.347,8	16,13%	33.201,0
2005	220.671	10.835,5	16,35%	36.084,1

Πηγή: World Travel & Tourism Council

Αντίστοιχα σημαντική και εντυπωσιακή είναι η συμβολή του τουρισμού στην απασχόληση, όπου για κάθε θέση άμεσης απασχόλησης στον τουριστικό τομέα δημιουργείται σχεδόν άλλη μια στην οικονομία συνολικά (βλ. Πίνακα 11). Η συνολική απασχόληση στην τουριστική οικονομία (838.250 θέσεις εργασίας) αντιστοιχεί στο 19,1% των απασχολουμένων (4.382.000) κατά το 2005. Παρατηρώντας, στον Πίνακα 10 την παραγωγικότητα του τουριστικού τομέα ανά άφιξη, βλέπουμε ότι για κάθε περίπου 30 αφίξεις, δημιουργείται 1 νέα θέση εργασίας στον τουρισμό, που σημαίνει 1,9 θέσεις εργασίας στο σύνολο της τουριστικής οικονομίας. Έτσι, κατά το 2006 που σημειώθηκε αύξηση των αφίξεων κατά 7,45% (επιπλέον 953.471 αφίξεις), και με την παραδοχή ότι η παραγωγικότητα ανά άφιξη διατηρείται σταθερή, εκτιμάται ότι δημιουργήθηκαν περί τις 31.780 νέες θέσεις εργασίας. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί περίπου στο 6,8% των ανέργων του 2005. Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν την δυναμική του τουριστικού τομέα και στην απασχόληση.

¹⁴⁸ World Travel & Tourism Council

Έτος	Αφίξεις	Άμεση Απασχόληση (000)	Συνολική (άμεση+έμμεση) Απασχόληση (000)	Συντελεστής Απασχόλησης
2001	13.019.202	409,92	779,15	1,901
2002	12.924.261	419,23	787,78	1,879
2003	12.850.835	423,49	793,78	1,874
2004	12.118.693	424,83	801,38	1,886
2005	12.798.268	434,44	838,25	1,930

Πηγή: ΣΕΤΕ

Βλέπουμε ότι η μείωση των αφίξεων στο διάστημα 2001 – 2004 συνοδεύεται από ελαφρά αύξηση της απασχόλησης αλλά και από ελαφρά μείωση της παραγωγικότητας του τομέα.

Επίσης, βλέπουμε ότι στο διάστημα 2001 – 2005¹⁴⁹, η παραγωγικότητα του τουριστικού τομέα, όπως αυτή εκφράζεται ως συνάρτηση των διεθνών αφίξεων και της άμεσης απασχόλησης στον τουρισμό, είναι ελαφρά φθίνουσα (μέση ετήσια μεταβολή, περίπου, -1,8%). Επίσης, η παραγωγικότητα του τομέα, όπως εκφράζεται ως συνάρτηση των τουριστικών εισπράξεων και της άμεσης απασχόλησης, είναι επίσης φθίνουσα (μέση ετήσια μεταβολή, περίπου, -0,6%). Όμως, η παραγωγικότητα της τουριστικής οικονομίας, όπως αυτή εκφράζεται από την συμμετοχή της στο ΑΕΠ και την συνολική απασχόληση, παρουσιάζει εντυπωσιακή αύξηση με μέση ετήσια μεταβολή 6,1%.

Έτος	Παραγωγικότητα Τομέα (Αφίξεις/Άμεση Απασχόληση)	Παραγωγικότητα Τομέα (Τουριστικές Εισπράξεις / Άμεση Απασχόληση)	Παραγωγικότητα Τουριστικής Οικονομίας (Συμμετοχή Τουριστικής Οικονομίας στο ΑΕΠ / Συνολική Απασχόληση)
2001	31,8	25,8	34,0
2002	30,8	24,5	35,0
2003	30,3	22,4	37,5
2004	28,5	24,4	41,4
2005	29,5	24,9	43,0

Πηγή: ΣΕΤΕ, 2007

¹⁴⁹ www.sete.gr

Πίνακας 13 : Παραγωγικότητα στον Τουρισμό				
Έτος	Παραγωγικότητα Τομέα (Αφίξεις/Άμεση Απασχόληση)	Παραγωγικότητα Τομέα (Τουριστικές Εισπράξεις / Άμεση Απασχόληση)	Παραγωγικότητα Τουριστικής Οικονομίας (Συμμετοχή Τουριστικής Οικονομίας στο ΑΕΠ / Συνολική Απασχόληση)	
2001				
2002	-2,9%	-4,9%	3,1%	
2003	-1,6%	-8,6%	6,9%	
2004	-6,0%	8,6%	10,6%	
2005	3,3%	2,4%	3,9%	
Μέσος Ρυθμός Μεταβολής	-1,8%	-0,6%	6,1%	

Πηγή: ΣΕΤΕ

Οι αντίρροπες τάσεις μπορούν να εξηγηθούν ως ακολούθως: α. στο μικροοικονομικό επίπεδο των επιχειρήσεων γίνεται προσπάθεια βελτίωσης της ποιότητας με έμφαση στην αύξηση και βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού. β. στο μακροοικονομικό επίπεδο της ευρύτερης τουριστικής οικονομίας, η οριακή και κατά περίπτωση βελτίωση των γενικών υποδομών συντέλεσε στην βελτίωση της παραγωγικότητας.

Η προηγηθείσα ανάλυση καλύπτει το διάστημα 2001 – 2005. Με την κατά το 2006 όμως αναθεώρηση του ΑΕΠ προκύπτει το ερώτημα, αν και κατά πόσο μεταβλήθηκε η συμμετοχή της τουριστικής οικονομίας σε αυτό.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, η αναθεώρηση του έτους βάσης είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του ΑΕΠ κατά 25,7% σε σχέση με τους προηγούμενους υπολογισμούς. Η διαφορά αυτή προέρχεται από την αύξηση της προστιθέμενης αξίας κυρίως στους κλάδους των υπηρεσιών. Ειδικότερα, το 67% της αύξησης προέρχεται από 6 βασικούς κλάδους μεταξύ των οποίων ο κλάδος «Ξενοδοχεία – Εστιατόρια». Πιο συγκεκριμένα η συνεισφορά του κλάδου «Ξενοδοχεία – Εστιατόρια» στην παραπάνω μεταβολή ήταν 15,4%. Η κύρια αιτία για τις αυξημένες εκτιμήσεις είναι ότι οι υπολογισμοί της αναθεώρησης προέκυψαν με τη χρήση νέων πρωτογενών πηγών οι οποίες δεν ήταν διαθέσιμες στο παρελθόν (κανονισμό 58/57 5.05, έρευνες ξενοδοχείων και εστιατορίων, μεταφορών, κ.α.)

Στην συνέχεια παρουσιάζεται η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του κλάδου των «Ξενοδοχείων – Εστιατορίων» με βάση τα παλιά στοιχεία, πριν την αναθεώρηση, και με βάση τα νέα, την περίοδο 2000 – 2006. Με βάση τα νέα στοιχεία, το μερίδιο του κλάδου στο συνολικό ακαθάριστο προϊόν αυξήθηκε κατά 1,7%. (Για το έτος 2005 το μερίδιο του κλάδου «Ξενοδοχεία - Εστιατόρια» με τα παλιά στοιχεία ήταν 8,6% ενώ με τα νέα στοιχεία είναι 10,3%.) Το εν λόγω μερίδιο αναφέρεται στην άμεση επίπτωση του κλάδου των «Ξενοδοχείων - Εστιατορίων» και δεν αναφέρεται στην συνολική συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας. Δεν περιλαμβάνει δηλαδή τις υπόλοιπες τουριστικές δραστηριότητες, ούτε τις έμμεσες επιπτώσεις που έχει η συνολική τουριστική δραστηριότητα στην υπόλοιπη οικονομία.

Πριν την αναθεώρηση							
Έτος	Ξενοδοχεία – Εστιατόρια (1)	Σύνολο (2)	Μετά την αναθεώρηση (3)=(1):(2) %	Ξενοδοχεία – Εστιατόρια (4)	Σύνολο (5)	(6)=(4):(5) %	(7)=(4)- (1)
2000	8.035,17	108.532,67	7,4	12.945,75	140.614,93	9,2	4.910,58
2001	8.652,70	116.332,57	7,6	14.897,14	150.480,71	9,9	6.244,43
2002	9.613,05	125.914,21	7,6	16.264,81	162.670,28	10	6.651,76
2003	10.988,90	137.422,12	8	17.154,91	177.949,43	9,6	6.166,01
2004	12.542,45	149.769,05	8,4	19.387,39	193.256,52	10	6.844,94
2005	13.875,41	161.201.800	8,6	21.438,84	207.750,72	10,3	7.563,43

Πηγή: ΣΕΤΕ

Εάν λάβουμε υπόψη μας τα στοιχεία του WTTC¹⁵⁰ για το 2005, έχουμε τα εξής: Η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ ήταν 7,27%, ενώ η συμβολή της τουριστικής οικονομίας ήταν 16,35%. Το 2005 η άμεση συμβολή του κλάδου «Ξενοδοχεία – Εστιατόρια» στο ΑΕΠ ήταν 10,3%. Με την παραδοχή ότι τα «Ξενοδοχεία – Εστιατόρια» αντιστοιχούν περίπου στο μισό του τουριστικού τομέα, η άμεση συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ, κατά το 2005, αυξάνεται κατά το μισό της διαφοράς που προέκυψε από την αναθεώρηση και εκτιμάται στο 8,12% (από 7,27 που υπολογίζει το WTTC). Με βάση την αναλογία της άμεσης προς την συνολική επίδραση του τουρισμού στο ΑΕΠ, που προκύπτει από τα στοιχεία του WTTC (περίπου στο 2,25), μπορούμε να κάνουμε την εκτίμηση ότι η συμβολή της τουριστικής οικονομίας στο ΑΕΠ για το 2005 ήταν σχεδόν 18,2%¹⁵¹.

¹⁵⁰ <http://www.wttc.org/>

¹⁵¹ <http://www.sete.gr/?pid=66&nid=63>

Οι δρόμοι της ΟΝΕ, ΙΣΤΑΜΕ 2000, Αθήνα 2000, σελ 35-45

Ο μέσος ρυθμός¹⁵² ανάπτυξης μεταξύ 2008 και 2018 προβλέπεται να είναι για τον ελληνικό τουρισμό στο 3,9%, όταν ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση προβλέπεται για την ίδια περίοδο στο 2,8%. Η συμμετοχή του τουρισμού στο ελληνικό ΑΕΠ, εξάλλου, το 2018 θα ανέρχεται στο 18% έναντι 10, 5% που θα είναι η συμμετοχή του ευρωπαϊκού τουρισμού στο ΑΕΠ της ευρωζώνης. Για το 2008, σύμφωνα με τα στοιχεία του WTTC, η συνολική συνεισφορά του τουρισμού στην ελληνική οικονομία θα ανέλθει στα 40 δισ. ευρώ ή το 17% του ΑΕΠ ενώ οι συνολικές αφίξεις των διεθνών επισκεπτών εκτιμώνται στα 18, 7 εκατομμύρια τουρίστες. Από τη συνολική αυτή συμβολή της τουριστικής οικονομίας, τα 17 δισ. ευρώ αφορούν άμεση συμμετοχή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία, με τους άμεσα εργαζόμενους στον τουρισμό να ανέρχονται σε 496.000. Η συνολική συμβολή, ωστόσο, του τουρισμού στην απασχόληση για το 2008 εκτιμάται στις 963.000 θέσεις εργασίας (20, 9% της συνολικής απασχόλησης) ή 1 σε κάθε 4, 8 θέσεις εργασίας και προβλέπεται να αυξηθεί το 2018 σε 1.349.000 θέσεις εργασίας (21, 9% της συνολικής απασχόλησης) ή 1 σε κάθε 4,6 θέσεις εργασίας.

Οι τουριστικές εισπράξεις αναμένονται να φθάσουν το 29, 8% των συνολικών εξαγωγών (15, 1 δισ. ευρώ) το 2008, ενώ οι τουριστικές εισπράξεις το 2018 προβλέπεται να είναι στα 29 δισ. ευρώ ή το 38% του συνόλου των εξαγωγών. Ωστόσο, όπως είχε επισημάνει το WTTC σε ειδική μελέτη του για την Ελλάδα, παράλληλα με τις θετικές αυτές επιδόσεις του ελληνικού τουρισμού καταγράφεται και μια σειρά από ανασταλτικούς παράγοντες (π. χ. απουσία νέων προϊόντων, προβολή, ενδυνάμωση του ρόλου του τουρισμού στην κυβερνητική πολιτική), που θα δώσουν περαιτέρω ώθηση στην ανάπτυξη του κλάδου.

¹⁵² http://www.xenianews.gr/179/article_1580.aspx

5.3 Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η τουριστική προσφορά¹⁵³ αντιπροσωπεύει το σύνολο των αγαθών και των υπηρεσιών που προσφέρονται στον καταναλωτή – τουρίστα προκειμένου να ικανοποιήσει μια σειρά αναγκών που χαρακτηρίζονται ως τουριστικές.

Σε ολόκληρη την Ελλάδα, το 2005 λειτούργησαν 9.036 ξενοδοχειακές μονάδες με 682.050 κλίνες. Το μεγαλύτερο μερίδιο, όσον αφορά τον πληθυσμό των ξενοδοχείων κατείχαν τα Γ΄ κατηγορίας. Από πλευράς γεωγραφικής κατανομής, στην περιφέρεια της Κρήτης συγκεντρώνεται ο μεγαλύτερος αριθμός ξενοδοχειακών κλινών και ακολουθούν τα Δωδεκάνησα και η Μακεδονία.

Ανάλογα με την περιοχή και την δραστηριότητα τους, τα ξενοδοχεία διακρίνονται στα αστικά, τα οποία είναι εγκατεστημένα σε αστικά κέντρα και λειτουργούν αδιάλειπτα ολόκληρο το χρόνο, σε αντίθεση με τα ξενοδοχεία εποχικής λειτουργίας, τα οποία στην πλειοψηφία τους λειτουργούν σε παραθαλάσσιες και κυρίως νησιωτικές περιοχές. Όσον αφορά το ιδιοκτησιακό καθεστώς των ξενοδοχείων, στην Ελλάδα, εκτός από τις αμιγώς ελληνικές ξενοδοχειακές αλυσίδες, έντονη και η παρουσία ξένων αλυσίδων. Σημειώνεται μάλιστα ότι σε αρκετές περιπτώσεις οι ιδιοκτήτες αναθέτουν την εκμετάλλευση και της διαχείριση σε τρίτους.

Το συνολικό μέγεθος της αγοράς σε αξία των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων Πολυτελείας Α΄ και Β΄ κατηγορίας παρουσίασε διαχρονική αύξηση κατά την περίοδο 1998-2001, με ετήσιο ρυθμό μεταβολής 7,8%. Αντίθετα μειωμένη εμφανίζεται η αγορά κατά τη διετία 2002-2003 για να ανακάμψει και πάλι τη χρονιά των Ολυμπιακών Αγώνων. Το 2005 εκτιμάται σε 2,459,900 χιλ. έναντι 2,201.600 χιλ. ευρώ το 2004. Ειδικότερα κατά κατηγορία ξενοδοχειακής μονάδας, το μέγεθος αγοράς που προκύπτει από ξενοδοχεία Πολυτελείας εκτιμάται το 2005 σε 684,800 χιλιάδες ευρώ έναντι 634,100 χιλιάδες ευρώ το 2004, ενώ το μέγεθος των μονάδων Α΄ κατηγορίας εκτιμάται το 2005 σε 1,120,000 χιλιάδες ευρώ έναντι 1,017,000 χιλιάδες ευρώ το 2004. Σχετικά με τα ξενοδοχεία Β΄ κατηγορίας, το μέγεθος της εν λόγω αγοράς εκτιμάται για το 2005 σε 655,100 χιλιάδες ευρώ έναντι 550,500 χιλιάδες ευρώ το 2005.

Αναφορικά με την ποσοστιαία συμμετοχή της κάθε κατηγορίας ξενοδοχείων στο σύνολο της υπό εξέταση αγοράς το έτος 2005 οι μονάδες της Α κατηγορίας

¹⁵³ Ακριβός Χριστόδουλος- Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός» Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2007, σελ.57-59

αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μερίδιο το δε υπόλοιπο της αγοράς κατανέμεται σχεδόν εξίσου μεταξύ των μονάδων Β κατηγορίας και Πολυτελείας. Για το έτος 2006 και λόγω της διαφαινόμενης αύξησης του τουριστικού ρεύματος προς τη χώρας μας, το συνολικό μέγεθος της αγοράς κινήθηκε ανοδικά, εκτιμάται δε σε 2,750,000 χιλιάδες ευρώ εμφανίζοντας ποσοστιαία αύξηση κατά 11,87% σε σχέση με το 2005¹⁵⁴.

Πίνακας 15 : Ξενοδοχειακές κλίνες

Έτος	2000	% συνόλου	2006	% συνόλου
5****	36.117	6,1%	64.913	9,4%
4****	149.782	25,2%	176.631	25,5%
3***	145.097	24,4%	163.077	23,5%
2**	209.414	35,3%	231.333	33,4%
1*	53.580	9,0%	57.298	8,3%
Σύνολο	593.990	100,0%	693.252	100,0%

Πηγή : Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας

Πίνακας 16: Αφίξεις- Διανυκτερεύσεις-Διάρκεια Παραμονής

Έτος	Αφίξεις αλλοδαπών στα πάσης φύσεως καταλύματα* (1)		Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών στα πάσης φύσεως καταλύματα ¹⁵⁵ (2)		Μέση Διάρκεια Παραμονής (2) / (1)
		Δ		Δ	
2000	8.011.967		47.023.630		5,87
2001	7.208.307	-10,03%	42.494.140	-9,63%	5,90
2002	6.843.179	-5,07%	40.952.769	-3,63%	5,98
2003	6.767.976	-1,10%	40.407.463	-1,33%	5,97
2004	6.461.062	-4,53%	38.796.196	-3,99%	6,00
2005	7.348.706	13,74%	40.734.354	5,00%	5,54
2006	7.748.208	5,44%	43.055.381	5,70%	5,56

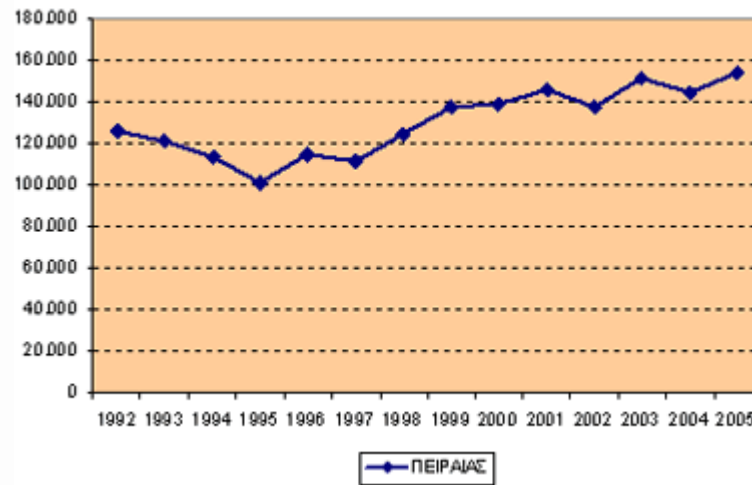
Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

¹⁵⁴ Χριστόδουλος Ακριβός-Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός», Εκδόσεις Interbooks, σελ.57-59.

http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1689&permanent_id=3

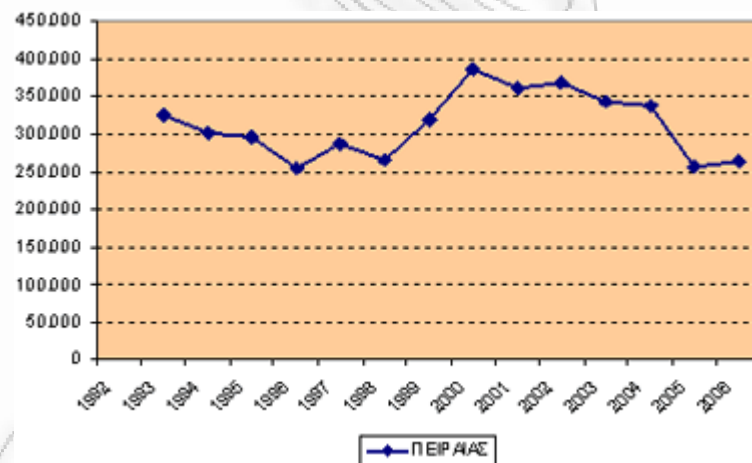
¹⁵⁵ *περιλαμβάνονται ξενοδοχεία, ομοειδή, βοηθητικά καταλύματα και κάμπινγκ - δεν περιλαμβάνονται ενοικιαζόμενα δωμάτια

Διάγραμμα 7 : Αφίξεις Τουριστών Πειραιά 1992-2006

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού

Διάγραμμα 8 : Διανυκτερεύσεις Τουριστών Πειραιά 1992-2006

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού

5.4 Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΕΟΤ)

Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, έχει έδρα την Αθήνα και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης.

Κύριος Σκοπός του ΕΟΤ είναι η οργάνωση, η ανάπτυξη και προώθηση του τουρισμού στην Ελλάδα με την αξιοποίηση όλων των υφιστάμενων δυνατοτήτων της χώρας.

5.4.1 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΟΤ

Ο ΕΟΤ¹⁵⁶ έχει ως αρμοδιότητα την προώθηση της τουριστικής πολιτικής της κυβέρνησης. Για το σκοπό αυτό ο ΕΟΤ συγκεκριμένα ασχολείται με τα παρακάτω:

- Υποβάλλει προτάσεις στο Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης για τη χάραξη της τουριστικής πολιτικής στα θέματα αρμοδιότητας του και την εφαρμόζει μέσα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του.
- Εκτελεί τα προγράμματα τουριστικής προβολής της χώρας στο εσωτερικό και το εξωτερικό και μεριμνά για την προώθηση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος με τη συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις, συνεδρία και λοιπές εκδηλώσεις, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Χορηγεί άδειες, εποπτεύει και ελέγχει τις τουριστικές επιχειρήσεις του άρθρου 2 του ν. 2160/1993, καθώς και την τουριστική αγορά γενικότερα.
- Αναλαμβάνει κάθε άλλη δραστηριότητα ή ενέργεια που αποβλέπει στην οργάνωση, ανάπτυξη και προώθηση του τουρισμού. Ιδίως συνεργάζεται με τις συλλογικές οργανώσεις των τουριστικών επιχειρήσεων, πανελληνίας και τοπικής κλίμακας τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και τους οργανισμούς του δημοσίου για την επεξεργασία, σχεδίαση και εφαρμογή κοινών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και διαφημιστικής προβολής της χώρας, τουριστικών περιοχών,

¹⁵⁶ <http://www.visitgreece.gr/pages.php?pageID=11&langID=1>

Νίκος Ηγουμενάκης, Κ. Κραβαρίτης, «Τουρισμός- Βασικές Έννοιες», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2004, σελ. 174-177

Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω, «Η Κρατική Συμβολή στον Τουρισμό – Εναλλακτικές μορφές τουρισμού», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2006, σελ. 115-117

σύγχρονων μορφών τουρισμού, όπως: οικολογικός, πολιτιστικός, αθλητικός τουρισμός καθώς και κλάδων τουριστικών επιχειρήσεων.

- Επίσης μελετά εκτελεί και εποπτεύει έργα τουριστικής υποδομής και ανάπτυξης που χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή κοινοτικού πόρους είτε μόνος είτε σε συνεργασία με άλλους φορείς.

Πιο συγκεκριμένα οι αρμοδιότητες του ΕΟΤ αφορούν τους παρακάτω τομείς¹⁵⁷:

1. Κανονιστικές /Νομοθετικές

- Επενδύσεις (κίνητρα για την τουριστική ανωδομή καθώς και την ειδική τουριστική υποδομή).
- Καταλύματα (τεχνικές προδιαγραφές, κατάταξη άδειες, προϋποθέσεις λειτουργίας, υποχρεώσεις και δικαιώματα, έλεγχος, κυρώσεις).
- Τουριστικά και ναυλομεσιτικά γραφεία (προδιαγραφές, κατάταξη, άδειες, προϋποθέσεις λειτουργία, υποχρεώσεις και δικαιώματα, έλεγχος, κυρώσεις).
- Ειδική τουριστική υποδομή (προδιαγραφές για συνεδριακά κέντρα, χιονοδρομικά κέντρα, ιαματικές πηγές, γήπεδα, γκολφ, μαρίνες κ.τ.λ. προϋποθέσεις λειτουργίας, υποχρεώσεις και δικαιώματα, έλεγχος, κυρώσεις).
- Λοιπά τουριστικά επαγγέλματα (κατάταξη, άδειες, προϋποθέσεις, υποχρεώσεις και δικαιώματα, έλεγχος κυρώσεις).
- Εναρμόνιση με τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (οδηγίες, αποφάσεις του δικαστηρίου) που αφορά τον τουρισμό.
- Συναρμοδιότητα με άλλα υπουργεία σε θέματα που έμμεσα αφορούν τον τουρισμό (π.χ. χωροταξία, μεταφορές κ.τ.λ.).

2. Τουριστικός σχεδιασμός

- Χάραξη και εφαρμογή της τουριστικής πολιτικής.
- Διαχείριση των πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Ανάπτυξη της τουριστικής ανωδομής και υποδομής

- Αφορά κυρίως χιονοδρομικά κέντρα μαρίνες, παραδοσιακούς οικισμού, ξενοδοχεία, κάμπινγκ, ακτές κ.τ.λ

¹⁵⁷ <http://www.eyta.gr/search?hl=el&q=%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82+%CE%95%CE%9F%CE%A4&meta=Εφημερίδα της Κυβέρνησης, Αρ. Φύλλου 118, 19 Ιουλίου 1993>

4. Διαχείριση τουριστικών εγκαταστάσεων

- Αυτός ο τομέας περιλαμβάνει τη διαχείριση ξενοδοχείων (ΞΕΝΙΑ), μαρίνων, οργανωμένων ακτών, κάμπινγκ, ιαματικών πηγών, καζίνο, παραδοσιακών οικισμών, σπηλαίων, χιονοδρομικών κέντρων και τελεφερίκ.

5. Επιχορηγήσεις

- Αυτές μπορούν να δοθούν σε:
 - Τοπικές αρχές για την ανάπτυξη πιλοτικών προγραμμάτων και την ανάληψη πρωτοβουλιών τοπικής ανάπτυξης.
 - Ενώσεις τουριστικών ενδιαφερόντων και στόχων για την ανάπτυξη πιλοτικών προγραμμάτων.

6. Προβολή (εθνικό και διεθνές επίπεδο)

Αυτή περιλαμβάνει:

- Εκδόσεις (φυλλάδια, χάρτες, ετήσιο λεύκωμα για την Ελλάδα)
- Διαφήμιση στην Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Διαφήμιση σε συνεργασία με τους τουριστικούς πράκτορες.
- Συνεργασία με τους τουριστικούς πράκτορες και τα τουριστικά γραφεία.
- Συμμετοχή με μεγάλες διεθνείς τουριστικές εκθέσεις.
- Είκοσι επτά διευθύνσεις ΕΟΤ εξωτερικού σε δεκαεννιά κράτη (πληροφόρηση και προβολή), δέκα περιφερειακές διευθύνσεις στην Ελλάδα, 11 γραφεία τουριστικών πληροφοριών, 8 γραφεία πληροφοριών στα σύνορα.

7. Κατάρτιση και εκπαίδευση

- Διοργάνωση σεμιναρίων για ανέργους, καθώς και για τους επαγγελματίες του τουρισμού και τους υπαλλήλους του ΕΟΤ.
- Εποπτεία της Σχολής Τουριστικών Επαγγελματιών και της Σχολής Ξεναγών.

8. Έρευνα και εκπόνηση μελετών.

9. Συνεργασία με τις τοπικές αρχές, τους επαγγελματίες του τουριστικού τομέα και συντονισμός της δράσης τους.

10. Κοινωνικός τουρισμός.

11. Διεθνείς σχέσεις.

- Αυτές πραγματοποιούνται στα πλαίσια των υπαρχόντων διεθνών οργανισμών (Π.Ο.Τ., Ο.Ο.Σ.Α., Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ταξιδιών κτλ)

12. Διοργάνωση πολιτιστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων (Φεστιβάλ Αθηνών, Φεστιβάλ Επιδαύρου κτλ)

5.4.2 Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΟΤ

Ο Ε.Ο.Τ αποτελείται από τρεις κύριες υπηρεσίες¹⁵⁸:

- Την κεντρική υπηρεσία.
- Τις περιφερειακές υπηρεσίες εσωτερικού.
- Τις υπηρεσίες εξωτερικού.

Η κεντρική υπηρεσία διαρθρώνεται σύμφωνα με την ακόλουθη διάταξη:

- Γενική Διεύθυνση Τουριστικής Ανάπτυξης.
- Υπηρεσία Διοίκησης και Διαχείρισης.
- Γραφεία Μελετών και προγραμματισμού.
- Γραφείο Νομικού Συμβούλου.
- Γραφείο Τύπου.

Στο πλαίσιο όμως της ορθολογικότητας και αποδοτικότερης λειτουργίας του Ε.Ο.Τ. σύμφωνα με το Ν. 2636/98 συνίστανται δύο ανώνυμες εταιρίες.

1. Η πρώτη αφορά την οργάνωση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων και φέρει την επωνυμία «Ελληνικό Φεστιβάλ Ανώνυμος Εταιρεία».
2. Η δεύτερη αφορά τη διαχείριση της περιουσίας του ΕΟΤ και φέρει την επωνυμία «Ανώνυμη Εταιρεία Αξιοποίησης Περιουσίας ΕΟΤ. Παράλληλα συνίστανται το Εθνικό Συμβούλιο Τουρισμού στο Υπουργείο Ανάπτυξης που έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα.

¹⁵⁸ Βαρβαρέσος Στέλιος, «Τουρισμός,- Έννοιες, Μεγέθη, δομές» Η Ελληνική Πραγματικότητα, Εκδόσεις Προπομπός, Μάιος 2000, σελ 135-143.
<http://www.visitgreece.gr/?langID=1>

Ο ΕΟΤ, που εποπτεύεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης, διοικείται από εννιαμελές διοικητικό συμβούλιο, το οποίο απαρτίζουν ο πρόεδρος του ΕΟΤ, ο Γενικός Γραμματέας του ΕΟΤ και επτά μέλη.

Ο ΕΟΤ κατά τα πρώτα στάδια της ίδρυσης του είχε σαν κύριο σκοπό να παραδώσει σήματα άδειας λειτουργίας στις Ελληνικές Τουριστικές Επιχειρήσεις και λειτουργεί σαν μια δημόσια υπηρεσία. Από τα μέσα της δεκαετίας του '60 και καθώς ο τουρισμός είχε αρχίσει να αποδίδει οικονομικά στην Ελλάδα, έγιναν οι πρώτες προσπάθειες καθορισμού τουριστικής στρατηγικής.

Ξεκάθαρη στρατηγική υπήρξε στη δεκαετία του '75-'80, περίοδος με την ίδρυση επιμέρους γραφείων στους τόπους από όπου έχουμε μια στρατηγική ανάπτυξης με την ίδρυση επιμέρους γραφείων στους τόπους από όπου προέρχονταν το κύριο μέρος των τουριστών. Έτσι λοιπόν δημιουργήθηκαν σταδιακά οι Υπηρεσίες Εξωτερικού του ΕΟΤ, οι οποίες είχαν ως έργο την πληροφόρηση, τις δημόσιες σχέσεις και τη διαφήμιση της Ελλάδας στις χώρες - πηγές του διεθνούς τουριστικού ρεύματος. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων αυτών, λειτουργούν γραφεία πληροφοριών του κοινού, παρέχουν κάθε είδους ενημέρωση στους επαγγελματίες του Τουρισμού (Tour-Operators, Τουριστικά Γραφεία κ.λ.π.), εισηγούνται σχετικά με τη διαφημιστική εκστρατεία του ΕΟΤ και παρακολουθούν την υλοποίησή της στη χώρα, ή τις χώρες, τοπικής τους αρμοδιότητας. Συγχρόνως, παρακολουθούν τους παράγοντες, που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα του Τουρισμού μας στις ξένες αγορές και ενημερώνουν την Κεντρική Υπηρεσία σχετικά με τη δραστηριότητα και τη θέση των ανταγωνιστριών χωρών στις αγορές αυτές.

Βάση¹⁵⁹ του Οργανισμού διάρθρωσης, όπως διαμορφώθηκε και ισχύει με το Π.Δ.343/11 Οκτωβρίου 2001, οι Υπηρεσίες Εξωτερικού του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ) συγκροτούνται από Γραφεία και Παραρτήματα που υπάγονται σε Γραφεία και διαρθρώνονται ως εξής:

1. Γραφείο Μεγάλης Βρετανίας και Ιρλανδίας, με έδρα το Λονδίνο και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Μεγάλη Βρετανία και την Ιρλανδία. Στο Γραφείο Μεγάλης Βρετανίας και Ιρλανδίας υπάγεται το Παράρτημα της Ιρλανδίας με έδρα το Δουβλίνο και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Ιρλανδία.

¹⁵⁹ <http://www.visitgreece.gr/pages.php?pageID=73&langID=1>

2. Γραφείο Αμερικής, με έδρα την Νέα Υόρκη και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας τα κράτη της Βόρειας Αμερικής. Στο Γραφείο Αμερικής υπάγεται το Παράρτημα του Καναδά με έδρα το Τορόντο και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας τον Καναδά.
3. Γραφείο Γερμανίας, με έδρα την Φρανκφούρτη και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Στο Γραφείο Γερμανίας υπάγονται τα Παραρτήματα Μονάχου, Βερολίνου, Αμβούργου, με έδρα και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας τις ομώνυμες πόλεις και Παράρτημα Ελβετίας με έδρα τη Ζυρίχη.
4. Γραφείο Αυστρίας με έδρα την Βιέννη και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Αυστρία. Στο Γραφείο Αυστρίας υπάγεται και το Παράρτημα Ουγγαρίας με έδρα τη Βουδαπέστη.
5. Γραφείο Ιταλίας με έδρα το Μιλάνο και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Ιταλία. Στο Γραφείο Ιταλίας υπάγεται το Παράρτημα Ρώμης με έδρα και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την ομώνυμη πόλη.
6. Γραφείο Γαλλίας με έδρα το Παρίσι και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας τη Γαλλία.
7. Γραφείο Ρωσίας με έδρα τη Μόσχα και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας τα Κράτη που προήλθαν από την διάλυση της Ε.Σ.Σ.Δ.(εκτός Βαλτικής). Στο Γραφείο Ρωσίας υπάγεται το Παράρτημα Ουκρανίας με έδρα το Κίεβο και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Ουκρανία
8. Γραφείο Κάτω Χωρών με έδρα το Άμστερνταμ στο οποίο υπάγεται και το Παράρτημα Βελγίου με έδρα τις Βρυξέλλες και τοπική αρμοδιότητα το Βέλγιο-Λουξεμβούργο.
9. Γραφείο Σκανδιναβίας με έδρα τη Στοκχόλμη και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Σουηδία, τη Νορβηγία, και τη Φιλανδία. Στο Γραφείο Σκανδιναβίας υπάγεται και το Παράρτημα Δανίας με έδρα την Κοπεγχάγη και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας τη Δανία και τις χώρες της Βαλτικής.
10. Γραφείο Νέας Γιουγκοσλαβίας και έδρα το Βελιγράδι και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας τη Νέα Γιουγκοσλαβία, Κροατία, Βοσνία, Σλοβενία, FYROM και Αλβανία.
11. Γραφείο Αυστραλίας με έδρα το Σίδνεϋ και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία.
12. Γραφείο Ισπανίας με έδρα τη Μαδρίτη και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Ισπανία, την Πορτογαλία και τις χώρες της Νότιας Αμερικής.
13. Γραφείο Ιαπωνίας με έδρα το Τόκυο και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Ιαπωνία και την Κορέα.

14. Γραφείο Ρουμανίας με έδρα το Βουκουρέστι και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας τη Ρουμανία, Βουλγαρία και τις παραεuxeίνιες πόλεις.
15. Γραφείο Τουρκίας με έδρα την Κωνσταντινούπολη και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Τουρκία.
16. Γραφείο Ισραήλ με έδρα το Τελ Αβίβ και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας το Ισραήλ.
17. Γραφείο Κύπρου με έδρα τη Λευκωσία και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Κύπρο.
18. Γραφείο Βίσεγκραντ, με έδρα την Πράγα και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Τσεχία, την Σλοβακία και την Πολωνία. Στο Γραφείο Βίσεγκραντ υπάγονται τα Παραρτήματα Σλοβακίας και Πολωνίας, με έδρα τις αντίστοιχες πρωτεύουσες και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Σλοβακία και την Πολωνία, αντίστοιχα.
19. Γραφείο Κίνας, με έδρα το Πεκίνο και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Κίνα.
20. Γραφείο Ινδίας με έδρα το Νέο Δελχί και περιοχή τοπικής αρμοδιότητας την Ινδία.

5.5 ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΠΥΤ)

Σε περιφερειακό επίπεδο, η διοικητικό οργάνωση του τουρισμού ασκείται από τις περιφερειακές υπηρεσίες του ΕΟΤ¹⁶⁰.

Από την 1^η Ιανουαρίου 2005 συστάθηκαν σε κάθε περιφέρεια περιφερειακές υπηρεσίες τουρισμού του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 15 του π.δ. 313/2001, που αφορά τη σύσταση υπηρεσιών στις περιφέρειες και τις αρμοδιότητες τους.

Ήδη οι περιφερειακές υπηρεσίες, που λειτουργούσαν μέχρι το 2001, ως διευθύνσεις τουρισμού, γραφεία τουρισμού και γραφεία πληροφοριών των περιφερειών που είχαν συσταθεί με το άρθρο 15 του π.δ.313/2001, καταργήθηκαν αυτοδικαίως και όλες οι αρμοδιότητες, που είχαν μετεβιβασθεί σε αυτές με το άρθρο 14 του π.δ. 313/2001, καθώς και όσες άλλες είχαν ανατεθεί σε αυτές ασκούνται πλέον από τον ΕΟΤ μέσω των περιφερειακών υπηρεσιών τουρισμού, οι οποίες συνιστώνται σύμφωνα με το άρθρο 4, παρ. 6 του ν. 3170/2004.

¹⁶⁰ Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω, «Η Κρατική Συμβολή στον Τουρισμό – Εναλλακτικές μορφές τουρισμού», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2006, σελ. 117.

Με το προεδρικό διάταγμα μπορεί να ιδρύονται νέες ή να αναδιαρθρώνονται οι υφιστάμενες υπηρεσίες. Οι περιφερειακές υπηρεσίες συστήθηκαν για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες του τουρισμού της περιφέρειας και ασκούν τις αρμοδιότητες που τους έχει μεταβιβάσει η κεντρική εξουσία του οργανισμού στα πλαίσια της αποκέντρωσης, όπως η εφαρμογή προγραμμάτων, οι δημόσιες σχέσεις, ο έλεγχος των τουριστικών εγκαταστάσεων η έγκριση σχεδίων ξενοδοχειακών μονάδων μέχρι ορισμένης δυναμικότητας, διότι τις ουσιαστικές αρμοδιότητες διατηρεί η κεντρική υπηρεσία.

Οι περιφερειακές υπηρεσίες τουρισμού διακρίνονται σε διευθύνσεις τμήματα και γραφεία υποστήριξης τουρισμού¹⁶¹.

Οι διευθύνσεις, τα τμήματα και τα γραφεία υποστήριξης τουρισμού του ΕΟΤ έχουν την αντίστοιχη οργανωτική σύνθεση, την ίδια στελέχωση και τις ίδιες οργανωτικές θέσεις, την ίδια έδρα και την ίδια καθ' ύλη και κατά τόπο αρμοδιότητα με τις καταργούμενες αντίστοιχες υπηρεσιακές μονάδες τουρισμού των περιφερειών, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 15 και 16 του π.δ. 313/2001.

Σε κάθε περιφέρεια εξακολουθεί να υφίσταται διεύθυνση τουρισμού με έδρα την έδρα της περιφέρειας, η οποία υπάγεται στη γενική διεύθυνση της περιφέρειας και είναι αρμόδια για την άσκηση αρμοδιοτήτων¹⁶², που μεταφέρονται στις περιφέρειες και συγκροτείται στις περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτ. Ελλάδας, Αττικής, Κρήτης, Ιονίων Νήσων και Νοτίου Αιγαίου, από τα τμήματα:

- Τουριστικών εγκαταστάσεων.
- Τουριστικών επαγγελματών.
- Επιθεωρήσεων και ελέγχου.
- Τουριστικής Ανάπτυξης.

Στις περιφέρειες Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης, Δυτ. Μακεδονίας, Ηπείρου, Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδας, Πελοποννήσου και Β. Αιγαίου αποτελείται από τα τμήματα:

- Τουριστικών εγκαταστάσεων και επαγγελματών.
- Επιθεωρήσεων, ελέγχου και τουριστικής ανάπτυξης.

¹⁶¹ Ν.3170/2004, Άρθρο 6

¹⁶² Άρθρο 14 του π.δ. 313/2001

5.6 ΣΥΣΤΑΣΗ ΕΤΑΙΡΙΩΝ - ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Α.Ε.

Η αξιοποίηση της περιουσίας του ΕΟΤ αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης της πολιτικής ηγεσίας του τουρισμού από τη δεκαετία του 1950. Τότε παρουσιάστηκε η ανάγκη για τη δημιουργία ενός κρατικού φορέα, ο οποίος εκτός από το ρυθμιστικό του χαρακτήρα, θα λειτουργούσε και ως επιχειρηματίας, δηλαδή χάριν του δημοσίου συμφέροντος με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας¹⁶³.

Έτσι το 1998, με το ν. 2636/1998, στα πλαίσια της αποδοτικότερης λειτουργίας του ΕΟΤ συστάθηκαν δύο ανώνυμες εταιρίες, η ανώνυμη εταιρία για την οργάνωση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων και η εταιρία αξιοποίησης περιουσίας του ΕΟΤ.

1. Ανώνυμη εταιρία για την οργάνωση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων.

Η πρώτη αφορά την οργάνωση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, φέρει την επωνυμία «Ελληνικό φεστιβάλ, ανώνυμος εταιρία¹⁶⁴ και λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας. Η διάρκεια της εταιρίας είναι τριάντα έτη και ως έδρα της ορίζεται, σύμφωνα με τα καταστατικό δήμος του νομού Αττικής.

Σκοπός της είναι:

- Η οργάνωση και εκμετάλλευση μουσικών, θεατρικών και άλλων καλλιτεχνικών εκδηλώσεων που συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη.
- Η έκδοση εντύπων, βιβλίων και άλλων εκδόσεων, καθώς και η παραγωγή και διάθεση οπτικοακουστικών μέσων με θέματα που αφορούν την προβολή καλλιτεχνικών εκδηλώσεων.

2. Σύσταση ανώνυμης εταιρίας για τη διαχείριση της περιουσίας του ΕΟΤ.

Η δεύτερη εταιρία συγκροτείται για τη διαχείριση της περιουσίας του ΕΟΤ. Αρχικά, σύμφωνα με το άρθρο 12 του ν. 2636/11/10/1998, είχε συσταθεί ανώνυμη εταιρία που έφερε την επωνυμία «Ανώνυμη εταιρία αξιοποίησης περιουσίας του ΕΟΤ» με σκοπό τη

¹⁶³ Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω, «Η Κρατική Συμβολή στον Τουρισμό – Εναλλακτικές μορφές τουρισμού», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2006, σελ. 120

¹⁶⁴ Ν. 2636/1998, ΦΕΚ 198/27.8.1998, άρθρο 1

διοίκηση, διαχείριση και αξιοποίηση της περιουσίας και των επιχειρηματικών μονάδων του ΕΟΤ.

Με τον ν. 2837/2000¹⁶⁵ μετονομάστηκε σε «Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης Α.Ε.» και ασκεί τη διοίκηση, διαχείριση και εκμετάλλευση της ακίνητης περιουσίας του ΕΟΤ, με σκοπό την αξιοποίηση της, σύμφωνα με τους στόχους και τις προτεραιότητες της τουριστικής πολιτικής της χώρας. Αντικειμενικός σκοπός της εταιρίας είναι η αξιοποίηση της τουριστικής περιουσίας με μακροχρόνιο αναπτυξιακό χαρακτήρα, η ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού και η προώθηση έργων υποδομής, σύμφωνα με τους στόχους του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης.

Όσο αναφορά την οργάνωση της εταιρίας ΕΤΑ, είναι οργανωμένη σε δύο επίπεδα:

- Στο επίπεδο της κεντρικής διοίκησης και
- Στο επίπεδο των υποκαταστημάτων.

5.7 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΟΤΕΚ)

Ο Οργανισμός Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης¹⁶⁶ αποτελεί τον εξειδικευμένο κρατικό φορέα παροχής τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα και εποπτεύεται από το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης. Συστήθηκε το 1937¹⁶⁷ ως ν.π.δ.δ. το 2000¹⁶⁸ μετονομάστηκε σε «Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης» και το 2003¹⁶⁹ μετονομάστηκε σε «Οργανισμό Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης». Από τότε μέχρι και σήμερα έχει στελεχώσει την αγορά εργασίας με 200.000 επαγγελματίες του τουρισμού.

Ο ΟΤΕΚ περιλαμβάνει σήμερα την πρώην Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών και τις Σχολές Ξεναγών.

¹⁶⁵ ΦΕΚ, 178/Α/3.8.2000

¹⁶⁶ Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω, «Η Κρατική Συμβολή στον Τουρισμό – Εναλλακτικές μορφές τουρισμού», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2006, σελ. 125

¹⁶⁷ Α.Ν. 567/1937 (ΦΕΚ 119/Α/1037)

¹⁶⁸ Ν. 2837/2000, άρθρο 11 παρ.1 (ΦΕΚ 178 Α')

¹⁶⁹ Ν. 3105/2003, ΦΕΚ 29/10.2.2003

5.8 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΞΕΕ)

Το ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος λειτουργεί από το 1935 ως ν.π.δ.δ. με τον τίτλο «Οργανισμός Πανελληνίου Ενώσεως Τουριστικών Ξενοδοχείων. Το 1941 μετονομάστηκε σε «Επαγγελματικό Επιμελητήριο Τουριστικών Ξενοδοχείων Ελλάδας¹⁷⁰». Το 1946 με το β.δ. 17/30.10.1946¹⁷¹ παίρνει το σημερινό του τίτλο «Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος¹⁷²» και ως το 1948 περιελάμβανε και τη Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών (ΣΤΕ). Είναι νομοθετημένος σύμβουλος της πολιτείας σε θέματα τουρισμού.

Σκοπό του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος, σύμφωνα με τον ν.δ. 688/1948 είναι :

- Η μελέτη, η υπόδειξη και η εφαρμογή παντός μέτρου που συντελεί στην πρόοδο, τη βελτίωση, την αναδιοργάνωση των ξενοδοχείων της χώρας και στην εξύψωση γενικά του ξενοδοχειακού επαγγέλματος.
- Η προστασία και περίθαλψη των ξενοδόχων και γενικά του προσωπικού του επιμελητηρίου και των οικογενειών τους με οικονομικές παροχές και βοηθήματα.

Σύμφωνα με το νόμο έχει ως μέλη του τα κάθε μορφής και κατηγορίας κύρια και δευτερεύοντα τουριστικά καταλύματα¹⁷³ τα οποία λειτουργούν νόμιμα με το ειδικό σήμα λειτουργίας που χορηγείται από τον ΕΟΤ¹⁷⁴.

Όσο αναφορά τις αρμοδιότητες θα μπορούσαν να συνοψιστούν στις κάτωθι:

- Σύσταση εταιριών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που δεν υπάγονται στον ευρύτερο δημόσιο τομέα είτε αυτοτελώς είτε σε σύμπραξη με άλλους φορείς , με αυτοτελή διαχείριση των πόρων τους, ιδίως των κοινοτικών κονδυλίων ή των εσόδων από άλλους διεθνείς οργανισμούς, με σκοπό την ανάπτυξη της

¹⁷⁰ Ν.Δ. 866/1941

¹⁷¹ ΦΕΚ, 105/Α/1946

¹⁷² Ν.2160/19.7.1993, άρθρο 2, παρ.1

¹⁷³ Ξενοδοχεία κλασσικού τύπου, motel, επιπλωμένα διαμερίσματα, χώρους οργανωμένης κατασκήνωσης, επαύλεις κ.λ.π.

¹⁷⁴ Ν. 2160/1993, άρθρο 3 παρ.3¹⁷⁴ Ν.Δ. 866/1941

¹⁷⁴ ΦΕΚ, 105/Α/1946

¹⁷⁴ Ν.2160/19.7.1993, άρθρο 2, παρ.1

¹⁷⁴ Ξενοδοχεία κλασσικού τύπου, motel, επιπλωμένα διαμερίσματα, χώρους οργανωμένης κατασκήνωσης, επαύλεις κ.λ.π.

¹⁷⁴ Ν. 2160/1993, άρθρο 3 παρ.3

πληροφορικής, την εκπαίδευση και τη μόρφωση των μελών τους ή τρίτων και την εφαρμογή κάθε μορφής κοινοτικών προγραμμάτων.

- Οργάνωση συνεδρίων, σεμιναρίων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων με ανάθεση της εκτέλεσης τους σε ειδικά πρόσωπα και παροχή επιχορηγήσεων σε στελέχη τους για ειδίκευση ή επαγγελματική εμπειρία στην ημεδαπή και την αλλοδαπή.
- Σύσταση επιτροπών και ομάδων εργασίας από τα μέλη του ή υπαλλήλους του ή τρίτους, όπως και η ανάθεση απευθείας σε ειδικά πρόσωπα εκπόνησης μελετών και η έκδοση περιοδικών και βιβλίων ή η επιχορήγηση τέτοιων εκδόσεων οικονομικού κυρίως περιεχομένου.
- Επιχορήγηση πρωτοβουλιών που συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη, καθώς και εκδηλώσεων με πολιτιστικό, κοινωνικό και ηθικό περιεχόμενο, η απονομή βραβείων σε διακεκριμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες και η οικονομική ενίσχυση συλλογών και εργοδοτικών οργανώσεων.
- Η άσκηση κάθε άλλης αρμοδιότητας, που αποδεδειγμένα συμβάλλει στην εξυπηρέτηση των σκοπών του και την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.

Τα πλεονεκτήματα του ελληνικού τουρισμού που συντελούν στην προσέλευση ξένων τουριστών στην χώρα μας, οφείλονται σε όρους φυσικούς, κλιματολογικούς και πολιτιστικούς ταυτόχρονα¹⁷⁵. Δεν πρόκειται απλώς για ευνοϊκούς όρους αλλά για μια τουριστική κληρονομιά.

Πιο συγκεκριμένα, τα στοιχεία αυτά που βοηθούν στην ανάπτυξη του τουρισμού είναι τα εξής:

Φυσικό Περιβάλλον. Το ελληνικό φυσικό περιβάλλον αποτελεί σπουδαίο στοιχείο έλξης των τουριστών και αυτό συνιστά ευνοϊκή προϋπόθεση ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού. Η ελληνική φύση, η ομορφιά του ελληνικού τοπίου, ο μεγάλος αριθμός νησιών και οι καταπληκτικές παραλίες ασκούν αναμφισβήτητα ισχυρή έλξη στα τουριστικά ρεύματα. Αυτά τα στοιχεία θα ασκήσουν και στο μέλλον αποφασιστική έλξη, διότι φαίνεται ότι ο τουρισμός τους είδους αυτού ανταποκρίνεται στην ψυχολογία και νοοτροπία του σύγχρονου ανθρώπου.

Κλιματολογικές Συνθήκες. Σε μια χώρα, όπως η Ελλάδα οι ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες αποτελούν το βασικότερο παράγοντα προσέλκυσης τουριστών, οι οποίοι

¹⁷⁵ Μοίρα Π., «Τουριστική Γεωγραφία της Ελλάδας», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2005, σελ. 42-49

επιθυμούν να περάσουν τις διακοπές τους κάτω από κατάλληλες συνθήκες για να απολαύσουν τον ήλιο και την θάλασσα. Η Ελλάδα διαθέτει τις ευνοϊκότερες κλιματολογικές προϋποθέσεις σε σύγκριση με άλλους τουριστικούς τόπους της Μεσογείου, οι οποίες την καθιστούν προνομιούχο μεταξύ αυτών και την καθιερώνουν ως ιδεώδη τόπο διαμονής σε όλη τη διάρκεια του έτους.

Μνημεία πολιτισμού. Η Ελλάδα η οποία έχει αναπτύξει σπουδαίο πολιτισμό, τείνει να χαρακτηριστεί ως μουσείο της ιστορία του πολιτισμού, διότι σ' αυτήν βρίσκει κανείς μνημεία από όλες τις εποχές. Επίσης, η πνευματικής καλλιέργεια και το ανεπτυγμένο αίσθημα φιλοξενία των Ελλήνων αποτελούν, χωρίς άλλο, στοιχεία που επιδρούν θετικά στη διαμόρφωση της τουριστικής εικόνας της χώρας διεθνώς¹⁷⁶. Όλα αυτά έχουν καταστήσει τη χώρα μας γνωστή σ' όλο τον κόσμο.

5.9 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η χαμηλή ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουρισμού, οι ελλείψεις σε βασικές υποδομές, οι ανεπαρκείς συγκοινωνιακές συνδέσεις, η πολύπλοκη και χρονοβόρα γραφειοκρατία, αλλά και οι υψηλές και ασταθείς, όπως χαρακτηρίζονται από τους τουρίστες, τιμές του τουριστικού προϊόντος, συνθέτουν το «παζλ» των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο τουρισμός.

Παρακάτω καταγράφονται κάποια από τα μείζονα προβλήματα του Ελληνικού τουρισμού¹⁷⁷.

Σχεδιασμός-έργα:

- Υψηλός βαθμός εποχικότητας που επιδρά στο κόστος και στην ποιότητα του τουριστικού προϊόντος.
- Χαμηλό ποιοτικό κέντρο βάρους του προϊόντος (καταλύματα, υπηρεσίες κ.ά.)
- Οι τιμές του τουριστικού προϊόντος γίνονται αντιληπτές από τους τουρίστες ως πολύ υψηλές και ασταθείς.
- Προβληματικές και ελλιπείς μεταφορικές διασυνδέσεις στη χώρα και ιδιαίτερα στα νησιά.
- Ελλιπείς δημόσιες υποδομές ιδίως στις πύλες εισόδου της χώρας.

¹⁷⁶ Ηγουμενάκης Ν. « Η κρίση της ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας», άρθρο στο περιοδικό « Τουριστική Επιστημονική Επιθεώρηση », τεύχος 1^ο, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2003, σελ. 43

¹⁷⁷ http://pelekanakisgeorgios.blogspot.com/2008/05/blog-post_16.html

- Ελλιπείς υπηρεσίες από υποστηρικτικούς φορείς (προσωπικό αεροδρομίων, οδηγοί ταξί κ.ά.)
- Δεν αξιοποιήθηκε το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για το μοναδικό φυσικό και πολιτιστικό πλούτο που διαθέτει η χώρα μας. Στο παρελθόν η ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού ήταν ευκαιριακή.
- Ελλιπείς υποδομές και πληροφοριακές ενδείξεις (σήμανση).
- Ανεπαρκείς συγκοινωνιακές διασυνδέσεις (πλοία και αεροπλάνα).
- Ελλείψεις σε βασικές υποδομές (ανεπάρκεια ηλεκτρικού ρεύματος και νερού, προβλήματα στη διαχείριση στερεών αποβλήτων και λυμάτων, μη ολοκληρωμένα συγκοινωνιακά έργα κ.ά.).
- Έλλειψη οργανωμένων υποδομών φιλοξενίας σε εισόδους αρχαιολογικών χώρων και μουσείων.
- Έλλειψη εγκαταστάσεων αποχέτευσης λυμάτων πούλμαν και σκαφών με αποτέλεσμα την απόρριψη τους κατά τρόπο ανεξέλεγκτο και οπουδήποτε σε νυχτερινές ώρες.
- Η περιφερειακή ανάπτυξη συνδέεται άμεσα με την προσβασιμότητα και τις συγκοινωνιακές υποδομές και υπηρεσίες και η χώρα μας παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις από περιοχή σε περιοχή.
- Λήψη μέτρων για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου (κρουαζιέρα, landing fees, εισιτήρια πλοίων κ.ά.)
- Αξιοποίηση κάθε δυνατότητας επέκτασης της τουριστικής περιόδου και μέσω ειδικών μορφών τουρισμού π.χ. εκπαιδευτική ιστιοπλοΐα, καταδυτικός τουρισμός κ.ά.
- Επιχειρησιακό σχέδιο δράσεων για τον τουρισμό για κάθε περιφέρεια που θα αποτελεί την πυξίδα των παρεμβάσεων και ενεργειών των τοπικών φορέων.
- Διατήρηση με κρατική ενίσχυση των ακτοπλοϊκών όσο και των αεροπορικών γραμμών που δεν παρουσιάζουν επιχειρησιακό ενδιαφέρον από πλευράς ιδιωτικής πρωτοβουλίας.
- Συντονισμός εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών.
- Αναβάθμιση αρχαιολογικών χώρων, μουσείων και μνημείων.
- Δημιουργία ειδικής τουριστικής υποδομής και εξοπλισμού (κατά περίπτωση) π.χ. γήπεδα γκολφ, μαρίνες, κέντρα θαλασσοθεραπείας - spa, κέντρα καταδυτικού τουρισμού, εκπαιδευτική ιστιοπλοΐα κ.ά.
- Σήμανση των ειδικών μορφών τουρισμού, στις περιοχές που αυτές υλοποιούνται.
- Η περιφερειακή οργάνωση του τουρισμού παρότι αποτέλεσε αντικείμενο διάφορων νομοθετικών ρυθμίσεων, μέχρι στιγμής δεν έχει διαμορφωθεί σε ένα αποτελεσματικό και λειτουργικό οργανωτικό σχήμα που να συνδέει το κέντρο με την περιφέρεια ως διοικητική μονάδα και την περιφέρεια με τον νομό και τις επαρχίες.

- Ανεπαρκείς μαρίνες, λιμάνια και καταφύγια για την εξυπηρέτηση της τουριστικής ζήτησης του θαλασσίου τουρισμού.
- Έλλειψη έργων υποστηρικτικής υποδομής στους λιμένες και τις μαρίνες.

5.10 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ¹⁷⁸

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας για την φετινή τουριστική κίνηση μεγάλη θα είναι η μείωση και στις τουριστικές εισπράξεις, οι οποίες υποχώρησαν στο πρώτο τρίμηνο του έτους κατά 18.2%, στα 479,3 εκατ. Ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί σε περίπου 5% του συνόλου των περυσινών τουριστικών εισπράξεων, οι οποίες διαμορφώθηκαν σε 117 δις. Ευρώ.

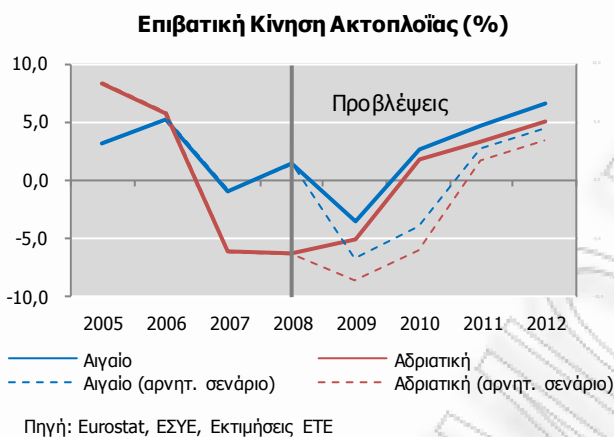
Αντίστοιχα δυσοίωνες είναι και οι προβλέψεις των ξενοδόχων της Αθήνα, όπου η καλοκαιρινή κίνηση ξεκίνησε μουνδιασμένα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ένωσης Ξενοδόχων οι πληρότητες παρουσιάζουν μείωση 15.2% και οι τιμές έχουν περιοριστεί κατά 8.8% ενώ τα έσοδα έχουν συρρικνωθεί κατά 22.6% σε σχέση με τον αντίστοιχο περυσινό μήνα. Πάντως, τα στοιχεία δείχνουν μικρότερη πτώση σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις και εκτιμήσεις του Σ.Ε.Τ.Ε. που έκαναν λόγο για μείωση της τάξης του 20-30%.

Πιο αναλυτικά στον τομέα του Τουρισμού οι καθαρές εισπράξεις από την παροχή ταξιδιωτικών υπηρεσιών, που αντιπροσωπεύουν το 52,3% του συνόλου των καθαρών εισπράξεων από υπηρεσίες, ανήλθαν το 2008 σε 3,7% του ΑΕΠ και κάλυψαν το 20,3% περίπου του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου. Το 2008 οι καθαρές εισροές από ταξιδιωτικές υπηρεσίες αυξήθηκαν κατά 1,4%, ενώ ο ρυθμός μεταβολής των αφίξεων παρουσίασε μικρή κάμψη, παρά την ανοδική τάση που παρατηρήθηκε το πρώτο εξάμηνο του 2008. Η μέση διάρκεια παραμονής παρουσιάζει μικρή πτώση, ενώ αυξημένη εμφανίζεται η δαπάνη ανά ταξίδι και η δαπάνη ανά διανυκτέρευση. Ο κύριος όγκος των εισπράξεων από την παροχή ταξιδιωτικών υπηρεσιών αφορά επισκέπτες προερχόμενους από χώρες της ΕΕ-27. Ωστόσο, το μερίδιό τους εμφανίζει πτωτική τάση την τελευταία διετία. Τα 2/3 περίπου των εισπράξεων αυτών αφορούν κατοίκους της ζώνης του ευρώ, η συμμετοχή των οποίων στο σύνολο των ταξιδιωτικών εισπράξεων διαμορφώθηκε στο 47,6% το 2008. Οι δύο πιο σημαντικές χώρες προέλευσης ταξιδιωτών είναι η Γερμανία (16,5%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (16,1%). Το

¹⁷⁸ http://www.traveldailynews.gr/new.asp?newid=44530&subcategory_id=46

2008 τα μερίδια των χωρών αυτών μειώθηκαν σε σύγκριση με το 2007 κατά 2 και 3 εκατοστιαίες μονάδες αντίστοιχα, γεγονός που αντανακλάται και στην προαναφερθείσα πτώση των μεριδίων των χωρών της ΕΕ-27 και της ζώνης του ευρώ. Από τις χώρες εκτός της ΕΕ-27, η συμμετοχή της Ρωσίας παρουσίασε ανοδική τάση.

Πίνακας 17: Επιβατική Κίνηση Ακτοπλοΐας

Βάσει των αποτελεσμάτων¹⁷⁹ επικρατεί η αντίληψη, όσον αφορά τη στενή σχέση μεταξύ της επιβατικής κίνησης και της οικονομικής δραστηριότητας, η αναμενόμενη επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας και κυρίως του τουρισμού (για τα έτη 2009-2010) θα πλήξει σημαντικά τη ζήτηση του κλάδου από την πλευρά

της επιβατικής κίνησης. Συγκεκριμένα, υπό την σκιά της διεθνούς κρίσης, ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας δεν αναμένεται να ξεπεράσει το 2,1% κατά μέσο όρο την επόμενη τετραετία (1,4% ετησίως για τη διετία 2009-2010 ανακάμποντας στο 2,8% ετησίως για τη διετία 2011-2012). Επιπλέον, η επιβράδυνση της διεθνούς οικονομίας θα επηρεάσει και τους υπόλοιπους προσδιοριστικούς παράγοντες ζήτησης του κλάδου (τουρισμός, εμπόριο, περιφερειακή ανάπτυξη). Υπό αυτές τις συνθήκες, ο κύκλος εργασιών του κλάδου εκτιμάται ότι θα περιοριστεί κατά 3,8% το 2009 (έναντι αύξησης 8% το 2007) και στη συνέχεια θα ανακάμψει με μέσο ρυθμό 7,4% την περίοδο 2010-2012 – ρυθμός παρόμοιος με την προηγούμενη τριετία.

Η ίδια, όμως, αρνητική κατάσταση επικρατεί τόσο στις κύριες ανταγωνίστριες χώρες, όσο και σε άλλες βαλκανικές και μεσογειακές χώρες. Πιο συγκεκριμένα, οι αφίξεις κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους στις εν λόγω χώρες καταγράφουν τις ακόλουθες μειώσεις:

Ισραήλ: -18,2%

Μάλτα: -13,8%

Σλοβενία: -12,1%

¹⁷⁹ <http://www.euro2day.gr>

Ισπανία: -11,5%

Κύπρος: -10,8%

Αντίθετα, οι αφίξεις στην Τυνησία και κυρίως στο Μαρόκο καταγράφουν θετικούς ρυθμούς, 0,9% και 9,0% αντίστοιχα. Οι συναλλαγματικές εισπράξεις, όμως, σε όλες αυτές τις χώρες, με εξαίρεση την Τυνησία καταγράφουν αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής, και μάλιστα στις περισσότερες περιπτώσεις με διψήφια ποσοστά.

Χαρακτηριστική είναι, επίσης, και η οριακή μείωση των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών στην Τουρκία (-0,9%) κατά το πρώτο εξάμηνο του 2009, όταν την αντίστοιχη περίοδο των δύο προηγούμενων ετών σημειωνόταν αύξηση περίπου 16%. Παρά την οριακή, όμως, μείωση στις αφίξεις στην Τουρκία καταγράφεται σημαντική μείωση των συναλλαγματικών εισπράξεων της τάξης του -10,0%. Ενδεικτική της κατάστασης που επικρατεί στην Τουρκία είναι η δήλωση του προέδρου της Ένωσης Επαγγελματιών Διευθυντών Ξενοδοχείων ότι όλα τα ξενοδοχεία έχουν προβεί σε δραματικές μειώσεις των τιμών τους.

Οι εξελίξεις αυτές επιβεβαιώνουν τις εκτιμήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού που προβλέπει μείωση του παγκόσμιου τουρισμού για το 2009 που θα κυμαίνεται μεταξύ -6% και -4%, αφού ήδη η μείωση που έχει καταγραφεί για το 1ο 4μηνο είναι -8,0%. Οι παραπάνω εξελίξεις φαίνεται ότι δεν έχουν επηρεαστεί σε σημαντικό βαθμό, μέχρι σήμερα τουλάχιστον, από την πανδημία της νέας γρίπης, η οποία απειλεί ολόκληρο τον πλανήτη.

Πίνακας 18: Εξέλιξη Αλλοδαπού στην Ελλάδα και τις Ανταγωνίστριες Χώρες								
% Μεταβολή								
Χώρα	Αφίξεις	Αφίξεις			Συναλλαγματικές Εισπράξεις			
		2007/06	2008/07	2009/08		2007/06	2008/07	2009/08
Ελλάδα	Ιαν.-Ιούλιος	5,4	0,7	-8,6	Ιαν.-Ιούν.	-0,7	8,3	-14,6
Ιταλία	Ιαν. Μάιος	9,9	0,2	-4,0	Ιαν.-Μάιος	-0,3	2,0	-9,3
Ισπανία	Ιαν. Ιούν.	1,3	2,8	-11,5	Ιαν.-Μάιος	3,9	3,9	-11,3
Πορτογαλία	Ιαν.-Ιούν.	3,9	3,4	-14,9	Ιαν.-Μάιος	11,4	6,8	-13,4
Κροατία	Ιαν.-Μάιος	11,8	5,3	-8,1	Ιαν.-Μάρτ.	40,0	17,3	-6,0
Κύπρος	Ιαν.-Ιούν.	-3,4	2,7	-10,8	Ιαν.-Ιούν.	2,3	-0,7	-15,8
Τουρκία	Ιαν.-Ιούν.	16,6	16,4	-0,9	Ιαν.-Ιούν.	3,4	26,8	-10,2

Πηγή: <http://www.intravelreport.gr/?p=3085>

Συμπερασματικά, οι αρνητικές επιπτώσεις της διεθνούς οικονομικής κρίσης είναι εμφανείς τόσο στον ελληνικό όσο και στον παγκόσμιο τουρισμό. Η τρέχουσα τουριστική περίοδος, η οποία για τη χώρα μας πλησιάζει στη λήξη της, είναι μια ιδιαίτερη περίπτωση, η οποία δεν πρέπει να συγκρίνεται με προηγούμενες. Επιβάλλεται, ωστόσο, να αποτελέσει την αιτία για σοβαρό προβληματισμό και τη λήψη των απαραίτητων αποφάσεων. Μια ενδεχόμενη μελλοντική κρίση δεν θα πρέπει να βρει τον ελληνικό τουρισμό στην ίδια θέση από πλευράς ανταγωνιστικότητας και χωρίς πρόγραμμα για την αντιμετώπισή της.

Βασική προτεραιότητα εφεξής θα πρέπει να αποτελεί:

- Να υπάρξει μέριμνα για τη χρηματοπιστωτική κάλυψη των τουριστικών επιχειρήσεων και την ενίσχυση της ρευστότητας με επενδυτικά δάνεια και κεφάλαια κινήσεως, με προσιτά επιτόκια και ευέλικτους τρόπους αποπληρωμής.
- Να υπάρξει παροχή οικονομικών και άλλων κινήτρων που θα ενθαρρύνει τη δημιουργία υπηρεσιών υψηλών προδιαγραφών.
- Να ενισχυθεί η βελτίωση ειδικών τουριστικών υποδομών, όπως συνεδριακές, εκθεσιακές και αθλητικές εγκαταστάσεις.
- Να ενισχυθούν οι προσπάθειες ανάπτυξης οικολογικών και αγροτουριστικών καταλυμάτων.
- Να προωθηθεί ο τουρισμός της ενδοχώρας, των νησιωτικών περιοχών και γενικά της περιφέρειας αλλά και να αναπτυχθούν εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
- Να υπάρξει μέριμνα για την κατάρτιση υψηλού επιπέδου στελεχών και καλά εκπαιδευμένων υπαλλήλων σε σύνδεση με την αγορά εργασίας.
- Τέλος να μεριμνήσουν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς για να υπάρξει προσέλκυση τουριστών υψηλών προδιαγραφών και εισοδημάτων.

Αυτό φυσικά έχεις ως άμεσο επακόλουθο να εμπλουτιστεί και να αναβαθμιστεί το τουριστικό προϊόν που προσφέρει η Ελλάδα. Ταυτόχρονα θα πρέπει να υπάρξουν συντονισμένες ενέργειες συνολικά από την κυβέρνηση, με πρώτιστο μέλημα την εδραίωση κλίματος ασφάλειας και την περαιτέρω ανάπτυξη της λεγόμενης τουριστικής διπλωματίας¹⁸⁰.

¹⁸⁰ http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_politics_2_28/05/2005_145228

5.11 ΤΟ ΠΛΑΝΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Τουριστική ανάπτυξη¹⁸¹ στην Ελλάδα, απέβλεπε κατά κύριο λόγο στην αύξηση των συναλλαγματικών της εσόδων, στη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης και στην αύξηση των εισοδημάτων του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Για να επιτευχθούν οι οικονομικοί και κοινωνικοί στόχοι της, οι προσπάθειες της πολιτικής εξουσίας αλλά και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας επικεντρώθηκαν κατά κύριο λόγο στην επίλυση οργανωτικών προβλημάτων που αντιμετώπιζε ο τουρισμός, καθώς επίσης στην κατασκευή έργων τουριστικής υποδομής και ανωδομής.

Σύμφωνα με τις δηλώσεις που έγιναν στην Διεθνή Έκθεση Τουρισμού ITB 2007, τα μέτρα δράσης του κρατικού μηχανισμού σ' ότι αφορά την χάραξη της Τουριστικής Πολιτικής συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Πολλαπλασιασμός των επενδύσεων στον τουρισμό.
- Προώθηση μια σειρά από αποφάσεις και νομοθετικές πρωτοβουλίες, που μειώνουν την γραφειοκρατία και δημιουργούν ένα απλό και σταθερό θεσμικό περιβάλλον.
- Προώθηση όλων των απαραίτητων πρωτοβουλιών ώστε το νέο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα της περιόδου 2007-2013 να ενδυναμώσουν και να προωθήσουν συνολικά την τουριστική ανάπτυξη.
- Στο πλαίσιο αυτό, δόθηκε μεγάλη έμφαση στην προβολή όλων εκείνων των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και σημαντικών στοιχείων κάθε περιοχής, γιατί κάθε περιφέρεια και κάθε προορισμός πρέπει να προβάλλει και να ενισχύσει τη δική του ταυτότητα.
- Ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στην παγκόσμια παρουσία της χώρας, μέσα από το εξειδικευμένο πρόγραμμα προβολής του ελληνικού τουρισμού. Η καμπάνια «Explore Your Sense In Greece». Η νέα διαφημιστική εκστρατεία προϋπολογισμού 40 εκατ. Ευρώ, υλοποιεί ένα δυναμικό πρόγραμμα προβολής και δημοσίων σχέσεων.
- Επιπροσθέτως, προωθείται η ριζική αναθεώρηση του συστήματος κατάταξης των τουριστικών καταλυμάτων της χώρας, ούτως ώστε να ανταποκρίνεται στις νέες απαιτήσεις της τουριστικής αγοράς.

¹⁸¹ Πηγή: <http://www.imerisia.gr/>

Ηγουμενάκης Νίκος, Κραβαρίτης Κώστας, «Τουρισμός, Βασικές Έννοιες» Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2004, σελ.162-166

- Ακόμα αναβάθμιση της παρουσίας της Ελλάδος στο Internet μέσω ενός μεγάλου portal του Τουρισμού.

Μάλιστα μέσω του Υπουργείου ΥΠΕΧΩΔΕ¹⁸² τέθηκε ζήτημα για ένα Ειδικό Χωροταξικό Τουρισμού μέσω του οποίου επιδιώκεται η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος, η εξασφάλιση της προστασίας και της βιωσιμότητας των πόρων, η ενίσχυση πολιτικών περιφερειακής ανάπτυξης καθώς και η διαμόρφωση ενός σαφέστερου πλαισίου κατευθύνσεων προς τον υποκείμενο σχεδιασμό, τις αδειοδοτούσες αρχές και τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

Εν όψει μάλιστα των ιδιαίτερων οικονομικών συνθηκών που επικρατούν παγκοσμίως, η κυβέρνηση σε συνεργασία με τον Υπουργό Τουριστικής Ανάπτυξης προέβησαν σε μια σειρά ενεργειών προκειμένου να «ανακουφίσουν» τον τουριστικό τομέα που εισέρχεται σε μια περίοδο που εισέρχεται σε μια περίοδο οικονομικής Κρίσης¹⁸³.

1. Αυξάνονται οι δαπάνες για προβολή της χώρας, κατά 50%, με στόχο τη συγκράτηση του αριθμού των επισκεπτών.
2. Μειώνεται το Ενιαίο Τέλος Ακινήτων (ΕΤΑΚ), για τα έτη 2009 και 2010.
3. Αναστέλλεται για ένα έτος η καταβολή εισφοράς του Ν. 128/75 για το σύνολο των δανείων των τουριστικών επιχειρήσεων προς τις τράπεζες.
4. Οι τουριστικές επιχειρήσεις θα χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του «Προγράμματος ενίσχυσης της ρευστότητας στην οικονομία».
5. Υλοποιείται άμεσα και δυναμικά το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013, μέσω του οποίου χρηματοδοτούνται δράσεις τουριστικών υποδομών, υπηρεσιών και επιχειρήσεων.
6. Μειώνεται το τέλος διαμονής παρεπιδημούντων για την Αυτοδιοίκηση, από το 2%, σε 0,5%.

¹⁸² Ανακοίνωση Τύπου, Δηλώσεις Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ για το Ειδικό Χωροταξικό Τουρισμού, Αθήνα 29 Απριλίου 2009

<http://www.minenv.gr/download/2009/2009-04->

[29.diloseis.yπουργου.pexode.gia.to.eidiko.xorotaksiko.tourismou.doc](http://www.diloseis.yπουργου.pexode.gia.to.eidiko.xorotaksiko.tourismou.doc)

¹⁸³ <http://sotirisvarelas.blogspot.com/2008/12/14.html>

7. Λαμβάνεται μέριμνα για άμεση επιστροφή από τις εφορίες του οφειλόμενου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας.
8. Μέσω του Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων, παρέχεται κεφάλαιο κίνησης, με πλήρη επιδότηση των τόκων.
9. Δίνεται άμεση προτεραιότητα στην καταβολή των οφειλομένων ποσών των επιχορηγήσεων για όσες επιχειρήσεις έχουν υπαχθεί στον Επενδυτικό Νόμο, από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.
10. Αντιμετωπίζεται το ζήτημα της λειτουργικής τακτοποίησης ξενοδοχειακών μονάδων που αποτελούσε πάγιο και χρόνιο πρόβλημα.
11. Μετατρέπεται το εποχικό επίδομα ανεργίας σε επίδομα εργασίας.
12. Αυξάνεται κατά 21% για το 2009 ο αριθμός των εισιτηρίων για τον Κοινωνικό Τουρισμό, που οργανώνει η Εργατική Εστία. Ήδη από πέρυσι το υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης αύξησε τα δελτία κοινωνικού τουρισμού κατά 41%.
13. Λειτουργεί πρόγραμμα κατάρτισης με θεωρητική και πρακτική άσκηση και υποχρέωση των επιχειρήσεων που μετέχουν να απορροφήσουν 30% όσων καταρτίζονται.
14. Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται για την τόνωση των ξενοδοχείων και άλλων συναφών επιχειρήσεων στο κέντρο της Αθήνας, που έχουν υποστεί ζημιές από τα τελευταία θλιβερά συμβάντα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία (Βιβλία –Πρακτικά Συνεδρίων- Επίσημα Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Ακριβός Χριστόδουλος- Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός» Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2007, σελ. 57-59.

Ανακοίνωση Τύπου, Δηλώσεις Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ για το Ειδικό Χωροταξικό Τουρισμού, Αθήνα 29 Απριλίου 2009.

Βαρβαρέσος Στέλιος, «Τουρισμός,- Έννοιες, Μεγέθη, δομές» Η Ελληνική Πραγματικότητα, Εκδόσεις Προπομπός, Μάιος 2000.

Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω, «Η Κρατική Συμβολή στον Τουρισμό, Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2006, σελ 34-43, 115-117, 120-125.

Δρ. Μίλτ Λογοθέτη, Εισήγηση στην ημερίδα της ΣΤΕ με θέμα «στόχοι, πολιτικές και μέσα προώθησης του τουρισμού στην Ελλάδα». Ρόδος 20 Απριλίου 2002.

ΕΣΥΕ, ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εφημερίδα της Κυβέρνησης, Αρ. Φύλλου 118, 19 Ιουλίου 1993.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 98/α/1989.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 136/1/1989.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 76/Α/14.3.1989.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 98/Α/1989.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 153/Α/1991.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 193/Α/1993.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 118/Α/19.7.1993.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 19/Α/1996.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 211/Α' 19/25.9.2001.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 85/17.3.2004.

Ηγουμενάκης Νίκος, Κραβαρίτης Κώστας, «Τουρισμός, Βασικές Έννοιες» Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2004, σελ. 172-173, 162-166.

Ηγουμενάκης, «Τουριστικής Οικονομία, Τόμος Α, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1991 σελ. 115-116.

Μοίρα Π., «Τουριστική Γεωγραφία της Ελλάδας», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2005, σελ. 42-48.

Οι δρόμοι της ΟΝΕ, ΙΣΤΑΜΕ 2000, Αθήνα 2000, Σελ. 35-45.

ΣΕΤΕ, Τουριστικό Πανόραμα, 1997.

Διαδίκτυο

<http://sotirisvarelas.blogspot.com/2008/12/14.html>

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_politics_2_28/05/2005_145228

<http://www.imerisia.gr/>

<http://www.livepedia.gr/index.php/%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

<http://www.minenv.gr/download/2009/2009-04-29.diloseis.ypourgou.pexode.gia.to.eidiko.xorotaksiko.tourismou.doc>

<http://www.sete.gr/?pid=66&nid=63>

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A2001

http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1689&permanent_id=3

http://www.traveldailynews.gr/new.asp?newid=44530&subcategory_id=46

<http://www.visitgreece.gr/pages.php?pageID=11&langID=1>://www.xenianews.gr/179/article_1580.aspx

<http://www.visitgreece.gr/?langID=1>

<http://www.visitgreece.gr/pages.php?pageID=73&langID=1>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ

6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

6.1 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

6.1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ελληνικός τουρισμός έχει την ικανότητα να προσελκύσει μια μεγάλη γκάμα επισκεπτών, κάτι που λίγοι τουριστικοί προορισμοί έχουν την δυνατότητα.

Μάλιστα από τα τέλη της δεκαετίας του '80 η πολιτική εξουσία είχε συνειδητοποιήσει ότι ήταν καιρός να διαφοροποιηθεί το κλασικό ελληνικό τουριστικό προϊόν και ταυτόχρονα να δημιουργηθούν όλες εκείνες οι απαραίτητες συνθήκες για την ανάπτυξη επιλεκτικού τουρισμού. Έγιναν προσπάθειες από τον Ε.Ο.Τ. να προσελκύσει υψηλής εισοδηματικής τάξης επισκεπτών χωρίς όμως να γίνει εφικτό.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι αρνητικές αυτές τάσεις που επικρατούν στην ελληνική αγορά είναι απαραίτητο να επανεξεταστεί και επαναπροσδιοριστεί από την πολιτική εξουσία το ζήτημα της τουριστικής πολιτικής καθώς και να καθοριστούν οι προτεραιότητες για την επίτευξη των στόχων που θα επιφέρουν βελτίωση στις παρεχόμενες τουριστικές υπηρεσίες και ταυτόχρονα ανάπτυξη νέων τουριστικών προϊόντων. Άμεσα επακόλουθα θα είναι η βελτίωση της ήδη υπάρχουσας τουριστικής υποδομής και δημιουργία νέας.

6.1.2 Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Στην πράξη το 2009¹⁸⁴ είναι μια χρονιά με πρωτόγνωρα χαρακτηριστικά για τη παγκόσμια οικονομία και κατ' επέκταση για τον τουρισμό. Το 2008 όμως, ήταν κύρια η χρονιά που εξανεμίστηκαν πλήρως τα τουριστικά οφέλη της επιτυχούς διοργάνωσης των ολυμπιακών αγώνων¹⁸⁵.

Επιχειρώντας σήμερα έναν απολογισμό βλέπουμε ότι ο ελληνικός τουρισμός στο διάστημα 2004-2008 παρουσίασε αύξηση των εσόδων κατά 13% συμβάλλοντας αποφασιστικά, μεταξύ των άλλων, και στην κάλυψη ενός σημαντικού μέρους του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου. Στο ίδιο διάστημα η συνολική απασχόληση στην τουριστική οικονομία αυξήθηκε από 800 στις 950 χιλ. περίπου, ενώ σημαντική αύξηση

¹⁸⁴ <http://www.economist.gr>

¹⁸⁵ Νίκος Ηγουμενάκης, Γιώργος Ηγουμενάκης, Τουριστικό Μάρκετινγκ, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2004, σελ 344-346

παρουσίασε και η συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ, από 16% το 2004 σε 18% το 2008.

Από τα σημαντικά επενδεδυμένα κεφάλαια, δημόσια και ιδιωτικά, δεν αντλήθηκαν παρά μόνο ένα περιορισμένο ποσοστό των δυνατοτήτων του τουρισμού. Δεν έγιναν οι αναγκαίες υποδομές σε αεροδρόμια, λιμάνια, μαρίνες, οδικούς άξονες σύνδεσης των τουριστικών προορισμών, με αποτέλεσμα αυτό το έλλειμμα να επηρεάζει αρνητικά το ελληνικό τουριστικό προϊόν που, παρόλα αυτά, κρατάει μια πολύ καλή σειρά στην διεθνή τουριστική αγορά.

Παράλληλα, οι συχνότερες αλλαγές πολιτικής ηγεσίας στον τουρισμό υπό διάφορα σχήματα, προκάλεσαν ασυνέχειες στην άσκηση συγκεκριμένης τουριστικής πολιτικής. Σε πολλές περιπτώσεις, και αυτό αποτελεί διαχρονική αλλά και επίκαιρη διαπίστωση, κάποιοι νέοι πολιτικοί προϊστάμενοι ακυρώνουν το έργο των προηγούμενων με συνέπεια, να προκύπτει ξαφνικά ο τουρισμός, ως τομέας της οικονομίας, με την διαδικασία της παρθενογένεσης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού¹⁸⁶, ανάμεσα σε 165 χώρες, ο ελληνικός τουρισμός καταλαμβάνει τη 16η θέση σε επίπεδο αφίξεων και τη 12η θέση σε επίπεδο εισπράξεων. Σύμφωνα με τα στοιχεία του World Economic Forum, ενώ στην κατάταξη της γενικής ανταγωνιστικότητας η χώρα μας βρίσκεται στη 67η θέση, στην ειδική κατάταξη για την τουριστική ανταγωνιστικότητα βρίσκεται στην 24η θέση.

Στόχος της Ελλάδας είναι η ανάδειξη του Τουρισμού σε βασική προτεραιότητα και κινητήριο μοχλό της αναπτυξιακής διαδικασίας και η ενίσχυση της άμεσης και έμμεσης συνεισφοράς του στο προϊόν, το εισόδημα, την απασχόληση.

Οι ποιοτικοί και ποσοτικοί στόχοι που θέτονται με ορίζοντα επίτευξης το 2010 υποστηρίζονται από επιμέρους πολιτικές και μέσα προώθησης που επηρεάζονται άμεσα από την κεντρική πολιτική επιλογή για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Το προτεινόμενο σχέδιο στηρίζεται σε έξι άξονες δράσεις:

¹⁸⁶ <http://www.wto.org/>

- Την αναβάθμιση της ποιότητας προσφοράς,
- Τον εμπλουτισμό και τη διαφοροποίηση του συνολικού τουριστικού προϊόντος
- Την εκπαίδευση και κατάρτιση του ανθρωπίνου δυναμικού
- Την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την προώθηση και την προβολή της χώρας με νέα εργαλεία και σύγχρονες μεθόδους
- Τον εκσυγχρονισμό των δομών της δημόσιας διοίκησης και των μηχανισμών άσκησης της τουριστικής πολιτικής.

6.3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ 2004-2010

Οι στόχοι για τον Ελληνικό Τουρισμό που ορίστηκαν με ορίζοντα το 2010 διακρίθηκαν:

α. Ποσοτικοί

- Αύξηση των αφίξεων σε 20 εκ.
- Αύξηση των εισπράξεων από τον Τουρισμό σε 20 δις ευρώ.
- Αύξηση της Μέσης κατά κεφαλήν δαπάνης σε 1020 ευρώ.
- Αύξηση της συμμετοχής του τουρισμού στο ΑΕΠ κατά 3 τουλάχιστον ποσοστιαίες μονάδες.
- Αύξηση του απασχολούμενου στον Τουρισμό εργατικού δυναμικού τουλάχιστον κατά 16%.
- Αύξηση των διανυκτερεύσεων στα ξενοδοχεία σε 87 εκ.
- Αύξηση των πληροτήτων των ξενοδοχείων των ανεπτυγμένων περιοχών κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες.

β. Ποιοτικοί

- Καλύτερος συντονισμός των φορέων της τουριστική αλυσίδας και αναβάθμιση της τριμερούς συνεργασίας (κυβέρνηση και τοπικοί αυτοδιοίκηση, επιχειρήσεις και εργαζόμενοι) για κοινή δράση, την διαμόρφωση και την εφαρμογή των πολιτικών για την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη της τουριστικής οικονομίας.
- Βελτίωση της εικόνας της θέσης του ελληνικού τουριστικού προϊόντος στις διεθνείς αγορές.

- Αναβάθμιση και διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς ώστε όλο το δυναμικό των τουριστικών εγκαταστάσεων και επιχειρήσεων να είναι σε θέση να προσφέρει προϊόντα και υπηρεσίες υψηλού επιπέδου.
- Αναβάθμιση του συνόλου των εγκαταστάσεων και υπηρεσιών που απαρτίζουν την τουριστική αλυσίδα.
- Προώθηση των εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής καθώς και των οργανωτικών υποδομών.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικής κουλτούρας για την έμμεση υποστήριξη μιας τιμολογιακής πολιτικής ανταγωνιστικού χαρακτήρα που θα εξασφαλίζει την ομαλή μετάβαση από την ανταγωνιστικότητα που εξαρτάται αποκλειστικά από την τιμή στην ανταγωνιστικότητα που εξαρτάται από τον λόγο ποιότητας / τιμής. Οι επιχειρήσεις βραχυπρόθεσμα θα πρέπει να ευθυγραμμίσουν τις τιμές ενώ στην επόμενη δεκαετία να βελτιώσουν σημαντικά και την ποιότητα ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά τους.
- Συστηματική ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος με το συγκριτικό πλεονέκτημα του πολιτιστικού μας αποθέματος.
- Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου των ανεπτυγμένων κυρίως περιοχών.

6.3.1 ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Για την ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος χρειάζεται η Ελλάδα να προσδιορίσει την ακριβή ανταγωνιστική της θέση μέσα στην διεθνή τουριστική με βάση τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που διαθέτει, προσφέροντας νέες συνθήκες και τάσεις¹⁸⁷.

Για την ενίσχυση λοιπόν της ανταγωνιστικότητας του τουρισμού, πρέπει αφενός το ελληνικό τουριστικό προϊόν να κερδίζει όλο και μεγαλύτερο μερίδιο από τη διεθνή τουριστική αγορά και αφετέρου να αναβαθμίζεται η ποιότητα της προσφοράς του, να εμπλουτίζεται και να διαφοροποιείται, να ενσωματώνει το μεγαλύτερο μέρος της εγχώριας παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών. Στο πλαίσιο αυτό η στρατηγική υλοποιείται μέσω των παρακάτω¹⁸⁸:

¹⁸⁷ Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Τεύχος 24, Νοέμβριος 2007

¹⁸⁸ Υπουργείο Ανάπτυξης, «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης του Ελληνικού Τουρισμού 2004-2010, Σεπτέμβριος 2003

1. Βελτίωση της ποιότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

Το κλειδί στην προκειμένη περίπτωση αποτελεί ο ποιοτικός τουρισμός. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την αναβάθμιση της θέσης στη διεθνή αγορά εξαιτίας του ότι η ποσοτική αύξηση δείχνει να συμπορεύεται με μια καθαρά ποιοτική εξέλιξη της τουριστικής ζήτησης, έτσι ώστε στις περισσότερες χώρες προορισμού τουριστών η ποιότητα στον τομέα του τουρισμού να καθίσταται όλο και πιο απαιτητική.

Για την βελτίωση της ποιότητας του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος απαραίτητες είναι οι δράσεις βελτίωσης των υποδομών, των ανωδομών και των συμπληρωματικών υποδομών.

Στον άξονα αυτό συμπεριλαμβάνονται η καθιέρωση συστημάτων ποιοτικού ελέγχου και πιστοποίησης.

- Η ανάδειξη ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων βασισμένων στην ποιότητα και αξιοποίηση των υποδομών και συμπληρωματικών υποδομών ΕΤΑ Α.Ε.
- Η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των τουριστικών επιχειρήσεων
- Η ενίσχυση της εφαρμογής των προτύπων ποιότητας, περιβάλλοντος και εξέταση της δυνατότητας ενίσχυσης του προφίλ εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

2. Διαφοροποίηση και εμπλουτισμός του ελληνικού τουριστικού προϊόντος με ανάπτυξη θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού με στόχο την ικανοποίηση των εξελισσόμενων προσδοκιών/αναγκών των τουριστών και επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.

Η Ελλάδα πέρα από την διατήρηση του μαζικού τουρισμού που θα γίνει με την βελτίωση και διαφοροποίηση του προϊόντος που προσφέρει σήμερα εμπλουτίζοντας το με νέες δραστηριότητες όπως η ιστιοπλοΐα, καταβάσεις κ.α. είναι αναγκαίο να στραφεί και σε άλλες μορφές τουρισμού όπως ο οικοτουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός, ο συνεδριακός τουρισμός, ο αθλητικός, ο θρησκευτικός ή συνδυασμοί αυτών.

Για την περίοδο 2004-2010, στα πλαίσια αυτού του άξονα θα υλοποιηθούν οι επόμενες δράσεις: Ανάπτυξη των θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως του θαλάσσιου, του συνεδριακού, του Ιαματικού Θεραπευτικού και αναζωογονητικού τουρισμού, του Χιονοδρομικού Τουρισμού, του Πολιτιστικού Τουρισμού, Αγροτουρισμού κλπ

3. Επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Εκπαίδευση-Επιμόρφωση-Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού σε ευρεία κλίμακα.

Η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του τουρισμού συμπληρώνει την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών και δρα ευεργετικά ως προς την απασχόληση, τόσο για το υφιστάμενο βασικό παραθεριστικό προϊόν όσο και τις θεματικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Για την περίοδο 2004-2010 στα πλαίσια του άξονα αυτού θα χρηματοδοτούνται σταθερά τα ακόλουθα προγράμματα- δράσεις:

- Εκσυγχρονισμό της τουριστικής εκπαίδευσης
- Ανάπτυξη νέων επαγγελμάτων
- Επανεκπαίδευση -μετεκπαίδευση
- Γεωγραφική ανάπτυξη ΟΤΕΚ
- Δημιουργία Παρατηρητηρίου Απασχόλησης στον Τουρισμό.

4. Δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης και σταθερού περιβάλλοντος ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας και ενίσχυσης των ιδιωτικών επενδύσεων.

Η πλειοψηφία των τουριστικών επιχειρήσεων χαρακτηρίζεται από μικρό ή μεσαίο μέγεθος με αδυναμία αξιοποίησης οικονομικών κλίμακας του σκοπού, παραδοσιακές δομές οργάνωσης και χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης -επιμόρφωσης ή επαρκούς επιχειρηματικής εμπειρίας. Το μικρό αυτό μέγεθος αποτελεί εμπόδιο για την μείωση του κόστους και για την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Ο παραγωγικός δυναμισμός έρχεται ως επίπτωση της παραγωγικής επένδυσης. Για να είναι όμως σταθερά αποτελεσματική η επένδυση θα πρέπει να είναι και διαρκής και ισόρροπα κατανεμημένη ανάμεσα στον ιδιωτικό και το δημόσιο. Οι δημόσιες επενδύσεις αποτελούν το σταθερότερο κινητήριο της ανάπτυξης του τουριστικού τομέα, σε συνδυασμό με τις ιδιωτικές που είναι και αυτές σημαντικές και ισχυρές. Μια εναλλακτική πηγή επένδυσης αποτελούν και οι άμεσες ξένες επενδύσεις, που μπορούν να λάβουν νέες διαστάσεις.

Ο Ελληνικός τουρισμός έχει μια επενδυτική δύναμη που ενεργοποιείται από :

- τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.
- τις διαδικασίες αξιοποίησης των τουριστικών ακινήτων των ΕΤΑ Α.Ε.
- τα προγράμματα του Γ' ΚΠΣ με έμφαση στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας σε συνδυασμό με τον νέο αναπτυξιακό νόμο.

- τη χρηματοδότηση και ολοκλήρωση των επόμενων δράσεων:
- επενδύσεις ποιοτικού εκσυγχρονισμού ξενοδοχειακών νομάδων, κάμπινγκ, και λοιπών καταλυμάτων.
- επενδύσεις οργανωτικού εκσυγχρονισμού.
- καινοτόμες επενδύσεις για την ανάδειξη στοιχείων του τουριστικού προϊόντος.
- κοινές επενδύσεις του κράτους με τους συλλογικούς φορείς του τομέα για τη δημιουργία δικτύου στήριξης μικρομεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων.
- επένδυση για την ενίσχυση της καινοτομίας και την ένταξη των επιχειρήσεων στην κοινωνία της γνώσης.

5. Επαύξηση των μεριδίων (αριθμός τουριστών, εισοδήματα) από τη διεθνή τουριστική αγορά. Ενίσχυση της εικόνας της χώρας. Εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων και εργαλείων μάρκετινγκ στη βάση τριήμερους συνεργασίας.

Η τουριστική διαφήμιση αποτελεί μια τεχνική που έχει ως σκοπό να μεταφέρει ένα μήνυμα από μια επιχείρηση προς πιθανούς μελλοντικούς πελάτες, επιδιώκοντας να τους γνωρίζει το τουριστικό προϊόν και να τους προκαλέσει το ενδιαφέρον¹⁸⁹.

Η αύξηση των δαπανών κατά 50% αποτελεί μια σημαντική συμβολή της Πολιτείας στην ενίσχυση της παρουσίας της Ελλάδας στις χώρες άντλησης της πελατείας μας. Όμως, η αποτελεσματικότητα των ενεργειών προβολής εξαρτάται ευθέως από τον χρόνο έναρξης και από την διάρκεια, τόσο της διαφήμισης όσο και της συνδιαφήμισης με τους Τ.Ο.

Αυτή την περίοδο τρέχει η νέα καμπάνια του ΕΟΤ με το μήνυμα «The True Experience», προσαρμοσμένη και στα νέα δεδομένα της οικονομικής αστάθειας. Έχει έντονη ταυτότητα και χρησιμοποιεί ένα σήμα σχεδιασμένο ώστε να αποτελεί το κοινό στοιχείο που ενοποιεί όλη την επικοινωνία. Στόχος της νέας αυτής καμπάνιας είναι να δείξει ότι μπορεί η Ελλάδα αποτελεί ένα αριστούργημα παρ' όλα αυτά είναι μια χώρα προσιτή σε όλο τον κόσμο για να τη ζήσει και να την απολαύσει. Προβάλλοντας τις αξίες της χώρας ταυτόχρονα με την οικονομικότητα, η επικοινωνία πετυχαίνει την ισορροπία ποιότητας-τιμής που αποζητούν οι δυνητικοί επισκέπτες.

Η καμπάνια αυτή παρουσιάζει ειδυλλιακές αλλά συγχρόνως πραγματικές-καθημερινές εικόνες της Ελλάδας, που εκφράζουν τους άξονες: Ήλιος και Θάλασσα, Πολιτιστικός

¹⁸⁹ Νίκος Ηγουμενάκης, Γιώργος Ηγουμενάκης, Τουριστικό Μάρκετινγκ, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2004, σελ 287

Τουρισμός, Θαλάσσιος Τουρισμός, Περιηγητικός Τουρισμός, Τουρισμός Υγείας και Ευεξίας, Θρησκευτικός Τουρισμός, Γαστρονομία, Συνεδριακός Τουρισμός, αλλά και Τουρισμός Πόλεων¹⁹⁰.

Τέλος θα πρέπει να επισημανθεί η ραγδαία συγκέντρωση της ζήτησης των τουριστικών πακέτων στην Ευρώπη αλλάζει τη διαπραγματευτική σχέση αγοραστών -πωλητών υπέρ των πρώτων και συμπιέζει τις τιμές και την κερδοφορία της τουριστικής βιομηχανίας, ιδιαίτερα στους ανταγωνιστικούς προορισμούς της Μεσογείου. Η διαρκής ενίσχυση της διαπραγματευτικής θέσης των tour operators είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσεων. Κύριο χαρακτηριστικό της ευρωπαϊκής αγοράς των tour operators είναι η ολιγοπωλιακή μορφή της, με κύρια τάση την καθετοποίηση και συγκέντρωση, φαινόμενα που αναμένεται να ενισχυθούν και στο μέλλον όπου σε συνδυασμό.

Πίνακας 19: Συνολική δαπάνη διαφήμισης εξωτερικού

Διαφημιστικό Πρόγραμμα	Τακτικό (Συνήθως βάση Διαγωνισμού)	Έκτακτο (Συνήθως Απευθείας)
2004	8.828,000	6.128,294
2005	0	24.962,867
2007	16.993,519	21.189,824
2008	0	32.105,987

Πηγή: http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1711&permanent_id=3

¹⁹⁰ <http://thevoyager.gr/2009/04/30/the-true-experience-2009>

Πίνακας 20: Ποσοστιαία κατανομή της συνολικής δαπάνης διαφήμισης στις πέντε βασικές αγορές του ελληνικού τουρισμού, αλλά και σε άλλες χώρες της Ευρώπης¹⁹¹

	2007-2008	2002	2003	2005
Χώρα				
Βρετανία	5,8	20%	19%	17%
Ολλανδία	2,1	8	7%	4,3%
Γερμανία	7,6	20%	22%	14,5%
Αυστρία	2,4	7%	8%	2,8%
Ισπανία	0,1	3%	5%	4,3%
Σκανδιναβικές χώρες	1,1	11%	9%	6%
Γαλλία	8,0	10%	9%	12,5%
Βέλγιο	1,8	4%	5%	3,5%
Ιταλία	4,3	8%	9%	7,6%

Πηγή: http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1711&permanent_id=3

6.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Με βάση τα όσα συζητήθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια συμπερασματικά, θα μπορούσαν να ειπωθούν τα εξής¹⁹²:

- Η ζήτηση για τουριστικά προϊόντα μεταβάλλεται με νέες μορφές τουρισμού να συνεχίζουν να αναδεικνύονται.
- Η Ελλάδα είναι σταθερά προσανατολισμένη στον θερινό τουρισμό (Ήλιος και Θάλασσα)
- Επιταχύνεται η διάδοση της καινοτομίας των ολοκληρωμένων τουριστικών πακέτων, ιδίως για διακοπές θερινού τουρισμού.
- Τα ολοκληρωμένα τουριστικά πακέτα ως προϊόν οδηγούν στη συμπίεση των περιθωρίων κέρδους των ξενοδοχειακών μονάδων, αλλά και στην τουριστική οικονομία.

¹⁹¹ Με βάση την ποσοστιαία κατανομή του πίνακα 18, γίνεται σαφής η αλλαγή διαφημιστικής πολιτικής το 2007 και κυρίως το 2008. Αξιοσημείωτη ιδιαίτερα γίνεται αυτή η μεταστροφή όσον αφορά τις πέντε κυριότερες αγορές του ελληνικού τουρισμού, Βρετανία Ολλανδία, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, που συγκέντρωναν ένα ποσοστό 59,5%-58,30 των αφίξεων τουριστών της ελληνικής αγοράς μέχρι το 2004 ,και σήμερα έχει μειωθεί στα 52%.Η Βρετανία είχε ένα ποσοστό 17%-20%, το 2002-2005, επί της συνολικής δαπάνης της διαφήμισης, ήδη βλέπει τη δαπάνη για διαφήμιση συρρικνώνεται ή εντυπωσιακά στο 5,8 % της συνολικής δαπάνης το 2007-2008. (Σημειωτέον ότι η Βρετανία έχει ένα μερίδιο αγοράς της συνολικής τουριστικής κίνησης που ξεπερνούσε το 23,41% επί των συνολικών αφίξεων το 2003 και το οποίο συνεχώς συρρικνώνεται (18,4% το 2007).Αντίστοιχα, για τη βασική αγορά της Γερμανίας το ποσοστό επί της συνολικής δαπάνης διαφήμισης στο εξωτερικό από 22% το 2003 υποχωρεί στο 14,5% το 2005 και στο 7,6% το 2007-2008. (Η Γερμανία επίσης από ένα μερίδιο 19,43% της συνολικής τουριστικής κίνησης το 2002 συρρικνώθηκε στο 15,10% το 2007)

¹⁹² Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Τεύχος 24, Νοέμβριος 2007, σελ.102-106

- Η πληρότητα, ο αριθμός των αφίξεων, ο αριθμός των διανυκτερεύσεων κ.λ.π. ως δείκτες της ανάπτυξης και της πορείας της τουριστικής οικονομίας είναι ανεπαρκείς εφόσον κανείς δεν συνεκτιμά παραμέτρους όπως έσοδα και τα κέρδη που συγκεκριμένη οικονομία δημιουργεί για τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και την Εθνική Οικονομία.
- Οι μεσομακροχρόνιες επιπτώσεις από τον συνδυασμό (α) της περεταίρω διάδοσης των ολοκληρωμένων τουριστικών πακέτων και των επιπτώσεων στο περιθώριο κέρδους των ξενοδοχειακών μονάδων με (β) την συχνά παρατηρούμενη σε αντίστοιχες περιπτώσεις πτώση του επιπέδου της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών, ενδέχεται να είναι αρνητικές για την ελκυστικότητα και την ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας ως τουριστικού προορισμού.

Η εικόνα της ελληνικής τουριστικής οικονομίας δικαιολογεί έναν έντονο προβληματισμό για το μέλλον. Ο προβληματισμός αυτός συνδέεται με την αδυναμία δημιουργίας επαρκών κερδών για τη συντήρηση επενδύσεων με στόχο την προστασία της ανταγωνιστικότητας, τη συνεχή βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών και την ανάπτυξη εναλλακτικών τουριστικών προϊόντων και εν κατακλείδι των αναγκών των τουριστών, αφού η πλειονότητα των πωλήσεων προκύπτει από μορφές τουρισμού που δεν έχουν υψηλά περιθώρια κέρδους για τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις.

Οι σημαντικότεροι πυλώνες για την αναδόμηση της τουριστικής οικονομίας προκειμένου η εικόνα της να στραφεί περισσότερο προς την επιθυμητή που διασφαλίζει μακροχρόνια κερδοφορία και ανταγωνιστικότητα είναι οι κάτωθι:

1) Αποτελεσματική στρατηγική μάρκετινγκ. Η πρώτη προτεραιότητα είναι ο καθορισμός μιας συγκεκριμένης στρατηγικής μάρκετινγκ. Αυτό σημαίνει αποσαφήνιση των τουριστών που η ελληνική τουριστική οικονομία επιθυμεί να στοχεύσει και να προσελκύσει, λαμβάνοντας υπόψη:

α) Που μπορεί να έχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι βασικών ανταγωνιστικών προορισμών,

β) Ποιο μπορεί να είναι το περιθώριο κέρδους σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού και,

γ) Τι υποδομές σε μακρο (κρατικό) και μικρο (επιχειρησιακό) επίπεδο απαιτούνται για την προσέλκυση των συγκεκριμένων τουριστών,

- 2) Αποφυγή ομοειδών προϊόντων μεταξύ των εναλλακτικών τουριστικών περιοχών, δηλαδή αποφυγή της εστίασης πολλών εναλλακτικών προορισμών στα ίδια τμήματα τουριστών και της προσφοράς των ίδιων τουριστικών υπηρεσιών.
- 3) Προσαρμογή των προσφερόμενων υπηρεσιών ώστε να καλύπτουν τις ανάγκες των στοχευμένων.
- 4) Συντονισμός και συνεργασία μεταξύ των φορέων της τουριστικής οικονομίας σε μάκρο (κρατικό) και μικρό (επιχειρησιακό) επίπεδο ώστε να διαμορφωθούν υποδομές και να υλοποιηθεί η στρατηγική μάρκετινγκ και
- 5) Σχεδιασμός μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής τοποθέτησης και επικοινωνίας των εναλλακτικών τουριστικών προορισμών της Χώρας¹⁹³.

Για να υλοποιηθεί όμως ένα τέτοιο σενάριο θα πρέπει να γίνουν κάποιες ενέργειες όπως ενδεικτικά να :

- Δημιουργηθεί ποιοτικό οδικό δίκτυο που να συνδέει το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης με Χαλκιδική στον ελάχιστο δυνατό χρόνο με παράλληλη επέκταση του αριθμού των ξενοδοχειακών μονάδων με κατάλληλες προδιαγραφές για την υποδοχή των τουριστών από το συγκεκριμένο τμήμα,
- Αυξηθεί ο αριθμός των αεροδρομίων της Κρήτης και να επεκταθούν τα terminals ώστε να μπορούν να υποδεχτούν μεγαλύτερο αριθμό τουριστών με παράλληλη ανάπτυξη της αναγκαίας επιχειρηματικής παιδείας των επιχειρηματικών φορέων ώστε να δημιουργηθούν βιώσιμα επιχειρησιακά δίκτυα.
- Αναπτυχθεί περεταίρω η υποδομή σε μαρίνες και σε αντίστοιχες ξενοδοχειακές μονάδες (έστω και μικρότερης δυναμικότητας), ανάλογων προδιαγραφών σε περισσότερα νησιά των Δωδεκανήσων.

¹⁹³ Ένα απλό και χειροπιαστό παράδειγμα με τρεις εναλλακτικούς τουριστικούς προορισμούς όπως η Χαλκιδική, η Κρήτη και τα Δωδεκάνησα, μπορεί εν συντομία να αναδείξει τις αντικειμενικές δυσκολίες υλοποίησης μιας προσπάθειας βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας, των εσόδων και των κερδών από την τουριστική οικονομία. Η Χαλκιδική θα μπορούσε να εστιάσει και να στοχεύσει τουρισμό πολυτελείας και θρησκευτικό τουρισμό αξιοποιώντας την υφιστάμενη υποδομή σε ξενοδοχειακές μονάδες και λατρευτικούς χώρους, η Κρήτη μπορεί να αξιοποιήσει την φήμη της θερινό τουρισμό αναπτύσσοντας δίκτυα συνεργασίας μεταξύ των ξενοδοχειακών μονάδων και των επιχειρήσεων που επίσης προσβλέπουν στην τουριστική κίνηση. Τέλος τα Δωδεκάνησα θα μπορούσαν να συνδυάσουν πολυτελή θερινό τουρισμό με αθλητικό (ιστιοπλοϊκό και καταδυτικό) τουρισμό. Ένα τέτοιο σενάριο αφ' ενός δίνει ξεκάθαρη στρατηγική μάρκετινγκ για κάθε έναν από τους τρεις αυτούς προορισμούς και αφ' ετέρου να αποτρέπει τον αθέμιτο ανταγωνισμό, μεταξύ εναλλακτικών ελληνικών τουριστικών προορισμών αφού ο κάθε ένας από τους τρεις προορισμούς στοχεύει σε συγκεκριμένα τμήματα πελατών με διαφορετική στρατηγική μάρκετινγκ και παρεχόμενων υπηρεσιών.

- Βελτιωθεί το επίπεδο και η τεχνογνωσία όλων των τοπικών επιχειρήσεων σε θέματα ποιότητας εξυπηρέτησης και δημιουργίας ποιοτικών εμπειριών για τους επισκέπτες,
- Ξεπεραστούν τοπικά μικροσυμφέροντα που ενδεχομένως να πλήττονται από την αλλαγή πλεύσης και της στρατηγικής τοποθέτησης της κάθε περιοχής στη διεθνή τουριστική οικονομία και
- Υπάρξει κοινό όραμα και συμφωνία μεταξύ των επιχειρήσεων κάθε περιοχής για την χάραξη και κυρίως την υλοποίηση μιας ενιαίας πολιτικής αναφορικά με την αφορά στόχο της κάθε περιοχής και ποιες είναι οι αναγκαίες ενέργειες για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της.

Η υπερπήδηση των εμποδίων αυτών δεν είναι ανυπέρβλητα. Η υπερπήδηση τους απαιτεί την δημιουργία ενός κοινού οράματος. Πρωταρχική ευθύνη έχουν το Ελληνικό Κράτος μέσω του ΕΟΤ και του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης, όσο και φορείς που εκπροσωπούν επιχειρήσεις της τουριστικής οικονομίας. Οι συγκεκριμένοι φορείς έχουν τη πρωταρχική ευθύνη να:

- Στελεχωθούν με δυναμικό εξειδικευμένο στον στρατηγικό σχεδιασμό μάρκετινγκ και στον τουρισμό,
- «Ακούσουν» τα θέματα που ενδιαφέρουν και προβληματίζουν τις επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην ελληνική τουριστική οικονομία,
- Κατανοήσουν τις ανάγκες των τουριστών που επισκέπτονται αλλά και εκείνων που δεν επισκέπτονται τη χώρα μας,
- Μελετήσουν την αγοραστική συμπεριφορά των τουριστών αναφορικά με τα αγοραστικά κριτήρια και τις προτιμήσεις τους καθώς και το ύψος της ζήτησης σε ευρώ για συγκεκριμένες μορφές τουρισμού, και να
- Διαμορφώσουν ένα 10ετές στρατηγικό πλάνο μάρκετινγκ για την περαιτέρω ανάπτυξη της Ελληνικής τουριστικής οικονομίας το οποίο θα πρέπει να είναι¹⁹⁴:
 - Ρεαλιστικό ,
 - Αποδεκτό από τους εμπλεκόμενους φορείς και επιχειρήσεις αλλά και από την πολιτική ηγεσία σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο ώστε να διασφαλιστεί η αναγκαία προσήλωση (commitment) στην εφαρμογή του καθώς και η διασφάλιση των αναγκαίων πόρων,
 - Αποτελεσματικό ώστε να αξιοποιεί τα φυσικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Χώρας και των επιμέρους προορισμών της, δημιουργώντας ταυτόχρονα προϋποθέσεις ικανοποίησης των

¹⁹⁴ Avlonitis, Gounaris, Papastathopoulou 2004

επισκεπτών της Ελλάδας από την εδώ εμπειρία τους κερδοφορίας για τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις.

Αναμφίβολα το εγχείρημα είναι φιλόδοξο δεδομένου του επίπεδου του συντονισμού αλλά και ομοφωνίας (consensus) που απαιτείται, είναι όμως αναγκαίο προκειμένου η ελληνική τουριστική οικονομία να αντιμετωπίσει με επιτυχία της προκλήσεις που αναδύονται στην παγκόσμια τουριστική οικονομία αλλά και τον ανταγωνισμό¹⁹⁵.

¹⁹⁵ Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Τεύχος 24, Νοέμβριος 2007, σελ. 102-106

6.5 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ 2020

Οι βασικοί στόχοι της τουριστικής πολιτικής που υλοποιείται σήμερα, εντοπίζονται στην αναβάθμιση της ποιότητας καθώς και στη διεύρυνση και στον εμπλουτισμό του ελληνικού τουριστικού προϊόντος. Ο ζωντανός πολιτισμός του λαού μας, όπως έχει διαμορφωθεί μέσα από την ιστορία και τις εμπειρίες, θα πρέπει να εκφραστούν και να προσδώσουν την ιδιαιτερότητα στο τουριστικό μας προϊόν. Τρεις είναι οι πυλώνες της κυβερνητικής μας πολιτικής για τον τουρισμό: ανάπτυξη - πολιτισμός - περιβάλλον.

Η νέα τουριστική πολιτική με ριζική αναδιάρθρωση, αναδεικνύει μια νέα τουριστική ταυτότητα που κατοχυρώνει τη μοναδικότητα των ελληνικών προορισμών και εξασφαλίζει τη διεθνή αναγνωσιμότητά τους.

Σήμερα, οι τοπικές κοινωνίες σέβονται τον επισκέπτη και οι τοπικές τουριστικές επιχειρήσεις αναβαθμίζουν ποιοτικά τις υπηρεσίες τους και επανασυνθέτουν την προσφορά τους. Γίνεται μια προσπάθεια για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς, γεγονός που προϋποθέτει ποιότητα, υποδομές και ζεστή φιλοξενία¹⁹⁶.

Η μελέτη «Ελληνικός Τουρισμός 2020» αρχικά υπογραμμίζει ότι «το αναπτυξιακό μοντέλο για τον ελληνικό τουρισμό, το οποίο ακολουθούμε τα τελευταία 30 χρόνια, είναι προφανές ότι έχει εξαντλήσει σε μεγάλο βαθμό τις δυνατότητές του και δεν μπορεί να έχει εφαρμογή στο μέλλον. Ο ελληνικός τουρισμός, μετά τις αναγκαίες οργανωτικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις, οφείλει να σχεδιάσει το μέλλον του με νέα προσέγγιση της προσφοράς και της ζήτησης και σε νέο πλαίσιο αναφοράς που θα οροθετείται από περιβαλλοντικές πολιτικές, ψηφιακές στρατηγικές, εκπαιδευτικές πρακτικές καθώς και επαναπροσδιορισμό των διατομεακών σχέσεων στη βάση ανάπτυξης συνεργιών»¹⁹⁷.

¹⁹⁶ http://www.seteconferences.gr/fileadmin/SETE_Conferences/Omilies_Paroyiaseis/4o_Synedrio_Toyrismos_k_Anptyksi/A.Liaskos/A.Liaskos.speech.doc

¹⁹⁷ <http://www.sete.gr/default.php?pname=NewsAnnouncements&show=146&la=1>

6.5 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ο τουρισμός έχει μεγάλη προοπτική από πλευράς συμβολής στην επίτευξη πολλών κύριων στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, η οικονομική ανάπτυξη, η απασχόληση, καθώς και η οικονομική και κοινωνική συνοχή. Ταυτόχρονα, είναι εξαιρετική η συμβολή του σε ότι αφορά στην προσφορά δυνατοτήτων απασχόλησης στους νέους, οι οποίοι αντιστοιχούν στο διπλάσιο εργατικό δυναμικό στον τουρισμό σε σύγκριση με την υπόλοιπη οικονομία.

Η αύξηση της απασχόλησης στον τομέα του τουρισμού ήταν σημαντικά υψηλότερη σε σύγκριση με την υπόλοιπη οικονομία τα τελευταία χρόνια, καθιστώντας τον τομέα σημαντικό παράγοντα συμβολής στους στόχους της Λισαβόνας για τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.

Η τουριστική βιομηχανία της Ευρωπαϊκής Ένωσης παράγει περισσότερο από το 4% του ΑΕγχΠ της ΕΕ, ενώ περίπου 2 εκατομμύρια επιχειρήσεις απασχολούν περίπου 4% του συνολικού εργατικού δυναμικού (περίπου 8 εκατομμύρια θέσεις εργασίας). Εάν ληφθούν υπόψη και οι συναφείς τομείς, η εκτιμώμενη συμβολή του τουρισμού στη δημιουργία του ΑΕγχΠ είναι πολύ υψηλότερη - ο τουρισμός παράγει έμμεσα περίπου το 11% του ΑΕγχΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αξιοποιεί περίπου το 12% του εργατικού δυναμικού¹⁹⁸.

¹⁹⁸ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/index_el.htm#top

6.5.1 Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ- ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο Κοινωνικός Τουρισμός δίνει την δυνατότητα σε περισσότερους ανθρώπους να πάνε διακοπές. Ταυτόχρονα, συμβάλει στην καταπολέμηση της εποχικότητας, ενισχύει της έννοια της ευρωπαϊκής ιθαγένειας και προωθεί την περιφερειακή ανάπτυξη, διευκολύνοντας με αυτόν τον τρόπο την ανάπτυξη των τοπικών οικονομιών.

Ο Κοινωνικός Τουρισμός αποδεικνύει ότι οι οικονομικές ευκαιρίες και οι ευκαιρίες απασχόλησης αποτελούν τους βασικούς στόχους της στρατηγικής της Λισαβόνας. Μάλιστα με τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε Ευρωπαϊκούς Προορισμούς σε διάφορες κοινωνικές ομάδες για τις οποίες οι διακοπές αποτελούν ένα αν όχι ακατόρθωτο, δύσκολο εγχείρημα, ο κοινωνικός τουρισμός ενισχύει τα έσοδα του δυναμικού της τουριστικής βιομηχανικής παραγωγής. Επιπλέον επιτρέπει την ανάπτυξη του τουρισμού εκτός τουριστικής περιόδου, σε περιοχές όπου μαστίζονται από την εποχικότητα, παρέχοντας την δυνατότητα σε μικρούς ή αναδυόμενους προορισμούς να προωθήσουν την περιοχή τους σε ένα ευρύτερο φάσμα ευρωπαϊκού πληθυσμού. Συνεπώς, ο κοινωνικός τουρισμός ενθαρρύνει τη δημιουργία μακροχρόνιων ευκαιριών απασχόλησης, καθιστώντας δυνατή την παράταση των θέσεων εργασίας πέρα από τις περιόδους αιχμής¹⁹⁹.

Το 2009 λοιπόν, ξεκίνησε η προπαρασκευαστική ενέργεια «ΚΑΛΥΨΩ», για τον κοινωνικό τουρισμό στην Ευρώπη, για την οποία διετέθη προϋπολογισμός αξίας ενός εκατομμυρίου ευρώ το 2009 και η οποία πρόκειται να τρέξει για ακόμα τρία χρόνια τουλάχιστον.

Η εκτέλεση του έργου αυτού θα είναι μια πραγματική ευκαιρία για την προώθηση των εταιρικών σχέσεων, υπό την ώθηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, καθώς και του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Περιφερειακά προγράμματα ανταλλαγών αποτελούν παραδείγματα της ενδεικτικής τάσης για την ενθάρρυνση της περιφερειακής και διασυνοριακής συνεργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η ενέργεια «ΚΑΛΥΨΩ» προορίζεται να χρησιμεύσει ως εργαλείο για την επέκταση των υφιστάμενων περιφερειακών πρακτικών σε άλλα ευρωπαϊκά εδάφη, με παράλληλη εξασφάλιση της προσβασιμότητας, μέσω των τουριστικών ανταλλαγών, σε

¹⁹⁹ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/social-tourism/index_en.htm

διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, ώστε να συμπεριλάβει πρόσθετα στρώματα του ευρωπαϊκού πληθυσμού.

Κατά το πρώτο έτος της προπαρασκευαστικής δράσης, οι κύριοι στόχοι είναι κάτωθι:

- Καταγραφή των πιο αντιπροσωπευτικών ορθών πρακτικών ως μέσο για την ενθάρρυνση της τουριστικής δραστηριότητας κυρίως κατά τη διάρκεια των μη τουριστικών περιόδων, δημιουργώντας έτσι ευκαιρίες απασχόλησης όταν οι τουριστικές ανάγκες είναι παραδοσιακά χαμηλές.
- Προσδιορισμός των ήδη υπαρχόντων μέτρων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, επιτρέποντας την ανταλλαγή προσώπων από τις ακόλουθες κοινωνικές ομάδες: ηλικιωμένοι, νέοι, άτομα με ειδικές ανάγκες και άτομα οικογενειών που αντιμετωπίζουν δύσκολες κοινωνικές συνθήκες.
- Εξέταση των δυσκολιών που σχετίζονται με αυτές τις ανταλλαγές και προτάσεις για την επιλογή των καλύτερων δυνατών λύσεων.
- Πρόταση για εφαρμογή μηχανισμών σε χαμηλή τουριστική περίοδο επιτρέποντας ειδικές ομάδες του πληθυσμού να πάνε διακοπές σε άλλα κράτη μέλη ή υποψήφιες χώρες με βάση τα θεματικά προγράμματα και καταλύματα προσφορές που συντονίζονται από τα κράτη μέλη / τις υποψήφιες χώρες αρχές, με βάση τις πρωτοβουλίες των ενδιαφερομένων δηλαδή των δήμων, των φιλανθρωπικών οργανώσεων, των ενοριών, των συνδικάτων, των κοινωνικών εταιριών, των συνεταιρισμών και άλλων μη κερδοσκοπικών ενώσεων.

Η επίτευξη των στόχων αυτών θα συμβάλει στην:

- Δημιουργία οικονομικής δραστηριότητας και ανάπτυξης σε όλη την Ευρώπη.
- Βελτίωση των προτύπων εποχικότητας του τουρισμού σε όλη την Ευρώπη, ιδίως μέσω του ρόλου της κοινωνικής πολιτικής για τον τουρισμό.
- Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης στον τουριστικό τομέα, λαμβάνοντας υπόψη την αειφόρο ανάπτυξη, την ενίσχυση των προοπτικών πλήρους απασχόλησης, την βελτίωση των συνθηκών εργασίας υπογραμμίζοντας τη σημασία ενός ποιοτικού εργασιακού περιβάλλοντος.
- Αύξηση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας (παρέχοντας απτές ευκαιρίες για τη βελτίωση της κινητικότητας, την καταξίωση, την κοινωνικοποίηση και την ενεργητική μάθηση για οικογένειες, νέους και ηλικιωμένους)²⁰⁰.

²⁰⁰ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/social-tourism/calypso/index_en.htm

6.6 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ

Αναγνωρίζοντας η Επιτροπή τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζει ο τουρισμός στην Οικονομία, εξέδωσε τον Μάρτιο του 2006 μια ανανεωμένη τουριστική πολιτική²⁰¹ που είχε ως στόχο την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής τουριστικής βιομηχανίας και τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας μέσω της αειφόρου ανάπτυξης του τουρισμού στην Ευρώπη και παγκοσμίως. Η Επιτροπή αναγνώρισε επίσης ότι η «απόδοση άμεσης προτεραιότητας στους στόχους της ανάπτυξης και της απασχόλησης συμβαδίζει με την προώθηση των κοινωνικών ή περιβαλλοντικών στόχων» και ανήγγειλε την προετοιμασία μιας Ευρωπαϊκής Ατζέντας 21 για τον τουρισμό βασιζόμενη στα αποτελέσματα των εργασιών της ομάδας για την αειφορία του τουρισμού (ΟΑΤ)²⁰² όπως παρουσιάζονται στην έκθεση «Δράση για ένα πιο αειφόρο ευρωπαϊκό τουρισμό»²⁰³.

Το «Ατζέντα για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό»²⁰⁴ εκπληρώνει μια μακροπρόθεσμη δέσμευση την οποία ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή²⁰⁵ η οποία υποστηρίζεται και από άλλα ευρωπαϊκά όργανα²⁰⁶.

Η ατζέντα αντιπροσωπεύει μια περαιτέρω συμβολή στην εφαρμογή της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση και της ανανεωμένης στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη.

Η επίτευξη των στόχων της ατζέντας και η αντιμετώπιση των προκλήσεων με τις οποίες θα έρθουν αντιμέτωποι θα απαιτήσουν μια συνεπή δράση η οποία μπορεί να υποστηριχθεί με κατάλληλες δημόσιες πολιτικές: αειφόρος διαχείριση των τόπων προορισμού, ενσωμάτωση της μέριμνας αειφορίας από τις επιχειρήσεις και συνειδητοποίηση της αειφορίας από τους τουρίστες.

Η αειφόρος διαχείριση των τόπων προορισμού είναι κρίσιμης σημασίας για την ανάπτυξη του τουρισμού και ιδίως ότι αφορά τον αποτελεσματικό σχεδιασμό της χρήσης του χώρου και του εδάφους και τον έλεγχο της ανάπτυξης και μέσω των

²⁰¹ COM (2006) 134 τελικό της 17.03.2006

²⁰² COM (2003) 716 τελικό και COM (2006) 134

²⁰³ http://ec.europa.eu/enterprise/services/tourism/tourism_sustainability_group.htm

²⁰⁴ COM (2007) 621 τελικό, Ανακοίνωση της επιτροπής «Ατζέντα για ένα αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό».

²⁰⁵ COM (2001) 665 τελικό 13.11.2001, COM (2003) 716 τελικό της 21.11.2003, COM (2006) 134 τελικό.

²⁰⁶ Ψήφισμα του Συμβουλίου της 21.05. 2002 για το μέλλον του ευρωπαϊκού τουρισμού (2002/C 135/01), Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού (8194/05, 19.04.2005), ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις νέες προοπτικές και τις νέες προκλήσεις για ένα αειφόρο ευρωπαϊκό τουρισμό (2004/2229 INI)

αποφάσεων για επενδύσει σε υποδομές και υπηρεσίες. Μια αειφόρος διαχείριση μπορεί να ενισχύσει την οικονομική απόδοση και την ανταγωνιστική θέση ενός προορισμού μακροπρόθεσμα.

Βασική προϋπόθεση είναι να παραμείνουν ανταγωνιστικές οι επιχειρήσεις. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα, η αειφορία και η ευημερία μακροπρόθεσμα, οι επιχειρήσεις πρέπει περισσότερο απ' ό τι στο παρελθόν να ενσωματώνουν τη μέριμνα αειφορία πλήρως στις πρακτικές τους για τη λήψη αποφάσεων και τη διαχείριση, καθώς και στα εργαλεία για την εφαρμογή τους. Σ' αυτή τη διαδικασία, οι υπηρεσίες υποστήριξης των επιχειρήσεων και τα σωματεία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο.

Για να επιτευχθεί αυτού του είδους η πρόοδος, η πλευρά της ζήτησης της αγοράς τόσο για αναψυχή όσο και για επιχειρηματικές δραστηριότητες πρέπει να εκδηλώνεται εντονότερα και με μεγαλύτερη συνέπεια. Οι τουρίστες πρέπει να τύχουν αγωγής προκειμένου να ενισχύσουν την κρίση τους, καθώς η συνειδητοποίηση της αειφορίας και η δεοντολογία μπορούν να διευκολύνουν τη διαμόρφωση υπεύθυνης προσωπικής συμπεριφοράς και τακτικής εκ μέρους των τουριστών.

Για την επίτευξη ενός ανταγωνιστικού και αειφόρου τουρισμού η Επιτροπή καλεί όλους τους σχετικούς παράγοντες να τηρήσουν τις ακόλουθες αρχές²⁰⁷:

- **Υιοθέτηση μιας ολιστικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης.**
- **Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός.**
- **Επίτευξη κατάλληλου βηματισμού και ρυθμού ανάπτυξης.**
- **Συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών.**
- **Χρήση των βέλτιστων διαθέσιμων γνώσεων.**
- **Ελαχιστοποίηση και διαχείριση του κινδύνου (αρχή της προφύλαξης).**
- **Απεικόνιση των επιπτώσεων σε κόστος (ο χρήστης και ο ρυπαίνων πληρώνει).**
- **Καθορισμός περιορισμών και τήρηση αυτών, εφόσον απαιτείται.**
- **Διεξαγωγή συνεχούς παρακολούθησης.**

Αυτή η «ατζέντα» στοχεύει στην ενίσχυση μιας εθελοντικής και συνεχούς διαδικασίας. Πρέπει να προαχθεί από όλους τους παράγοντες του τουρισμού στην Ευρώπη: τα

²⁰⁷ Έκθεση της Ομάδας Βιωσιμότητας του Τουρισμού «Δράση για ένα πιο αειφόρο τουρισμό», Φεβρουάριος 2007, σελ. 3-4

διάφορα επίπεδα κυβερνητικών –τοπικών αρχών, τις οργανώσεις διαχείρισης των προορισμών, τις περιφέρειες, τα κράτη- μέλη και την ίδια την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τις επιχειρήσεις, τους τουρίστες και όλους εκείνους τους οργανισμούς που μπορούν να ενθαρρύνου, να υποστηρίξουν και να επηρεάσουν τον τουρισμό.

Ο τομέας άλλωστε του τουρισμού περιλαμβάνει πολλούς και διάφορους ιδιωτικούς και δημόσιους παράγοντες με αποκεντρωμένες αρμοδιότητες. Είναι επομένως μείζονος σημασίας να τηρείται η αρχή της επικουρικότητας και να υιοθετείται προσέγγιση εκ των κάτω προς τα άνω, με τη συμμετοχή των παραγόντων οι οποίοι έχουν την ικανότητα και την εξουσία να προβαίνουν σε ενέργειες και συμβάλλουν εθελοντικά στην εφαρμογή της ατζέντας.

Η Ομάδα για την αειφορία του τουρισμού δημιούργησε ένα πλαίσιο δράσεις αναθέτοντας ευρείες αρμοδιότητες²⁰⁸ και ειδικούς ρόλους²⁰⁹ στις διάφορες ομάδες παραγόντων για την εφαρμογή της ατζέντας.

Οι παράγοντες του τουρισμού καλούνται να δεχτούν τις αντίστοιχες ευθύνες και να επωφεληθούν από τις ευκαιρίες που η πρόκληση της αειφορία προσφέρει ως ενδεχόμενο μοχλό καινοτομίας και ανάπτυξης.

Οι διάφοροι αυτοί παράγοντες πρέπει να μοιράζονται τις γνώσεις τους ανακοινώνοντας τα θετικά και αρνητικά αποτελέσματα που επιτυγχάνουν καθ' οδόν, έτσι ώστε να οικοδομηθεί ισχυρότερη γέφυρα μεταξύ της γνώσης, η διάδοση της και η εφαρμογή των αειφόρων και ανταγωνιστικών πρακτικών.

Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν αναπόφευκτα στον ευρωπαϊκό τουρισμό, οι μικρές επιχειρήσεις. Οι μεσάζοντες αυτοί καλούνται να μεταδώσουν τα μηνύματα καίριας σημασίας της ατζέντας και να διευκολύνουν τη συμβολή στην εφαρμογή της.

Όσο αναφορά τώρα τον ρόλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αυτή καλείται να αναγνωρίζει τις ευθύνες της για τη δράση και να εφαρμόσει πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο με βαθμιαία προσέγγιση, προσδίδοντας με αυτόν τον τρόπο στους παράγοντες του τουρισμού προστιθέμενη αξία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πλήρως σεβόμενη την κατανομή αρμοδιοτήτων όπως καθορίζεται στη Συνθήκη.

²⁰⁸ Έκθεση ΟΑΤ, σελ. 27-30

²⁰⁹ Έκθεση ΟΑΤ, πίνακες 1α και 1β, σελ. 31-39

Η Επιτροπή θα συνεργαστεί περαιτέρω με τις γειτονικές χώρες και (Ανατολική Ευρώπη και περιοχή MED) και ENP (Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας) στον τομέα του τουρισμού και θα υποστηρίξει περαιτέρω τις χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος και τις αναπτυσσόμενες χώρες μέσω της ξένης άμεσης επένδυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κοινοπραξιών στον τομέα του τουρισμού.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα στοχεύσει στην επίτευξη καλύτερης διαφάνειας και αναγνώρισης των ορθών πρακτικών από τους πολίτες και την κοινωνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην ενίσχυση των γνώσεων και την κατανόηση των πρακτικών που συνδέουν την αειφορία και την ανταγωνιστικότητα με έναν αμοιβαίο ενισχυτικό τρόπο. Θα επιδιώξει περαιτέρω να κατευθύνει την προσοχή εκείνων των παραγόντων που δημιουργούν την γνώση προς τις προκλήσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού. Θα διευκολύνει τη συνεργασία τους και θα προωθήσει την παροχή επίσης και ανεπίσημης εκπαίδευσης στον τομέα του τουρισμού. Θα ενθαρρύνει την κινητικότητα σε ολόκληρη της Ευρώπη μέσω της υποστήριξης της διακρατικής κατάρτισης και της τοποθέτησης σε θέση εργασίας, των ανταλλαγών και της ανάπτυξης των μεθόδων κατάρτισης, διδακτέας ύλης και περιεχομένου, συμπεριλαμβανομένης της ενσωμάτωσης των αρχών της αειφορίας στα προγράμματα κατάρτισης.

Η δέσμευση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο θα υποστηριχθεί μέσω συμπράξεων των διαφορετικών τύπων προορισμού που θα δεσμεύονται για μια αειφόρο διαχείριση των προορισμών που σχεδιάστηκε από «προδρόμους» και που είναι ανοικτή στη συμμετοχή όλων των άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μάλιστα θα υποστηρίξει την ενίσχυση ή τη δημιουργία των πλατφορμών, χρησιμοποιώντας επίσης τις νέες τεχνολογίες, στα πλαίσια των οποίων μπορεί να γίνει ανταλλαγή των διδαγμάτων που εξάγονται από καλές και κακές πρακτικές και η συνεργασία μεταξύ του τουρισμού και άλλων σχετικών τομέων μπορεί να βελτιωθεί. Θεωρεί ότι αυτή η ταχεία ανάπτυξη της χρήσης των τεχνολογιών πληροφορικής στο πλαίσιο των τουριστικών υπηρεσιών επιβάλλει τη δημιουργία ενός πλαισίου προστασίας των καταναλωτών και των προσωπικών δεδομένων όσον αφορά τις ηλεκτρονικές κρατήσεις, που θα μπορούσε να βασίζεται σε προηγούμενη ανάλυση της συγκεκριμένης αγοράς από την Επιτροπή.

Το ετήσιο ευρωπαϊκό φόρουμ παρέχει επίσης μια πλατφόρμα στα πλαίσια της οποίας όλοι οι παράγοντες μπορούν να ανταλλάξουν απόψεις και να ενισχύσουν τη

συνεργασία τους όσον αφορά τη σχέση μεταξύ της αειφορίας και της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού τουρισμού.

Προκειμένου να ενισχυθεί η συνεργασία με τα κράτη μέλη και μεταξύ αυτών, η ισχύουσα ετήσια υποβολή εκθέσεων μέσω της συμβουλευτικής επιτροπής τουρισμού (TAC)²¹⁰ θα χρησιμοποιηθεί για να διευκολύνει την ανταλλαγή και τη διάδοση των πληροφοριών επίσης σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτικές και οι δράσεις τους προστατεύουν την αειφορία του τουρισμού. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην απόλυτη ανάγκη για επαρκείς, ομοιογενείς και ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με τον τουρισμό, ώστε να είναι δυνατή η λήψη καίριων αποφάσεων στρατηγικής και διαχείρισης στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, καθώς και την ανάγκη να αναπτυχθούν επαρκή συνοδευτικά μέτρα και προσανατολισμοί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η Ευρώπη παραμένει ο πρώτος προορισμός διεθνώς και ότι θα γίνει και πάλι ανταγωνιστική²¹¹.

Επιπροσθέτως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει την ανάγκη των ενδιαφερόμενων μερών για οικονομική ενίσχυση με σκοπό να ενθαρρυνθεί η εφαρμογή της ατζέντας. Οι ευκαιρίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο προσφέρονται ήδη, όπως η δυνατότητα για τα κράτη μέλη και όλες τις περιφέρειες να χρηματοδοτήσουν τα τουριστικά προγράμματα μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης. Οι αιεφόροι και καινοτόμοι πρακτικές τουρισμού προβάλλονται ήδη ως κριτήρια προτεραιότητας στους διάφορους στόχους των διάφορων ευρωπαϊκών οργάνων. Η Επιτροπή θα διευκολύνει τη διάδοση των γνώσεων σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο αυτά τα υπάρχοντα οικονομικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν και μπορούν να χρησιμοποιηθούν γι' αυτό το σκοπό από τους διάφορους παράγοντες του τουρισμού.

Όσο αναφορά την ένταξη της αειφορίας και της ανταγωνιστικότητας στις πολιτικές της Επιτροπής, διάφορες υπάρχουσες ευρωπαϊκές πολιτικές και δράσεις μπορούν να έχουν ισχυρή επιρροή στον τουρισμό και την αειφορία του, καθώς και σημαντική συμβολή στην αντιμετώπιση των βασικών προκλήσεων.

Η ουσιαστική απάντηση από τα ενδιαφερόμενα μέρη στη διαδικασία διαβούλευσης σχετικά με τη μελλοντική Ναυτιλιακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει καταδείξει το ενδιαφέρον και την υποστήριξη τους για τη δράση σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για έναν πλέον αιεφόρο και ανταγωνιστικό θαλάσσιο και παράκτιο τουρισμό. Σε απάντηση στις ανησυχίες τους, η ολοκληρωμένη προσέγγιση της Ναυτιλιακής

²¹⁰ Απόφαση του Συμβουλίου 86/664/ΕΚ της 22ας Δεκεμβρίου 1986.

²¹¹ www.visiteurope.com

Πολιτικής θα παράσχει τη βάση για την εκπόνηση περαιτέρω δράσης με σκοπό να ενισχυθεί η αειφορία και η ανταγωνιστικότητα στον τομέα. Οι ορεινές τώρα περιοχές χρειάζονται πολιτικές προοπτικές για την αγροτική ανάπτυξη που ταυτόχρονα να ενσωματώνουν τόσο τις απαιτήσεις συντήρησης αυτού του ιδιαίτερου φυσικού περιβάλλοντος όσο και τις απαιτήσεις της αειφόρου ευημερίας των κατοίκων της²¹². Όσο αναφορά τις αγροτικές περιοχές επενδύουν στον τουρισμό με σκοπό να διαφοροποιήσουν τις οικονομίες τους, πράγμα το οποίο είναι απαραίτητο για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την αειφόρο εξέλιξη.

Ο τουρισμός μπορεί επίσης να συμβάλει στην αειφόρο ανάπτυξη των αστικών περιοχών με τη βελτίωση της επιχειρηματικότητας ανταγωνιστικότητας, την ικανοποίηση των κοινοτικών αναγκών και τη διατήρηση του πολιτιστικού και του φυσικού περιβάλλοντος. Για να είναι οι αστικοί προορισμοί επιτυχείς σε όλους αυτούς τους τομείς, πρέπει να υιοθετήσουν σφαιρική προσέγγιση που να βασίζεται στις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και να αναγνωρίζεται και να υποστηρίζεται από τις δημόσιες πολιτικές σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένου του ευρωπαϊκού επιπέδου.

6.7 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ 2020

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω ο τουρισμός²¹³ αποτελεί έναν από τους πιο ισχυρούς οικονομικούς τομείς στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα μέχρι τώρα στοιχεία παρουσιάζουν αύξηση τα επόμενα χρόνια της τουριστικής δραστηριότητας. Μια ανάλυση των αλλαγών στον τουρισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τα τελευταία 20 έτη δείχνει ότι τα νούμερα των κλινών και των διανυκτερεύσεων έχουν αυξηθεί περίπου κατά 64%, ενώ παράλληλα ο πληθυσμός ανήλθε μόνο κατά 6,2% (ΕΚ 2002)²¹⁴.

Αν και η εξέλιξη του τουρισμού τα τελευταία χρόνια υπήρξε ακανόνιστη, ο παγκόσμιος οργανισμός τουρισμού διατηρεί μακροπρόθεσμη πρόβλεψη του για το παρόν. Οι βασικές διαρθρωτικές τάσεις των προβλέψεων πιστεύεται ότι δεν έχουν μεταβληθεί σημαντικά. Η πείρα δείχνει ότι σε σύντομο χρονικό διάστημα, οι περίοδοι της ταχύτερης ανάπτυξης (1995, 1996, 2000) εναλλάσσονται με περιόδους βραδείας ανάπτυξης

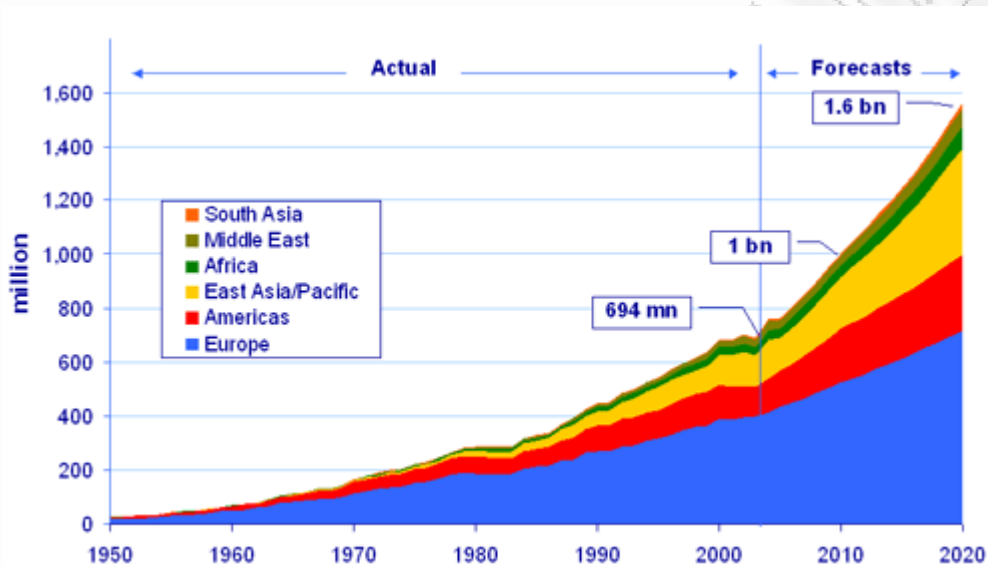
²¹² Το πρωτόκολλο στη Σύμβαση των Άλπεων, σχετικά με τον τουρισμό, είναι ένα παράδειγμα οργάνου πλαισίου που μπορεί να ενθαρρύνει και να συντονίσει τη συμβολή των ενδιαφερόμενων μερών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

²¹³ <http://www.coastlearn.org/gr/tourism-gr/introduction.html>

²¹⁴ <http://www.world-tourism.org/facts/wtb.html>

(2001 έως 2003). Γενικά πάντως αναμένεται ότι η τρέχουσα επιβράδυνση θα αντισταθμιστεί σε μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βάση.

Διάγραμμα 9: Αφίξεις

Πηγή: <http://www.world-tourism.org/facts/wtb.html>

Σύμφωνα με τον προβλέψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού²¹⁵ οι διεθνείς αφίξεις αναμένεται να φθάσουν σχεδόν 1,6 δισ. ευρώ μέχρι το έτος 2020. Από αυτές σε όλο τον κόσμο οι αφίξεις το 2020, 1,2 δισ. ευρώ θα αφορούν «ενδοπεριφερειακούς τουρίστες» και 378 εκατ. ευρώ θα είναι μακράς ταξιδιώτες μεγάλων αποστάσεων.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις για τις συνολικές αφίξεις τουριστών μέχρι το 2020, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι τρεις πρώτες περιοχές θα είναι η Ευρώπη (717 εκατομμύρια τουρίστες), η Ανατολική Ασία και τον Ειρηνικό (397 εκατ. ευρώ), η Αμερική (282 εκατ. ευρώ) και ακολουθούν η Αφρική, η Μέση Ανατολή και η Νότια Ασία.

215 www.wto.org

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι δραστηριότητες του τουρισμού έχουν μια απίστευτη δύναμη επιρροής στις σφαίρες της οικονομίας, χρηματοδότησης, περιβάλλοντος, κοινωνίας, πολιτισμού, ακόμη και στη σφαίρα της ηθικής δεοντολογίας. Η Ελλάδα και η Ευρώπη γενικότερα θα χρειαστεί να ανταποκριθούν στις προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει το μέλλον της τουριστικής βιομηχανίας.

Αρχικά όσο αναφορά την Ελλάδα²¹⁶, τα ολοένα και περισσότερο χαμένα κέρδη του τουρισμού, που αντιπροσωπεύει το περίπου 18% της οικονομίας, μαρτυρούν ότι αντιμετωπίζει το μεγάλο αυτό κεφάλαιο με περισσή προχειρότητα, ανέλεγκτη ποιότητα υποδομών και υπηρεσιών, έλλειψη σεβασμού προς το περιβάλλον και κυρίως με απουσία μακροχρόνιου ή έστω βραχυχρόνιου προγραμματισμού.

Οι σύγχρονες απαιτήσεις της ευρωπαϊκής αλλά και της διεθνούς τουριστικής αγοράς επιβάλλουν την ανάγκη αλλαγής πλεύσης, ώστε να αποκτήσει ο τουρισμός στην Ελλάδα ονοματεπώνυμο, στόχους, μέσα και προοπτικές. Τα βασικότερα χαρακτηριστικά της νέας τουριστικής ταυτότητας δεν μπορεί παρά να είναι η ποιότητα και οι εναλλακτικές λύσεις, ικανά όχι μόνο να προσελκύσουν νέες ομάδες τουριστών, αλλά και να καταστήσουν το ελληνικό τουριστικό προϊόν ανταγωνιστικό στην παγκόσμια αγορά. Η προσέλκυση των επενδύσεων, μέσω των ανάλογων κινήτρων, για τον εκσυγχρονισμό των τουριστικών υποδομών, ο σεβασμός στο φυσικό, πολιτισμικό, πολιτιστικό και ιστορικό περιβάλλον, η εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης και ανάδειξης της φυσικής ομορφιάς και των τοπικών παραδόσεων, καθώς και η διάδοση της αειφόρου τουριστικής συνείδησης συνιστούν την ποιοτική διαφορά. Από την άλλη, η δυνατότητα παροχής εναλλακτικών λύσεων τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός, συνεδριακός, αθλητικός, θεραπευτικός, πολιτιστικός, περιηγητικός κ.λπ. θα διευρύνει τον αριθμό των τουριστών και των τόπων προορισμού, ενώ παράλληλα θα επιμηκύνει τον χρόνο επιλογής, αφού δεν θα περιορίζεται στους καλοκαιρινούς μήνες.

Η Ελλάδα άλλωστε, έχει το πλεονέκτημα της μοναδικότητας του φυσικού πλούτου, των παραδόσεων και της πολιτιστικής-ιστορικής κληρονομιάς, της εγγύησης των δοκιμασμένων ντόπιων προϊόντων, της ξεχωριστής αρχιτεκτονική πολλών περιοχών. Σ αυτά, εάν προστεθούν η θεσμική θωράκιση ενός προγραμματικού πλαισίου δράσης και η παροχή των κινήτρων σε συνδυασμό με την αξιοποίηση των υφιστάμενων

²¹⁶ <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=11374&subid=2&tag=8777&pubid=1006418>

δυνατοτήτων χρηματοδότησης από τα κοινοτικά κονδύλια, τότε αλλάζουν οι προοπτικές για το ελληνικό τουριστικό προϊόν.

Από την άλλη πλευρά η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να εκμεταλλευτεί την τεράστια εμπειρία της και να ξεκινήσει πρωτοβουλίες που απαντούν στα θεμελιώδη κριτήρια: αποτελεσματικότητα στην επιδίωξη των στόχων, ευελιξία στην εκτέλεση τους και ικανότητα απάντησης σε διαφορετικά οικονομικά πλαίσια. Βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωση σ' ότι αφορά τον τουρισμό είναι η αειφορία αυτού. Μάλιστα σ' αυτό το πλαίσιο, οι τρεις μεγάλοι άξονες ισορροπημένης και αειφόρου ανάπτυξης του τουρισμού είναι, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της τουριστικής βιομηχανίας, εξασφάλιση της βιωσιμότητας του τουρισμού και δημιουργία νέων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης, στόχοι οι οποίοι θα πρέπει να συνάδουν με την στρατηγική της Ελλάδας.

Τα οφέλη θα είναι πολλά: οικονομικά, αναπτυξιακά, περιβαλλοντικά, περιφερειακά, εργασιακά, πολιτισμικά και πολιτιστικά. Η θεσμική, όμως, θωράκιση χρειάζεται την ανάλογη πολιτική βούληση για να αποδώσει καρπούς. Το τρίπτυχο του προγραμματισμού με χρονικό ορίζοντα για έναν ποιοτικό και εναλλακτικό τουρισμό, των επενδυτικών προγραμμάτων και της αλλαγής των νοοτροπιών βολέματος, θα δώσει στη χώρα μας την απαραίτητη δυνατή μηχανή για μια γρήγορη εκκίνηση.

Από κάθε λοιπόν πλευρά, κρίνεται απαραίτητο να αναπτυχθεί μια συντονισμένη δράση τόσο από την πλευρά της Ελλάδας όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου, να χαραχτεί μια ξεκάθαρη οδός για τις διάφορες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει ο τομέας σε μια μακροπρόθεσμη προοπτική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία (Βιβλία –Πρακτικά Συνεδρίων- Επίσημα Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Απόφαση του Συμβουλίου 86/664/ΕΚ της 22ας Δεκεμβρίου 1986.

Έκθεση της Ομάδας Βιωσιμότητας του Τουρισμού «Δράση για ένα πιο αειφόρο τουρισμό», Φεβρουάριος 2007, σελ. 3-4.

Έκθεση ΟΑΤ, σελ. 27-30.

Έκθεση ΟΑΤ, πίνακες 1α και 1β, σελ. 31-39.

Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Τεύχος 24, Νοέμβριος 2007, σελ. 2, 102-106.

Νίκος Ηγουμενάκης, Γιώργος Ηγουμενάκης, Τουριστικό Μάρκετινγκ, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2004, σελ 287.

Νίκος Ηγουμενάκης, «Τουρισμός & Ανάπτυξη», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2000, σελ. 344-346.

Υπουργείο Ανάπτυξης, «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης του Ελληνικού Τουρισμού 2004-2010, Σεπτέμβριος 2003.

Ψήφισμα του Συμβουλίου της 21.05. 2002 για το μέλλον του ευρωπαϊκού τουρισμού (2002/C 135/01), Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού (8194/05, 19.04.2005), ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις νέες προοπτικές και τις νέες προκλήσεις για ένα αειφόρο ευρωπαϊκό τουρισμό (2004/2229 INI).

COM (2006) 134 τελικό της 17.03.2006.

COM (2003) 716 τελικό και COM (2006) 134.

COM (2007) 621 τελικό, Ανακοίνωση της επιτροπής «Ατζέντα για ένα αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό.

COM (2001) 665 τελικό 13.11.2001, COM (2003) 716 τελικό της 21.11.2003, COM (2006) 134 τελικό.

Διαδίκτυο

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/promoting-eu-tourism/tourism-policy/index_en.htm

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/sustainability-competitiveness/index_en.htm

http://ec.europa.eu/enterprise/services/tourism/tourism_sustainability_group.htm

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/documents/communications/commission-communication-2007/index_en.htm

<http://thevoyager.gr/2009/04/30/the-true-experience-2009>

<http://www.coastlearn.org/gr/tourism-gr/introduction.html>

<http://www.economist.gr>

<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=11374&subid=2&tag=8777&pubid=1006418>

<http://www.sete.gr/default.php?pname=NewsAnnouncements&show=146&la=1>

http://www.seteconferences.gr/fileadmin/SETE_Conferences/Omilies_Paroyiaseis/4o_Synedrio_Toyrismos_k_Anptyksi/A.Liaskos/A.Liaskos.speech.doc

http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1711&permanent_id=3

<http://www.visiteurope.com>

<http://www.wto.org/>

<http://www.world-tourism.org/facts/wtb.html>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία (Βιβλία –Πρακτικά Συνεδρίων- Επίσημα Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Ανακοίνωση προς το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, της 2ας Φεβρουαρίου 2005, με τίτλο «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση - νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας» COM (2005) 24 τελικό.

Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη: COM (2006) 134, 17/3/2006.

Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Βασικές κατευθύνσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού,» 21/11/2003, Πράξη :COM (2003)0716 τελικό.

Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη: COM (2006) 134, 17/3/2006.

Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη :COM(2006) 134.

Ανακοίνωση της Επιτροπής, Πράξη: COM(2003)0761.

Ανακοίνωση Τύπου, Δηλώσεις Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ για το Ειδικό Χωροταξικό Τουρισμού, Αθήνα 29 Απριλίου 2009.

Αντωνία Ευθυμιάτου- Πουλάκου, « Στοιχεία Τουριστικής Νομοθεσίας», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1987.

Αύξηση του δυναμικού του τουρισμού για την απασχόληση [96 KB] COM (1999) 205 τελικό28.04.1999.

Βαρβαρέσος Σ., «Τουρισμός: Έννοιες, μεγέθη, δομές» Έκδοση Β΄, Εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα 1998.

Βαρβαρέσος Σ, Χριστίδου Αγνή, « Γενικές Αρχές Μάνατζμεντ, Τουριστική Νομοθεσία και Οργάνωση Εργοδοτικών και Συλλογικών Φορέων», Τόμος Β΄, Πάτρα 1999.

Γνωμοδότηση της Επιτροπής Πολιτισμού και Παιδείας, Πράξη:2004/2229(INI),21.4.2005.

Βαρβαρέσος Σ., Τουρισμός- Οικονομικές Προσεγγίσεις, Β΄ Εκδόσεις, 2000.

Βαρβαρέσος Σ. (2000), «Τουρισμός, Έννοιες, μεγέθη, Δομές», β έκδοση, Εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα.

«Βασικές κατευθύνσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού», COM(2003) 0716 τελικό.

Βενετσανοπούλου Μ, « Η κρατική συμβολή στον τουρισμό- Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού» Εκδόσεις: Interbooks, 2006.

Δημ Λαλούμης, «Οργάνωση και διοίκηση ξενοδοχειακής ψυχαγωγίας και άθλησης. Διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 2000.

Δρ. Μίλτ Λογοθέτη, Εισήγηση στην ημερίδα της ΣΤΕ με θέμα «στόχοι, πολιτικές και μέσα προώθησης του τουρισμού στην Ελλάδα». Ρόδος 20 Απριλίου 2002.

- ΕΤΒΑ ΑΕ, «Μελέτη ανάπτυξης τουριστικών περιοχών» Α΄ φάση , Διεύθυνση μελετών.
- Επίσημη Εφημερίδα C 379 της 31.12.1999.
- Εθνικό Τυπογραφείο, «Συνθήκη για τη Θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης», Αθήνα, Απρίλιος 2005.
- Ευθυμιάτου – Πουλάκου, « Στοιχεία Τουριστικής Νομοθεσίας», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1987
- Ε.Ο.Τ. «Τουρισμός '85: Ανάπτυξη, Συμμετοχή, Ποιότητα Ζωής» Εκδόσεις ΕΟΤ, Αθήνα 1985.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πράξη: COM (2004) 474, 14/7/2004.
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Πράξη: PE 353.597/v03-00.
- Εφημερίδα της Κυβέρνησης, Αρ. Φύλλου 118, 19 Ιουλίου 1993.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 98/α/1989.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως , 136/1/1989.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως , 76/Α/14.3.1989.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως , 98/Α/1989.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως , 153/Α/1991.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως , 193/Α/1993.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως , 118/Α/19.7.1993.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ,19/Α/1996.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ,211/Α΄ 19/25.9.2001.
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ,85/17.3.2004.
- Η ανανεωμένη πολιτική της ΕΕ για τον τουρισμό: για μια ισχυρότερη σύμπραξη υπέρ του ευρωπαϊκού τουρισμού» COM(2006) 134 τελικό.
- Ηγουμενάκης Ν., «Τουρισμός & Ανάπτυξη», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2000.
- Ηγουμενάκης Νίκος, Κραβαρίτης Κώστας, «Τουρισμός, Βασικές Έννοιες» Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2004.
- Ηγουμενάκης Ν., «Τουριστική Οικονομία», τόμος Α΄, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1991.
- Ηγουμενάκης Ν., «Τουριστικό Μάρκετινγκ». Εκδόσεις Interbooks, 1996.
- Ηγουμενάκης Ν., Κραβαρίτης Κ. «Τουρισμός, Βασικές Έννοιες». Εκδόσεις Interbooks, 2004.

- Ηγουμενάκης Ν. (1990), «Τουριστική Πολιτική», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1990.
- Ηγουμενάκης, Κ. Κραβαρίτης, Π. Λύτρας, Εισαγωγή στον τουρισμό, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2002.
- Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Τεύχος 24, Νοέμβριος 2007.
- Κανελλόπουλος Π., «Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2003.
- Κομίλης, Π. Βαγιώνης Ν. (1999), « Τουριστικός σχεδιασμός: Μέθοδοι και πρακτικές αξιολόγησης, Εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα 2001.
- Κοκκώσης Χ.- Π. Τσάρτας, « Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον», Εκδόσεις Κριτική, 2005.
- Κομίλης Π., « Οικοτουρισμός» Εκδόσεις Προπομπός 2001.
- Λαγός Δ. «Τουριστική Οικονομική», Εκδόσεις Κριτική, 2005.
- Λαλούμης Δημ. « Οργάνωση και διοίκηση ξενοδοχειακής ψυχαγωγίας και άθλησης», Διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 2000.
- Λύτρας Π, «Τουριστική ψυχολογία», Εκδόσεις Interbooks, 1998 .
- Λύτρας Π., «Κοινωνιολογίας και Ψυχολογία Τουρισμού, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2004.
- Λύτρας Π. «Η κοινωνία της αναψυχής», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1991.
- Μαραβέγιας Ν. –Τσινισιζέλης Μ., «Η Ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Εκδόσεις Θεμέλιο, 1999.
- Μπριασούλη Ε. (2000), «Σχεδιασμός Τουριστικής Ανάπτυξης: χαρακτηριστικές προσεγγίσεις» στο Τσάρτας Π. (επιμ.), Τουριστική Ανάπτυξη: Πολυεπιστημονικές Προσεγγίσεις, Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα.
- Μυλωνόπουλος Δ. «Η τουριστική κατανάλωση της κινηματογραφικής και τηλεοπτικής εικόνας», Επιθεώρηση Οικονομικών Επιστημών, τ. 7, Απρίλιος 2005.
- Οι δρόμοι της ΟΝΕ, ΣΤΑΜΕ 2000, Αθήνα 2000.
- Πρόταση της Επιτροπής, COM (2005)97, 16/3/2005.
- Πρόταση της Επιτροπής, COM (2005)97, 16/3/2005.
- Πρόταση της Επιτροπής, COM(2006) 134 τελικό.
- Πρώτες κατευθύνσεις για μια κοινοτική πολιτική στον κλάδο του τουρισμού COM/82/385 FINAL.
- ΣΕΤΕ, Τουριστικό Πανόραμα, 1997.

Στρατηγική της Λισαβόνας. Στόχοι και Πορεία Επίτευξης, Υπουργείο Ανάπτυξης, Αθήνα, Ιανουάριος 2005.

Στ. Καλφιώτης, «Εισαγωγή εις την θεωρία του τουρισμού», Εκδόσεις Αθ. Χ. Κούρος, Δεύτερη Έκδοσης, Αθήνα 1976.

«Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση - νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας » COM (2005) 24.

Σχέδιο Προγράμματος Δράσης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, των Εθνικών Ενώσεων Επιμελητηρίων και των Επιμελητηρίων για την αειφόρο ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Τουρισμού.

Τουριστική Αγορά, Η Πράσινη Βίβλος, Τεύχος 71, Μάιος 1995.

Τσάρτας Π. (2000), «Κριτική αποτίμηση των παραμέτρων συγκρότησης των χαρακτηριστικών της μεταπολεμικής τουριστικής ανάπτυξης» στο Τσάρτας Π. (επιμ.), Τουριστική Ανάπτυξη: Πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις, Εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα

Υπουργείο Ανάπτυξης, «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης του Ελληνικού Τουρισμού 2004-2010, Σεπτέμβριος 2003.

Χατζηνικολάου Ελισάβετ, «Γενικές Αρχές Μάνατζμεντ, Τουριστική Νομοθεσία και Οργάνωση Εργοδοτικών και Συλλογικών Φορέων», Τόμος Γ', Πάτρα 1999.

Χριστόδουλος Ακριβός- Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2007.

Χριστόδουλος Ακριβός-Μιχάλης Σαλεσιώτης, «Τουρισμός», Εκδόσεις Interbooks. Αθήνα 2007.

Χυτήρης Λ. «Τουριστικά Γραφεία: Ίδρυση –Οργάνωση –Λειτουργία», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1995.

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 29ης Νοεμβρίου 2007 σχετικά με την ανανεωμένη πολιτική της ΕΕ για τον τουρισμό: για ισχυρότερη σύμπραξη υπέρ του ευρωπαϊκού τουρισμού (2006/2129(INI).

William C. Gartner, Τουριστική Ανάπτυξη, Αρχές, Διαδικασίες και Πολιτικές, Εκδόσεις Έλλην, Αθήνα 2001

Ξένη Βιβλιογραφία (Βιβλία –Πρακτικά Συνεδρίων- Επίσημα Έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Avlonitis, Gounaris, Papastathopoulou 2004.

Cazes G (19189), Le tourisme international. Mirage ou strategie d' avenir ?, Hatier, Paris.

COM (2003) 716 τελικό της 21.11.2003.

COM(2006) 275 τελικό.

COM(2007) 574 τελικό.

COM(1999) 262 - C5-0096/1999 - 1999/2097(COS).

COM (2006) 134 τελικό της 17.03.2006.

COM (2001) 665 τελικό της 13.11.2001.

D. MacCannell, « Staged authenticity: arrangements of social space in tourist settings», American Sociological Review, Vol. 79, 1973.

European Parliament//News Report, “EU still far from targets of Lisbon Strategy” 1/2/05.

John Urry, « The tourist gaze: Leisure and travel in contemporary societies, Sage Publications, London 1992.

Lasok & Bridge, Law and institutions of the European Union, 6th Edition Butterworths.

Leonardo D. (2002), “The Economist: Guide to the European Union”, 8th edition, Profile Books, London.

Lett- Lucid, Charter yacht tourism 1983.

L. Turne and J. Ash, « The golden hordes». London: Constable, 1975.

M. Feifer, «Going Places», London Macmillan, 1985.

Owen C. “Building a relationship between government and tourism” Tourism Management, Τομ. 13, No 4.

Publications.eu.int., « Ένα Σύνταγμα για την Ευρώπη», 2004.

Report 8447/02 Draft Council Resolution on the future of European Tourism.

Tourism Highlights, 2007 Edition.

Victor Middleton – Rebecca Hawkins, «Τουριστικός Μάρκετινγκ», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004, σελ. 124-125.

WTO, World Tourism Barometer, volume 4 No 1 , February 2006.

Πηγές από το διαδίκτυο:

http://archive.enet.gr/online/online_text

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/promoting-eu-tourism/tourism-policy/index_en.htm

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/sustainability-competitiveness/index_en.htm

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/documents/communications/commission-communication-2007/index_en.htm

http://ec.europa.eu/ellada/abc/greece_and_the_eu/index_el.htm

http://ec.europa.eu/ellada/abc/greece_and_the_eu/index_el.htm
http://europa.eu/index_el.htm

http://ec.europa.eu/enterprise/tourism/index_en.htm

<http://el.wikipedia.org/wiki>

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%8D%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1_%CE%B9%CF%83%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B9%CF%8E%CE%BD_Bretton_Woods

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0057:EL:HTML>

<http://eurlex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=en,el&lang=&lng2=cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,sk,sl,sv,&val=423635:cs&page=&hwords=null>

http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/maritime_affairs/l66029_el.htm

http://europa.eu/abc/history/1945-1959/index_el.htm

http://europa.eu/abc/history/2000_today/2007/index_el.htm

http://europa.eu/abc/history/2000_today/2008/index_el.htm

http://europa.eu/abc/history/2000_today/2009/index_el.htm

http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/l60032_el.htm

http://europa.eu.int/comm/regionalpolicy/index_en.htm

<http://europa.eu.int/comm/enterprise/services/tourism/policy-areas/measures.htm>

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyagor_2_06/09/2009_328208

<http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do?dvsc=0>

<http://rodikratsa.net/cats/item.php?ItemID=884>

<http://sotirisvarelas.blogspot.com/2008/12/14.html>

<http://thevoyager.gr/2009/04/30/the-true-experience-2009>

http://www.atmosphere.mpg.de/enid/Nr_9_July__6_Air_traffic/C__Tourism_5rw.html

<http://www.coastlearn.org/gr/tourism-gr/introduction.html>

<http://www.competitivegreece.gr/european/Lisbon/aims/80/article/11657/Article.aspx>

<http://www.consilium.europa.eu/App/NewsRoom/loadBook.aspx?target=2002&infotarget=before&max=15&bid=88&lang=EL&id=353>

<http://www.economist.gr>

<http://www.etc.net/tech/adultlearning/maslow.gif>

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+WQ+P-2009->

<http://www.europarl.europa.eu/parliament/achiene/staticDisplay.do?>

http://europa.eu/lisbon_treaty/take/index_el.htm

<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?body=TRAN&language=EL>

<http://www.europarl.europa.eu/parliament/archive/staticDisplay.do;jsessionid=5BFE67C8BD32498262155D69522643B8.node2?id=1005&language=EL>

<http://www.go-online.gr>

<http://www.google.gr/search?hl=el&q=Community+actions+affecting+tourism&meta=>

http://www.google.gr/search?hl=el&ei=nwISvHaG8KA_AaqndDwBw&sa=X&oi=spell&resnum=0&ct=result&cd=1&q=Enhancin

<http://www.imerisia.gr/>

<http://www.infopeloponnisos.gr/documents/pagkosmia.doc>

<http://www.sete.gr/default.php?pname=GlobalTouristMovement&la=1>

<http://www.ste.edu.gr/gr/isigisis/vagionis.doc>

<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&artid=129428&ct=3&dt=31/12/2000>

<http://www.tanea.gr/default.asp?pid=41&nid=1070773>

http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1244&permanent_id=1

http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1689&permanent_id=3

<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=2&artId=297257&dt=04/11/2009>

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_politics_2_28/05/2005_145228

<http://www.kpearchanon.gr/>

<http://www.livepedia.gr/index.php/%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

<http://www.minenv.gr/download/2009/2009-04-29.diloseis.ypourgou.pexode.gia.to.eidiko.xorotaksiko.tourismou.doc>

<http://www.regionoferipus.gr/news/dt/2008>

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A2001

<http://www.sete.gr/?pid=66&nid=63>

<http://www.sete.gr/default.php?pname=NewsAnnouncements&show=146&la=1>

http://www.seteconferences.gr/fileadmin/SETE_Conferences/Omilies_Paroyaseis/4o_Synedrio_Toyrismos_k_Anptyksi/A.Liaskos/A.Liaskos.speech.doc

http://www.traveldailynews.gr/new.asp?newid=44530&subcategory_id=46

http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1711&permanent_id=3

<http://www.visitgreece.gr/pages.php?pageID=11&langID=1>

http://www.xenianews.gr/179/article_1580.aspx

<http://www.visitgreece.gr/?langID=1>

<http://www.visitgreece.gr/pages.php?pageID=73&langID=1>

<http://www.wto.org/>

http://www.ypan.gr/docs/Stratigiki_lissavonos.pdf